

Otázky ke státní závěrečné zkoušce – správní právo

SKUPINA B

- B 1. Rozsah působnosti správního řádu, vztah ke zvláštním předpisům
- B 2. Základní zásady činnosti správních orgánů (pojem, funkce, prameny, rozsah působnosti, charakteristika jednotlivých zásad)
- B 3. Průběh správního řízení (v prvním stupni)
- B 4. Subjekty správního řízení, účastníci
- B 5. Opravné prostředky ve správním řízení
- B 6. Dozorčí prostředky ve správním řízení
- B 7. Ochrana proti nečinnosti správního orgánu
- B 8. Zvláštní druhy řízení podle správního řádu
- B 9. Řízení o přestupcích
- B 10. Kompetenční spory
- B 11. Kontrola veřejné správy – pojem, klasifikace
- B 12. Parlamentní kontrola veřejné správy
- B 13. Soudní kontrola veřejné správy
- B 14. Správní soudnictví v České republice – vývoj, organizace, činnost
- B 15. Přezkoumávání správních rozhodnutí ve správním soudnictví
- B 16. Nejvyšší správní soud, kasační stížnost
- B 17. Ústavní soud a kontrola veřejné správy
- B 18. Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů
- B 19. Veřejný ochránce práv
- B 20. Dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí a krajů
- B 21. Ochrana práv ve veřejné správě
- B 22. Vyvlastnění a nucené omezení majetkových práv
- B 23. Veřejné užívání
- B 24. Právo na informace ve veřejné správě
- B 25. Právo na spravedlivý proces, evropské aspekty správního práva

B 1. Rozsah působnosti správního řádu, vztah ke zvláštním předpisům

Působnost:

- působnost SR ne velmi široká
- působnost = věcně vymezená oblast, v níž správní orgán vykonává svou pravomoc
- SR upravuje postup správních orgánů při výkonu působnosti v oblasti veřejné správy
- viz obsah správního řádu – 8 částí
 - o část první – **úvodní ustanovení** (předmět úpravy – vymezení působnosti SR (§ 1), zásady subsidiarity, základní zásady činnosti SO - § 2–8)
 - o část druhá – **obecná ustanovení o správním řízení** (správní orgány, účastníci řízení a zastoupení, postup před zahájením řízení, průběh řízení v I. stupni, ochrana před nečinností, odvolací řízení, přezkumné řízení, exekuce)
 - o část třetí – zvláštní ustanovení o správním řízení
 - zvláštní ust. o SO – např. spory o věcnou přísl., změny přísl., dotčené orgány;
 - zvláštní ust. o postupu před zahájením řízení – vysvětlení, zajištění důkazu;
 - zvláštní ust. o některých řízeních – společné řízení, s velkým počtem účastníků;
 - zvláštní ust. o zajištění průběhu a účelu řízení – záruka za splnění povinnosti
 - zvláštní ust. o některých rozhodnutích – příkaz, mezitímní rozhodnutí a rozhodnutí částečné...);
 - zvláštní ust. o přezkoumávání rozhodnutí (rozklad, uspokojení účastníka po podání žaloby ve spr. soudnictví)
 - o část čtvrtá – vyjádření, osvědčení, sdělení
 - o část pátá – veřejnoprávní smlouvy
 - o část šestá – **OOP**
 - o část sedmá – společná, přechodná a závěrečná ustanovení
 - o část osmá – účinnost – 1. 1. 2006

Rozsah působnosti správního řádu:

- působnost SR dává odpověď na otázku, **na jaké věci a na koho** se SR vztahuje
- ve SR najdeme **pozitivní a negativní vymezení působnosti**

1.1.1 Z hlediska subjektů

- kdo se má SR řídit, na koho se vztahuje? - §1 (1), pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy:

A) pozitivní vymezení

- **Orgány moci výkonné:**
 - o **Správní úřady** (ministerstva, další ústřední orgány státní správy, správní úřady s celostátní působností nebo správní úřady s vymezenou územní působností), vláda, prezident – pouze v někt. svých pravomocích může vystupovat jako správní úřad:
 - Prezident – odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu, jmenování soudců (viz výše) – vystupuje jako správní úřad, pokud jeho pravomoc vyplývá z obyč. zákona
 - Vláda – spíše politicky zabezpečuje řízení ministerstev, ale např. zákon o ochraně přírody a krajiny – vláda rozhoduje o výjimkách ze zákazů ve zvláště chráněných územích – tady vystupuje jako správní úřad, de lege ferenda by mělo být příslušné spíše Ministerstvo ŽP
 - o Veřejné bezpečnostní sbory – Policie ČR, Hasičský záchranný sbor, Armáda ČR... (vztahují se na ně základní zásady činnosti SO)
- **Orgány ÚSC**
 - o obce a kraje (jejich orgány), patří k nim i městské obvody a celky statutárních měst a hlavního města Prahy (realizace postupů podle správního řádu je projevem jejich pravomoci a dané působnosti)
- **Jiné orgány** (např. nezávislé správní úřady, tedy orgány, které jsou sice součástí moci výkonné ve funkčním smyslu, ale nejsou ve vztahu podřízenosti k vládě – NKÚ, UOOU, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání...)
- **PO a FO** (profesní komory, ČNB, VZP; FO – stráž, finanční arbit, nebo jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva)
- SR je nazývá zkráceně jako „**správní orgány**“

B) negativní vymezení

- v § 1 (3) SR
- SR nelze použít **při vydávání normativních správních aktů** (nařízení, vyhlášky);
- nevztahuje se na **bezprostřední zásahy** – jsou procesně upraveny jen minimálně – předvedení, odnětí věci, zajištění věci;

- na **vztahy nadřízenosti a podřízenosti v rámci organizační jednotky** (X Sládeček – použijí se zásady) – interní předpisy, interní instrukce, interní kontrola;
- na **soukromoprávní vztahy** (pracovněprávní úkony, občanskoprávní a obchodněprávní úkony – přijímání a propouštění zaměstnanců, uzavírání nájemních smluv apod.);
- na **vztahy mezi orgány téhož územního samosprávného celku při výkonu samostatné působnosti** (např. pozastavení výkonu usnesení rady obce starostou, má-li za to, že je nesprávné dle § 105 obecního zřízení)
 - o některá ustanovení SŘ se výslovně nevztahují na orgány ÚSC v samostatné působnosti:
 - atrakce a delegace věci nadřízeným správním orgánem;
 - řešení sporů o věcnou příslušnost;
 - řešení sporů mezi správním orgánem a dotčeným orgánem;
 - o změně rozhodnutí ÚSC odvolacím orgánem
- v této souvislosti je třeba upozornit na zvláštní úpravu **správního řízení** sporného, ve kterém správní orgán postupuje podle **správního řádu** při řešení sporů z veřejnoprávních smluv a v případech stanovených zvláštními zákony řeší spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů – viz § 141

1.1.2 Z hlediska věcného (věcná působnost)

- odpovídá na otázku, na jaké postupy se s.ř. vztahuje
- **SŘ se vztahují na rozhodování SO**, ustanovení **správního řádu** se však vztahují i na jiné postupy **správních orgánů**
 - o podle SŘ se postupuje při vydávání vyjádření, opatření a posudků
 - o dále při uzavírání veřejnoprávních smluv
 - o při vydávání OOP
 - o vztahuje se i na další tzv. nepojmenované úkony - V tomto smyslu je třeba poukázat na § 158 odst. 1 a § 177 odst. 2 **správního řádu**, ze kterých vyplývá, že při provádění jiných správních úkonů, tzv. **neupravených**, se postupuje jako při vydávání vyjádření, opatření a posudků podle části čtvrté **správního řádu** a přiměřeně podle ustanovení části druhé a třetí upravující průběh správního řízení

Subsidiarita SŘ:

- **Vztah ke zvláštním předpisům** – pokud zvláštní zákony neupravují vlastní postup (pro vydávání rozhodnutí nebo jiných úkonů..) nebo jej neupravují komplexně, použije se s.ř. (subsidiarita s.ř.) - § 1 odst. 2
- ustanovení § 1 odst. 2 zakotvuje subsidiární použití **správního řádu**, tedy pravidlo, **že se správní řád použije vždy, pokud zvláštní zákon nestanoví jiný postup**.
 - o slova „jiný postup“ je zde třeba zdůraznit, protože nestačí, aby jiný zákon pouze stanovil „jinak“. Správní řád má charakter obecného právního předpisu o správním řízení a zvláštní zákony charakter předpisů speciálních, a jako takové mají před správním řádem aplikační přednost.
 - o s ohledem na ustanovení § 1 odst. 2 i ústavní zásadu zákonnosti je třeba zdůraznit, že ve vztahu ke správnímu řádu **musí zvláštní zákony stanovit „jiný postup“**. Není tedy možné např. vyloučit správní řád bez náhrady, a tedy nestanovit, jaká procesní pravidla se mají na místo správního řádu použít, protože by se nepostupovalo na základě a v mezích zákona.
- pokud zvláštní zákon zvláštní úpravu procesu nestanoví a zároveň použít s.ř.s vylučuje - § 177 odst. 1 **SŘ – základní zásady činnosti správních orgánů se použijí vždy** (pokud zvláštní zákon, který vylučuje použití SŘ neobsahuje vlastní úpravu zásad)
- rozsah subsidiarity správního řádu je rozšířen i jeho dalšími ustanoveními. Jedná se především o ustanovení § 177 odst. 1 (subsidiární použití základních zásad činnosti správních orgánů), § 177 odst. 2 (subsidiární použití části čtvrté správního řádu), § 180 (problematika subsidiárního použití správního řádu na právní předpisy, které nabyly účinnosti před nabytím účinnosti správního řádu).
- **ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/1996 (SbÚS, sv. 6, n. č. 114; 3/1997 Sb.):** „*Neexistence jiné zákonné procesní úpravy, která by na věc dopadala, má, vedle již zmiňované libovůle, další zásadní důsledky, a to konkrétně, že správní orgán není zákonem vázán chránit práva a zájmy občanů; není ani povinen se věcí zabývat svědomitě a odpovědně, není povinen věc vyřídit včas a bez zbytečných průtahů, není také povinen dbát toho, aby rozhodnutí vycházelo ze spolehlivě zjištěného stavu věci, a naopak osoba, o jejíž práva v řízení jde, nemá možnost, aby taková práva sama hájila nebo aby se vyjádřila k podkladu rozhodnutí. Vyloučení použití obecných předpisů o správním řízení zakládá absenci jak zákonného podkladu, tak mezí a způsobů uplatňování státní moci a je vzhledem k nedostatku jiné právní úpravy tohoto řízení v rozporu s čl. 2 odst. 3 Úst i čl. 2 odst. 2 LPS, přičemž vyloučení použití obecných předpisů o správním řízení při neexistenci jiných je současně založen rozpor s čl. 36 odst. 1 LPS, který upravuje právo každého na stanovený postup při domáhání se svých práv.*“
- ustanovení § 177 odst. 2 správního řádu: „**V případech, kdy správní orgán provádí úkony, na které se nevztahují části druhá a třetí tohoto zákona, postupuje obdobně podle části čtvrté.**“
 - o díky ustanovení § 177 odst. 2 je nutno vztáhnout a subsidiárně použít správní řád rovněž na úkony prováděné správním orgánem, na které se nevztahují ustanovení o „formálním“ správním řízení (tedy část druhá a třetí správního řádu).

- jedná se například o vydávání různých ověření, posudků, vyjádření a stanovisek nebo též o vedení veřejnoprávních evidencí a rejstříků. V těchto případech je nutno postupovat podpůrně podle části čtvrté správního řádu (§ 154 a násl.), která je těmto úkonům věnována.
- rovněž například pro vyřizování stížností podle § 175 SpŘ je nutno použít subsidiárně ustanovení části čtvrté správního řádu. Jejím prostřednictvím je pak rovněž na stížnosti nutno vztáhnout například obdobné použití ustanovení § 37 o náležitostech podání nebo přiměřené použití § 17 pro vedení spisu.
- určitou podobnost s § 177 odst. 2 je možné vidět v § 158 odst. 1, který stanoví, že se ustanovení části čtvrté obdobně použijí i v případě, provádí-li správní orgán jiné úkony (v působnosti správního řádu, tedy při výkonu vrchnostenské veřejné správy), které nejsou upraveny v části první, třetí, čtvrté, páté nebo šesté.

1.1.3 Z hlediska časového

- správní řízení, která nebyla pravomocně skončena před účinností nového správního řádu, se dokončila v plném rozsahu podle dosavadních právních předpisů
- Správní řád se aplikuje i na některé **právní vztahy** vzniklé před jeho účinností. Jedná se o ustanovení § 182 odst. 2 správního řádu, které určuje pravidlo o tom, že ustanovení **správního řádu** se vztahují i na veřejnoprávní smlouvy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti správního řádu, přičemž vznik takovéto smlouvy se posuzuje podle právní úpravy účinné v době jejího vzniku a vzájemná práva a povinnosti subjektů takové smlouvy se řídí novou právní úpravou

VZTAH SŘ A ZVLÁŠTNÍCH PŘEDPISŮ MŮŽE BÝT ŘEŠEN TAKTO:

1. zvláštní zákon zcela vylučuje aplikaci správního řádu (např. daňový řád),
2. zvláštní zákon stanoví dílčí odchylky od správního řádu, když stanoví, která ustanovení správního řádu se nepoužijí (např. § 25a zákona o ochraně hospodářské soutěže) nebo naopak která se použijí,
3. zvláštní zákon úpravu vztahu ke správnímu řádu neobsahuje (postupuje se podle § 1 odst. 2 SŘ)

Subsidiarita správního řádu

ANO, pokud:

1. zvláštní předpis odkazuje na správní řád (zcela nebo v části)
2. zvláštní předpis mlčí (zcela nebo v části) /§ 1 odst. 2/

NE, pokud:

1. zvláštní předpis je komplexní
2. zvláštní předpis zakazuje použití správního řádu

(ALE: § 1 odst. 2, § 177 odst. 1)

B 2. Základní zásady činnosti správních orgánů (pojem, funkce, prameny, rozsah působnosti, charakteristika jednotlivých zásad)

Pojem

- jedná se o koncentrovaně vyjádřený soubor základních předpokladů a podmínek pro řádný výkon veřejné správy v každém demokratickém právním státě
- zosobňují a garantují výkon veřejné správy v souladu se základními ústavněprávními a mezinárodněprávními principy a požadavky kladenými na výkon veřejné správy a úzce souvisí s pojetím veřejné správy jako služby veřejnosti vykonávané v souladu s principy tzv. dobré správy
- nalezneme je v **§ 2 - § 8 správního řádu**
- mají klíčový význam jak pro aplikaci správního práva procesního, tak i hmotného
- zásady = pravidla chování (preskriptivnost, normativnost), vůdčí ideje, výchozí myšlenky
- lze je členit na obecné, odvětvové atd.
- psané principy jsou pramenem práva jako každá jiná právní norma; nepsané též, ovšem za splnění následujících
- podmínek:
 - o pokud „zákon mlčí“ (praeter legem)
 - o nikoliv contra legem („co je psáno, to je dáno“)
 - o rozpoznatelnost:
 - dlouhodobé užívání (usus longaevus) a
 - přesvědčení o závaznosti (opinio necessitatis)
 - o př. neznalost zákona neomlouvá

Funkce

- základní zásady činnosti správních orgánů mají celkem **4 funkce**:
 - o **aplikační funkce**
 - zásada jakožto pravidlo chování
 - zejména není-li určitá situace upravena jiným (zvláštním) pravidlem (slouží tedy k překlenutí mezer v právu/zákoně) → je třeba, aby konání bylo v souladu se zásadou jakožto obecným pravidlem chování
 - o **interpretační funkce**
 - zásada jako výkladový prostředek
 - konkrétní pravidlo chování existuje
 - při kolizi právních norem nebo nejednoznačném výkladu právní normy
 - výklad musí směřovat k naplnění zásad
 - o **poznávací funkce**
 - zásady umožňují pochopit smysl, podstatu, cíle a funkce práva a jeho jednotlivých institutů
 - o **sjednucující funkce**
 - význam z hlediska tvorby práva
 - má vést ke sjednocení práva

Prameny, zdroje zásad

- Ústava, LZPS
- evropská judikatura, dokumenty Rady Evropy
- mezinárodní dokumenty, smlouvy
- principy dobré správy

Rozsah působnosti

- tyto zásady se prolínají celým zákonem a vztahují se na všechny formy správních činností, které upravuje správní řád (a nikoliv tedy pouze na klasické správní řízení), resp. je možné hovořit o určité „univerzální“ působnosti těchto zásad
- **§ 177 odst. 1 s. ř. (společná ustanovení):** *Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.*
- co když pozdější zákon vyloučí působnost správního řádu (tj. současně dochází k derogaci klauzule v § 177 odst. 1 s. ř.)?
 - o i přesto se základní zásady použijí
 - o dovozuje se to z toho, že základní zásady by se měly použít vždy – principy vyšší právní síly, než je zákon
- v případě kolize zásad se postupuje klasicky dle principu proporcionality (např. střet zásady zákonnosti a práv nabytých v dobré víře)

- shrnutí: obecné zásady správního práva se tedy užijí při veškeré (vrchnostenské) činnosti správních orgánů, i nad rámec správního řádu a zvláštních předpisů; jako pravidla chování pouze *praeter legem* („zákon mlčí“) a jako výkladová pomůcka pouze *intra legem* („v rámci zákona“)

Charakteristika jednotlivých zásad

ZÁSADA ZÁKONNOSTI (= zásada legality)

- § 2 odst. 1 s. ř.: *Správní orgán postupuje v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, jakož i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.*
- též je možno nazvat ji přesněji jako zásada právnosti
- tato zásada je základem pro výkon veřejné správy vůbec
- je projevem a garancí ústavní zásady legality ve sféře veřejné správy (čl. 2 odst. 3 Ústavy, čl. 2 odst. 2 LZPS)
- jedna ze záruk zákonitosti v oblasti veřejné správy
- je možno ji považovat za nejdůležitější zásadu – určuje pro veřejnou správu podmínky, meze a způsob výkonu jejich pravomocí zejm. vůči spravovaným osobám
- vztahuje se na hmotněprávní, procesněprávní, organizační a kompetenční normy (soulad)
- musí ji respektovat nejen správní orgány, ale i další subjekty

ZÁSADA VÁZANOSTI ÚČELEM

- § 2 odst. 2 s. ř.: *Správní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena.*
- tato zásada tedy obsahuje 2 limity:
 - o realizace pravomoci správním orgánem pouze k účelu, pro který mu pravomoc byla dána
 - o důležitý je nejen účel, ale musí být současně dodržen i rozsah (pravomoc lze aplikovat jen v tom rozsahu, v jakém mu byla svěřena)
- tato zásada tak rozvádí zásadu zákonitosti
- váže se zejména k institutu správního uvážení
- § 78 odst. 1, věta druhá s. ř. s.: *Pro nezákonnost zruší soud napadené rozhodnutí i tehdy, zjistí-li, že správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo jej zneužil.*
 - o zneužití správního uvážení
 - = možnost, resp. povinnost správního orgánu vybrat z nějakých možností řešení dané situace
 - zneužití správního uvážení je měkčí než samotná nezákonnost
 - př. je stanovena pokuta ve výši do 5 000 Kč za porušení určité povinnosti; pokud správní orgán vybočí ze zákonných mezí, tedy uloží např. pokutu ve výši 6 000 Kč, půjde o nezákonnost
 - o zneužití správního uvážení půjde např. tehdy, když se správní orgán vůbec nebude zabývat tím, jakou výši pokuty uložil – musí své uvážení a rozhodnutí zdůvodnit

ZÁSADA OCHRANY PRÁV NABYTÝCH V DOBRÉ VÍŘE

- § 2 odst. 3 s. ř.: *Správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká (dále jen „dotčené osoby“), a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu.*
- principy:
 - o presumpce platnosti správnosti veřejnoprávních aktů – do doby, než je zrušen nebo změněn po právu příslušným orgánem, má se za to, že je akt vydán po právu – subjekt je jím vázán a je povinen se jím řídit
 - o princip právní jistoty – chrání se důvěra ve správnost aktů a chrání se dobrá víra
 - **dobrá víra** = nezaviněná nevědomost jednotlivce o tom, že určitý stav je v rozporu s právem
 - chrání se tedy nevědomost jednotlivce, ovšem ne každá – jeho nevědomost posuzujeme objektivním hlediskem a s ohledem na všechny okolnosti (ne pouze ze subjektivního pohledu)
 - př.: opravné a dozorní prostředky - § 94 odst. 4 s. ř.: *Jestliže po zahájení přezkumného řízení správní orgán dojde k závěru, že ačkoli rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právním předpisem, byla by újma, která by jeho zrušením nebo změnou vznikla některému účastníkovi, který nabyl práva z rozhodnutí v dobré víře, ve zjevném nepoměru k újmě, která vznikla jinému účastníkovi nebo veřejnému zájmu, řízení zastaví.*

ZÁSADA PROPORCIONALITY

- § 2 odst. 3 s. ř.: *Správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká (dále jen „dotčené osoby“), a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu.*
- jde o ústavněprávní princip
- zahrnuje v sobě 3 dílčí principy:
 - o **Způsobilost a vhodnost** – dosažení zamýšleného cíle, kterým je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku
 - o **Princip potřeby** – je povoleno použít toliko nejšetnějšího z více možných prostředků

- **Princip přiměřenosti** – v užším smyslu, tj. újma na základním právu nesmí být nepřiměřená ve vztahu k zamýšlenému cíli
 - pozn. rozhodnutí NSS ze dne 8. 8. 2007, č. j. 4 As 71/2006-83

ZÁSADA OCHRANY VEŘEJNÉHO ZÁJMU

- **§ 2 odst. 4 s. ř.:** *Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.*
- **veřejný zájem**
 - klíčový pojem správního práva (jeho ochrana je „smyslem existence“ veřejné správy)
 - nejde o abstraktní zájem, ale o zájem konkretizovaný v dané situaci
 - je neurčitým právním pojmem
 - ve věci veřejného zájmu se vyjadřuje často judikatura – př. Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 24/04: Veřejný zájem v konkrétní věci je zjišťován v průběhu správního řízení na základě poměrování nejrůznějších partikulárních zájmů, po zvážení všech rozporů a připomínek. Z odůvodnění rozhodnutí, jehož ústředním bodem je otázka existence veřejného zájmu, pak musí zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad řadou soukromých, partikulárních zájmů. Veřejný zájem je třeba nalézt v procesu rozhodování o určité otázce (typicky např. o vyvlastňování), a nelze jej v konkrétní věci a priori stanovit. Z těchto důvodů je zjišťování veřejného zájmu v konkrétním případě typicky pravomocí moci výkonné, a nikoliv zákonodárné.

ZÁSADA INDIVIDUALIZACE

- **§ 2 odst. 4 s. ř.:** *Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.*
- souvisí se zásadou materiální pravdy, zásadou legitimního očekávání a zásadou rovnosti
 - nejvíce se projevuje ve fázi dokazování (zásada materiální pravdy – potřeba zjistit všechny podstatné okolnosti)
- znamená nestranný, objektivní postup správního orgánu a rovný přístup ke všem případům (zákaz paušalizace)
- je ovšem třeba vyvažovat individuální řešení každého jednotlivého případu a jistou předvídatelnost rozhodovací praxe správních orgánů

ZÁSADA LEGITIMNÍHO OČEKÁVÁNÍ

- **§ 2 odst. 4 s. ř.:** *Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.*
- zákaz libovůle
- další z limitů správního uvážení
- ustálená rozhodovací praxe jako jeden z pramenů legitimního očekávání
- dále též „splněný příslib“: zveřejněný postup, poskytnutá předběžná informace, atd.

ZÁSADA MATERIÁLNÍ PRAVDY

- též zásada omezené, racionalizované materiální pravdy
- **§ 3 s. ř.:** *Nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.*
- základní předpoklad naplnění role správního orgánu jako ochránce veřejných zájmů
- úzce souvisí s § 50 odst. 2, 3 s. ř. (podklady pro vydání rozhodnutí)
- je to klíčová zásada ve fázi dokazování
- v procesu se projevuje ve **vyšetřovací zásadě**
- k této zásadě se vyjádřil např. NSS ve svém rozsudku ze dne 26. 3. 2008, č. j. 9 As 64/2007-98 (právě zde hovoří o „racionalizované“ zásadě materiální pravdy):... připomíná NSS, že ve vztahu ke skutkové stránce je zákonem založená povinnost správních orgánů postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 s. ř.). Jedná se o jakousi racionalizovanou verzi zásady materiální pravdy, jež stanoví nejen povinnost správního orgánu opatřovat si podklady pro vydání rozhodnutí, ale také povinnost účastníků řízení při opatřování těchto podkladů poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost (§ 50 odst. 2 s. ř.) a povinnost účastníků řízení označit důkazy na podporu svých tvrzení (§ 52 s. ř.).
- tato zásada je modifikovaná → omezená zásadou formální pravdy - § 141 odst. 4 s. ř.: *Ve sporném řízení vychází správní orgán z důkazů, které byly účastníky navrženy. Pokud navržené důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci, může správní orgán provést i důkazy jiné. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází správní orgán při zjišťování stavu věci z důkazů, které byly provedeny. Správní orgán může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků.*

➔ tedy je především věcí stran, aby si každá z nich hájila svá práva, správní orgán dohlíží především na to, aby byl dán spravedlivý proces

ZÁSADA VEŘEJNÉ SPRÁVY JAKO VEŘEJNÉ SLUŽBY

- § 4 odst. 1 s. ř.: *Veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstřícně.*
- zahrnuje v sobě poučovací povinnost, vstřícnost při jednání, nepřekvapivost
 - o nepřekvapivost – povinnost včas informovat osobu o chystaných úkonech (správní orgán uvědomí osobu o úkonu s dostatečným předstihem)
 - o poučovací povinnost – přiměřené poučení o právech a povinnostech dotčené osoby, je-li to potřebné
- vychází z čl. 2 odst. 3 Ústavy
 - o „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“
- př.:
 - o § 12 s. ř. – institut dožádání (pokud učiním podání k orgánu, který není věcně a místně příslušný, je povinen podání postoupit správnímu orgánu)
 - o § 26 s. ř. – úřední deska

ZÁSADA SLUŽEBNÍ ZDVOŘILOSTI A VSTŘÍCNOSTI

- § 4 odst. 1 s. ř.: *Veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstřícně.*
- týká se především úředních osob a oprávněných úředních osob
- spíše morální apel (nezdvořilost zřejmě nezpůsobuje nezákonnost)
- pokud nejsme s přístupem úřední osoby spokojeni, je možné podat stížnost dle správního řádu (§ 175 s. ř.)
- související předpisy: zákon o státní službě, zákon o úřednících ÚSC

ZÁSADA OCHRANY PROCESNÍCH PRÁV

- § 4 odst. 2 až 4 s. ř.: *(2) Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. (3) Správní orgán s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu, který učiní, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohroží-li to účel úkonu. (4) Správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.*
- významné pravidlo i interpretační vodítko v řadě situací

ZÁSADA SMÍRNÉHO ODSTRANĚNÍ ROZPORŮ

- § 5 s. ř.: *Pokud to povaha projednávané věci umožňuje, pokusí se správní orgán o smírné odstranění rozporů, které brání řádnému projednání a rozhodnutí dané věci.*
- X uzavření smíru mezi účastníky ve sporném řízení – jde o řešení věci samé, nikoliv o smírné odstranění rozporů
- omezená využitelnost této zásady
- uplatňuje se zejména v souvislosti se spory o příslušnost → spíše v procesních věcech než ve věci samé
- př. správní orgán vyzve účastníka k doplnění chybějících dokladů
- věcné rozpory nebrání rozhodnutí (byť výsledkem je např. zamítnutí žádosti)
- široce uplatnitelné ve sporném řízení

ZÁSADA RYCHLOSTI

- § 6 odst. 1 s. ř.: *Správní orgán vyřizuje věci bez zbytečných průtahů. Nečiní-li správní orgán úkony v zákonem stanovené lhůtě nebo ve lhůtě přiměřené, není-li zákonná lhůta stanovena, použije se ke zjednání nápravy ustanovení o ochraně před nečinností (§ 80).*
- tato zásada se uplatňuje zejména v souvislosti se lhůtami – např. pro vydání rozhodnutí (§ 71 odst. 1, 3 s. ř.)
- výraz **bez zbytečných průtahů** – specifikováno v nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. III. ÚS 218/97: *Pokud pak jde o (neurčitý právní) pojem „bez zbytečných průtahů“, nelze dle Ústavního soudu adjektivu „zbytečných“ rozumět jinak, než že o zbytečné průtahy ve smyslu porušení ústavních zásad spravedlivého postupu půjde zpravidla jen tehdy, jestliže tyto průtahy vzniknou „špatnou či nevhodnou organizací, za níž nese odpovědnost příslušný funkcionář, nebo jsou založeny dostatečně a přesvědčivě zjištěnou liknavostí příslušného orgánu veřejné moci (pracovníka) nebo podobnými okolnostmi spočívajícími na straně orgánu.“*
- v případě nenaplnění této zásady ze strany správního orgánu může dojít k důsledkům dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (§ 13 → **nesprávný úřední postup**):
 - o (1) Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.
 - o (2) Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

ZÁSADA HOSPODÁRNOSTI

- § 6 odst. 2 s. ř.: *Správní orgán postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady, a dotčené osoby co možná nejméně zatěžuje. Podklady od dotčené osoby vyžaduje jen tehdy, stanoví-li tak právní předpis. Lze-li však potřebné*

údaje získat z úřední evidence, kterou správní orgán sám vede, a pokud o to dotčená osoba požádá, je povinen jejich obstarání zajistit. Při opatřování údajů podle tohoto ustanovení má správní orgán vůči třetím osobám, jichž se tyto údaje mohou týkat, stejné postavení jako dotčená osoba, na jejíž požádání údaje opatřuje.

- zásada minimálního zatěžování dotčených osob
- běžně není příliš respektováno

ZÁSADA PROCESNÍ ROVNOSTI

- **§ 7 odst. 1, 2 s. ř.:** (1) Dotčené osoby mají při uplatňování svých procesních práv rovné postavení. Správní orgán postupuje vůči dotčeným osobám nestranně a vyžaduje od všech dotčených osob plnění jejich procesních povinností rovnou měrou.
(2) Tam, kde by rovnost dotčených osob mohla být ohrožena, správní orgán učiní opatření potřebná k jejímu zajištění.
- nestrannost
- ochrana rovnosti faktické, ne formální
 - o např. při stanovení nestejně lhůty k provedení téhož úkonu – zohlednění postižení, ale např. i vzdálenosti

ZÁSADA SOULADNÉHO POSTUPU

- **§ 8 odst. 1 s. ř.:** Správní orgány dbají vzájemného souladu všech postupů, které probíhají současně a souvisejí s týmiž právy nebo povinnostmi dotčené osoby. Na to, že současně probíhá více takových postupů u různých správních orgánů nebo u jiných orgánů veřejné moci, je dotčená osoba povinna správní orgány bezodkladně upozornit.
- soulad procesní
 - o př. společné úkony
- ale nikoliv též soulad věcný
 - o např. povolení záměru jedním správním orgánem není automaticky důvodem pro povolení téhož jiným správním orgánem (rozdílný dopad na různé veřejné zájmy)

ZÁSADA SPOLUPRÁCE V ZÁJMU DOBRÉ SPRÁVY

- **§ 8 odst. 2 s. ř.:** Správní orgány vzájemně spolupracují v zájmu dobré správy.
- pojem dobrá správa
 - o souhrn požadavků na všestranně korektní a vstřícnou veřejnou správu
 - o nad rámec požadavků zákonných
- zákaz spolupráce v zájmu „špatné správy“
 - př. Šikana

B 3. Průběh správního řízení (v prvním stupni)

Správní řízení – pojem

- správní proces („řízení“ sensu lata) = postup správního orgánu při realizaci jeho pravomoci.
- správní řízení (sensu stricto):
 - 9 SŘ: „Správní řízení je postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.“
 - = Zákonem stanovený postup pro vydávání správního aktu – rozhodnutí
- J. Hoetzel: „Správní řízení jest součinnost správních úřadů a stran k vytvoření správního aktu pro strany závazného, respektive k jeho exekučnímu provedení“
- správní řízení = Autoritativní proces hmotného správního práva
- čl. 2 odst. 3 Ústavy (čl. 2 odst. 2 LZPS) – nezbytný zákonný zásah
 - čl. 2 odst. 3 Ústavy: „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“
 - čl. 2 odst. 2 LZPS: „Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.“
- nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/02:
 - **„Absenci procesní úpravy správního řízení lze rozhodovací činností správních orgánů a judikaturou soudů kompenzovat použitím analogie (...) pouze v omezeném rámci za účelem vyplňování mezer procesní úpravy a dále pouze ve prospěch ochrany práv účastníků správního řízení. Nelze z těchto stanovisek ale dovodit závěr, dle něhož by bylo možné (...) použitím analogie vytvořit procesní úpravu správního řízení v celé její úplnosti.“**

Právní úprava:

- obecná úprava ve SŘ
 - část II. – obecná ustanovení o správním řízení
 - část III. – zvláštní ustanovení o správním řízení
 - část I. – úvodní ustanovení
 - část VII. – společná, přechodná a závěrečná ustanovení
 - část VIII. – účinnost
- dále i ve zvláštních zák. - modifikované spr. řízení.
- jde o aplikaci (zejm. správního) práva – konkretizace **obecných pravidel** (stanovené zákonem či jiným norm. správním aktem – vyhláškou, nařízením) **na konkr. Případy**

Druhy správního řízení

- obecné správní řízení (část II. SŘ)
- zvláštní řízení dle SŘ (část III.)
- X zvláštní řízení dle zvláštních předpisů (přestupkové řízení, řízení ve věcech daní a poplatků)

Fáze správního řízení

- nultá fáze = postup před zahájením správního řízení
- řízení v I. stupni – nalézací řízení – nezbytná fáze
- řízení o opravném prostředku
- výkon rozhodnutí
- řízení o obnově nebo přezkumné řízení

Zákl. principy správního řízení = Procesní zásady

- (Neplést s obecnými zásadami činnosti správního orgánů = ty se týkají všech forem činnosti VS!!!)
- procesní principy, které se uplatňují (výlučně) při správním řízení – východiska, právní ideje správního řízení
- nastavují konkrétní model a podmínky správního řízení (čistě procesní charakter) – vztahují se na klasické správní řízení
- nejsou ve SŘ samostatně zřehledněny jako „zásady činnosti SO“
- většinou jde o dvojici zásad, které mají protichůdný význam.
- jsou právně závazné, funkce aplikační a interpretační

➔ zásady:

- oficialita x dispozitivnost (§ 44 x § 46 x § 36)
- **materiální x formální pravda** (§ 50 odst. 3 x § 141 odst. 4)
- **vyšetřovací x projednací** (§ 50 odst. 2 a 3 x § 141 odst. 4)

- **písemnost x ústnost** (§ 15 odst. 1 a § 17, 18x § 49)
- veřejnost x neveřejnost (§ 49 odst. 3)
- **volnost x koncentrace řízení** (§ 36 odst. 1 a § 82 odst. 4)
- volné hodnocení důkazů x legální teorie důkazní (§ 50 odst. 4 x § 53 odst. 3)
- (dvojinstančnost) – oficiálně se mezi zásady neřadí

Zásada dispoziční vs. oficiality

- **Zásada dispoziční**
 - **řízením a jeho předmětem disponuje účastník řízení** – typicky zahájení řízení je v dispozici účastníka
 - např. zahájení spr. řízení účastníkem, podání odvolání účastníkem, návrhové přestupky u přest. řízení
 - § 44 (1) SŘ: „*Řízení o žádosti je zahájeno dnem, kdy žádost nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení (dále jen "žádost"), došel věcně a místně příslušnému správnímu orgánu.*“
 - § 45 (4) SŘ: „*Žadatel může zúžit předmět své žádosti nebo vzít žádost zpět; toto právo nelze uplatnit v době od vydání rozhodnutí správního orgánu prvního stupně do zahájení odvolacího řízení.*“
- **Zásada oficiality**
 - **řízením a jeho předmětem disponuje správní orgán** – typicky zahájení řízení se děje z moci úřední (tj. ex offio); nezáleží na vůli účastníků řízení
 - např. zahájení řízení z úřední povinnosti, zahájení řízení o dozorčím prostředku -obnova řízení ex offio, § 80 ochrana před nečinností
 - § 46 (1) SŘ: „*Řízení z moci úřední je zahájeno dnem, kdy správní orgán oznámil zahájení řízení účastníkovi uvedenému v § 27 odst. 1 doručením oznámení nebo ústním prohlášením, a není-li správnímu orgánu tento účastník znám, pak kterémukoliv jinému účastníkovi. Oznámení musí obsahovat označení správního orgánu, předmět řízení, jméno, příjmení, funkci nebo služební číslo a podpis oprávněné úřední osoby.*“

Princip materiální pravdy vs. formální pravdy

- **Princip materiální pravdy**
 - povinnost správního orgánu zjistit skutkový stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti.
 - správní orgán povinen i bez návrhu (ex offio) zjistit všechny rozhodné okolnosti.
 - správní orgán není vázán návrhy důkazů účastníků, je povinen provést i jiné než navržené důkazy potřebné ke zjištění stavu věci - SO tedy není vázán pouze návrhy účastníků, pokud jde o zjištění skutkového stavu.
 - rozsah zjišťování stavu věci vychází vždy z účelu konkrétního správního řízení.
 - § 3 SŘ: „*Správní orgán postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro soulad s požadavky dle § 2.*“
 - modifikace:
 - § 50 odst. 3: „*Správní orgán je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu. V řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost, je správní orgán povinen i bez návrhu zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena.*“
 - rozsudek NSS z 26. 3. 2008, čj. 9 As 64/2007-98:
 - „*Dle § 3 SŘ jde o jakousi **racionalizovanou verzi** zásady materiální pravdy, jež stanoví **nejen povinnost správního orgánu opatřovat si podklady pro vydání rozhodnutí, ale také povinnost účastníků při jejich opatřování poskytovat veškerou součinnost** (§ 50 odst. 2) a povinnost účastníků označit důkazy na podporu svých tvrzení (§ 52).*“
- **Princip formální pravdy**
 - uplatní se **jen při sporném řízení** (zvláštní druh spr. řízení – viz § 141 SŘ: „*Ve sporném řízení správní orgán řeší spory z veřejnoprávních smluv (část pátá) a v případech stanovených zvláštními zákony spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů.*“)
 - správní orgán se může spokojit se shodnými tvrzeními účastníků
 - neoznačí-li účastníci důkazy vychází správní orgán z důkazů, které byly provedeny.
 - § 141 odst. 4 SŘ „*Ve sporném řízení vychází správní orgán z důkazů, které byly účastníky navrženy. Pokud navržené důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci, může správní orgán provést i důkazy jiné. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází správní orgán při zjišťování stavu věci z důkazů, které byly provedeny. **Správní orgán může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků.***“

Zásada vyšetřovací vs. projednací (vychází z důkazů, které byly navrženy účastníky)

- **Zásada vyšetřovací**
 - souvisí s principem materiální pravdy
 - odpovědnost za zjištění skutkového stavu nese správní orgán

- účastník však musí na požádání opatřit podklady místo správního orgánu účastníci jsou povinni poskytovat veškerou potřebnou součinnost správnímu orgánu (jinak rozhodnuto v jeho neprospěch)
- § 50 odst. 2 a 3: (2) „Podklady pro vydání rozhodnutí opatřuje správní orgán. Jestliže to nemůže ohrozit účel řízení, může na požádání účastníka správní orgán připustit, aby za něj podklady pro vydání rozhodnutí opatřil tento účastník. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, jsou účastníci povinni při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost.“ (3) „Správní orgán je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu. V řízení, v němž má být z moci úřední uložena povinnost, je správní orgán povinen i bez návrhu zjistit všechny rozhodné okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být povinnost uložena.“
- **Zásada projednací**
 - souvisí s principem formální pravdy
 - odpovědnost za zjištění skutkového stavu nesou účastníci
 - **účastníci** jsou povinni označit **důkazy** na podporu svých tvrzení; nesou břemeno tvrzení, břemeno důkazní
 - § 141 odst. 4: „Ve sporném řízení vychází správní orgán z důkazů, které byly účastníky navrženy. Pokud navržené důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci, může správní orgán provést i důkazy jiné. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází správní orgán při zjišťování stavu věci z důkazů, které byly provedeny. Správní orgán může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků.“
- **zásada materiální pravdy a vyšetřovací je pravidlem, zásada projednací výjimkou** (uplatní se jen při sporném řízení – viz § 141 s.ř.).
 - tradičně je v české úpravě správního řízení založena odpovědnost správního orgánu za dostatečné zjištění skutkového základu pro rozhodnutí + ale modifikace! (součinnost účastníků, označování důkazů na podporu svých tvrzení).
- rozsudek NSS z 9. 12. 2004, čj. 2 As 28/2004-31:
 - „...základním předpokladem efektivního správního řízení je **vzájemná součinnost a spolupráce správních orgánů a účastníků řízení**. Právě ve smyslu tohoto základního principu je nutno vidět a hodnotit konkrétní počínání účastníků řízení. Rovněž v tomto směru je totiž nutno spatřovat praktické naplnění smluvního pojetí státu, představujícího konsensuální průmět přesvědčení občanů o nutnosti existence této instituce k ochraně základních práv a svobod.“

Zásada písemnosti vs. Ústnosti

- **Zásada písemnosti**
 - jednotlivé úkony v řízení se činí **písemně**, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak
 - v každé věci se zakládá **spis** souhrn písemností (obsahem jsou veškeré listiny vztahující se k věci - podání, protokoly, záznamy, rozhodnutí)
 - **ústní jednání** správní orgán nařídí v případech, je-li to **nezbytné** ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníků, anebo kdy to stanoví **zvláštní zákon**
 - **Ústním jednáním** / ústním podáním / výslechu / o jiných úkonech se sepíše **protokol**
 - **§ 15 odst. 1:** „Jednotlivé úkony v řízení se činí písemně, pokud zákon nestanoví jinak nebo pokud to nevylučuje povaha věci. Jednotlivé sdělení v průběhu řízení lze vůči přítomnému účastníku řízení učinit ústně, pokud ten na písemné formě netrvá. Obsah úkonů prováděných jinou než písemnou formou se poznamená do spisu, nestanoví-li zákon jinak.“
 - **§ 17** – spis
 - **§ 18** – protokol
 - Rozsudek NSS č.j. 1 Afs 58/2009-541:
 - „Správní spis tvoří všechny dokumenty týkající se téže věci. Toto pravidlo se neuplatní pouze tehdy, stanoví-li zákon jinak. Na protokoly o výsleších svědků, byť nezákonně pořízené, se však žádná taková výjimka nevztahuje, tyto protokoly tak musí zůstat součástí spisu... ve spisu musí zůstat vše, co svědčí o úkonech správního orgánu a účastníků řízení, neboť jde o materiální „stopu“ postupu řízení.“
- **Zásada ústnosti**
 - tam, kde to stanoví zákon (SŘ, či zvláštní zákon) nebo je-li to nezbytné ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníků
 - § 49 – ústní jednání: „(1) Ústní jednání správní orgán nařídí v případech, kdy to stanoví zákon, a dále tehdy, jestliže je to ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníků nezbytné. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, uvědomí správní orgán o ústním jednání účastníky nejmeně s pětidenním předstihem. Tuto povinnost nemá vůči účastníkovi, který se práva účasti na ústním jednání vzdal.“ (...)
 - spojeno se zásadou neveřejnosti/veřejnosti

Zásada neveřejnosti vs. veřejnost

- **Zásada neveřejnosti**
 - dominantní.
 - jednání je veřejné jen pokud SO nařídí veřejnost ústního jednání (účastník k tomu může dát podnět), anebo pokud tak stanoví zákon.
 - § 49 odst. 3: „Jestliže účastník uvedený v § 27 odst. 1 navrhne, aby ústní jednání bylo veřejné, správní orgán mu vyhoví, pokud tím nemůže být způsobena újma ostatním účastníkům. Ustanovení odstavce 2 věty druhé a třetí platí obdobně“
 - § 38 – institut nahlížení do spisu, neveřejnost ústního jednání
- **Zásada veřejnosti**
 - možnost hlavního účastníka navrhnout veřejnost jednání – správní orgán musí vyhovět, pokud to nebude na újmu ostatním účastníkům § 27 (1) – je třeba dbát ochrany utajovaných informací, mravnosti, ...

Zásada jednotnosti vs. koncentrace

- **Zásada jednotnosti řízení**
 - dominantní.
 - správní řízení = určitý celek (od zahájení po ukončení zákonem daným způsobem)
 - = účastníci mohou volně navrhopvat důkazy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí
 - účastníci řízení mohou navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy až do vydání rozhodnutí.
 - § 36 odst. 1: „Nestanoví-li zákon jinak, jsou účastníci oprávněni navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí; správní orgán může usnesením prohlásit, dokdy mohou účastníci činit své návrhy.“
- **Zásada koncentrace**
 - řízení je koncentrováno do určitého okamžiku, do kt. účastníci mohou uvádět všechny skutečnosti a důkazy, k později k uplatněným návrhům SO nepřihlédne
 - částečná koncentrace řízení – SO může nařídít, že návrhy musí být učiněny do určité doby
 - plná koncentrace – SO koncentruje možnost uplatnit návrhy do jednoho místa a času – tj. při ústním jednání nebo při místním šetření.
 - projevem je např. lhůta pro navrhování důkazů (nepravá koncentrace – k později navrhnutým důkazům správní orgán může přihlédnout; fakultativní) – vyvlastňovací řízení § 22 odst. 2 vyvlastňovacího zákona
 - zejména zvláštní právní předpisy + omezení novot v odvolacím řízení (§ 82 odst. 4 viz výše)
 - **úprava odvolání** – k novým návrhům na provedení důkazů a k novým skutečnostem se přihlédne, jen pokud nemohly být uplatněny dříve
 - **§ 82 odst. 4:** „K novým skutečnostem a k návrhům na provedení nových důkazů, uvedeným v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení, se přihlédne jen tehdy, jde-li o takové skutečnosti nebo důkazy, které účastník nemohl uplatnit dříve. Namítá-li účastník, že mu nebylo umožněno učinit v řízení v prvním stupni určitý úkon, musí být tento úkon učiněn spolu s odvoláním.“
 - usnesení rozšířeného senátu NSS čj. 7 Afs 54/2007-62:
 - „... *správní řád, který kombinuje zásadu koncentrace řízení podle § 82 odst. 4 se zásadou omezeného odvolacího přezkumu zakotvenou v ustanovení § 89 odst. 2. Podle posledně uvedeného ustanovení přezkoumá odvolací orgán soulad s právními předpisy, přičemž správnost napadeného rozhodnutí přezkoumává jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání, jinak jen tehdy, vyžaduje-li to veřejný zájem.*“

Princip volného hodnocení důkazů vs. legální teorie důkazní

- **důkazy** – jedním z podkladů pro vydání rozhodnutí, důkazy jsou výsledkem dokazování, prokazují se jimi skutečnosti důležité pro rozhodnutí.
- **Zásada volného hodnocení**
 - SO důkazy či jiné podklady pro rozhodnutí hodnotí dle své úvahy z hlediska zákonnosti, pravdivosti, věrohodnosti, pokud podle zákona nejde o podklad pro SO závazný (viz **závazné stanovisko dotčeného orgánu** § 149)
 - § 50 odst. 4 SŘ: „Pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.“
 - dále také v §§: **§ 136 odst. 1 písm. b), § 149 odst. 1** (závazné stanoviska), **§ 68 odst. 3** – povinnost řádného odůvodnění (někdy brána jako samostatná zásada)
 - základní vodítko pro posuzování podkladů pro rozhodnutí a pro vlastní hodnocení důkazů
 - podle rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 12. 2010, čj. 17 A 48/2010-50

- „Z § 50 odst. 1 SŘ z roku 2004 vyplývá, že výčet (množina) podkladů pro vydání rozhodnutí je demonstrativní a že **správní řád jednotlivým podmnožinám výčtu podkladů nepřisuzuje různý význam a hierarchicky je nečlení**. Z tohoto pohledu má tudíž stejný význam podmnožina „podkladů od jiného správního orgánu“ jako „podmnožina důkazů.“
- podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 6. 2007, čj. 5 Afs 104/2006
 - „Zásada volného hodnocení důkazů mimo jiné znamená, že jednotlivým důkazům je přisuzována určitá hodnota závažnosti (důležitosti), hodnota zákonnosti a hodnota pravdivosti (věrohodnosti).“
- **Legální teorie důkazní**
 - týká se veřejných listin – veřejné listiny prokazují pravdivost toho, co je v nich osvědčeno, není-li dokázán opak (veřejná listina je důkazem, nemusí se prokazovat obsah)
 - § 53 odst. 3: „Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány nebo orgány územních samosprávných celků v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními zákony prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, potvrzují i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.“

Princip dvouinstančnosti řízení

- judikatura a Sládeček říkají, že se nejedná o zásadu
- každé rozhodnutí by mělo být přezkoumatelné, někde je však možnost podání řádného opravného prostředku vyloučena zákonem
- účelem je v obecné rovině nastoupení devolutivního účinku – přezkum věci orgánem vyššího stupně + dále i suspenzivní účinek
- aspekt spravedlivého procesu

Subjekty správního řízení – viz otázka č. 4 B

Vedení řízení a úkony správních orgánů

Vedení řízení § 15

- = samotné vedení řízení je soubor činností, které správní orgán realizuje v 1. stupni i v 2. stupni
 - souvisí se zahájením řízení
 - řízení je ovládáno zásadou písemnosti
 - pokud je vedeno ústně, pak se to zapisuje do protokolu, zakládá se vše do spisu
- **písemnost (protokol, záznam ve spisu)**
- **oprávněná úřední osoba**
 - je oprávněna vést řízení, činit úkony v řízení nebo činit nezbytné úkony v tom řízení, rozhoduje
 - je zařazena do příslušného správního úřadu
 - pověřená vedoucím správního orgánu nebo oprávněná podle vnitřního předpisu
 - na oprávněnou úřední osobu i úřední osobu dopadá povinnost mlčenlivosti
 - ve věcech služebních
 - ale tyto osoby mohou být také povinnosti mlčenlivosti zproštěna vedoucím toho příslušného správního orgánu
 - většinou v situacích, kdy tato osoba má vypovídat v určitých typech řízeních, např. v trestním
 - mlčenlivost se vztahuje jak na dobu výkonu činnosti, tak mimo činnost výkonu
 - vlastně tato povinnost zaniká až smrtí té dané osoby
- **povinnost mlčenlivosti** (viz výše) dělíme na:
 - mlčenlivost uloženou
 - státem uznanou
- **identifikace oprávněné úřední osoby**
 - jak poznám oprávněnou úřední osobu?
 - musí se nám identifikovat
 - účastníci musí být obeznámeni, kdo je úřední osobou
 - je označena jménem při jednání (pomocí jmenovky), dále ji můžeme identifikovat ze spisu
 - účastníci se musí seznámit s jejím jménem, s jejím pracovním zařazením
 - o tom seznámení se sepisuje záznam, který se vkládá do spisu

- jak poznám policistu?
 - uniforma, když ji nemá – průkaz nebo odznak
- **informování účastníků řízení**
 - je potřeba poskytovat potřebnou pomoc a poučení, aby nedošlo ke ztrátě procesních práv v důsledku neznalosti zákona (avšak neznalost zákona neomlouvá)
- **záznam do spisu**

Jednací jazyk § 16 (úkony správních orgánů)

- úředním jazykem je čeština
 - *výjimka*: účastníci mohou jednat a předkládat písemnosti i ve slovenštině
 - ale naopak na slovensku některé listiny, které jsou předkládány úřadům k rozhodování v češtině, musí být překládány
- pokud jsou předkládány písemnosti v rámci správního řízení **v jiném jazyce**, předkládá se originál písemnosti a zároveň úředně ověřený překlad
 - náklady na tento překlad jdou k tíži toho, kdo písemnost předkládá
- **občan ČR, příslušník národnostní menšiny** – právo činit podání a jednat v jazyce národnostní menšiny (uznávané)
 - osoba, která nemluví českým jazykem a která nemůže jednat českým jazykem, ale má na území ČR pobyt nebo patří k uznávané národnostní menšině, má právo činit podání a jednat v jazyce národnostní menšiny
 - národnostní menšina – Romové, Poláci, Rusové, ...

Právo na tlumočníka § 16

- účastník musí porozumět úkonům, které jsou činěny ve správním řízení
- právo na tlumočníka má každý, kdo neovládá jazyk (*musí to prohlásit*), obstará si sám a na své náklady
 - příslušník národnostní menšiny na náklady správního orgánu (tzn. stát), pokud oprávněná úřední osoba nezná příslušný jazyk
 - pokud úřední osoba zná příslušný jazyk, řízení se vede v tom daném jazyce a tlumočník zde nevystupuje
- **tlumočník znakové řeči** – ustanoven správním orgánem osobám neslyšícím, prostředník je stanoven osobám hluchoslepým (prostředník je osoba, která se dokáže dorozumět s hluchoslepu osobou) ☐ může to být rodinný příslušník (kdokoli, kdo je schopen s osobou komunikovat)
- tlumočník = osoba zúčastněná na řízení

Spis § 17

- **zakládá se v každé věci**, označen spisovou značkou a číslem jednacím
 - je označen spisovou značkou – věcné označení věci
 - je tvořena zkratkou písmen, která označuje věc, a číslem, které označuje pořadí + rokem
- je to první úkon správního orgánu – hned ze začátku se zakládá správní spis
- tvoří jej:

○ podání ○ protokoly ○ záznamy ○ písemná vyhotovení rozhodnutí ○ další písemnosti (stejnopis, kopie, ...)	○ příloha jako součást spisu – zde se řadí důkazní prostředky, listiny, veřejné listiny, protokol o ohledání, protokol o místním šetření, obrazové a zvukové záznamy, záznamy na elektronických médiích
---	--
- samotný spis obsahuje soupis všech součástí včetně příloh
 - = tzv. žurnalizace spisu
 - každý spis má v sobě soupis všech písemností, pokud přibude nějaká další, tak se tam dopíše
 - jednotlivé součásti se označují číselnou řadou tak, aby bylo možné zjistit, že případně nějaká část chybí – je to kvůli zavedení do evidence ☐ z důvodu možnosti nahlížení do spisu (díky tomu není možné nepozorovaně odcizit nějakou součást spisu – lze srovnat, zda spis obsahuje všechny součásti nebo nikoliv)
- **ochrana utajovaných skutečností** – písemnosti, které obsahují informace, které nejsou veřejné (dopadá na něj ochrana informací) se uchovávají odděleně mimo spis

- jsou uchovávány v neprůhledném obalu, je zapečetěný, není možné do této části nahlédnout
- přeprava dožádaného spisu v poštovní zásilce
 - např. pokud se rozhoduje o opravném prostředku a spis se postupuje nadřízenému orgánu
 - je tedy potřeba postoupit spis jako celek
 - je nutno vždy potvrdit prokazatelně podání a dodání těchto písemností
- výkon spisové služby
 - úpravou spisu, jeho pohybem, zpracováním se zabývá spisová služba
 - upravuje to zákon o spisové službě – zákon o archivnictví a spisovém řádu
 - většinou si instituce vytváří své vnitřní předpisy, které upravují výkon spisové služby

Protokol § 18

- = písemný záznam o ústním jednání, ústním podání, výsledku svědka, výsledku znalce, provedení důkazu listinou a ohledání, i o jiných úkonech (dochází ke styku s účastníky)
- lze pořídit i obrazový nebo zvukový záznam určitého jednání, nebo provedení úkonu
 - hodně častý je obrazový záznam
- **obsahuje:**
 - místo a čas
 - označení úkonů, které jsou předmět zápisu
 - identifikace přítomných osob
 - vylíčení průběhu předmětných úkonů
 - označení správního orgánu a označení oprávněné úřední osoby ☒ musí z něj být patrné, který správní orgán to provádí
 - popis skutečností, kterých se to jednání týká
- **podepisuje** ho osoba, která protokol sepisovala + osoby, které prováděly úkon (jak ze strany správního orgánu tak i zúčastněné osoby) = osoby, které se jednání účastnily
 - (např. proti jejich vůli bylo provedeno ohledání věci – je jasné, že to nebudou chtít podepsat)
 - pokud odmítnou podepsat, osoba, která vede protokol, to musí zaznamenat a uvést důvody, proč ta osoba nepodepsala (důvody odepření a námitky proti obsahu) – např. proti jejich vůli bylo provedeno ohledání věci – je jasné, že to nebudou chtít podepsat
- lze podat stížnost proti protokolu § 175
 - není to opravný prostředek v pravém slova smyslu
 - můžeme zpochybnit protokol
 - proti obsahu, jiné osoby
 - mohou to činit osoby, kterých se provedení úkonu přímo týká
- **opravy** zřejmých nesprávností může provést oprávněná úřední osoba
 - jiné opravy (vady, které mění obsah, nebo charakter zápisu) musí být provedeny formou opravného usnesení

Doručování § 19

- je to úkon správního orgánu, který ho činí v rámci správního řízení
- písemnost doručuje ten správní orgán, který ji vyhotovil
- doručuje buď sám:
 - tedy prostřednictvím svých zaměstnanců
 - prostřednictvím obecního úřadu (využívá se v případech, kdy doručuje ministerstvo zahraničí)
 - jemu naroveň postavenému správnímu orgánu (magistrát, jiný specializovaný správní orgán)
 - prostřednictvím Policie ČR (dle místa doručení)
 - nebo prostřednictvím obecní policie (typické pro přestupkové řízení)
- prostřednictvím **datové schránky**
- prostřednictvím provozovatele poštovních služeb

Datové schránky:

- = je to elektronické úložiště, které je určeno k doručování elektronických písemností, k provádění úkonů, k dodávání dokumentů. Není to archiv, dokumenty, které tam jsou doručeny, se po nějaké době mažou
- zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

- subsidiárně se použije správní řád
 - autorizovaná konverze dokumentů → velmi nákladný institut
 - = díky tomu je dokument právně přípustný
 - pokud je doručován dokument do DS, můžeme si jej vytisknout, ale aby se písemnost chovala jako právně uznatelná písemnost, potřebujeme, aby text prošel konverzí – musí nám jej vytisknout na Check pointu (problém je cena – 1 strana stojí 30 Kč) → velké náklady držitele datové schránky
 - toto doručování má vždy přednost, zákon to stanoví jako prioritní – pokud osoby mají datovou schránku, má se doručovat takto
 - zřizuje a spravuje ho Ministerstvo vnitra
 - **zřizování datových schránek**
 - **musí si ji zřídit** = povinnost zřídit datovou schránku
 - podnikající FO
 - všechny PO
 - orgán veřejné moci
 - i orgán ÚSC (zastupitelstvo, Krajský úřad, obecní úřad)
 - FO má možnost si ji zřídit – **nemusí**
 - **datová schránka zaniká:**
 - jejím zrušením
 - zánikem PO
 - úmrtí FO
 - **doručování dokumentů do DS:**
 - je stanovena povinnost komunikovat mezi sebou pomocí datových schránek u orgánů veřejné moci
 - jsou zde 2 výjimky - pokud se nedoručuje na místě nebo to neumožňuje povaha dokumentu
 - doručuje orgán veřejné moci FO, nebo podnikající FO, PO
 - výjimky – pokud se nedoručuje na místě nebo se nedoručuje veřejnou vyhláškou
 - doručení do DS
 - dokument dodaný do DS je doručen okamžikem přihlášení se do datové schránky osobou, která k datové schránce má přístup
 - je jedno, jestli si to ta osoba skutečně přečetla nebo ne – bere s v úvahu okamžik přihlášení
 - **fikce doručení** – pokud se takováto osoba nepřihlásí ve lhůtě 10 dnů od dodání dokumentu do této schránky, 10. den je považován za den doručení, pokud jiný dokument nevylučuje náhradní doručení (účinky doručení do vlastních rukou)
 - u orgánů veřejné moci při své vzájemné komunikaci se okamžik doručení váže na okamžik dodání do datové schránky
 - nenastupuje tu fikce doručení
- Provozovatel poštovních služeb (doručování):**
- doručovatelé tu jsou v tomto případě jako **úřední osoby** – jsou oprávněni zjišťovat totožnost osoby, které mají doručit písemnost (mají právo požadovat občanský průkaz), zároveň jsou nositeli poštovního tajemství
 - druhy doručování:
 - **do vlastních rukou** (např. rozhodnutí, předvolání)
 - **s dodejkou** (doklad, potvrdí se převzetí/dodání písemnosti)
 - **prosté** (vlození do schránky, pod dveře apod.)
 - **doručování FO – § 20**
 - doručuje se na adresu trvalého pobytu, ale je možné v rámci urychlení řízení uvést adresu doručování, popř. elektronickou adresu (např. e-mail – není to ale datová adresa!!!), místo podnikání
 - případně je možno doručit kdekoliv, kde bude zaštižena – např. když doručuje policie (rozhodnutí o předvedení)
 - **1. doručení do vlastních rukou**
 - buď adresátovi – ten, kdo doručuje, si musí vyžádat od adresáta prokázání totožnosti, jinak mu nemůže být písemnost vydána
 - nebo zmocněnci – zmocněnec musí předložit plnou moc, musí tam být úředně ověřené podpisy – je to možné jen v případech, kdy to výslovně stanoví zákon, jinak dle nařízení obecního úřadu obce s rozšířenou působností

- pokud není adresát zastižen, může písemnost doručovatel předat jiné osobě? NE!!
 - nechá nám tam oznámení o uložení zásilky – z toho oznámení musí být patrné, že byl proveden neúspěšný pokus o doručení
 - musí tam být dále datum, kde je ta zásilka uložena a do kdy si ji adresát může vyzvednout
 - dnes už neplatí, že by se musel pokusit znovu doručit a pak by to mohlo být doručeno – dnes je to už jinak
- **2. doručení s dodejkou**
 - přímo adresátovi nebo jiné vhodné FO
 - jinou vhodnou FO je např. manžel, přítel, maminka, sousedka (ale musí se tam podepsat a podpisem se osoba zavazuje, že to předá adresátovi)
 - jinou vhodná osoba není např. pes a nebo senilní babička
 - je tam povinnost předat
- **3. prosté – vložení do domovní schránky**
- **doručování PO - § 21**
 - (adresa pro doručování, adresa sídla, sídlo organizační složky)
- **1. do vlastních rukou**
 - orgány PO, orgány oprávněné jednat jménem PO, osoby oprávněné jednat jménem PO
 - oprávnění se dovoduje ze zákona nebo ze základajícího aktu PO, ze smlouvy, z individuálního pověření
 - dále ho mohou převzít osoby, které jsou oprávněny k tomu vnitřním předpisem nebo které jsou k tomu pověřeny
- **2. s dodejkou**
 - FO, která je oprávněna písemnost převzít
 - Oprávnění může vyplývat z vnitřního předpisu
 - nebo FO, která převzetí potvrdí razítkem adresáta
 - nebo jiná vhodná FO
- **3. prosté – vložení do domovní schránky**
- **doručování do ciziny - § 22**
 - adresáti, kteří se zdržují v cizině, nebo jejichž sídlo, pobyt nebo adresa pro doručování je v cizině – doručuje se prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo prostřednictvím orgánu státní správy, který je pověřen doručováním do ciziny – tím je Ministerstvo zahraničních věcí
 - pokud dojde ke dvěma neúspěšným pokusům doručení, správní orgán ustanoví opatrovníka, kterému je písemnost doručena
- **uložení zásilky/písemnosti – § 23**
 - v případě nezastižení adresáta na adrese, na kterou bylo doručováno
 - je uložena buď:
 - u provozovatele poštovních služeb
 - u obecního úřadu
 - nebo u správního orgánu, který ji vyhotovil
 - výzva k vyzvednutí písemnosti – ponechána na vhodném místě adresátovi, který nebyl zastižen
 - písemné vyhotovení na formulářovém lístku
 - musí být patrné:
 - kde je uloženo
 - na jak dlouho
 - provozní doba, kdy je možno vyzvednout
 - délka uložení – písemnost je uložena 10 dnů od uložení
 - není-li vyzvednuta, vrací se původci písemnosti
 - zároveň s marným uplynutím lhůty 10 dnů, nastupuje **fikce doručení**

Doručování tzv. jiným způsobem

- za doručenu se považuje písemnost 3. dnem po odeslání, v případě elektronické adresy je doručeno okamžikem, kdy adresát potvrdí převzetí zprávou podepsanou jeho uznávaným elektronickým podpisem

Doručování veřejnou vyhláškou - § 25

- osobám neznámého pobytu nebo sídla, těm, kterým se prokazatelně nedaří doručit a osobám, které nejsou známy a v dalších zákonem stanovených případech
 - např. stavební zákon
- vyvěšení na úřední desce (i na elektronické úřední desce = dálkový přístup)
- 15. dnem po vyvěšení se písemnost považuje za doručenou
- zpochybnitelný způsob doručování, ale je zakotven v zákoně

Překážky doručování - § 24

- fikce doručení: 10 dnů ode dne uložení písemnosti (desátým dnem nastupuje fikce doručení)
- možnost požádat o prominutí zmeškání úkonu podle **§ 41** (navrácení v předešlý stav), jde o žádost o určení neplatnosti doručení nebo okamžiku doručení písemnosti z důvodu dočasné nepřítomnosti či jiného závažného důvodu (bez vlastního zavinění)
 - situace, kdy osoba nemůže bez vlastního zavinění úkon provést
 - je možné zpochybnit doručení – má význam pro lhůtu na opravný prostředek
- neposkytnutí součinnosti, odmítnutí převzetí písemnosti
 - je potřeba sdělit poučení o právních následcích ☐ právní fikce: doručeno dnem, kdy k neúspěšnému pokusu o doručení došlo

Úřední deska

- povinnost zřídit úřední desku – zákonná povinnost
 - musí k ní být umožněn nepřetržitý přístup
 - + zřízení elektronické úřední desky, která umožňuje dálkový přístup
- veřejnoprávní smlouva o zveřejňování obsahu úřední desky způsobem umožňujícím dálkový přístup = koordinační smlouva obcí o používání úřední desky
 - ne všechny obce jsou schopné vykonávat tyto činnosti (mít elektronickou úřední desku)
- zákon o svobodném přístupu k informacím – stanoví, co musí být zveřejněno na příslušné úřední desce + další speciální předpisy (např. daňový řád)

Úkony účastníků řízení

Procesní práva a povinnosti účastníků:

- oprávnění účastníků navrhopvat důkazy, činit návrhy
- zásada jednotnosti x koncentrace řízení
 - navrhovat může účastník buď v průběhu celého řízení, dokud není vydání rozhodnutí, nebo pouze do určitého procesního stádia
- právo účastníka řízení vyjádřit své stanovisko
 - správní orgán je povinen umožnit účastníkovi vyjádřit se k podkladům rozhodnutí
- povinnost umožnit účastníku vyjádřit se k podkladům rozhodnutí
- účastník má právo na konzultaci s podpůrcem (pomoc při rozhodování)
 - podpůrce má právo vznést námitku neplatnosti právního jednání podporovaného
- účastník musí prokázat svou totožnost – povinnost předložení průkazu totožnosti

Účastník může činit podání - § 37

- činí ho vůči správnímu orgánu
 - písemně, ústně do protokolu nebo elektronicky (nutno doplnit elektronickým podpisem)
- podání je učiněno dnem, kdy bylo doručeno věcně a místně příslušnému správnímu orgánu nebo na elektronickou podatelnu
- posuzuje se podle obsahu, nikoliv podle označení
- musí být jasné, kdo ho činí, které věci se týká, co se navrhuje
 - FO – označena jménem, příjmením, datem narození, adresou trvalého pobytu,
 - PO – název, IČO, adresa sídla
- pokud jsou vady – musí být účastník vyzván k odstranění vad, musí mu být poskytnuta přiměřená lhůta

- ne méně než 5 dnů
- správní orgán musí poskytnout součinnost při odstraňování vad

Nahlížení do spisu § 38

- právo nahlížet do spisu mají:
 - účastníci
 - jejich zástupci
 - odpůrci
 - jiné osoby (pokud na tom mají právní zájem nebo jiný vážný důvod) nebude-li porušeno právo osob nebo veřejný zájem
- právo činit si výpisy, pořizovat kopie
- nevidomí – obsah jim musí být přečten
- ochrana utajovaných skutečností
- odepření práva nahlížení do spisu je možné – avšak jedině usnesením

Lhůty a počítání času

- § 39, § 40
- lhůta k provedení úkonu:
 - zákonné – nelze prodloužit
 - dané správním orgánem („správní; pořádkové“) – lze prodloužit (i opakovaně), lze prominout zmeškání
- lhůta přiměřená
 - provedením úkonu správní orgán stanoví přiměřenou lhůtu
 - může to být lhůta 3 dnů i 3 měsíců – podle toho o jaký úkon nebo činnost jde!
 - váže se ke konkrétnímu úkonu
- usnesením – upravování lhůt, prodlužování

Počítání času

- lhůta pevná a plynoucí
- lhůta subjektivní a objektivní
- počátek běhu lhůty:
 - dnem následujícím po rozhodné události
 - to neplatí:
 - u lhůt určených počtem hodin
- konec běhu lhůty
 - den pracovního volna/den pracovního klidu, státní svátek – může být plněno nejbližší následující pracovní den
- lhůty určené počtem hodin, dní, týdnů, měsíců, let...
- v pochybnostech se má za to, že lhůta byla zachována

Navrácení v předešlý stav (prominutí zmeškání úkonu) § 41

- do 15 dnů od pomnutí důvodu, maximálně do 1 roku od zmeškání úkonu
- **na žádost**, spolu s provedeným úkonem, možno přiznat odkladný účinek
- **prominutí**: ze závažných důvodů bez zavinění žadatele
 - jen v případě, že se neohrozí zájmy nabyté v dobré víře, veřejné zájmy, a pokud by nové rozhodnutí změnilo předešlý stav (kdyby jej neměnilo, bylo by to naprosto zbytečné řízení)
- nepromine zmeškání úkonu:
 - pokud by hrozila újma právům nabytým v dobré víře nebo veřejnému zájmu
- činí se usnesením

Postup před zahájením správního řízení § 42 – 43 SŘ

- má usnadnit budoucí řízení, popř. zjistit, zda má být vůbec zahájeno
- zahrnuje několik institutů:

Přijímání podnětů k zahájení řízení § 42

- SO přijímá všechny podněty, aby zahájil řízení z moci úřední

- podněty mohou být jakékoli úkony – podání, oznámení, vlastní zjištění, skutečnosti všeobecně známé
- pokud o to ten, kdo podnět podat, požádá – je povinen mu SO ve lhůtě 30 dnů sdělit, jestli shledal důvod k zahájení řízení, věc postoupil nebo řízení zahájil

Odložení věci § 43

- SO odloží řízení o žádosti, jestliže:
 - o zjevně není žádostí nebo není jasné, kdo ji učinil,
 - o bylo učiněno podání, k jehož vyřízení není věcně příslušný žádný SO

Vysvětlení §137

- SO může k prověření podnětů požadovat nezbytná vysvětlení
- každý je povinen podat SO vysvětlení kromě případů, na které se vztahuje zákaz výslechu (utajované informace, mlčenlivost, nebezpečí stíhání pro TČ..)
- bezdůvodné odepření vysvětlení – pořádková pokuta až do 5 tis
- o podání vysvětlení se pořizuje záznam, který neslouží jako důkazní prostředek!
- záznam obsahuje vylíčení předmětných skutečností, identifikaci vyslýchané osoby, datum, identifikaci opr. úřední osoby

Zajištění důkazu §138

- SO může před zahájením řízení zajistit důkaz, který by později nebylo možné provést, nebo by jej bylo možné provést jen s obtížemi (např. listina, která by mohla být zničena, nebo ohledání místa nebo výslech svědka, který by zapomněl.)
- oznamuje se osobám, kterých se přímo dotýká
- k zajištění důkazu je příslušný SO, který by byl příslušný k vedení řízení nebo ten SO, v jehož obvodu je důkazní prostředek
- nehrozí-li nebezpečí z prodlení, mají právo být zajištění důkazu přítomni ti, kdo by byli účastníky a jsou SO známi, a vyjádřit se k němu
- o zajištění důkazu se sepisuje protokol

Předběžná informace § 139

- stanoví – li tak zvláštní zákon, může **každý požadovat** od SO, který je příslušný vydat rozhodnutí nebo podmiňující úkon (závazné stanovisko) **informaci, o tom, zda**
 - o určitý záměr lze uskutečnit jen za předpokladu vydání rozhodnutí nebo podmiňujícího úkonu
 - o podle jakých hledisek bude žádost posuzovat nebo popř. za jakých okolností lze žádosti vyhovět
- předběžnou informaci lze požadovat i po zahájení řízení
- předběžná informace přestává platit, pokud se dostala do rozporu s právními předpisy, nebo došlo-li ke změně okolností rozhodných pro její obsah

Zahájení

Na žádost

- dnem, kdy žádost došla **věcně a místně** příslušnému SO
- žádost musí obsahovat **náležitosti** podání + označení jemu známých **účastníků**
- nemá-li náležitosti nebo trpí-li jinými vadami – SO pomůže odstranit na místě nebo mu určí k doplnění podání **lhůtu** (současně může řízení přerušit)
- žádost nesmí být zjevně právně nepřipustná (SO v takovém případě řízení zastaví)
- žadatel může zúžit předmět žádosti nebo vzít žádost zpět (nelze v době po vydání rozhodnutí v prvním stupni do odvolacího řízení)

Z moci úřední

- řízení je zahájeno dnem, kdy bylo zahájení řízení **oznámeno (písemně/ústně prohlášením) hlavním účastníkovi** řízení, je-li jich více, tak den, kdy došlo oznámení prvnímu z nich
- oznámení musí obsahovat:
 - o označení SO
 - o předmět řízení (důležité vymezit, aby se např. delikvent mohl bránit)
 - o identifikaci služební osoby (jméno, příjmení, funkci nebo služ. č.)
- těm, kterým se nepodařilo oznámení doručit, se ustanovuje **opatrovník** veřejnou vyhláškou
- oznámení o zahájení řízení je SO povinen doručit všem účastníkům, kteří jsou mu známi (SO si sám musí prověřit účastníky, i pokud jde o řízení na žádost)

- pokud se SO dozví o dalším účastníkovi až po zahájení řízení, je povinen mu oznámit, že řízení bylo zahájeno, sdělit mu, jaké již byly provedeny úkony.. (aby měl možnost hájit svá práva)
- oznámení o zahájení řízení lze zveřejnit i **veřejnou vyhláškou** – vygeneruje řadu tvrzených účastníků
- oznámení o zahájení řízení může být spojeno s jiným úkonem v řízení – hospodárnost
- **pozn. stanovit přesný den (datum) zahájení řízení je důležité** – začínají běžet **lhůty** pro vydání rozhodnutí, promlčecí lhůta (např. přestupky – do 1 roku)

Právní následky zahájení řízení

- správnímu orgánu začíná plynout lhůta pro vydání rozhodnutí (§ 71 správního řádu) a účastníkům náleží procesní P&P
- uplatní se překážka litispendence (o téže věci nemůže být z téhož důvodu zahájeno správní řízení u jiného správního orgánu)
- po vydání rozhodnutí také překážka rei iudicatae (správní řád i některé další zákony však stanoví výjimky z této překážky)

Překážky řízení (§ 48)

- litispendence: překážka zahájeného řízení
 - zahájení řízení u některého správního orgánu brání tomu, aby o téže věci z téhož důvodu bylo zahájeno řízení u jiného správního orgánu
- res iudicata: překážka věci rozhodnuté
 - přiznat totéž právo nebo uložit tutéž povinnost lze též osobě z téhož důvodu pouze jednou

Řízení v I. stupni

Průběh správního řízení v prvním stupni

- zahájení řízení (viz výše)
- ústní jednání
- podklady pro vydání rozhodnutí
- zajištění účelu a průběhu řízení
- přerušování a zastavení řízení

Ústní jednání §49

- SŘ zásada písemnosti
- SO nařídí, pokud je to nezbytné nebo účelné k uplatnění práv účastníků
- je neveřejné; výjimkou je, pokud
 - stanoví zákon, že jednání nebo jeho část je veřejná
 - pokud tak rozhodne SO (může na žádost účastníka), pokud tím nejsou ohrožena **práva ost. účastníků a není porušen zák. o ochraně utajovaných informací**

Podklady pro vydání rozhodnutí §50

- podklady pro vydání rozhodnutí budou zejm. návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé SO z vlastní činnosti, skutečnosti všeobecně známé.. neexistuje uzavřený počet podkladů
- zásada oficiality – podklady pro rozhodnutí opatřuje SO, účastníci jsou však povinni poskytovat součinnost (např. ohledání na místě).
- SO musí zjistit všechny okolnosti ve prospěch veřejného zájmu a zároveň všechny okolnosti, které svědčí v neprospěch i prospěch toho, komu má být uložena povinnost (proporcionalita)
- platí Zásada omezené materiální pravdy - správní orgán je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu
- v příp. ukládání povinnosti zjištění všech rozhodných okolností svědčících ve prospěch i v neprospěch toho, komu má být uložena – i bez návrhu
- volné hodnocení důkazů: správní orgán hodnotí podklady, důkazy podle své úvahy, pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný
- podklady pro vydání rozhodnutí budou zejm. návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé SO z vlastní činnosti, skutečnosti všeobecně známé.. neexistuje uzavřený počet podkladů
- pokud zákon nestanoví, že někt. podklad je pro SO závazný (vyjádření SO, který rozhodl o předběžné otázce, závazné stanovisko, stanovisko odvolacího orgánu..), hodnotí podklady – zejména důkazy - dle své úvahy (rovněž musí řádně odůvodnit)
- účastník řízení může navrhnout důkazy (zásada dispoziční, ochrana procesních práv) – SO se s nimi musí vypořádat v odůvodnění rozhodnutí

Důkazní prostředky

- neexistuje uzavřený okruh důkazů
- důkazem může být jakýkoli prostředek, který slouží ke zjištění stavu, o kterém nejsou důvodné pochybnosti

- k provedení důkazů lze užít všechny důkazní prostředky, které jsou vhodné ke zjištění stavu a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy
- dokazování probíhá při ústním jednání nebo mimo ústní jednání (účastníci vypořádání)
- důkazní prostředky jsou zejména listiny, ohledání, svědecká výpověď, znalecký posudek
- pojem důkaz, důkazní prostředek, dokazování
- nesmí být získány v rozporu s právními předpisy – donucené svědectví, donucený podpis listiny výhrůžky, násilím apod.

Typy důkazních prostředků:

A) důkaz listinou § 53 SŘ

- o **ediční povinnost** = SO může usnesením uložit komukoli **povinnost předložit listinu**, kterou má u sebe, pokud ji potřebuje jako důkaz (mimo situace pro které lze odepřít výpověď – nebezpečí stíhání... a pro kt. nesmí být vyslechnut – utajované informace, mlčenlivost)
 - náhrada předložení listiny: čestné prohlášení, svědecká výpověď
- o provede se tak, že se listina přečte nebo sdělí její obsah za přítomnosti účastníků
- o **veřejné listiny** (listiny vydané soudy, jinými státními orgány nebo orgány USC a i listiny, které jsou zák. prohlášeny za veřejné) osvědčují pravdivost toho, co je v nich uvedeno, dokud není prokázán opak

B) důkaz ohledáním § 54 SŘ

- o ohledaná může být věc nebo místo (místní šetření)
- o kdokoli – vlastník ale i ten, kdo má věc u sebe, musí strpět ohledání (lze odepřít z důvodů – viz důkaz listinou).
- o hrozí-li nebezpečí z prodlení, SO může zajistit důkaz – tedy tak, že ohledá místo ještě před zahájením řízení dle § 138.
- o SO musí vypořádat o ohledání i toho, kdo je s předmětem ohledání oprávněn nakládat (např. pokud ohledá nemovitost a není přítomen její vlastník – pouze její uživatel - vypořádat o tom také vlastníka)
- o odepření ohledání (důvody) – stejně jako u svědka
- o přítomnost nestranných osob

C) svědecká výpověď § 55 SŘ

- o podat svědeckou výpověď je **povinen** každý (svědek – ten, kdo není účastníkem)
- o důvody, pro které nesmí být vyslýchán – utajované informace, mlčenlivost
- o **právo na odepření** výpovědi - nebezpečnost stíhání pro TČ nebo správní delikt sobě nebo osobě blízké
- o **svědek musí být poučen** o důvodech, pro které nesmí být vyslýchán, kdy může výpověď odepřít, povinnost vypovídat pravdivě a nic nezamlčet a o právních následcích nepravdivé nebo neúplné výpovědi (!)

D) důkaz znaleckým posudkem § 56

- o pokud SO **potřebuje posoudit určitou skutečnost, ale nemá k posouzení odborné znalosti** (úřední osoby nemají tyto znalosti) – opatří **odborné posouzení** od jiného SO, pokud to lze, pokud ne - ustanoví **znalce**
- o o ustanovení znalce účastníky vypořádat
- o znalecký posudek musí být vypracován **písemně** a předložen **ve lhůtě**, kterou SO určí.
- o znalec může být také **vyslechnut**
- o př. znalec na posouzení otázky čistoty ovzduší, znalec v oblasti lesního hospodářství, v oblasti stavebnictví...

Prostředky zajištění účelu a průběhu řízení (předvolání, předvedení, předběžné opatření, pořádková pokuta, vykázání z místa konání úkonu, záruka za splnění povinnosti)

A) Předvolání §59

- o SO předvolává osoby, u nichž je nutná jejich osobní účast k provedení určitého úkonu (vysvětlení, svědectví, ..)
- o předvolává s nejméně 5ti denním předstihem
- o musí být uvedeno kdy, kam, v jaké věci a z jakého důvodu se má osoba dostavit a jaké jsou právní následky, pokud se nedostaví
- o v případě, že se nemůže osoba z vážných důvodů dostavit, musí se omluvit SO s odůvodněním

B) Předvedení §60

- o předveden může být **účastník** nebo **svědek**
- o pokud se bez omluvy nebo bez náležité omluvy nedostaví
- o předvedení provádějí orgány Policie a obecní policie (pokud jde o předvedení před orgány obcí)
- o těmto orgánům se doručí usnesení o předvedení a ti ho doručí předváděnému

C) Předběžné opatření §61

- pokud je třeba, aby byly prozatímně **upraveny poměry účastníků**, nebo je-li obava, že by bylo ohroženo provedení **exekuce**
- **SO může uložit** před skončením řízení z vlastního rozhodnutí, nebo i na požádání účastníka (v tomto příp. rozhodnuto do 10 dnů)
- SO uloží předběžné opatření tak, že
 - nařídí účastníkovi nebo jiné osobě, aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo strpěl
 - zajistí věc, kt. může sloužit jako důkazní prostředek
 - zajistí věc, kt. může být předmětem exekuce, jde-li o obavu s ohrožením provedení exekuce
- odvolání proti tomuto rozh. nemá odkladný účinek
- SO **zruší** rozhodnutí poté, co pomine důvod, pro který bylo opatření uloženo – jinak **pozbývá** dnem právní moci nebo vykonatelnosti (pokud nabyla před právní mocí) rozhodnutí

D) Pořádková pokuta

- lze uložit v případě pořádkového deliktu
- tomu, kdo závažně stěžuje postup SO tím, že
 - a) se bez omluvy nedostaví na předvolání
 - b) ruší pořádek navzdory předchozímu napomenutí
 - c) neuposlechne pokynu úřední osoby
 - + učiní hrubě urážlivé podání
- SO při ukládání pořádkové pokuty musí dbát toho, aby nebyla uložena v zjevném nepoměru k deliktu
- lze ukládat i opakovaně (neplatí rei iudicata)
- až do 50 tis, SO může prominout nebo od ní opustit
- odvolání má vždy odkladný účinek
- příjmem státního rozpočtu nebo rozpočtu obce (dle toho, kdo ji uložil)

E) Vykázání z místa konání úkonu §63

- **SO může vykázat osobu, která** ruší pořádek při ústním jednání nebo ohledání na místě popř. při jiném úkonu
- nejprve ji musí upozornit, až po neuposlechnutí lze vykázat – provádějí tytéž orgány jako předvedení
- nelze však vykázat osobu, která je vlastníkem nebo uživatelem prostoru, kde se úkon
- koná

F) Záruka za splnění povinnosti § 147

- může-li to přispět k zajištění účelu řízení, může správní orgán přijmout nebo uložit peněžitou nebo nepeněžitou záruku účastníka za splnění povinnosti, která mu může být v řízení uložena
- rozhodnutím
- záruka se vrací, byla-li uložena povinnost splněna
- pokud povinnost zajištěná zárukou nebyla ve lhůtě splněna, peněžitá záruka propadne ve prospěch toho, kdo by byl oprávněn z exekuce
- pokud šlo o nepeněžitou záruku, rozhodne o uspokojení pohledávky prodejem záruky podle o.s.ř.

Přerušení a zastavení řízení

A) Přerušení §64

- **SO může přerušit řízení** v případech daných SŘ, a to např.
 - a) současně s výzvou odstranění nedostatků
 - b) současně s výzvou k zaplacení správního poplatku (který je spojen s určitým úkonem)
 - c) probíhá-li řízení o předběžné otázce
 - d) do doby ustanovení opatrovníka
- dále i na požádání žadatele (v řízení o žádosti) – pokud je žadatelů více, jen na zákl. souhlasu všech
- na požádání **hlavního účastníka** (pokud jde o řízení zahájené ex offio), **pokud to není v rozporu s veřejným zájmem** a pokud je **hlavních** účastníků více, tak musí všichni souhlasit
- SO by měl řízení přerušit na dobu nezbytně nutnou
- ! Důsledek přerušení řízení: **neběží lhůty pro vydání rozhodnutí, promlčecí lhůta atd.** - nicméně běží lhůty pro úkony, které vedou k odstranění překážek, pro které bylo řízení přerušeno (!) - např. lhůta pro napravení vad žádosti

- lhůta pro vydání rozhodnutí přestává běžet již dnem, kdy nastala skutečnosti pro přerušení řízení a začíná běžet až 15. dnem po skončení přerušení řízení

B) Zastavení řízení §66

- usnesením.
- v řízení z moci úřední se pouze poznamená do spisu.
- řízení o žádosti SO zastaví v důvodech daných SŘ, např.:
 - a) žadatel vzal svou žádost zpět
 - b) žádost je zjevně právně nepřípustná
 - b) žadatel v určené lhůtě neodstranil podstatné vady v žádosti
 - c) žadatel v určené lhůtě nezaplatil správní poplatek
 - d) zjistil překážku rei iudicata nebo litispendence
 - e) žadatel zemřel nebo zanikl, pokud v řízení nepokračují právní nástupci
 - f) zanikla věc nebo právo, kterého se řízení týká
- řízení z moci úřední SO zastaví, jestliže:
 - a) litispendence
 - b) účastník zemřel / zanikl
 - c) zanikla věc / právo, jehož se řízení týká
- důsledek zastavení řízení je, že SO se jím dále **nezabývá**

Správní rozhodnutí

- individuální správní akt (v konkr. věci konkr. adresátovi).
 - zakládá, mění nebo ruší práva nebo povinnosti jmenovitě určené osoby,
 - nebo v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má nebo nemá,
 - nebo v zákonem stanovených případech rozhoduje o procesních otázkách
- **obsah** se liší dle toho, zda jde o rozhodnutí ve věci, nebo o procesní rozhodnutí:
 - **meritorní rozhodnutí (ve věci)**, které je výsledkem správního řízení je individuálním správním aktem (rozhoduje se v konkrétní věci (věcech) vůči konkrétním adresátům (adresátovi), kterým má hmotněpr. důsledky pro adresáty
 - **deklaratorní** – obsahem je deklarace práv a povinností; může jim být např. zákaz o registraci občanského sdružení z důvodu nesplnění zák. daných podmínek – právo na založení občanského sdružení nevzniká z rozhodnutí SO, ale ze zákona; povolení o registraci – šlo by o osvědčení, nikoli rozhodnutí)
 - **konstitutivní**- zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti
 - **zvláštními způsoby meritorního rozhodnutí je mezitimní rozhodnutí a rozhodnutí v části věci §147**
 - SO nemusí tyto rozhodnutí použít, záleží na jeho úvaze
 - důvod – rychlost řízení, hospodárnost
 - obě uvedená rozhodnutí nevypěrpávají celý předmět řízení a předcházejí konečnému rozhodnutí ve věci
 - teprve poté, kdy uvedená rozhodnutí nabudou právní moci, vydá správní orgán rozhodnutí o zbytku věci
 - **meztimní rozhodnutí**
 - správní orgán rozhoduje předběžně o základu věci, aby do určité míry předem upravil právní poměry účastníků
 - tímto způsobem lze rozhodovat zejména v řízení sporném (§ 141 spr. ř.), kde správní orgán může nejdříve rozhodnout, zda právo je či není na straně navrhovatele nebo odpůrce, aniž bude řešit rozsah nároku
 - **částečné rozhodnutí**
 - v části věci rozhodne správní orgán buď jen o některých účastnících, nebo o právech nebo povinnostech jen do určitého rozsahu, a to jak v řízení sporném, tak i v řízení nesporném
 - Vždy však správní orgán rozhoduje jen o té části věci, která je schopna samostatné právní existence, je samostatně vykonatelná a žádným způsobem nepodmiňuje další rozhodování ve věci

- O **procesní rozhodnutí** (ve SŘ jako „usnesení“ nebo „rozhodnutí“ – terminologie není jednotná)
 - obsahem je nikoli rozhodnutí ve věci, ale rozhodnutí ohledně nějaké **procesní otázky** v průběhu řízení – předvedení, předvolání, vykázání z místa úkonu, přerušování řízení, předběžné opatření, usnesení o zastavení řízení
 - rozhodnutí, kterým se upravuje vedení řízení, případně zajišťuje jeho průběh
 - v tomto smyslu můžeme rozlišovat procesní správní akty, které mají význam pouze pro vedení řízení, a procesní správní akty, které mají i **hmotněprávní důsledky** - takovým příkladem je např. **usnesení, kterým se ukládá předběžné opatření, nebo usnesení o přerušování řízení**
 - usnesením rozhoduje správní orgán, jestliže tak stanoví **zákon** (viz § 76 odst. 1)
 - **usnesení, které se jen zaznamenává do spisu** – účastníci se o něm vhodným způsobem vyrozumí a nabývá právní moci zaznamenáním do spisu; takové rozhodnutí může SO kdykoli změnit a nelze se proti němu odvolat nelze proti němu podat odvolání, SO může kdykoli změnit
 - **usnesení, které se oznamuje** (písemně/ústně jako meritorní rozhodnutí) – nabývá právní moci oznámením, pokud proti němu nelze podat odvolání; odvolat se proti němu může jen účastník, kterému se usnesení oznamuje (např. usnesení o zastavení řízení)

- O **forma**: písemná forma, pokud zákon nestanoví, že písemná forma rozhodnutí být nemusí – např. rozhodnutí na místě
 - i poté se však musí písemná forma rozhodnutí vyhotovit, leda že by se účastník tohoto práva vzdal (proč by to někdo dělal? - těžko se pak odvolávat, když nemá důkaz)
 - je písemné nebo ústní.
 - rozhodnutí se písemně nevyhotovuje, stanoví-li tak zákon. Výroková část takového rozhodnutí, podstatné části jeho odůvodnění a poučení o opravném prostředku se pouze vyhlásí a do spisu se učiní záznam

- O **náležitosti**:
 - Formální**

▪ musí být písemné – viz výše ▪ značení SO ▪ jména a příjmení všech účastníků ▪ číslo jednací (sp. zn. plus označení číslo strany ve spise) ▪ datum vyhotovení (není datem vydání rozhodnutí, slouží pouze k identifikaci)	▪ rozhodnutí – rozhodnutí ze dne toho a toho) ▪ otisk úředního razítka ▪ identifikace služební osoby ▪ podpis oprávněné osoby ▪ <i>pozn. opravné rozhodnutí – opravuje nesprávnosti rozhodnutí v písemném vyhotovení</i>
--	--
 - Obsahové**
 - **výrok** – obsahuje řešení otázky – povoluje se/nepovoluje se, je vinen/je nevinný + uvedení právního ustanovení, označení hlavních účastníků, lhůta ke splnění povinnosti, výrok o vyloučení odkladného účinku (pokud je vyloučen)
 - **odůvodnění** – odůvodnění rozhodnutí, SO uvede, jakým způsobem hodnotil podklady zejména důkazy, proč se přiklonil k těm a těm důkazem, musí se vypořádat s návrhy účastníků apod. (není třeba pouze, pokud SO všem v plném rozsahu vyhověl - hospodárnost)
 - **poučení** – poučení o možnosti odvolání – kdy, ke komu a v jaké lhůtě, o tom, že rozh. nemá odkladný účinek

- O **právní moc a vykonatelnost**
 - Právní moc**:
 - **formální pr. moc** - nastává, pokud je rozhodnutí řádně oznámeno a pokud proti němu nelze již podat řádný opravný prostředek (tj. odvolání, nebo rozklad)
 - **materiální pr. moc** - znamená, že je pro závazné, konečné - do rozhodnutím založených, změněných nebo zaniklých práv nebo povinností již nelze zasahovat prostřednictvím žádných prostředků, ani nelze ve věci znovu rozhodnout. Je dána překážka věci rozhodnuté.
 - pravomocné rozhodnutí **vyvolává právní účinky** - pokud rozh. ukládá povinnost – musí být splněna, pokud právo – v dobré víře ho adresát využívá
 - pravomocným rozhodnutím se stává
 - marným uplynutím lhůty k odvolání
 - doručením (pokud se vzdal práva na odvolání)
 - rozhodnutím odvolacího orgánu v neprospěch odvolatele
 - je předpokladem pro vykonatelnost

Vykonatelnost:

- pojem – viz část A – správní akty (jejich vlastnosti)
 - může nastat
 - **spolu s právní mocí** – typicky když se něco povoluje – adresát ihned právo vykonává, neběží lhůta ke splnění povinnosti
 - **po právní moci** – po uplynutí lhůty ke splnění povinnosti, která je uvedena v rozhodnutí
 - **před právní mocí rozhodnutí** – pokud odvolání nemá odkladný účinek (řízení na místě, předběžné opatření)
 - vykonatelnost ve smyslu (exekuční) vynutitelnost – pouze pokud rozhodnutí ukládá nějakou povinnost
- O další vlastnosti:
- **platnost** – znamená, že správní orgán již projevil svou vůli navenek (např. tím, že správní rozhodnutí oznámil)
 - **účinnost** – znamená, že rozhodnutí již vyvolává zamýšlené právní důsledky navenek
- O lhůty pro rozhodnutí § 71
- správní orgán je povinen vydat rozhodnutí bez zbytečného odkladu
 - pokud rozhodnutí nelze vydat bezodkladně, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení, k nimž se připočítává doba
 - až 30 dnů: jestliže je třeba nařídit ústní jednání nebo místní šetření, nebo je třeba někoho předvolat, předvést... nebo jde-li o zvlášť složitý případ
 - + doba nutná k provedení dožádání, zpracování znaleckého posudku, doručení písemnosti do ciziny
 - vydáním rozhodnutí se rozumí:
 - a) předání stejnopisu rozhodnutí k doručení,
 - b) popřípadě jiný úkon k doručení,
 - c) ústní vyhlášení (pokud má účinky oznámení)
 - d) poznamenání do spisu (pokud se usnesení pouze poznamenává do spisu)
 - e) vyvěšení veřejné vyhlášky
 - oznámení rozhodnutí § 72
 - doručení stejnopisu písemného vyhotovení do vlastních rukou.
 - ústním vyhlášením (pokud se účastník vzdal nároku na doručení, poznamenává se do spisu)
- O nicotnost rozhodnutí (§ 77)
- Prohlášení a vyslovení nicotnosti**
- rozhodnutí orgánu veřejné moci – presumpce správnosti, to však neplatí pro nicotné rozhodnutí – nicotné rozhodnutí není vůbec rozhodnutím (je zdánlivé), tzv. paakt, přesto je však třeba jej respektovat, dokud není prohlášeno za nicotné
 - nicotný akt nelze zručit, je to jen deklaratorní rozhodnutí (x zrušení rozhodnutí na základě opr. prostředku - konstitutivní)
 - nemá žádné účinky od počátku – ex tunc
 - vady, které nelze zhojit, ISA nenabývá žádných vlastností (právní moc, vykonatelnost)
 - **vyslovují**
 - **nadřízený SO** – neexistence věcné příslušnosti (naplatí, pokud vydal nadřízený orgán)
 - **soudy ve správním soudnictví** (krajské soudy – žaloba proti rozhodnutí SO)
 - neexistence právního základu
 - neexistence pravomoci
 - omyl v osobě adresáta
 - nemožné plnění
 - vnitřní rozpor, nesmyslnost, neurčitost
 - neexistence skutkového stavu, vůle SO
 - jiné závažné a zřejmé vady
 - prohlášení
 - ex offio SO kdykoliv
 - na podnět
 - účastníků řízení
 - právních nástupců účastníků
 - SO pokud zjistí, že jiný SO vydal nicotné rozhodnutí
 - pokud SO neshledá důvody nicotnosti, do 30 dnů sdělí podateli
 - pokud se nicotnost týká části rozhodnutí, pak je část rozhodnutí nicotná
 - proti rozhodnutí o prohlášení nicotnosti se nelze odvolat

Dalšími formami správních aktů upravených ve správním řádu jsou příkaz a doklad

A) Příkaz

- příkazem se rozhoduje také ve věci samé v tzv. zkráceném správním řízení (příkazním řízení)
- lze ho vymezit jako specifickou formu správního rozhodnutí, které se vydává za podmínek stanovených v § 150 SŘ.
- může jej vydat v řízení z moci úřední a ve sporném řízení
- příkazem může správní orgán uložit povinnost, považuje-li skutkové zjištění za dostatečné, aniž by proběhlo řádné správní řízení v plném rozsahu
- vedle obecných obsahových a formálních náležitostí správního rozhodnutí musí příkaz obsahovat poučení o možnosti podat odpor (= opravný prostředek)

- v poučení správní orgán uvede,
 - v jaké lhůtě je možné odpor podat (8 dnů)
 - od kterého dne se tato lhůta počítá (od oznámení příkazu) a
 - u kterého **správního orgánu** se odpor podává

- podáním odporu se příkaz ruší a řízení pokračuje.
- zpětvzetí odporu není možné
- uplynutím lhůty pro podání odporu příkaz nabude právní moci, má tytéž účinky jako pravomocné rozhodnutí, a uplynutím lhůty, ve které měl povinný splnit příkazem uloženou povinnost, je také **vykonatelným** rozhodnutím

PŘÍKAZ NA MÍSTĚ

- lze vydat, je-li účastník přítomen a plně uzná důvody vydání příkazu
- potom se považuje stav věci za prokázaný
- lze uložit povinnost k peněžitému plnění do výše 10.000,- Kč
- nebo nepeněžité plnění, jež účastník může uskutečnit ihned na místě
- podepsáním prohlášení se příkaz stává pravomocným a vykonatelným

B) Doklad (vydání dokladu)

- zvláštní způsob ukončení **správního řízení** představuje **vydání dokladu**
- doklad má charakter deklaratorního správního aktu a vydává se na základě správního rozhodnutí nebo místo něho (§ 151 SŘ)
- jestliže se existence určitého práva osvědčuje zákonem stanoveným dokladem, může správní orgán vydat **tento doklad místo písemného rozhodnutí**.
- podmínkou vydání dokladu pak je, že správní orgán plně a bez výhrad vyhoví žádosti o přiznání práva (žadatel tudíž splňuje podmínky dané zákonem)
- v praxi půjde např. o případy vydání povolení držet zbraň, povolení k pobytu nebo vydání řidičského průkazu nebo zbrojního průkazu
- doklad osvědčuje existenci práva a má charakter veřejné listiny
- vzhledem k tomu, že zákon neřeší otázku opravných prostředků, je třeba vycházet z obecných ustanovení s.ř. - řízení, v nichž se nevydává písemné vyhotovení správního rozhodnutí, mohou být předmětem mimořádných opravných prostředků (přezkumného řízení a obnovy řízení z úřední povinnosti)
- formální vady vzniklé v dokladu přepisy, překlepy apod. se odstraní neformálně vydáním **nového dokladu**
- pokud dojde ke zrušení rozhodnutí o přiznání práva, jehož existenci doklad osvědčuje (případ zrušení rozhodnutí, které nabylo právní moci, na základě mimořádných opravných prostředků), pozbývá uvedený doklad platnosti
- bude-li se žadatel takovým dokladem i nadále prokazovat, dopouští se správního deliktu, eventuálně trestného činu

ZVLÁŠTNÍ DRUHY ROZHODNUTÍ JSOU:

- rozhodnutí na místě § 143
- mezitímní rozhodnutí § 148
- rozhodnutí v části věci § 148
- rozhodnutí podmíněné závazným stanoviskem § 149

B 4. Subjekty správního řízení, účastníci

1.1. Subjekty správního řízení

- za subjekty správního řízení je možno označit nositele procesních práv a procesních povinností, kteří mají rozhodující vliv na průběh a výsledek správního řízení
- subjekty správního řízení jsou tak především:
 - o správní orgán a
 - o účastníci řízení
- tyto subjekty se označují jako „**hlavní subjekty řízení**“ či dvě „základní skupiny subjektů“ (činnost správních orgánů a účastníků má na řízení rozhodující vliv)
- ke správnímu řízení je vždy nutný správní orgán a alespoň jeden účastník
- do správního řízení se zapojují i další správní orgány a osoby, kterým zákon ukládá či umožňuje, aby chránily určité zájmy (tzv. **zvláštní/další subjekty řízení**)
 - o tzv. dotčené správní orgány
- další skupinu tvoří **osoby zúčastněné na řízení**
 - o např. zástupci účastníků, svědci, znalci, tlumočníci atd.
 - o pozn. dle prof. Hendrycha je nelze označovat za subjekty řízení – nemohou vlastním jménem ovlivňovat řízení, nehájí své zájmy a nejsou nositeli procesních práv a povinností ve vztahu k předmětu řízení; na naší fakultě je ovšem zastáván názor, že **osoby zúčastněné na řízení jsou subjekty správního řízení**
- **shrnutí:** za subjekty správního řízení je tedy možné považovat:
 - o správní orgán,
 - o účastníky řízení,
 - = hlavní subjekty správního řízení
 - o dotčené správní orgány a
 - o osoby zúčastněné na řízení.
 - = další subjekty správního řízení

Správní orgány

- subjekty, které na základě své pravomoci vydávat v určitých věcech individuální správní akty vedou řízení – přímí či nepřímí vykonavatelé vrchnostenské veřejné správy
- **správní řízení vede věcně a místně příslušný správní orgán:**

Věcná příslušnost

- určuje orgán, který má v dané věci z hlediska hmotněprávních kategorií působnost a pravomoc
- její úprava musí vycházet i z organizace správy a do ní zabudovaných instančních vztahů – její součástí je i určení orgánu, který rozhoduje v první instanci
- § 10 s. ř. – úprava věcné příslušnosti ve zvláštních zákonech
 - o nelze-li věcnou příslušnost určit na základě zvláštního zákona, provede řízení v prvním stupni ústřední správní úřad, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží, popř. jehož obor působnosti je rozhodované věci nejbližší (§ 133 odst. 1 s. ř.)
 - o kladný kompetenční spor – rozhodne nejbliže společně nadřízený orgán správních orgánů
 - ústřední správní úřady – dohodovací řízení (viz § 133 s. ř.)
 - o záporný (negativní) kompetenční spor – podání žaloby k NSS (§ 133 odst. 4 s. ř.)

Funkční příslušnost

- zde záleží na zvláštních zákonech, zda to ponechají na vnitřních předpisech či zda přímo určí příslušný orgán
- správní řád se k této problematice vyjadřuje obecně:
 - o pokud zvláštní zákony nestanoví jinak, je funkčně příslušný obecní úřad (je-li pravomoc svěřena obci), krajský úřad (je-li pravomoc svěřena kraji), u jiných veřejnoprávních korporací rozhoduje výkonný orgán se všeobecnou působností, u ostatních právnických osob její statutární orgán anebo její orgán či zaměstnanec jím pověřený (§ 130 s. ř.)

Místní příslušnost

- kritéria pro určení místní příslušnosti mají **hierarchickou podobu**:
 - o týká-li se řízení nemovitosti, řídí se příslušnost místem, kde se nemovitost nachází (§ 11 odst. 1 písm. b) s. ř.)
 - o nejde-li o nemovitost, je určující místo činnosti, o které má být rozhodováno (§ 11 odst. 1 písm. a) s. ř.)
 - o etc.
 - viz otázka A 12. – Působnost, pravomoc a příslušnost ve veřejné správě

Účastníci řízení

- = subjekty správního řízení, jejichž práv a povinností se rozhodování týká a kteří se na řízení a rozhodování určitým způsobem podílejí
- jsou to tedy osoby, kterých se důsledky rozhodnutí správního orgánu ve větší či menší míře dotýkají a které by měly mít možnost svá práva v řízení účinně hájit
 - o čl. 36 odst. 1 LZPS – každý se může stanoveným postupem domáhat svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu
 - o
- v souvislosti s účastníky řízení je nutno vymezit tyto pojmy:
 - o **způsobilost být účastníkem** (procesní subjektivitu) má každý, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti (právní osobnost), tj. kdo je subjektem podle práva hmotného, a dále i ten, komu ji zákon výslovně přiznává
 - o **způsobilost procesní** = schopnost vlastními úkony nabývat práv a povinností v řízení
 - u fyzických osob je vázána na svéprávnost (§ 29 s. ř.), tedy vzniká:
 - zletilostí, tj. dovršením 18. roku,
 - přiznáním svéprávnosti,
 - uzavřením manželství.
 - osoby, jejichž svéprávnost byla soudem omezena, nemají procesní způsobilost v rozsahu tohoto omezení
 - u právnických osob se právní subjektivita a svéprávnost nerozlišují, proto u nich splývá způsobilost být účastníkem se způsobilostí procesní
- co se týče konkrétního vymezení účastníků v zákonné úpravě, zvláštní zákony mají zpravidla vlastní výčet účastníků příslušných řízení
 - o pokud tak není stanoveno, určují se účastníci daného řízení dle pravidel správního řádu
 - o k ochraně práv osob je v obecné úpravě široké vymezení a v řízení tak mohou být i ti, jejichž práv/povinností se výsledné rozhodnutí nemusí dotýkat
 - rozhodující je možnost, že by tomu tak mohlo být – již v takovém okamžiku jim zákon toto postavení přiznává
- správní řád se vymezení účastníků řízení věnuje ve svém **§ 27**, v rámci něhož je možno vyčlenit **3 skupiny účastníků správního řízení**:
 - o hlavní účastníci,
 - o vedlejší (dotčení) účastníci a
 - o účastníci, o nichž to stanoví zvláštní zákon.

Hlavní účastníci

- zákonné vymezení - § 27 odst. 1 s. ř.: *Účastníky řízení jsou*
 - a) *v řízení o žádosti žadatel a další dotčené osoby, na které se pro společensví práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu,*
 - b) *v řízení z moci úřední dotčené osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají.*
- právní úprava tak rozlišuje kategorii tzv. hlavních účastníků na základě kritéria zahájení řízení, tedy zda je řízení zahajováno na žádost (zásada dispoziční) nebo z moci úřední (zásada oficiality)
 - o **řízení zahajované na žádost** – účastníkem je **žadatel a další dotčené osoby**, na které se pro společensví práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu
 - o **řízení zahajované z moci úřední** – účastníkem jsou osoby, jimž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají ☐ tedy jsou adresáty konstitutivního nebo deklaratorního rozhodnutí
- sporné řízení – účastníky jsou navrhovatel a osoba, do jejichž práv či povinností má na základě podaného návrhu rozhodnutí také zasáhnout, tj. odpůrce (§ 141 odst. 3 s. ř.)

Vedlejší (dotčení) účastníci

- zákonné vymezení - § 27 odst. 2 s. ř.: *Účastníky řízení jsou též další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech.*
- není rozhodné, zda je správní řízení zahajováno na žádost či ze strany správního orgánu ☐ podstatné je, že právní poměry dané osoby by se rozhodnutím **mohly** změnit
- v řízení o žádosti je žadatel povinen označit další jemu známé účastníky
 - o ale je povinností správního orgánu dané osoby případně vyhledat (§ 47 a § 46 odst. 2 s. ř.)
- v řízení sporném – další osoby (vyjma žalobce a odpůrce) mající zájem na výsledku řízení se mohou přihlásit správnímu orgánu
 - o mají postavení vedlejších účastníků (§ 141 odst. 3 s. ř.)

Účastníci, o nichž to stanoví zvláštní zákon

- zákonné vymezení - § 27 odst. 3 s. ř.: *Účastníky jsou rovněž osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, mají postavení účastníků podle odstavce 2, ledaže jim má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo anebo povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají anebo nemají; v tom případě mají postavení účastníků podle odstavce 1.*
- určení účastníků nad rámec § 27 odst. 1, 2 s. ř., tedy doplnění dalších účastníků
- jejich postavení se podle § 27 odst. 1, 2 s. ř. neposuzuje a nelze např. zkoumat, zda jejich práva/povinnosti mohou být rozhodnutím přímo dotčeny atd.
 - o subsidiarita obecné úpravy – zvláštní zákon spoléhá na určení účastníků podle s. ř., označuje však jako účastníky i další osoby; zákony toho využívají ze 2 důvodů:
 - o výslovné označení subjektu jako účastníka má za cíl odstranit případné vady řízení způsobené jeho neúčastí
- jde o subjekty, které v určitých řízeních prosazují určité právem chráněné zájmy, což vyplývá z jejich postavení či úkolů, které v oblasti správy mají
- mohou naplňovat znaky účastníka podle § 27 odst. 1 či odst. 2 s. ř. a právní úprava jen odstraňuje pochybnosti, které by mohly v konkrétním případě vzniknout
- může jít o případy, kdy se procesní cestou poskytuje určitému subjektu možnost uplatňovat v řízení jeho zájmy, přestože by účastníkem dle obecných pravidel s. ř. nebyl
- jedná se o procesně chráněné zájmy, kdy zákonodárce považuje za potřebné, aby projednávání mohl v tomto směru ovlivňovat vždy též určitý subjekt
- výše uvedená pravidla kombinují procesní vymezení účastníků (tj. bez vztahu k hmotnému právu) s odvozováním jejich postavení z hmotněprávní legitimace
 - o procesní vymezení účastníků - § 27 odst. 1, odst. 3 s. ř.
- až v průběhu řízení bude zřejmé, mají-li hmotná práva nebo povinnosti, resp. zda jim lze přiznat určité oprávnění či uložit povinnost (konstitutivní akty) nebo bude-li o jejich právech a povinnostech vydáno deklaratorní rozhodnutí
- účastníky se stávají již
 - o podáním žádosti,
 - o tím, že jsou označeni jako „odpůrce“ (ve sporném řízení),
- správní orgán o jejich právech či povinnostech mívá rozhodnout z moci úřední (popř. z titulu, že jim zvláštní zákon jako dalším účastníkům takové postavení přiznává)
 - o odvozování postavení účastníků z jejich hmotněprávní legitimace - § 27 odst. 2 s. ř.
 - o mohou nastat situace, ve kterých bude účastník opomenut, nebude s ním jako s účastníkem jednáno, byť jím dle zákonných pravidel je, nebo naopak bude jako s účastníkem řízení jednáno s osobou, která účastníkem není (zákonná norma mu pozici účastníka nesvěřuje)
- určení okruhu účastníků je zde někdy značným problémem
- ve složitých případech by měly pomoci zvláštní zákony, a to vlastním vymezením účastníků, jímž se vyloučí aplikace § 27 s. ř.
- za účastníka je proto v pochybnostech považován i ten, kdo tvrdí, že zákon mu takové postavení přiznává, a to dokud se neprokáže opak (§ 28 odst. 1 s. ř.) – problematika tzv. **opomenutého účastníka**
 - o ustanovení poskytuje ochranu před opomenutím některých účastníků ze strany správního orgánu, který v pochybnosti usnesením následně deklaruje, zda takovou osobu za účastníka považuje či nikoliv

Postavení účastníka (práva a povinnosti)

- **účastník má řadu významných práv:**
 - o podat návrh na zahájení řízení, umožňuje-li to zákon, jakož i vzít svůj návrh zpět
 - o na poučení od správního orgánu
 - o namítat podjatost úřední osoby
 - o být informován o osobách provádějících úkony v řízení
 - o na tlumočníka (prostředníka)
 - o být zastoupen
 - o být zastoupen, nemůže-li sám hájit svá práva
 - o podávat návrhy a být slyšen
 - o nahlížet do spisu
 - o požádat o prominutí zmeškání úkonu
 - o požádat o povolení změny obsahu podání
 - o být vyzvolán bez zbytečného odkladu o zahájení řízení
 - o být vyzvolán o ústním jednání
 - o být vyzvolán o provádění důkazů mimo ústní jednání
 - o být vyzvolán o (zamýšleném) ustanovení znalce
 - o žádat o předběžné opatření
 - o navrhnout přerušování řízení
 - o na oznámení rozhodnutí
 - o požádat o stejnopis rozhodnutí
 - o podat žádost v případě nečinnosti orgánu
 - o podat odvolání, rozklad
 - o být vyzvolán o podaném odvolání
 - o podat návrh na vydání nového rozhodnutí
 - o podat návrh na obnovu řízení
 - o navrhnout výkon rozhodnutí
 - o atd.

- **účastník má dále určité povinnosti:**
 - o povinnost součinnosti
 - o označit důkazy na podporu svých tvrzení
 - o prokázat totožnost
 - o jako žadatel označit další jemu známé účastníky
 - o nahradit náklady řízení v uvedených případech (§ 79 odst. 5, 6 s. ř.)

Zastoupení účastníka

- účelem tohoto institutu je, aby za toho, kdo není způsobilý k procesním úkonům, činil úkony ustanovený zástupce anebo zástupce činil úkony za toho, kdo sice k procesním úkonům způsobilý je, avšak daný úkon nechce/nemůže sám učinit
- při zastoupení činí procesní úkony za zastoupeného jeho zástupce, přičemž z úkonů zástupce **vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému**
 - o zástupce v řízení vystupuje jménem zastoupeného
- vzniknou-li pochybnosti o rozsahu zastoupení, platí, že zástupce je oprávněn vystupovat jménem zastoupeného v celém řízení
- zastoupení má důsledky i v rovině doručování písemností
 - o písemnosti jsou doručovány pouze zástupci (doručení zastoupenému nemá účinky pro běh lhůt)
 - o výjimka – situace, kdy má v řízení účastník něco osobně vykonat
- správní orgán může uznat úkony učiněné ve prospěch účastníka jinou osobou než zástupcem za úkony učiněné zástupcem, jestliže o to účastník požádá a nemůže-li vzniknout újma jinému účastníkovi
 - o o tom rozhoduje správní orgán usnesením
 - o nevyhoví-li podatel, oznamuje usnesení pouze jemu
- **účastník může být zastoupen:**
- **zmocněncem** (tj. na základě plné moci)
 - o účastník si jej může zvolit
 - o zmocnění k zastoupení se prokazuje **písemnou plnou mocí**, plnou moc lze ale udělit i **ústně do protokolu**
 - o v téže věci může mít účastník současně pouze jednoho zmocněnce
 - o zmocnění může být uděleno
 - k určitému úkonu, skupině úkonů nebo pro určitou část řízení,
 - pro celé řízení,
 - pro neurčitý počet řízení s určitým předmětem, která budou zahájena v určené době nebo bez omezení v budoucnu
 - v jiném rozsahu na základě zvláštního zákona
 - o podpis na plné moci musí být v tomto případě **vždy úředně ověřen** a plná moc musí být do zahájení řízení uložena u věcně příslušného správního orgánu, popř. udělena do protokolu
 - o zmocněnec může udělit plnou moc jiné osobě, aby místo něho za účastníka jednala, jen je-li v plné moci výslovně dovoleno, že tak může učinit (pokud zvláštní zákon nestanoví jinak), tzv. **substituce**
- **zákonným zástupcem**
 - o zastupuje účastníka řízení v rozsahu, v jakém nemá procesní způsobilost
- nemá-li účastník zákonného zástupce nebo nemůže-li ho zákonný zástupce zastupovat, ustanoví mu správní orgán opatrovníka - **opatrovníkem**
 - o správní orgán ustanoví opatrovníka
 - účastníkovi s omezenou procesní způsobilostí, pokud nemá zákonného zástupce nebo nemůže-li ho zákonný zástupce zastupovat a nemá-li opatrovníka podle zvláštního zákona,
 - osobám, kterým brání jiná právní překážka, aby v řízení samy činily úkony, jestliže si nezvolily zmocněnce,
 - právnické osobě, která nemá orgán způsobilý za ni jednat, popřípadě jemuž lze doručovat, popřípadě je-li v jiném řízení předmětem sporu, kdo tímto orgánem právnické osoby je,
 - osobám neznámého pobytu nebo sídla a osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat,
 - osobám, které nejsou známy,
 - osobám zvláště těžce zdravotně postiženým, s nimiž se nelze dorozumět ani prostřednictvím tlumočníka nebo prostředníka,
 - osobám stíženým přechodnou duševní poruchou, která jim brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejich práv; v těchto případech správní orgán rozhoduje na základě odborného lékařského posudku,
 - účastníkům uvedeným v § 27 odst. 1 SŘ (tj. hlavní účastníci), kterým se nepodařilo oznámit zahájení řízení z moci úřední, nebo
 - účastníkům, o nichž to stanoví zvláštní zákon

- opatrovníkem správní orgán ustanoví toho, u koho je osoba, již se opatrovník ustanovuje, v péči, anebo jinou vhodnou osobu
- tato osoba je povinna funkci opatrovníka přijmout, pokud jí v tom nebrání závažné důvody
- účastníku, který v očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat projevil vůli, aby se určitá osoba stala jeho opatrovníkem, ustanoví správní orgán opatrovníkem s jejím souhlasem osobu označenou za opatrovníka v předběžném prohlášení
- opatrovníkem nelze ustanovit osobu, o níž lze mít důvodně za to, že má takový zájem na výsledku řízení, který odůvodňuje obavu, že nebude řádně hájit zájmy opatrovance
- ustanovení opatrovníka rozhoduje správní orgán usnesením
- oznamuje se pouze tomu, kdo je ustanovován opatrovníkem, a nevylučuje-li to povaha věci nebo stav opatrovance, který způsobuje, že opatrovanec by nebyl schopen vnímat obsah usnesení, též opatrovanci
- správní orgán usnesením zruší ustanovení opatrovníka a ustanoví opatrovníkem někoho jiného, pokud opatrovník nedbá o ochranu práv nebo zájmů opatrovance nebo lze-li mít důvodně za to, že opatrovník má takový zájem na výsledku řízení, který odůvodňuje obavu, že nebude řádně hájit zájmy opatrovance
- funkce opatrovníka **zaniká**,
 - jakmile zastoupený začal být zastupován zákonným zástupcem nebo
 - nabyl procesní způsobilosti anebo
 - pominuly důvody, pro něž byl opatrovník ustanoven
- společným zmocněncem či společným zástupcem v řízeních, v nichž více účastníků uplatňuje shodný zájem, může k usnadnění průběhu řízení správní orgán vyzvat účastníky, aby si v přiměřené lhůtě zvolili společného zmocněnce
- účastníci si ale mohou společného zmocněnce zvolit i bez výzvy
 - pokud si účastníci společného zmocněnce na výzvu správního orgánu nezvolí (a lze očekávat vznik průtahů v řízení), může správní orgán usnesením ustanovit některého z účastníků (FO) společným zástupcem pro účastníky, kteří uplatňují shodný zájem
- do doby, než se tak stane, mohou být písemnosti doručovány uložením u správního orgánu (na to musí být účastníci upozorněni)
- funkce společného zástupce zaniká dnem, kdy účastníci oznámí správnímu orgánu, že si zvolili společného zmocněnce
 - v řízení může být zvoleno i několik společných zmocněnců nebo ustanoveno několik společných zástupců
- každý bude jednat jen jménem určité skupiny účastníků
- pozn. zastupování zákonným zástupcem a opatrovníkem patří mezi tzv. **obligatorní zastoupení**, zastupování prostřednictvím zmocněnce (na základě plné moci) či společného zmocněnce naopak patří mezi **fakultativní zastoupení**

B 5. Opravné prostředky ve správním řízení

Úvod

- **základní právní úprava** - SŘ
- jedna z možností pro realizaci **instančního dozoru** nadřízeného správního orgánu nad podřízenými (viz otázku A33 ↑)
- prostředek typický pro správní řízení
- právní nástroj k vyjádření nespokojenosti s výsledkem řízení
- **žádost o přezkoumání** a nápravu rozhodnutí
- má k dispozici účastník řízení (dispoziční zásada) – nadřízený orgán ex offio jednat nemůže
- na přezkoumání **existuje právní nárok**
 - o nadřízený správní orgán se musí žádostí zabývat
 - o za předpokladu, že jsou splněny zákonem stanovené podmínky – především je splněna lhůta pro podání takového prostředku
 - o X výjimky stanovené zákonem (procesní rozhodnutí)
- u opravného prostředku jde především o **ochranu subjektivního práva** (procesního, hmotného)
- rozsudek NSS ze dne 19. 12. 2006 č. j. 1 Afs 56/2004-114
 - o popis opravného prostředku ve správním řízení
 - o „*Opravný prostředek – řádný nebo mimořádný – je vždy procesním institutem, který je plně v rukou účastníka řízení; je charakterizován tím, že účastník má subjektivní procesní právo na to, aby takový prostředek byl projednán v zákonem předpokládané procesní formě. Správní orgán se jej nemůže zbýt a zůstat pasivní; opravný prostředek musí být projednán předepsaným pořadem správních stolic; nestane-li se tak, dochází k porušení účastníkovy subjektivního procesního práva. Zpravidla je také opravný prostředek vázán zákonnou lhůtou, ve které musí být podán (řádný prostředek ve lhůtě kratší, mimořádný ve lhůtě delší) a jejíž zmeškání má za následek ztrátu takového prostředku. Opravný prostředek je přizpůsoben k ochraně subjektivního práva účastníka a jeho podání je ponecháno jeho vlastní aktivitě; úřad nemůže tuto aktivitu nahradit.*“
- správní řízení vychází obecně ze **zásady dvojinstančnosti** řízení, která je v současné době doplněna i přezkumem správních aktů v rámci správního soudnictví zpravidla v tzv. plné jurisdikci podle čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o lidských právech
- právo připouští rozhodnutí přezkoumat, neboť může být vadné
- může být:
 - o **protiprávní** (v rozporu se zákonem) pro
 - hmotně-právní vady (způsobeny nedostatky při zjišťování skutkového stavu, nedostatky právního posouzení)
 - procesní vady - z hlediska opravného řízení je pak důležité, zda tyto procesní vady měly vliv na rozhodnutí ve věci samé
 - o **věcně nesprávné**
 - o nebo dokonce **nicotné** (prohlášení nicotnosti)
- i když správní rozhodnutí netrpí žádnou vadou, může je účastník řízení považovat **subjektivně** pro sebe za nepříznivé - **postačí subjektivní přesvědčení** o vadnosti rozhodnutí
- **opravné řízení**
 - o je relativně samostatnou součástí správního řízení a spočívá v přezkoumávání správních rozhodnutí vydaných v řízení nalézacím z hlediska jejich zákonnosti
 - o je založené vždy na nějakém opravném systému - apelačním, kasačním nebo revizním

*opravné systémy:

- přezkoumání rozhodnutí je vždy založeno na nějakém opravném systému - obecné principy, které určují
 - o rozsah přezkumné činnosti správního orgánu nebo soudu (zda je oprávněn přezkoumávat skutkovou i právní stránku věci)
 - o rozsah práv a povinností účastníka řízení (zda je oprávněn navrhnout nové skutečnosti a důkazy, jaké jsou stanoveny podmínky přípustnosti apod.)
- z tohoto hlediska rozlišuje právní teorie **princip kasační, apelační a revizní** (zpravidla se nevyskytují v čisté formě, jak je teorie definuje)
- **apelační princip**
 - o apelační princip (odvolací) umožňuje přezkoumání rozhodnutí po stránce **skutkové** i po stránce **právní** (účastník řízení se může domáhat přezkoumání rozhodnutí z důvodů skutkových i z důvodů právních vad)
 - o odvolací správní orgán věc znovu projedná a rozhodne na základě skutkového stavu tak, že může napadené rozhodnutí **změnit, zrušit nebo potvrdit**

- v rámci tohoto systému můžeme ještě rozlišovat systém úplné apelace a systém neúplné apelace
 - **úplná apelace** - účastník řízení může navrhnout nové skutečnosti a důkazy
 - **neúplná apelace** – účastník má právo uvádět nové skutečnosti a důkazy
- tento princip se modifikovaný **uplatňuje u odvolání** a přezkoumání rozhodnutí v rámci správního soudnictví
- **kasační princip**
 - umožňuje přezkum napadeného rozhodnutí **pouze po stránce právní**
 - nové skutečnosti nebo důkazy nemůže účastník uplatnit
 - správní orgán vyššího stupně přezkouvává, zda v řízení nedošlo k porušení hmotného nebo procesního práva
 - správní orgán rozhoduje tak, že rozhodnutí **potvrdí nebo zruší**; nemůže však sám o věci rozhodnout
 - tento princip se modifikovaný uplatňuje v přezkumném řízení
- **revizní princip**
 - umožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí jen **po stránce právní**
 - SO může napadené rozhodnutí **zrušit a vrátit** věc nižší instanci k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí **nebo vydá sám nové rozhodnutí** (tak postupuje pouze za předpokladu, že správní orgán nižšího stupně správně zjistil skutkový stav, ale nesprávně ho posoudil po právní stránce)
 - správní orgán vyššího stupně pak **vychází ze skutkového stavu zjištěného správním orgánem** nižšího stupně
 - částečně se revizní postup uplatňuje u odvolání

Přehled opravných prostředků

- **a) řádné** (zpravidla proti nepravomocnému rozhodnutí)
 - **odvolání** (§ 81 a násl. SŘ)
 - **rozklad** (§ 152 SŘ)
 - **námitky** při exekuci (§ 117 SŘ)
 - **odpor** proti příkazu (§ 150 odst. 3 a 4 SŘ)
- **b) mimořádné** (proti pravomocnému rozhodnutí)
 - obnova řízení na žádost účastníka řízení (§ 100 a násl. SŘ)
- správní řád neprovádí žádné rozlišení řádných a mimořádných opravných prostředků, ale je to určitá tradice
- s pojmem operuje **§ 68 písm. a) SŘS**, který jasně stanoví, že **žalobu** ve správním soudnictví je možné zásadně podat **až po vyčerpání řádných opravných prostředků** v řízení před správním orgánem – ale není zde řečeno, které to jsou (to je věc teorie a judikatury správních soudů)
- za opravný prostředek **není možné považovat stížnost** – dochází zde pouze k „vyřízení“ žádosti, nedochází zde k rozhodování s právními následky, není zde žádný proces se subjektivními právy
- stejně tak opravným prostředkem **není podnět Veřejnému ochránci práv**
- dle Mikuleho i **navrácení v předešlý stav**, ne dle Sládečka

Odvolání (§ 81 a násl. SŘ)

Podmínky k podání odvolání

- odvolání je obecně **přípustné proti každému rozhodnutí**, pokud ho **SŘ či jiný zvláštní zákon nevylučuje** (§ 81 odst. 1 SŘ)
- **specifika** přípustnosti odvolání proti **usnesení** – podat ho může jen účastník řízení, jemuž se usnesení **oznamuje** (§ 76 odst. 5 SŘ)
 - **odvolání** proti těmto usnesením **nemá odkladný účinek**
 - proti usnesením, která se **pouze poznamenávají do spisu** a proti **některým „standardním“ usnesením** (př. exekuční výzva a exekuční příkaz) se **nelze vůbec odvolat**
- **proti rozhodnutí o odvolání není přípustné odvolání** (§ 91 odst. 1 SŘ)
- právo podat odvolání **nemá ten účastník**, který se po vyhlášení rozhodnutí **vzdal** písemně nebo ústně do protokolu práva podat odvolání (§ 81 odst. 2 SŘ)
- jestliže odvolatel **vzal** podané odvolání **zpět**, **nemůže je podat znovu** (§ 81 odst. 3 SŘ)
- **specifika v otázkách nucené správy PO**, kdy již okamžikem doručení rozhodnutí o zavedení nucené správy se pozastavuje výkon funkce členů statutárního orgánu PO – **statutární orgán PO má ale právo ještě podat odvolání** proti rozhodnutí, jímž má být omezena způsobilost právnické osoby samostatně jednat před správním orgánem, i když je toto rozhodnutí předběžně vykonatelné, a to i bez součinnosti s nuceným správcem (§ 81 odst. 4 SŘ)
- napadá se **výroková část** rozhodnutí (§ 82 odst. 1 SŘ) – buďto jako celek, nebo jednotlivý výrok či jeho vedlejší ustanovení
 - odvolání **pouze proti odůvodnění by bylo nepřípustné**
 - formálně odvolání sice směřuje proti výroku rozhodnutí, fakticky se však polemizuje i s odůvodněním – ale musí se jít přes výrok

Náležitosti odvolání

- obecné náležitosti podání **podle § 37 odst. 2 SŘ** – kdo co chce a v jaké věci, označení správního orgánu, podpis odvolatele
- zvláštní náležitosti:
 - o 1) **proti kterému rozhodnutí** směřuje
 - o 2) v jakém **rozsahu** ho napadá
 - u blanketního odvolání se nevratitelně presumuje napadení celého rozhodnutí (všech jeho výroků)
 - o 3) v čem se spatřuje **rozpor** s právními předpisy nebo tzv. nesprávnost tohoto rozhodnutí nebo předcházejícího řízení
 - **částečně dispoziční zásada** – je v dispozici účastníka, jestli bude chtít přezkoumat rozhodnutí i z dalších hledisek
 - **nezákonnost** bude správní orgán zkoumat **ex offio**, kdežto **nesprávnost** (postup, který je sice v souladu s právními předpisy, ale je zde nějaké jiné pochybení) pouze v **rozsahu námitek**
 - pod nesprávností si lze představit zejména otázku využití správního uvážení – např. při ukládání sankcí je zde vždy nějaké rozpětí (v případě věcné nesprávnosti by se tvrdilo, že trest je příliš přísný, a to i přesto, že je tato sankce v rámci daného rozpětí)
- odvolání se podává s **potřebným počtem stejnopisů** tak, aby jeden stejnopis zůstal správnímu orgánu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis – nepodává-li účastník potřebný počet stejnopisů, vyhotoví je správní orgán na náklady účastníka
- pokud odvolání směřuje **jen proti některému výroku** rozhodnutí nebo proti vedlejšímu ustanovení výroku, které netvoří nedílný celek s ostatními, a pokud tím **nemůže být způsobena újma** některému z účastníků, **nabývá zbytek výrokové části právní moci**, umožňuje-li to povaha věci (§ 82 odst. 3 SŘ)

Požadavky na obsah odvolání

- princip **neúplné apelace** (§ 82 odst. 4 SŘ) – **k novým skutečnostem a důkazním návrhům** tvrzeným v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení se **přihlédne jen tehdy**, pokud je účastník **nemohl uplatnit v rámci prvoinstančního řízení** → dochází ke **koncentraci** řízení na 1. stupni
 - o namítá-li účastník, že mu nebylo umožněno učinit v řízení v 1. stupni určitý úkon, musí být tento úkon učiněn spolu s odvoláním
- X podle předchozího správního řádu platila zásada opačná – zásada jednotnosti řízení → tedy nové skutečnosti a důkazy se mohly uplatnit i v rámci odvolacího řízení bez omezení
- důležitou judikatorní výjimkou je řízení o přestupcích
 - o rozsudek NSS ze dne 22. 1. 2009 č. j. **1 As 96/2008-115**
 - „II. Obviněný z přestupku může uplatňovat nové skutečnosti a navrhopvat nové důkazy (§ 73 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích) i v odvolání; omezení stanovené v § 82 odst. 4 správního řádu z roku 2004 na řízení o přestupku nedopadá.“

Odvolací lhůta

- zásadně činí **15 dnů od oznámení rozhodnutí** (§ 83 odst. 1 SŘ)
 - o je to obecná lhůta, zvláštní předpisy mohou stanovit lhůty jiné (zpravidla delší, ale i kratší)
 - o odvolání lze podat teprve poté, co bylo rozhodnutí vydáno → bylo-li odvolání **podáno před oznámením** rozhodnutí odvolateli, **platí, že bylo podáno v 1. den odvolací lhůty**
- pokud **nedošlo k poučení** o opravném prostředku (§ 68 odst. 5 SŘ) či bylo **nesprávné, neúplné**, lze odvolání podat **do 15 dnů** ode dne **oznámení** opravného usnesení podle § 70 věty 1 SŘ, bylo-li vydáno, nejpozději **však do 90 dnů** ode dne **oznámení rozhodnutí** (§ 83 odst. 2 SŘ)
- **neoznámení rozhodnutí**
 - o **účastník (jiný než hlavní)**, kterému rozhodnutí **nebylo** správním orgánem **oznámeno**, může podat **odvolání do 30 dnů ode dne**, kdy se o vydání rozhodnutí (a řešení otázky) **dozvěděl, nejpozději však do 1 roku ode dne**, kdy bylo rozhodnutí **oznámeno posledním z účastníků**, kterým ho správní orgán oznámil – zmeškání úkonu nelze prominout (§ 84 odst. 1 SŘ)
 - o **pokud není některému hlavnímu účastníku řízení rozhodnutí oznámeno, nemůže takové rozhodnutí nabýt právní moci** (a to bez ohledu na dobu, která uplynula od oznámení rozhodnutí posledním účastníkovi, kterému bylo rozhodnutí oznámeno)
 - o při vedení řízení po podání odvolání v těchto případech je třeba zvlášť dbát oprávněných zájmů účastníků, kteří byli v dobré víře (§ 84 odst. 3 SŘ)
 - o **odkladný účinek** odvolání lze z vážných důvodů v těchto případech **vyloučit i dodatečně** (§ 84 odst. 3 SŘ)
 - o **X ALE** neoznámení rozhodnutí se nemůže dovolávat ten, kdo se s ním **prokazatelně seznámil** → na takového účastníka (je jedno, jestli hlavního či vedlejšího) **se hledí, jako by mu správní orgán doručil rozhodnutí s chybějícím poučením** podle § 83 odst. 2 SŘ (§ 84 odst. 2 SŘ)

Právní účinky odvolání

- **suspensivní účinek = odkladný účinek** (§ 85 odst. 1 SŘ)
 - o odkladný účinek má včasné a přípustné odvolání
 - o odkládá se především **právní moc** rozhodnutí
 - rozhodnutí nenabývá právní moci
 - o většinou nenastává ani vykonatelnost rozhodnutí
 - odkladný účinek odvolání **nenastává u tzv. předběžně vykonatelných rozhodnutí** (§ 74 SŘ)
 - o 1) někdy může odkladný účinek odvolání **vyloučit sám správní orgán** (§ 85 odst. 2 SŘ)
 - a) jestliže to naléhavě vyžaduje **veřejný zájem**
 - b) hrozí-li **vážná újma** některému z účastníků
 - c) **požádá-li** o to účastník
 - **to neplatí**, pokud by tím vznikla újma jiným účastníkům nebo to není ve veřejném zájmu
 - d) z důvodu ochrany práv nabytých v dobré víře, oprávněných zájmů účastníků nebo veřejného zájmu **lze vyloučit odkladný účinek odvolání, jehož zmeškání správní orgán promíjí** (§ 85 odst. 3 SŘ)
 - o 2) někdy vylučuje odkladný účinek odvolání **přímo zákon**
 - a) odvolání **proti usnesení** (§ 76 odst. 5 SŘ)
 - b) odvolání **proti rozhodnutí o přijetí nebo uložení záruky** za splnění povinnosti (§ 147 odst. 3 SŘ)
 - c) odvolání **proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření** (§ 61 odst. 2 SŘ)
 - d) odvolání **proti rozhodnutí o uložení povinnosti na místě** (§ 143 odst. 2 SŘ)
 - o vyloučení odkladného účinku odvolání musí být **odůvodněno**
 - o výrok o vyloučení odkladného účinku odvolání **je součástí rozhodnutí ve věci** (§ 68 odst. 2 SŘ) a proti tomuto **výroku se nelze odvolat** (§ 85 odst. 4 SŘ)
 - o nenastávají **ani jiné právní účinky**
- **devolutivní účinek = odvalovací účinek**
 - o rozhodovací pravomoc přechází zásadně na **nejblíže nadřízený správní orgán** (§ 89 odst. 1 SŘ)
 - o kdo je nadřízeným správním orgánem, je stanoveno složitě v § 178 SŘ
 - většinou je to ten správní orgán, o kterém to stanoví **zvláštní zákon**, pak jsou zde ale i další pravidla
 - pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, tak je to ten správní orgán, který podle **zákona rozhoduje o odvolání, případně vykonává správní dozor**
 - v odst. 2 nalezneme **subsidiárně k odst. 1** udaje o tom, jak je to u orgánů obcí a orgánů krajů, jiných veřejnoprávních korporací, PO a FO pověřených výkonem veřejné správy a ústředních správních úřadů
 - pro orgán obce v samostatné i přenesené působnosti → **krajský úřad**
 - pro orgán kraje v samostatné působnosti → **Ministerstvo vnitra**
 - pro orgán kraje v přenesené působnosti → **věcně příslušný ústřední správní úřad**
 - pro jiné veřejnoprávní korporace → **správní orgán pověřený výkonem dozoru**
 - pro právnické nebo fyzické osoby pověřené výkonem veřejné správy → **orgán, který podle zvláštního zákona rozhoduje o odvolání, jinak orgán pověřující**
 - pro ústřední správní úřad → **ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu**
 - pro ministra nebo vedoucího jiného ústředního správního úřadu → **vedoucí příslušného ústředního správního úřadu**

Způsob projednání odvolání

- odvolání se **podává** u správního orgánu, který napadené rozhodnutí **vydal** (§ 86 odst. 1 SŘ)
- **běžný postup** správního orgánu, který napadené rozhodnutí vydal (§ 86 odst. 2 SŘ):
 - o správní orgán **zašle** stejnopis došlého odvolání všem **ostatním** účastníkům řízení (kteří se mohli odvolat) a **vyzve** je, aby se k němu **vyjádřili** ve stanovené lhůtě, která **nesmí být kratší než 5 dnů**
 - o podle okolností tento správní orgán dále **doplní** řízení
 - o **X pokud bylo odvolání podáno opožděně nebo bylo nepřipustné**, nic z toho dělat **nebude!**
 - o i pro vyjádření účastníků k podanému odvolání obdobně platí **princip neúplné apelace** (§ 82 odst. 4 SŘ ve spojení s § 86 odst. 3 SŘ)
 - o vyjádření účastníků k podanému odvolání jsou součástí spisu
 - o k vyjádřením podaným po lhůtě se nemusí přihlížet
- může dojít k tomu, že správní orgán uzná svoji chybu → možnost provést **autoremeduru** podle § 87 SŘ = nápravu vlastního rozhodnutí
 - o výjimka z devolutivního účinku
 - o správní orgán sám své rozhodnutí **zruší nebo změní**
 - o **plně vyhoví** odvolání a nedojde k újmě žádného z účastníků (X ledaže souhlasí)
 - o **neuplatní** se tedy **devolutivní** účinek (ale není to nutné, protože je to ve prospěch účastníka)

- proti **novému rozhodnutí** je možné **opět podat odvolání**, protože je to stále prvoinstanční rozhodnutí
- projev zásady rychlosti a procesní ekonomie
- pokud **nedojde k autoremeduře**, je správní spis **předán** společně s vlastním stanoviskem (zda je odvolání včas podané a přípustné, nebo opožděné či nepřípustné, proč trvá na projednání věci) daného správního orgánu a s vyjádřením účastníků odvolacímu správnímu orgánu **do 30 dnů od doručení odvolání**, resp. do **10 dnů** u opožděného či nepřípustného odvolání (§ 88 odst. 1 SŘ)
 - jestliže byl odvoláním napaden jen některý výrok rozhodnutí, který netvoří nedílný celek s ostatními (§ 82 odst. 3 SŘ) a lze-li příslušnou část spisu oddělit, předá správní orgán pouze tu část spisu, která se týká otázky, o níž bylo rozhodnuto v napadeném výroku rozhodnutí
 - za následujících podmínek je možné v této fázi **řízení zastavit**, aniž by došlo k předání spisu (§ 88 odst. 2 SŘ):
 - 1) **zpětvzetí žádosti**, překážka **litispence**, **smrt / zánik** žadatele, **zánik věci** nebo **práva** nebo následná **zjevná bezpředmětnost** žádosti
 - 2) rozhodnutí o odvolání **nemůže mít význam pro náhradu škody**
- **postup odvolacího správního orgánu** (§ 89 odst. 2 SŘ)
 - rozsah přezkumu rozhodnutí záleží na tom, co je v odvolání napsáno
 - vždy se přezkoumává **soulad** napadeného rozhodnutí a předcházejícího řízení s **právními předpisy (ex officio)**
 - např. když je podáno blanketní odvolání, napadené rozhodnutí se posoudí v celém rozsahu, ale pouze z hlediska souladu s právními předpisy → zkoumá se tedy **zákonost** (někdy též pojem právnost, ale to je spíše historický termín)
 - pokud jde o **správnost**, správní orgán zkoumá rozhodnutí **jen v rozsahu námitek**, sám ji může zkoumat jen **za výjimečné situace** – vyžaduje-li to veřejný zájem
 - zpravidla jde o nesprávné využití správního uvážení
 - z tohoto důvodu je třeba uvést a precizovat důvody pro nesprávnost
 - pokud jde o **drobné procesní vady**, u nichž správní orgán dojde k závěru, že nemají vliv na rozhodnutí – **nepřihlíží se k nim**
 - tímto ustanovením **není dotčeno právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem**

Rozhodnutí odvolacího orgánu (§ 90 SŘ)

- 1) napadené rozhodnutí **ZMĚNÍ**
 - odvolací správní orgán změní výrok, tak i odůvodnění, resp. jeho příslušnou část
 - odvolací správní orgán je však omezen zákonnými znaky:
 - **zákaz reformace in peius** = zákaz změny v **neprospěch** odvolatele, s výjimkou:
 - odvolání podal také jiný účastník s protichůdnými zájmy
 - napadené rozhodnutí je v rozporu se zákonem/s veřejným zájmem a uvedení do souladu bude znamenat změnu k horšímu pro odvolatele
 - **zákaz změny rozhodnutí**, pokud by tím účastníku, kterému je ukládána **povinnost**, hrozila **újma** z důvodu ztráty možnosti odvolat se:
 - tzn. odvolací orgán by zcela změnil právní kvalifikaci a chtěl by tudíž změnit **uložené povinnosti**, čímž by tak účastníku hrozila újma, protože by se již nemohl odvolat → byl by ochuzen o obranu proti rozhodnutí v druhé instanci
 - **zákaz změny rozhodnutí ÚSC v samostatné působnosti** → tj. OZV
 - jednalo by se o nezákonný zásah do ústavně zaručeného práva na samosprávu
- 2) napadené rozhodnutí **ZRUŠÍ** a řízení usnesením **ZASTAVÍ**
 - napadené rozhodnutí je v **rozporu s právními předpisy/nesprávné**
 - případy, kdy rozhodnutí vůbec nemělo být vydáno, není třeba ho nahradit
 - případy, kdy jde o odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření a rozhodnutí ve věci již nabylo právní moci (§ 90 odst. 2)
 - x ledaže by rozhodnutí o tomto odvolání mohlo mít význam pro náhradu škody
 - v případě, že:
 - **vady** napadeného rozhodnutí jsou tak **závažné**, že v řízení **nelze pokračovat**
 - nastala **skutečnost**, která odůvodňuje **zastavení řízení** (§ 90 odst. 4)
- 3) napadené rozhodnutí **ZRUŠÍ** a věc **VRÁTÍ** k novému projednání
 - napadené rozhodnutí je v **rozporu s právními předpisy/nesprávné**
 - správní orgán **1. stupně** je při dalším projednávání věci **vázán právním názorem** odvolacího orgánu, který je vysloven v odůvodnění
 - proti **novému** rozhodnutí správního orgánu 1. stupně lze znovu podat **odvolání**
 - v případě, že:

- **není** možné provést změnu rozhodnutí, protože vady napadeného rozhodnutí jsou tak **závažné**, že všechny úspěšně **nelze napravit** (např. orgán v 1. stupni se věcí řádně nezabýval a je nutné provést rozsáhlá dokazování)
- 4) odvolání **ZAMÍTNE** a napadené rozhodnutí **POTVRDÍ**
 - nejsou shledány důvody ke změně/zrušení rozhodnutí, které je zákonné a věcně správné
- 5) odvolání **ZAMÍTNE**
 - z důvodů **formálních** – odvolání bylo podáno
 - opožděně
 - je nepřipustné (= podáno neoprávněnou osobou/proti rozhodnutí se nelze dle zákona odvolat)
 - odvolací správní orgán je přitom **povinen zkoumat**, jestli nejsou dány podmínky pro využití **dozorčího prostředku** = pro přezkumné řízení/obnovu řízení/vydání nového rozhodnutí
 - pokud ano, posuzuje se opožděné/nepřipustné odvolání jako **podnět** k přezkumnému řízení/žádost o obnovu řízení/žádost o vydání nového rozhodnutí
- 6) odvolací řízení **ZASTAVÍ**
 - z důvodu zpětvzetí odvolání, nebylo-li podáno jiné odvolání -> napadené rozhodnutí nabývá právní moci
- 7) **VRÁTÍ** správnímu orgánu
 - dojde-li k závěru, že je včasné a přípustné
- 8) prohlášení **NICOTNOSTI**
 - toto je ale postup ex offio, který není nutné ani navrhopat
 - jedná se o dozorčí prostředek
- **lhůty k rozhodnutí** podle § 71 SŘ (§ 90 odst. 6 SŘ, viz otázku B2 ↑)
 - lhůta počíná běžet dnem předání spisu odvolacímu správnímu orgánu k rozhodnutí (§ 88 SŘ)
- **proti rozhodnutí o odvolání se nelze odvolat** (§ 91 odst. 1 SŘ) – už je konečné

Právní moc rozhodnutí o odvolání (§ 91 SŘ)

- rozhodnutí odvolacího správního orgánu je v právní moci, jestliže bylo **oznámeno všem odvolatelům a všem hlavním účastníkům** (odst. 1)
- pokud je napadené rozhodnutí **předběžně vykonatelné, stanoví odvolací správní orgán**, zda nastávají účinky jeho rozhodnutí **ex tunc** (zásadně byla-li uložena povinnost, vycházelo-li se z nesprávných nebo neúplných údajů), anebo **ex nunc** (zásadně bylo-li přiznáno právo) – obdobná aplikace § 99 SŘ
- **případ zpětvzetí odvolání** (odst. 3)
 - odvolání lze vzít zpět **nejpozději do vydání rozhodnutí** odvolacího správního orgánu
 - řízení o odvolání je **zastaveno dnem zpětvzetí odvolání jediným** odvolatelem
 - pokud všichni odvolatelé vzali podané odvolání zpět, odvolací řízení je zastaveno dnem zpětvzetí odvolání **posledního z odvolatelů**
 - **dnem následujícím** po zastavení řízení nabývá napadené rozhodnutí **právní moci**
 - o skutečnosti, že řízení bylo zastaveno, správní orgán vydá usnesení, které se pouze poznamená do spisu a vyzoomí se o něm odvolatelé, jakož i jiní účastníci, pokud byli o podaném odvolání uvědoměni (§ 86 odst. 2 SŘ)
- **případ vzdání se práva podat odvolání** (odst. 4)
 - je-li v řízení **více účastníků a všichni se vzdali** práva podat odvolání, nabývá rozhodnutí **právní moci dnem následujícím** po dni, kdy tak učinil **poslední z nich**
 - toto ustanovení však řeší pouze situaci, kdy je účastníků řízení více – je otázkou, jak posoudit případy, kdy je účastníkem řízení **pouze jedna osoba**
 - objevují se jak názory, že v případě jednoho účastníka řízení nabývá rozhodnutí právní moci **již dnem, kdy se vzdal** práva podat odvolání (jako v § 111 odst. 1 DŘ), tak názory, že **právní moc** s ohledem na analogii legis k § 91 odst. 4 SŘ nastává až **dnem následujícím**

Opožděné nebo nepřipustné odvolání

- odvolací správní orgán ho **zamítne**
 - jestliže **rozhodnutí již nabylo právní moci**, odvolací správní orgán následně **zkoumá**, jestli zde nejsou **podmínky** pro využití **dozorčího prostředku** (přezkumného řízení, obnovy řízení) či nového rozhodnutí → **shledá-li** takové důvody, posuzuje toto odvolání **jako podnět** (přezkumné řízení), popř. **žádost** (ostatní řízení)
- dojde-li odvolací správní orgán k závěru, že odvolání bylo **podáno včas** a že je **přípustné**, **vrátí** věc správnímu orgánu, který rozhodl v prvním stupni

Použití obecných ustanovení (§ 93 SŘ)

- „(1) Jestliže v této hlavě není stanoveno jinak, pro řízení o odvolání se obdobně použijí ustanovení hlav I až IV, VI a VII této části.
- (2) Kde se v hlavách I až VII této části hovoří o nadřízeném správním orgánu, rozumí se tím při postupu podle této hlavy správní orgán nejbližší nadřízený odvolacímu správnímu orgánu; jinak platí ustanovení § 178.“

Rozklad (§ 152 SŘ)

- jde vlastně o **zvláštní formu odvolání**, které směřuje proti rozhodnutí orgánu, nad nímž již nikdo nestojí (**podpůrně** se úprava pro odvolání **aplikuje**)

Odlišnosti:

- 1) směřuje proti rozhodnutí, které vydal **ústřední správní úřad, ministr** nebo **vedoucí** jiného ústředního správního úřadu v prvním stupni
 - o X nikoli vláda
 - vláda **není nadřízeným správním orgánem!**, jde o vrcholný orgán výkonné moci
 - i když je pravda, že veřejnou (především státní) správu řídí
- 2) v takových případech neexistuje nejbližší nadřízený správní úřad, tedy **nemůže nastat devolutivní účinek**
- 3) o rozkladu bude rozhodovat **ministr nebo vedoucí** jiného ústředního správního úřadu
 - o v prvním stupni obvykle rozhoduje nějaký odbor nebo oddělení (nikoli samotný ministr), ale může výjimečně nastat případ, kdy rozhodoval již v 1. stupni ministr – pak tedy bude rozhodovat podruhé
- 4) rozhodnutí bude činit na **návrh tzv. rozkladové komise** (§ 152 odst. 3 SŘ)
 - tzv. rozkladovou komisi má ministr, resp. vedoucí jiného ústředního správního úřadu k dispozici, aby bylo jeho rozhodnutí fundované
 - rozkladová komise má **nejméně 5 členů**
 - předsedu a ostatní členy rozkladové komise jmenuje ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu
 - většinu členů komise tvoří **odborníci, kteří nepocházejí z daného úřadu** (tedy ne zaměstnanci)
 - obdobně se uplatní úprava vyloučení pro **podjatost** (§ 14 SŘ) a řízení před kolegiálním orgánem (§ 134 SŘ)
 - s tím, že rozkladová komise může jednat a přijímat usnesení v nejméně pětičlenných senátech a s tím, že většina přítomných členů musí být odborníci, kteří nejsou zaměstnanci ústředního správního úřadu
 - ministři je připraven **návrh** rozhodnutí
 - jde o **poradní orgán** – ministr **není** návrhem **vázán**
 - fakticky ale ve většině případů ministři návrh rozkladové komise akceptují
- 5) je zde **omezená možnost rozhodovat**
 - o ministr může napadené rozhodnutí **zrušit**
 - o ministr může napadené rozhodnutí **změnit**
 - ale pouze za předpokladu, že se tím **plně vyhoví rozkladu** a za předpokladu, že tím **nebude způsobena újma** žádnému z účastníků (ledaže všichni vysloví souhlas)
 - podmínky jsou tedy relativně přísné – ale většinou je v tomto správním řízení jen jeden účastník
 - o ministr může rozklad **zamítnout**
 - o nelze tedy zrušit a vrátit
 - o zvláštní zákony toto ustanovení často vylučují – a potom se použije obdobně § 90 SŘ o odvolání
- 6) řízení o rozkladu
 - o cílem rozkladu je zachovat **dvě** instance pro účastníky tehdy, rozhoduje-li v 1. stupni ÚSÚ
 - o pro řízení o rozkladu platí přiměřeně ustanovení o odvolání (náležitosti, lhůta k podání, postup – výzva k vyjádření, doplnění dokazování atd.)
 - o rozklad má suspenzivní účinek -> odklad právní moci a vykonatelnosti
 - o avšak nemá devolutivní účinek -> rozhoduje tentýž správní orgán, který napadené rozhodnutí vydal, neexistuje instančně vyšší orgán, než je on sám
 - o přezkoumává se zákonost/správnost rozhodnutí
- 7) odvolání x rozklad
 - o stejné rysy
 - lhůta pro podání
 - v případě potřeby se řízení doplňuje provedením nově navrhaných důkazů
 - přezkum v celém rozsahu
 - dále nelze podat rozklad
 - o odlišné
 - neexistence devolutivního účinku
 - rozhoduje vedoucí

Námítky (§ 117 SŘ)

- dle Sládečka je to specifický opravný prostředek, který je možné považovat za **řádný**
- existuje v rámci **správní exekuce**
- X podle Mikuleho je to prostředek zvláštní, neboť exekuce není správním řízením

Podmínky k podání námitek:

- podávají se proti **usnesením nebo jiným úkonům exekučního** správního orgánu, proti **kterým se nelze odvolat**
 - o mají subsidiární povahu – pokud není možné se odvolat
 - o proti exekuční výzvě, exekučnímu příkazu, usnesení o odložení (přerušení/zastavení exekuce)
- není stanovena lhůta k podání námitek – mohou se podávat kdykoliv, **dokud nebylo usnesení již vykonáno nebo jiný úkon proveden**
- může je podat **povinný** nebo jiná osoba, které z úkonu **vyplývá** povinnost

Právní účinky námitek:

- **není zde devolutivní účinek**, neboť o námitkách rozhoduje exekuční správní orgán
- **suspenzivní účinek** námitek nastává pouze v zákonem stanovených případech:
 - o a) směřují-li proti usnesení, jímž byla **odložena** nebo **přerušena** exekuce
 - o b) směřují-li proti exekučnímu příkazu, jímž byla **nařízena exekuce vyklizením**
 - o c) směřují-li proti usnesení, jímž byla **zastavena** exekuce
 - o d) uplatňuje-li se některý z důvodů pro zastavení exekuce (§ 115 písm. a), b), e), f) nebo g) SŘ)
 - o e) rozhodne-li o tom z **vážných důvodů** exekuční správní orgán
- proti rozhodnutí o námitkách se **nelze dále odvolat**
- příslušný exekuční správní orgán rozhodne o námitkách formou **správního rozhodnutí**
- rozhodnutí se oznamuje tomu, kdo námítky podal

Námítky x odvolání

- námítky mají ve vztahu k odvolání **subsidiární charakter** (proti rozhodnutím, úkonům exekučního orgánu, proti kterým se nelze odvolat)
- námítky se liší od odvolání v několika bodech:
 - o 1) je možné je podávat **kdykoliv v průběhu řízení**, není zde tedy stanovena lhůta X u odvolání je lhůta 15denní
 - o 2) rozhoduje o nich orgán, který provádí výkon rozhodnutí (nikoliv orgán nadřízený), **chybí tedy devolutivní účinek** X u odvolání rozhoduje nadřízený správní orgán
 - o 3) **suspenzivní účinek** mají námítky pouze v **zákonem stanovených případech** X u odvolání obvykle nastává

Odpor (§ 150 odst. 3 a 4 SŘ)

- původně ve SŘ nebyl upraven, ale byl již např. v PřesZ (lex specialis)

Podmínky k podání odporu:

- podává se jako opravný prostředek proti tzv. **příkazu**, tj. správnímu rozhodnutí, kterým lze v řízení zahájeném z moci úřední a ve sporném řízení uložit povinnost
- příkaz je rozhodnutím ve zkráceném řízení – **příkazní řízení**
- vychází se z toho, že je **situace jasná** – správní orgán považuje skutkové zjištění za dostatečné
- k podání je oprávněn **ten, jemuž se povinnost ukládá**
- podává se ve **lhůtě 8 dnů** ode dne **oznámení** příkazu
- podává se u správního orgánu, který **příkaz vydal**
- zpětvzetí odporu není přípustné

Právní účinky odporu:

- **devolutivní účinek nenastává** – rozhoduje správní orgán, který příkaz vydal
- **suspenzivní účinek nastává**
- lhůty pro vydání rozhodnutí začínají dnem podání odporu **znovu běžet**
- pokud proti příkazu nebyl podán odpor, příkaz se stává **pravomocným a vykonatelným rozhodnutím**

Způsob projednání a rozhodnutí o odporu:

- odpor se **nijak neprojednává** – po podání odporu se příkaz **automaticky ruší a pokračuje běžné správní řízení** (to neplatí, pokud byl podán nepřípustný nebo opožděný odpor)
- v běžném řízení se pak platí náklady řízení → tedy **příkazem se vyhneme placení nákladů řízení, jejichž paušální částka je 1 000 Kč** (§ 79 odst. 5 SŘ ve spojení s § 6 odst. 1 vyhlášky č. 520/2005 Sb., o rozsahu hotových výdajů a ušlého výdělku, které správní orgán hradí jiným osobám, a o výši paušální částky nákladů řízení)
- dle judikatury NSS má **nesouhlas v blokovém řízení účinky kvaziodporu**
- příkaz musí obsahovat poučení, v němž správní orgán uvede, že je možné proti příkazu podat odpor, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá a u kterého správního orgánu se odpor podává
- proti příkazu vydanému na místě nelze podat odpor

Obnova řízení na návrh účastníka řízení (§ 100 a násl. SŘ)

- je to jediný **mimořádný** opravný prostředek
- je možné obnovit řízení jak na návrh (pak je to opravný prostředek), tak ale i ex offio (pak je to ale dozorčí prostředek)

Podmínky k podání návrhu:

- jsou taxativně stanovené důvody pro podání návrhu obnovy řízení
- a) jejich **základní výčet obsahuje** § 100 odst. 1 SŘ
 - o 1) objevily se **nové skutečnosti nebo důkazy**, které **už existovaly v době původního řízení**, ale které účastník **nemohl v průběhu tohoto řízení uplatnit** (např. o nich nevěděl)
 - př. výpověď svědka, který se objeví
 - o 2) **provedené důkazy se ukázaly nepravdivými**
 - o 3) **bylo zrušeno nebo změněno rozhodnutí, které bylo podkladem** rozhodnutí vydaného v řízení, které má být obnoveno
 - př. rozhodnutí o předběžné otázce
- b) **zvláštní důvody** obnovy podle správního řádu
 - o § 140 odst. 7 SŘ pro společné řízení – **zrušení nebo změna rozhodnutí s podmiňujícím výrokem** je důvodem obnovy řízení, v němž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí s navazujícím výrokem
 - o § 149 odst. 6 SŘ – **zrušení nebo změna závazného stanoviska** je důvodem obnovy řízení o navazujícím již pravomocném rozhodnutí
- c) další důvody výslovně neupravené ve správním řádu, **ale v SŘS!!!**
 - o § 101d odst. 3 SŘS – pokud bylo ve správním soudnictví **zrušeno opatření obecné povahy** (nebo jeho část), na jehož základě bylo pravomocně **rozhodnuto o správním deliktu**, jde o důvod obnovy řízení o tomto deliktu – **ale jen za podmínky, že rozhodnutí nebylo doposud vykonáno**
 - o § 101f odst. 3 SŘS – pokud byl ve správním soudnictví **zrušen služební předpis** (nebo jeho část), na jehož základě bylo pravomocně **rozhodnuto o kárném opatření**, jde o důvod obnovy řízení o tomto opatření – **ale jen za podmínky, že rozhodnutí nebylo doposud vykonáno**
- uplatnění jednoho z těchto důvodů nedostačuje – je zde ještě další podmínka, která musí být splněna **kumulativně**:
 - o **pokud tyto skutečnosti, důkazy nebo rozhodnutí mohou odůvodňovat jiné řešení otázky, jež byla předmětem rozhodování**
 - o trochu se tady již předjímá rozhodnutí v obnoveném řízení
 - o v předchozím správním řádu žádná taková podmínka nebyla
- **lhůty** k podání návrhu:
 - o 1) **subjektivní** – 3 měsíce ode dne, kdy se účastník dozvěděl o některém z těchto důvodů (§ 100 odst. 2 SŘ)
 - o 2) **objektivní** – 3 roky od první moci rozhodnutí (§ 100 odst. 2 SŘ)
- žádost se podává **u kteréhokoli správního orgánu, který o věci rozhodoval** (tedy 1. i 2. stupně) – § 100 odst. 2 SŘ
- obnovy řízení **se nemůže domáhat ten, kdo mohl důvod obnovy uplatnit v odvolacím řízení** (§ 100 odst. 2 SŘ)

Právní účinky návrhu

- **suspenzivní účinek** nemůže automaticky nastat – je to **pravomocné** rozhodnutí
 - o avšak **možnost přiznání odkladného** účinku přezkoumávanému rozhodnutí na základě žádosti (§ 100 odst. 6 SŘ)
 - pozastavení vykonatelnosti nebo jiných právních účinků **X ne právní moci**
 - **hrozí-li vážná újma** některému z účastníků nebo veřejnému zájmu
- **devolutivní účinek** také nenastává – rozhoduje **správní orgán, který o věci rozhodl v posledním stupni** (§ 100 odst. 2 SŘ), tedy jak na 2., tak i na 1. stupni

Způsob projednání návrhu

- řízení se rozpadá do **2 stádií**:
 - o 1) **řízení o návrhu na obnovu – iudicium rescissorium**
 - prvně se rozhoduje o tom, jestli se povolí obnova
 - žádost se podává správnímu orgánu I. nebo II. stupně
 - o 2) **obnovené řízení – iudicium rescindens, přesněji nové řízení**
 - pokud byla **obnova povolena**
 - rozhoduje v něm zpravidla **správní orgán prvního stupně**, anebo správní orgán **druhého** stupně, pokud důvod obnovy **nastal výlučně u tohoto orgánu** – tedy týkaly-li se důvody obnovy výlučně řízení na 2. stupni (§ 102 odst. 1 SŘ)
- někdy může dojít k tomu, že je sloučeno řízení o obnově a obnovené řízení
- **nepřípustnost pokračování řízení** (§ 94 odst. 4 SŘ ve spojení s § 100 odst. 5 SŘ)

- **kolize s dobrou vírou**
 - rozhodnutí bylo vydáno v rozporu s právním předpisem
 - **újma**, která by vznikla některému účastníkovi, který nabyl práva z rozhodnutí v dobré víře, by byla ve **zjevném nepoměru** k újmě, která vznikla jinému účastníkovi nebo veřejnému zájmu
 - dojde k **zastavení** řízení
- správní orgán musí **při rozhodování** o obnově řízení / v obnoveném řízení **šetřit práva nabytá v dobré víře** (§ 94 odst. 5 SŘ ve spojení s § 100 odst. 5 SŘ)

Rozhodnutí o návrhu

- **řízení o návrhu na obnovu**
 - žádost o obnovu se **zamítne**
 - toto rozhodnutí se oznamuje pouze **žadateli**, ten proti němu může podat **odvolání**
 - obnova se **povolí** ->
 - rozhodnutí, jímž bylo řízení obnoveno, má **ex lege odkladný účinek, pokud napadené rozhodnutí nebylo dosud vykonáno**, ledaže správní orgán ho v rozhodnutí vyloučil (§ 85 odst. 2 SŘ) nebo vykonatelnost nebo jiné účinky rozhodnutí již zanikly podle zvláštního zákona
- **následuje obnovené (nové) řízení**
 - v novém řízení může správní orgán **využít podkladů** původního rozhodnutí včetně podkladů rozhodnutí o odvolání, nevylučuje-li to důvod nového řízení (§ 102 odst. 6 SŘ)
 - v novém řízení se postupuje **zásadně podle ustanovení platných pro řízení na 1. stupni** (§ 100 odst. 8 SŘ) s tím, že správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře (§ 100 odst. 7 SŘ)
 - řízení se **zastaví**, pokud bylo zahájení řízení neodůvodněno (§ 102 odst. 4 SŘ)
 - usnesení se oznamuje pouze žadateli a těm osobám, vůči nimž již správní orgán učinil úkon
 - vydá se **nové rozhodnutí** a **původní** rozhodnutí se **ruší** (§ 102 odst. 9 SŘ)
 - **původní rozhodnutí je zrušeno až meritorním rozhodnutím v obnoveném řízení, ne dříve!!!**
- **nové rozhodnutí má charakter prvoinstančního rozhodnutí**, tedy je možné jej opět **napadat řádnými opravnými prostředky** - zejména odvoláním, popř. rozkladem, či návrhem na obnovu řízení
- usnesení ÚS ČR ze dne 23. 9. 2014 č. j. IV. ÚS 2243/14-1
 - "V řízení, kterým se nařizuje obnova řízení, se (...) nejprve zkoumá splnění podmínek pro její nařízení, které jsou uvedeny v ustanovení § 100 odst. 1 správního řádu. Teprve jsou-li splněny podmínky podle citovaného zákonného ustanovení, lze přistoupit k vydání rozhodnutí o obnově řízení."
 - podmínkou obnovy řízení je subsumpce situace pod některý konkrétní důvod uvedený v § 100 odst. 1 SŘ

Účinky rozhodnutí

- mohou nastat **zpětně** (ex tunc) od právní moci nebo předběžné vykonatelnosti původního rozhodnutí anebo **ex nunc** od právní moci nebo předběžné vykonatelnosti rozhodnutí v novém řízení
- v rozhodnutí, jímž se **ruší** původní rozhodnutí, správní orgán s **ohledem na obsah** rozhodnutí **určí**, odkdy nastávají jeho účinky
 - rozhodnutí, jímž byla uložena **povinnost**
 - zásadně ode dne právní moci nebo předběžné vykonatelnosti **původního rozhodnutí**
 - rozhodnutí, jímž bylo **přiznáno právo**
 - zásadně ode dne právní moci nebo předběžné vykonatelnosti **nového rozhodnutí**

Příklady zvláštních opravných prostředků podle jiných právních předpisů

- **námítky proti kontrolnímu zjištění**
 - uvedené v protokolu o kontrole
 - §§ 13 a 14 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (**kontrolní řád**)
- **stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace**
 - § 16a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- **námítky proti rozhodnutí orgánů sociálního zabezpečení**
 - § 88 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- názvy jsou matoucí - jde o jinou stížnost než podle § 175 SŘ, stejně tak jde o jiné námítky než podle SŘ

B 7. Ochrana proti nečinnosti správního orgánu

Úvod

Právní úprava

- správní řád („SŘ“)
- soudní řád správní („SŘS“)
- jiné právní předpisy upravující obecně činnost správních orgánů – daňový řád, zákon o svobodném přístupu k informacím atd.

Charakteristika

- ochrana před nečinností vychází ze **zásady rychlosti**, dle které správní orgány vyřizují věci bez zbytečných průtahů
 - tato zásada vychází jednak ze správního řádu, jednak má i ústavní podklad v čl. 38/2 Ú, dle kterého každý má právo, aby jeho věc byla projednána bez zbytečných průtahů
 - je také součástí práva na spravedlivý proces
- obecně nečinností rozumíme situaci, kdy **správní orgán nečiní úkony v zákonem stanovené lhůtě nebo lhůtě přiměřené**, pokud není zákonná lhůta stanovena
- jinými slovy lze nečinnost definovat jako **nedostatek aktivity v těch případech, kdy správní orgán měl realizovat příslušnou, zákonem předvídanou formu činnosti, resp. uplatnit stanovené postupy**
- nečinnost se projevuje ve dvou rovinách:
 - **správní orgán nevydává rozhodnutí ve věci (meritorní) v zákonné lhůtě**, popř. nevydá osvědčení
 - rozhodnutí = úkon správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují práva nebo povinnosti
 - X nevztahuje se k procesnímu rozhodnutí
 - osvědčení = jiný úkon správního orgánu odlišný od správního aktu, který úředně potvrzuje skutečnosti v něm uvedené
 - **správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů** ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
- primárně se poskytuje ochrana před trvající nečinností **dle § 80 správního řádu – aplikace tzv. opatření proti nečinnosti**
 - dle SŘ řadíme opatření k odstranění nečinnosti mezi **dozorčí prostředky**
 - dále lze dosáhnout přijetí opatření k odstranění nečinnosti také v rámci **instančního dozoru**, který vykonává nadřízený správní orgán vůči podřízenému
- sekundárně je možné se proti nečinnosti bránit ve správním soudnictví, konkrétně **žalobou proti nečinnosti** správního orgánu podanou **dle § 79 soudního řádu správního**
- nezákonnou nečinnost lze považovat za nesprávný úřední postup ve smyslu zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem a účastník řízení má možnost domáhat se náhrady škody

Ochrana proti nečinnosti dle SŘ

- proti nečinnosti správního orgánu zasahuje nadřízený správní orgán, a to tím, že učiní **opatření proti nečinnosti**
- rozlišujeme případy, kdy tak nadřízený správní orgán musí učinit a situace, kdy tak nadřízený správní orgán učinit může:
 - Obligatoční realizace opatření proti nečinnosti**
 - správní orgán nevydává rozhodnutí/opatření v zákonné, popř. přiměřené lhůtě
 - -> nadřízený správní orgán učiní opatření proti nečinnosti, jakmile se o tom dozví
 - správní orgán nezahájil řízení ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední
 - -> nadřízený správní orgán rovněž učiní opatření proti nečinnosti
 - Fakultativní realizace opatření proti nečinnosti**
 - je z okolností zjevné, že věcně a místně příslušný správní orgán nedodrží lhůtu stanovenou pro vydání rozhodnutí o žádosti nebo nezahájí řízení z moci úřední nebo v řízení nebude řádně pokračovat
 - -> nadřízený správní orgán může učinit opatření proti nečinnosti

- jakmile uplyne lhůta pro vydání rozhodnutí, **může sám účastník podat žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti**
 - jedná se o pouhý podnět, nikoliv opravný prostředek
 - nadřízený SO je povinen usnesením vyzoomět účastníka, že jeho žádosti nevyhoví – oznamuje se pouze účastníkovi
 - proti usnesení se nelze odvolat
 - podání žádosti a její vyřízení (!) je nezbytným předpokladem pro využití možnosti bránit se proti nečinnosti správní žalobou
 - pokud bychom podali žalobu ještě před vyřízením žádosti – soud žalobu odmítne jako předčasnou dle § 46 odst. 1 písm. b) SŘS
 - účastník se může tímto postupem domáhat vydání mezitímního rozhodnutí nebo rozhodnutí v části věci
 - § 148 odst. 3 SŘ

Opatření proti nečinnosti

A) PŘÍKAZ

- nadřízený správní orgán může **přikázat** nečinnému správnímu orgánu, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednání nápravy nebo aby vydal rozhodnutí
- příkaz k nápravě nemá formu rozhodnutí, spíše jen písemné urgence, ve které mu stanoví lhůtu k nápravě/vydání rozhodnutí
- **POZN.:** nadřízený SO může přikázat, aby správní orgán vydal mezitímní rozhodnutí nebo rozhodnutí v části věci, popřípadě je sám vydat, a to i současně s jiným opatřením proti nečinnosti - § 148 odst. 3 SŘ

B) ATRAKCE

- nadřízený správní orgán může **usnesením převzít věc** a rozhodnout namísto nečinného správního orgánu
- dochází k přenosu věcné působnosti na orgán II. stupně, kdy ale rozhoduje jako orgán I. stupně – ve II. stupni je pak příslušný ústřední správní orgán
- tento postup **nelze aplikovat** vůči orgánům ÚSC při výkonu samostatné působnosti
- usnesení se oznámí nečinnému SO a účastníkům dle § 27 odst. 1, ostatní se vyzoomí veřejnou vyhláškou
 - proti usnesení se lze odvolat

C) DELEGACE

- nadřízený správní orgán může **usnesením pověřit** jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení
 - delegace vhodná
- dochází ke změně místní příslušnosti
- tento postup opět **nelze aplikovat** vůči orgánům ÚSC při výkonu samostatné působnosti
- usnesení se oznámí pověřenému SO a účastníkům dle § 27 odst. 1, ostatní se vyzoomí veřejnou vyhláškou
 - proti usnesení se lze odvolat

D) PROLONGACE

- nadřízený správní orgán může **usnesením** přiměřeně **prodloužit** zákonnou lhůtu pro vydání rozhodnutí za podmínek, že:
 - lze důvodně předpokládat, že správní orgán v prodloužené lhůtě rozhodnutí ve věci vydá a
 - je takový postup pro účastníky výhodnější
- při prodloužení lhůty musí nadřízený SO přihlížet ke lhůtám uvedeným v § 71 odst. 3, dle kterého pokud nelze rozhodnutí vydat bezodkladně, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů
- usnesení se oznámí nečinnému SO a účastníkům dle § 27 odst. 1, ostatní se vyzoomí veřejnou vyhláškou
 - proti usnesení se lze odvolat

Ochrana proti nečinnosti dle SŘS

- pokud ochrany nedocílíme skrze opatření proti nečinnosti dle SŘ, přichází na řadu možnost podat **žalobu proti nečinnosti správního orgánu** (§ 79 a násl. SŘS) – subsidiární charakter ve vztahu k ochraně dle SŘ

Příslušnost

- **věcně příslušné** k projednání žaloby jsou krajské soudy (§ 7/1 SŘS)
- **místně příslušný** pak bude soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který měl vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení (§ 7/2 SŘS)

Podmínky, účel žaloby, účastníci

- podmínkou pro podání žaloby je předchozí **bezvýsledné vyčerpání prostředků ochrany proti nečinnosti**
- žalobu **nelze uplatnit**, pokud zvláštní zákon spojuje s nečinností správního orgánu fikci, že bylo vydáno rozhodnutí o určitém obsahu nebo jiný právní důsledek
 - o -> nedodržení podmínek má za následek nepřípustnost žaloby a její odmítnutí dle § 46 odst. 1 písm. d) SŘS
- žaloba slouží k tomu, aby nečinnost byla odstraněna, ať již faktickou činností správního orgánu (vydáním rozhodnutí nebo osvědčení), nebo exekucí provedením výroku rozhodnutí soudu
- **účastníky** řízení jsou:
 - o **žalobce** – ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky ochrany proti nečinnosti
 - o **žalovaný** – správní orgán, který podle žalobního tvrzení má povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení
 - nedostatek pasivní legitimity vede k závěru o nedůvodnosti žaloby a jejímu zamítnutí
 - o možnost účasti osoby zúčastněné na řízení (§ 34 SŘS)
- **POZN.:** posouzení toho, zda je správní orgán nečinný ve smyslu § 79 SŘS je otázkou důvodnosti žaloby, nikoliv otázkou existence podmínek řízení
- **POZN.:** nečinnost se nemusí dotýkat práv či oprávněných zájmů žalobce, již nečinnost samotná představuje negativní účinek

Lhůta pro podání žaloby a její náležitosti

- nejpozději **do 1 roku** ode dne, kdy ve věci marně proběhla lhůta pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení
- pokud taková lhůta nebyla stanovena, do 1 roku ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem vůči žalobci učiněn poslední úkon (např. návrh na zahájení řízení, předvolání k jednání)
- zmeškání lhůty nelze prominout
- **náležitosti** žaloby:
 - o **obecné** – čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, podpis a datum
 - o **zvláštní** – označení věci, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, návrh výroku rozsudku

Rozhodnutí

- soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí
- soud:
 - o pokud je žaloba důvodná – **uloží rozsudkem povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení a stanoví k tomu přiměřenou lhůtu** (ne delší, než kterou určuje zvláštní zákon)
 - soud neurčí obsah toho rozhodnutí, pouze stanoví povinnost rozhodnutí vydat
 - u osvědčení se však soud zabývá i obsahovou stránkou
 - o pokud žaloba není důvodná – **soud rozsudkem žalobu zamítne**
 - špatné označení žalovaného
 - správní orgán není nečinný
 - nečinnost pomine v průběhu soudního řízení
- **výkon rozhodnutí**
 - o pokud není povinnost správním orgánem splněna, může žalobce podat návrh na výkon rozhodnutí dle OSŘ
- **opravné prostředky proti rozhodnutí**
 - o pouze kasační stížnost podaná k NSS

Další možnosti obrany proti nečinnosti

Veřejný ochránce práv

- působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, jakož i před jejich nečinností

Stížnost k Ústavnímu soudu

- představuje ultima ratio
- stěžovatel musí namítat, že orgánem veřejné moci bylo zasaženo do jeho ústavně zaručených práv a svobod – konkrétně do práva na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38/2 Ú)
- podmínkou je však vyčerpání všech možných prostředků ochrany – ochrana dle SŘ, žaloba dle SŘS, kasační stížnost dle SŘS

B 8. Zvláštní druhy řízení podle správního řádu

Obecně

- základní právní úprava – SŘ
- správní řízení je základní formou postupu správních orgánů
 - o správní orgány během správního řízení realizují svoji hmotněprávní pravomoc a působnost
 - o jde o postup při výkonu (vrchnostenské) veřejné správy (viz otázka A1)
 - o předmět správního práva procesního
- pojem (§ 9 SŘ) – jen takový postup správního orgánu, jehož výsledkem je vydání meritorního správního rozhodnutí (správního aktu), ať už konstitutivního, či deklaratorního
 - o užití pojem než správní proces = jakýkoli postup správního orgánu ve veřejné správě, při němž realizuje svoji působnost a pravomoc
- zvláštní řízení podle SŘ upravuje hlava IV části III. SŘ (§ 140–146)
 - o X v základu správní řízení upravuje část II. SŘ (§§ 9–129) - viz otázka B2
- **přehled tzv. zvláštních řízení ve SŘ:**
 - o a) společné řízení (§ 140 SŘ)
 - o b) sporné řízení (§ 141 SŘ)
 - o c) řízení o určení právního vztahu (§ 142 SŘ)
 - o d) řízení na místě (§ 143 SŘ)
 - o e) řízení s velkým počtem účastníků (§ 144 SŘ)
 - o f) řízení s předstihem žádosti (§ 145 SŘ)
 - o g) řízení o výběru žádosti (§ 146 SŘ)
- v případě tzv. zvláštních druhů řízení podle § 140–146 SŘ jde fakticky jen o zvláštní postupy v některých obecných (!!!) řízeních
 - o X ryze zvláštní řízení jsou upravena ve zvláštních zákonech
 - např.:
 - řízení ve věcech daní a poplatků, celní řízení
 - přestupkové řízení (vůbec správní řízení trestní)
 - územní, stavební řízení, vodoprávní řízení
 - azylové řízení, ...

Společné řízení § 140 SŘ

- možnost spojit různá řízení, k nimž je věcně i místně příslušný jeden správní orgán (kumulativní podmínka)
 - o je to fakultativní řízení, jeho užití závisí na uvážení správního orgánu (x v určitých případech se vede i obligatorně – viz níže)
- spojit různá řízení může správní orgán usnesením buď na požádání účastníka, nebo z moci úřední
 - o má možnost posoudit splnění podmínek pro provedení společného řízení
 - o rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2010 č. j. 30 Ca 21/2009-44
 - dojde-li ke splnění zákonných podmínek, musí ALE takto správní orgán postupovat
 - o usnesení se pouze poznamená do spisu
- podmínky:
 1. řízení se týkají téhož předmětu řízení (př. jedna stavba, jeden správní delikt) nebo
 2. řízení spolu jinak věcně souvisejí nebo
 3. řízení se týkají týchž účastníků (často přestupkové řízení)
 4. + nebrání tomu povaha věci, účel řízení nebo ochrana práv nebo oprávněných zájmů účastníků
- spojit řízení lze i v průběhu řízení za předpokladu, že tím nevznikne nebezpečí újmy některému z účastníků
- vede se i o společné žádosti více žadatelů nebo o společné žádosti týkající se téhož předmětu řízení nebo jiných věcně souvisejících otázek – v těch případech vede SO společné řízení obligatorně
- možnost vydat ve společném řízení i podmiňující úkon, k němuž je správní orgán příslušný (rozhodnutí o předběžné otázce, vydání závazného stanoviska)
 - o není-li možné, pak spojení řízení až po provedení úkonu
- k urychlení řízení nebo z jiného důležitého důvodu lze řízení o jednotlivých otázkách usnesením vyloučit ze společného řízení a rozhodnout o nich samostatně
 - o usnesení se pouze poznamená do spisu
 - o do spisu, který se zakládá v řízení, které bylo vyloučeno ze společného řízení, se zařadí kopie všech částí spisu vedeného ve společném řízení, pokud se týkají otázky, o níž se řízení vede
- ve společném řízení se zakládá jen 1 spis, řízení je vedeno pod jedním č. j. (§ 17 SŘ)
 - o dojde-li během řízení ke spojení věcí, založí se společný spis, jehož obsahem jsou též spisy věcí, které byly spojeny

- posouzení účastenství – jednotlivě tak, jako by řízení probíhala samostatně
 - hlavní účastníci pro jednotlivá řízení mají zároveň postavení účastníků pro společné řízení
- ve společném řízení se vydává společné rozhodnutí
 - není to možné, pokud se spojuje více řízení, kde není totožný předmět řízení, ale jsou to ty jiné věcně související otázky
 - pak je vydáváno zpravidla vícero správních rozhodnutí
 - protože procesní postup musí umožnit odvolání
- je-li příslušných k přezkoumání výroků takového rozhodnutí v odvolacím řízení vícero odvolacích orgánů, vydává se více rozhodnutí – každé obsahuje výroky podle jednotlivé věcné příslušnosti konkrétního odvolacího orgánu (nutno zajistit použití odvolání)
- pokud se výroky společných rozhodnutí podmiňují, odvolání proti rozhodnutí s podmiňujícím výrokem má odkladný účinek i proti rozhodnutí s výrokem navazujícím
 - některá rozhodnutí jsou materiálně vykonatelná (předběžně) již při vyhlášení
- jestliže jsou odvoláním napadena obě rozhodnutí (podmiňující + ta navazující) a věc nelze vyřídit autoremedurou (správní orgán plně vyhoví, ostatní účastníci souhlasí, možnost opravného prostředku – § 87 SŘ, viz otázka B4), správní orgán 1. stupně řízení o odvolání proti rozhodnutí s navazujícím výrokem přeruší až do doby skončení řízení o odvolání proti rozhodnutí s podmiňujícím výrokem
 - = nejprve musí být vždy rozhodnuto o podmiňujícím rozhodnutí
 - pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu o odvolání proti rozhodnutí s podmiňujícím výrokem je správní orgán vázán (jako v § 57 odst. 3 SŘ)
- v případě, že by bylo odvoláním napadeno pouze rozhodnutí s podmiňujícím výrokem, nabylo by rozhodnutí s navazujícím výrokem právní moci dnem právní moci rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí s podmiňujícím výrokem
- zrušení nebo změna rozhodnutí s podmiňujícím výrokem je důvodem obnovy řízení, pokud již druhé rozhodnutí nabylo právní moci
- judikatura
 - rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2010 č. j. 30 Ca 21/2009-44
 - „Pokud před správním orgánem probíhá souběžně o témže předmětu vícero správních řízení zahájených k návrhům různých subjektů, v nichž je rozhodnutí o jednom z návrhů způsobilé ovlivnit rozhodnutí o jiných návrzích, správní orgán zpravidla o takovýchto návrzích nerozhoduje jednotlivě a časově posloupně v závislosti na tom, kdy mu byl ten, který návrh doručení, ale rozhoduje o nich ve společném řízení (§ 140 správního řádu z roku 2004). Jedině ve společném řízení lze pak zvážit a konfrontovat zájmy jednotlivých účastníků řízení, pro které bude upřednostněn zájem některého z nich (...) Vyjádření v § 140 správního řádu z roku 2004, že správní orgán „může“ spojit různá řízení, znamená, že pokud jsou ke spojení dány objektivní důvody, správní orgán taková řízení spojit musí. V žádném případě není na libovůli správního orgánu, zda tak učiní či nikoli. Výraz „může“ znamená nejen kompetenci k určitému jednání, ale při naplnění zákonných předpokladů daného chování pro správní orgán i povinnost, že tak učinit „musí“.“
 - požadavek na provedení společného řízení v případě splnění zákonem stanovených podmínek, možnost správního uvážení správního orgánu při posuzování splnění těchto podmínek
 - rozsudek NSS ze dne 14. 4. 2011 č. j. 9 As 5/2011-171
 - stavební úřad může vést klidně řízení o umístění parkovacích stání odděleně, jako následné (až po řízení o umístění stavby)
 - „Jsou-li v souvislosti s řízením o umístění stavby (bytová nástavba) vedena další akcesorická řízení (např. umístění parkovacích stání), nelze bez dalších důvodů označit za nezákonné, pokud stavební úřad vede tato řízení odděleně.“

Sporné řízení § 141 SŘ

- kde se sporná řízení vyskytují?
 - 1. spory z veřejnoprávních smluv (část V. SŘ) - viz otázka A40
 - SŘ upravuje postup jejich uzavírání a vymezuje jejich druhy (koordinační, subordinační, mezi adresáty)
 - typicky spor o plnění povinností (§ 169 SŘ)
 - 2. spory z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů – ve zvláštních případech podle zvláštních zákonů
 - např. zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích – rozhodování sporů mezi osobami vykonávajícími komunikační činnost a rozhodování účastnických sporů před Českým telekomunikačním úřadem (dle § 127–129)
 - dále např. energetický zákon č. 458/2000 Sb. – rozhodování např. sporů o uzavření smlouvy mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a zákazníkem, o připojení atp. před Energetickým regulačním úřadem (dle § 17 odst. 7 písm. a) – e), odst. 8 písm. c) a § 96–96 b)

- zahájení řízení – vždy pouze na návrh (pojmenování podání) – dispoziční zásada
- **účastníci řízení:**
 - o „hlavní“ účastníci – navrhovatel (správní orgán, FO, PO) a odpůrce (správní orgán, FO, PO)
 - o vedlejší účastníci – osoby, které mají zájem na výsledku řízení
 - odvolání vedlejších účastníků proti rozhodnutí ve věci je přípustné jedině tehdy, jestliže se odvolal navrhovatel nebo odpůrce
- **dokazování:**
 - o správní orgán primárně vychází z navržených důkazů (zásada projednací)
 - o může provádět i jiné, pokud účastníky navržené důkazy nepostačují
 - o neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází správní orgán při zjišťování stavu věci z důkazů, které byly provedeny (bourá se zásada omezené materiální pravdy -> princip formální pravdy)
 - o správní orgán může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků
- ve sporném řízení může správní orgán vyslechnout účastníka, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak
 - o povinnost dostavit se ke správnímu orgánu (absolutní) a povinnost vypovídat (relativní)
 - o X nemožnost výsledku/právo odepřít výpověď
 - a) důvody nemožnosti výsledku – ohrožení utajovaných informací (ledaže povoleno), porušení povinnosti mlčenlivosti (ledaže pro tento důvod zproštěn) podle zvláštních zákonů
 - b) možnost odepřít výpověď – nebezpečí trestního stíhání či stíhání za správní delikt účastníka nebo osoby jemu blízké
 - o povinnost k poučení účastníka
 - nemožnost výsledku/možnost odepřít výpověď
 - v případě výpovědi povinnost vypovídat pravdivě a nic nezamlčet (pravdivá a úplná výpověď)
 - právní následky nepravdivé nebo neúplné výpovědi – před správním orgánem půjde pouze o přestupek
 - o srov. obdobně § 55 SŘ
- k přerušení řízení na požádání (§ 64 odst. 2 SŘ) dojde jen tehdy, jestliže to shodně navrhne navrhovatel i odpůrce
- rozhodnutí – správní orgán návrhu zcela, popřípadě zčásti vyhoví, anebo jej zamítne, popřípadě ve zbylé části zamítne
- je možné uzavření smíru – dohoda obou stran o výsledku řízení a zároveň vynutitelné rozhodnutí správního orgánu
 - o zde jako pomocná možnost
 - o smír podléhá schválení správním orgánem
 - bude schválen, pokud neodporuje právním předpisům nebo veřejnému zájmu
 - o vždy písemná forma
- přezkum rozhodnutí ve sporném řízení odvolacím orgánem jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání
 - o nezákonnost se zkoumá ex offio, nesprávnost jen v rozsahu námitek
- pokud bylo předběžné opatření zrušeno nebo pozbylo účinnosti (návrhu přitom ale vyhověno nebylo) či bylo právo účastníka uspokojeno, je žadatel o vydání předběžného opatření povinen nahradit újmu tomu, komu předběžným opatřením vznikla (viz otázka B2)
 - o rozhodne o tom na žádost správní orgán, který nařídil předběžné opatření
- náhrada nákladů podle zásady úspěchu ve věci:
 - o pokud měl účastník ve věci plný úspěch – přizná se mu náhrada nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl
 - o pokud měl účastník ve věci částečný úspěch, správní orgán může úhradu nákladů poměrně rozdělit, příp. rozhodnout, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů
 - o i když měl účastník ve věci úspěch jen částečný, může mu správní orgán přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze správního orgánu
- judikatura
 - o rozsudek NSS ze dne 31. 3. 2010 č. j. 1 Afs 58/2009-541
 - „IV. I ve správních řízeních, jejichž účastníky jsou právnické osoby, je nutno respektovat specifické postavení osob v pozici statutárních orgánů těchto právnických osob a při jejich výsledcích je třeba postupovat analogicky podle § 141 odst. 6 správního řádu z roku 2004 a § 126 odst. 4, § 126a a § 131 o. s. ř., tedy jako při výsledku účastníka řízení.“

Řízení o určení právního vztahu § 142 SŘ

- pouze na žádost
- žadatel (=každý) musí prokázat, že určení právního vztahu je nezbytné pro uplatnění jeho práv účastníka
- správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne, zda právní vztah vznikl, kdy, zda trvá, či zanikl a kdy

- určuje se právní vztah k věci nebo osobě
- správní orgán nikdy nerozhoduje věcně – o obsahu vztahu → rozhoduje pouze o tom, zda právní vztah existoval
- v tomto řízení správní orgán nerozhoduje, pokud může o téže věci vydat osvědčení či ji řešit v rámci jiného správního řízení
- výsledkem je deklarace určitého práva – je na vůli konkrétního účastníka, jakým způsobem s rozhodnutím naloží, často rozhodnutí podmiňující, sporný stav
- X osvědčení – následek takový, že opravňuje k výkonu určité činnosti, práv, deklaruje nesporný stav
 - o právním vztahu se nerozhoduje, pokud se může vydat osvědčení – upřednostňuje se totiž vydání osvědčení
- řízení o určení právního vztahu stanoví jen, jestli je/není, popř. byl a zanikl/nebyl (bez ohledu na potenciální spornost)
- judikatura
 - judikatura upřednostňuje vydání osvědčení
 - rozsudek KS v Ústí nad Labem ze dne 26. 1. 2010 č. j. 59 Ca 68/2009-34
 - „Osvědčení podle § 154 správního řádu z roku 2004 správní orgán vydává tam, kde o daných skutečnostech, které jsou takto osvědčovány, není právní spor ani jiná pochybnost a jsou obecně známé z úřední činnosti správního orgánu.
 - Pokud správní orgán obdržel žádost žalobců o vydání rozhodnutí o určení charakteru předmětné komunikace a v dané věci je charakter komunikace sporný a nebylo možné žalobcům vydat ve smyslu § 142 odst. 2 správního řádu z roku 2004 osvědčení o skutečnosti, kterou chtěl potvrdit, tedy že komunikace je veřejně přístupná účelová komunikace, bylo namísto vydat deklaratorní rozhodnutí o charakteru komunikace podle § 142 odst. 1 správního řádu z roku 2004.“
 - osvědčení podle § 154 SŘ se vydává tam, kde není pochyb, jde-li o skutečnosti obecně známé z úřední činnosti (př. existence, neexistence účelové komunikace a veřejně přístupné účelové komunikace)
 - rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 19. 2. 2010 č. j. 30 Ca 49/2008-57
 - „Řízení o určení právního vztahu (§ 142 odst. 1 správního řádu z roku 2004) je zvláštním typem správního řízení, jehož účelem je upravit specifická pravidla pro vydávání deklaratorních rozhodnutí. Citované ustanovení umožňuje vydat deklaratorní rozhodnutí i o takovém vztahu, který v době vydání tohoto rozhodnutí již neexistuje, ale v minulosti existoval. V tomto deklaratorním rozhodnutí správní orgán rozhodne o tom, zda určitý vztah vznikl a kdy se tak stalo a zda takový právní vztah trvá, nebo již zanikl, a pokud zanikl, kdy se tak stalo.
 - Podmínkou vydání deklaratorního rozhodnutí podle § 142 odst. 1 správního řádu z roku 2004 je podání žádosti, správní řízení podle tohoto ustanovení je tedy řízením o žádosti ve smyslu § 44 a násl. správního řádu.“
 - usnesení Zvláštního senátu v Brně ze dne 6. 9. 2012 č. j. Konf 25/2012-9
 - někdy bylo toto řízení využíváno jako quasipřezkum u ověřování certifikátů autorizovaných inspektorů – ale nešlo o formu přezkumu, mohlo jít např. o podmiňující výrok o prodloužení autorizace
 - zvláštní senát zřízený podle ZRNKS judikoval, že certifikát autorizovaného inspektora podle § 117 odst. 3 StavZ není správním rozhodnutím a současně uvedl, že osoby, které by mohly být dotčeny vznikem práva provést stavbu na základě oznámeného certifikátu stavebnímu úřadu, mohou využít postup podle ustanovení § 142 SŘ, které upravuje zvláštní řízení o určení právního vztahu
 - X ALE překonáno usnesením ÚS č. j. II. ÚS 439/16-1 ze dne 24. 2. 2016
 - autorizovaný inspektor ve výstavbě podle StavZ vystupuje při vydávání certifikátu jako správní orgán
 - jakou povahu má jeho certifikát? → certifikát autorizovaného inspektora je materiálně vzato správním rozhodnutím

Řízení na místě § 143 SŘ

- vždy provádějí oprávněné úřední osoby, ačkoli mimo úřední místnosti
- často končí rozhodnutím o uložení povinnosti na místě
- bezprostřední vykonatelnost (účinky nastávají samotným vyhlášením), když hrozí újma z prodlení
- případy uplatnění:
 1. ochrana života, zdraví osob, bezprostřední hrozba vážné majetkové újmy, náhlá havárie
 2. důvodná obava, že by se povinná osoba vyhýbala splnění povinnosti
 3. jde o záruku za splnění povinnosti (§ 147 SŘ), předběžné opatření (§ 61 SŘ), nebo pořádkové opatření (pořádková pokuta, vykazání – § 62 a 63 SŘ)
 4. v řízení navazujícím bezprostředně na výkon dozoru
 - je-li prováděno týmhž správním orgánem, lze na místě, kde je dozor prováděn, učinit oznámení o zahájení řízení z moci úřední
- předpokladem pro uložení povinnosti je řádné zjištění stavu věci
- rozhodnutí se vyhláší ústně hned na místě, na místě samém se vydává účastníkovi ale vždy pouze písemné potvrzení (náležitosti dle § 67 odst. 3 SŘ)
 - písemné vyhotovení tohoto rozhodnutí se doručuje bez zbytečného odkladu dodatečně

- je možné podat odvolání, ale nemá odkladný účinek (pokud nestanoví zvláštní zákony jinak)
- povinnost úředních osob zvýšenou měrou šetřit práva a oprávněné zájmy účastníků (princip proporcionality, minimalizace zásahu)
- nevztahuje se na vydání příkazu na místě – jeho adresát je povinen ho respektovat
- judikatura
 - o rozsudek NSS ze dne 13. 12. 2011 č. j. 2 As 86/2011-62
 - „I. Rozpuštění shromáždění podle § 12 odst. 1 zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, je rozhodnutím na místě ve smyslu § 143 odst. 1 písm. d) správního řádu z roku 2004. Rozhodnutí se vyhláší ústně, o ústním vyhlášení se vydá účastníkovi písemné potvrzení a následně se bez zbytečného odkladu doručí písemné vyhotovení rozhodnutí.“
 - příkaz k rozpuštění shromáždění (rozhodnutí na místě) – vyhlásí se ústně + o vyhlášení písemné potvrzení účastníkovi + dodatečně písemné vyhotovení rozhodnutí svolavateli

Řízení s velkým počtem účastníků § 144 SŘ

- = podle SŘ více než 30 účastníků (tzn. 31 a více)
- o zahájení řízení lze uvědomit účastníky veřejnou vyhláškou
 - o řízení je zahájeno dnem uplynutí lhůty stanovené ve veřejné vyhlášce (vždy nejdříve 15 dnů od vyvěšení = musí být vždy 15 dnů vyvěšeno na úřední desce, včetně dne vyvěšení!)
- výzva k vyjádření se k podkladům rozhodnutí (§ 36 odst. 3 SŘ) pro vedlejší účastníky může být nahrazena zveřejněním konceptu výrokové části a odůvodnění rozhodnutí s uvedením lhůty a způsobu, jak podávat námítky a návrhy pro doplnění řízení (př. liniové stavby – vodovody, plynofikace, elektrifikace)
 - o princip koncentrace řízení – po zveřejnění konceptu nelze uplatňovat námítky, které účastník mohl uplatnit již dříve v řízení
- opatrovník i pro více osob (nesmějí ale mít protichůdné zájmy)
- možnost jmenovat účastníkům společného zástupce (§ 35 odst. 2 SŘ) – často si neurčí společného zmocněnce (§ 35 odst. 1 SŘ)
- o odvolání správní orgán uvědomí účastníky veřejnou vyhláškou + určí lhůtu k podání vyjádření, ne kratší než 5 dnů (dle judikatury 5 pracovních dnů!!!)
 - o odvolatel není povinen podávat odvolání s potřebným počtem stejnopisů (§ 82 odst. 2 SŘ)
- písemnosti lze doručovat veřejnou vyhláškou – a to včetně těch, které se normálně doručují osobně do vlastních rukou (§ 19 odst. 4 SŘ), tedy hlavně rozhodnutí ve věci, příp. předvolání
 - o X známým hlavním účastníkům se doručuje jednotlivě
- aplikace řízení – často u staveb dopravní a technické infrastruktury (pozemní komunikace, vodovody, kanalizace, energetická vedení apod.), u územního plánování obecně (viz otázka B9)

Řízení s předstihem žádosti § 145 SŘ

- pouze na základě zvláštního zákona, který umožní realizaci úpravy ve SŘ
- situace, kdy pro vedení řízení má význam předstih žádosti
- správní orgán vyznačí zřetelně časový údaj o jejím doručení (hodina a minuta)
 - o pouze v daném sledovaném dni!
- současné doručení několika žádostí – rozhoduje údaj o podání poštovní zásilky
 - o v pochybnostech je stanovena přednost žádostí doručených správnímu orgánu osobně
- nelze-li stále určit, rozhoduje se losem (činí oprávněná úřední osoba, o průběhu losování se sepisuje protokol – § 18 SŘ)
- řízení se vede o žádosti nebo žádostech s nejlepším pořadím
 - o X o ostatních žádostech se řízení usnesením přeruší, než rozhodnutí o výše zmíněných nabude právní moci
- pokud správní orgán žádosti s nejlepším pořadím vyhová, řízení o ostatních žádostech usnesením zastaví
- pokud správní orgán některou žádost zamítne, pokračuje v řízení o další žádosti v pořadí (předchozí body platí obdobně)
- aplikace řízení – zápis průmyslových práv duševního vlastnictví, vklad práva do katastru nemovitostí

Řízení o výběru žádosti § 146 SŘ

- použití umožňuje zvláštní zákon
- cílem je výběr žádosti (žádostí), která nejlépe odpovídá stanoveným požadavkům – rozhodující je tedy kvalita žádosti (ne rychlost podání)
- o všech žádostech se vede společné řízení (§ 140 SŘ), žádnou ze žádostí nelze ze společného řízení vyloučit
- zahajuje se vyhlášením veřejnou vyhláškou a zároveň se oznamuje prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků

- současně se vyhlašuje lhůta, do kdy je možné podat žádost (nesmí být kratší než 30 dnů) + jsou zveřejněna kritéria hodnocení žádostí, popř. pravidla postupu, pokud výběr probíhá v jednotlivých kolech
- zahájení řízení nastává 15. dnem po vyvěšení písemnosti, pokud došlo současně i k uveřejnění na internetu (§ 25 odst. 2 SŘ) + další podmínkou je zveřejnění všech údajů v alespoň 2 hromadných sdělovacích prostředcích běžně dostupných v ČR
- po uplynutí lhůty pro podávání žádostí se nepřipouští změna žádosti a nelze prominout zmeškání úkonu
- přerušení jiného řízení usnesením – v případě, že správní orgán bude rozhodovat o doručené žádosti formou výběru v řízení o výběru žádosti, které v takovém případě musí zahájit
- nahlížení do spisu je možné až po uplynutí lhůty pro podávání žádostí
 - proč? – často mají žádosti konkurenční charakter -> snaha předejít zneužití
- v řízení o výběru žádosti se ke lhůtě pro vydání rozhodnutí (§ 71 SŘ) připočítává doba rovnající se lhůtě pro podávání žádostí v řízení prováděném formou výběru
- rozhodování v řízení prováděném formou výběru – správní orgán rozhodne na základě doporučení nejméně tříčlenné výběrové komise jmenované vedoucím příslušného správního orgánu
 - komise se usnáší většinou hlasů všech svých členů
 - obdobně se uplatní úprava vyloučení pro podjatost (§ 14 SŘ)

aplikace řízení – udělování licence k provozování rozhlasového a televizního vysílání, veřejné zakázky

B 9. Řízení o přestupcích

Právní základ

- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Řízení o přestupcích

- **věcná příslušnost** - obecní úřad obce s rozšířenou působností
- obecní úřad je příslušný k řízení o přestupcích proti pořádku v územní samosprávě, proti veřejnému pořádku, proti občanskému soužití a proti majetku
- zvláštní orgán obce = komise
 - o komisi zřizuje starosta, který také jmenuje a odvolává její členy, má lichý počet členů
 - o řeší přestupky proti pořádku ve státní správě, přestupky proti pořádku v územní samosprávě, přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití, přestupky proti majetku a přestupky, o kterých to stanoví jiný zákon
 - o starosta určí, které přestupky komise projednává namísto obecního úřadu
- v rámci přenesené působnosti
- **místní příslušnost** – hierarchicky:
 - o správní orgán, v jehož správním obvodu byl přestupek spáchán
 - o správní orgán, v jehož správním obvodu podezřelý z přestupku má nebo naposledy měl trvalý pobyt (nelze-li místní příslušnost správního orgánu určit podle předchozího bodu nebo byl-li přestupek spáchán v cizině a podezřelý z přestupku je státním občanem České republiky nebo osobou bez státní příslušnosti, která má na území České republiky povolen trvalý pobyt)
 - o podezřelý z přestupku je právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, která má na území České republiky své sídlo, nebo zde vykonává svoji činnost, nebo zde má svůj nemovitý majetek - k řízení je místně příslušný správní orgán, v jehož správním obvodu podezřelý z přestupku má nebo naposledy měl sídlo, vykonává nebo vykonával svoji činnost, nebo má nebo měl svůj nemovitý majetek
 - o správní orgán, v jehož správním obvodu vyšel přestupek nejdříve najevo
- **vyloučení z projednání**
 - o pokud je podezřelým ÚSC, jehož orgán je příslušný k řízení, nadřízený SO pověří řízením jiný věcně příslušný SO ve svém správním obvodu – obdobný postup, pokud je podezřelým člen zastupitelstva ÚSC
 - o pokud je podezřelým ÚSC, jehož orgán je odvolacím SO vůči SO příslušnému k řízení, nadřízený SO odvolacího SO pověří řízením jiný věcně příslušný SO ve správním obvodu jiného odvolacího SO – obdobně u člena zastupitelstva
- předání věci - správní orgán věc bezodkladně i v průběhu řízení předá orgánu činnému v trestním řízení, nasvědčující-li zjištěné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, nebo orgánu příslušnému podle jiného zákona k projednání skutku, který má znaky přestupku osoby uvedené v § 4 odst. 4 nebo 5, pokud o skutku nebylo rozhodnuto v prvním stupni
- doručuje-li se veřejnou vyhláškou, postupuje správní orgán tak, že na úřední desku vyvěsí pouze oznámení o možnosti převzít doručovanou písemnost
- jestliže se nedaří doručovat zmocněnci účastníka řízení, doručuje správní orgán pouze účastníkovi řízení (novinka!)
- nerozlišuje se mezi blokovým a příkazním řízením – na blokové se hledí jako na příkazní, při němž je příkaz vydáván na místě (dle přechodných ustanovení)
- nově požadavky na oprávněnou úřední osobu
 - o musí mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice
 - o nemá-li oprávněná úřední osoba vzdělání, musí mít vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu v jiné oblasti a prokázat odbornou způsobilost zkouškou provedenou u Ministerstva vnitra

Účastníci řízení

- účastníkem řízení je
 - o **obviněný**,
 - o **poškozený** v části řízení, která se týká jím uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení, a
 - o **vlastník věci**, která může být nebo byla zabráná, v části řízení, která se týká zabránění věci nebo náhradní hodnoty
- dokud není pravomocným rozhodnutím o přestupku vyslovena vina obviněného, hledí se na něj jako na nevinného
- **obviněný** – podezřelý se stává obviněným, jakmile vůči němu správní orgán učiní první úkon v řízení

- dokud není pravomocným rozhodnutím o přestupku vyslovena vina obviněného, hledí se na něj jako na nevinného
- v pochybnostech správní orgán rozhodne ve prospěch obviněného
- **poškozený** = osoba, které byla spácháním přestupku způsobena škoda nebo na jejíž úkor se obviněný spácháním přestupku obohatil
 - správní orgán ji bezodkladně vyrozumí o možnosti uplatnit nárok na náhradu škody nebo uplatnit nárok na vydání bezdůvodného obohacení a o nařízeném ústním jednání
 - zároveň tuto osobu poučí, že nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení může uplatnit nejpozději při prvním ústním jednání nebo v jiné lhůtě, kterou jí určí
 - pokud již bylo o nároku rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném řízení nebo pokud takové řízení probíhá, správní orgán ji vyrozumí o nemožnosti rozhodovat o náhradě této škody nebo o vydání takového bezdůvodného obohacení
- další osoby:
 - **osoba přímo postižená spácháním přestupku** má v řízení, k jehož zahájení nebo pokračování dala souhlas, právo na vyrozumění o zahájení řízení, právo navrhopvat důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo na poskytnutí informací o řízení potřebných ke zpětvzetí souhlasu, právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo nahlížet do spisu, právo účastnit se ústního jednání a být přítomna při všech úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům a právo na oznámení rozhodnutí
 - **zákonný zástupce a opatrovník mladistvého a OSPOD** – právo na vyrozumění o zahájení, navrhopvat důkazy, činit jiné návrhy, právo podat odvolání ve prospěch mladistvého, apod.

Postup před zahájením řízení

- **oznamování přestupku**
 - má-li orgán Policie České republiky nebo Vojenské policie nebo jiný správní orgán důvodné podezření, že byl spáchán přestupek, a není-li sám příslušný k jeho projednání, oznámí tuto skutečnost bez zbytečného odkladu příslušnému správnímu orgánu
 - oznamování orgánem policie ve zvláštních případech
 - učiní nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelého a zajištění důkazních prostředků
 - ve vymezených přestupcích (proti veřejnému pořádku, majetku, ve státní správě, o silničním provozu...)
 - sepiše úřední záznam a oznámí nejméně do 30 dnů od doby, kdy se dozví, SO
 - věc předá – přestupek nebo TČ
 - odloží – není dáno podezření nebo nelze-li přestupek projednat
- **součinnost**
 - orgán policie nebo jiný správní orgán provede úkony potřebné k prověřování oznámení o přestupku, k projednání přestupku a k výkonu rozhodnutí
 - není-li k provedení požadovaných úkonů příslušný, neprovede je a příslušný správní orgán vyrozumí
- **odložení věci**
 - **obligatorně**
 - došlé oznámení neodůvodňuje zahájení řízení o přestupku nebo předání věci,
 - podezřelý z přestupku požívá výsad a imunit podle mezinárodního práva,
 - podezřelý z přestupku v době spáchání skutku nedovršil patnáctý rok svého věku,
 - podezřelý z přestupku nebyl v době spáchání skutku pro nepříčetnost za přestupek odpovědný,
 - odpovědnost za přestupek zanikla,
 - jestliže se o totožném skutku vede trestní řízení,
 - osoba přímo postižená spácháním přestupku nedala souhlas k zahájení řízení nebo tento souhlas vzala zpět, nejedná-li se o přestupek, který lze projednat i bez takového souhlasu
 - **fakultativně**
 - podezřelý z přestupku spáchal jedním skutkem více přestupků, které nebyly projednány ve společném řízení, a správní trest uložený za některý z nich lze považovat za postačující, nebo
 - správní trest, který lze za přestupek uložit, je bezvýznamný vedle trestu, který byl podezřelému z přestupku uložen v trestním řízení za jiný skutek

Postup v řízení

- **zahájení řízení**
 - překážky řízení – litispendence (již bylo zahájeno trestní nebo správní řízení), res iudicata (existence pravomocného rozhodnutí, ne bis in idem)
 - zahájení ex offio – správní orgán zahájí řízení o každém přestupku, který zjistí, a postupuje v řízení z moci úřední

- řízení je zahájeno doručením oznámení o zahájení řízení podezřelému nebo ústním vyhlášením takového rozhodnutí
- oznámení o zahájení řízení obsahuje popis skutku a jeho předběžnou právní kvalifikaci
- zákon neobsahuje zahájení řízení na návrh!

- řízení o přestupku, o němž tak stanoví jiný zákon, lze zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku
 - zejména přestupky proti majetku
 - lhůta k souhlasu min. 30 dnů
 - správní orgán zahájí řízení i bez souhlasu, pokud byla spácháním přestupku postižena osoba mladší 18 let nebo byl-li přestupek důvodem vykázání ze společného obydlí

- **ústní jednání**
 - správní orgán má možnost nařídit ústní jednání, k němu předvolá účastníky řízení
 - správní orgán nařídí ústní jednání, je-li to nezbytné pro zjištění stavu věci a je-li obviněným mladistvý (novinka)
 - obviněný má právo žádat o nařízení ústního jednání – správní orgán vyhoví, je-li to nezbytné k uplatnění jeho práv
 - na požádání poškozeného nařídí správní orgán ústní jednání, je-li to třeba k rozhodnutí o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení
 - ústní jednání lze konat bez přítomnosti obviněného jen tehdy, jestliže byl řádně předvolán a souhlasí s konáním ústního jednání bez vlastní přítomnosti nebo pokud se na předvolání nedostaví bez náležité omluvy nebo bez dostatečného důvodu

- **dokazování**
 - správní orgán může provést výslech obviněného
 - obligatorní výslech obviněného, je-li to nezbytné k uplatnění práv obviněného
 - obviněný má právo nevypovídat (musí o tom být poučen)
 - účastníci řízení mají právo klást otázky sobě navzájem, svědkům a znalcům
 - zákonný zástupce a opatrovník mladistvého obviněného, osoba přímo postižená spácháním přestupku, která dala souhlas se zahájením nebo pokračováním řízení, a orgán sociálně-právní ochrany dětí mají právo klást otázky účastníkům řízení, svědkům a znalcům
 - dotazovaná osoba má právo odmítnout odpovědět

- **záruka za splnění povinnosti**
 - nový institut, fakultativně k zajištění účelu řízení
 - záruka za splnění povinnosti, která by mohla být uložena v řízení o přestupku
 - důvod: podezření, že se obviněný bude vyhýbat potrestání za přestupek nebo výkonu správního trestu nebo bude mařit či ztěžovat řízení o přestupku
 - pokud pomínou důvody pro uložení záruky, správní orgán rozhodnutí o uložení záruky zruší a vrátí ji obviněnému

- **zrušení, zánik a přeměna právnické osoby**
 - správní orgán zakáže zrušení, zánik nebo přeměnu PO
 - pokud má důvodné podezření
 - že by se právnická osoba mohla svým zánikem vyhnout potrestání za přestupek nebo výkonu správního trestu nebo že by mohla zmařit uspokojení nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení,
 - není-li takový postup zjevně nepřiměřený vzhledem k povaze a závažnosti přestupku, ze kterého je obviněna

- **přerušování řízení**
 - o přerušování řízení vydává správní orgán usnesení
 - obligatorně: byla-li v téže věci podána kasační stížnost podle soudního řádu správního
 - fakultativně: obviněný není schopen chápat smysl řízení pro přechodnou duševní poruchu, která nastala až po spáchání skutku, který je předmětem řízení
 - fakultativně: lze očekávat uložení trestu obviněnému za jiný skutek v trestním řízení, přičemž správní trest, který lze uložit v řízení o přestupku, je bezvýznamný vedle trestu, jehož uložení lze očekávat v trestním řízení

- **zastavení řízení**
 - **obligatorně**
 - skutek, o němž se vede řízení, se nestal nebo není přestupkem,
 - skutek nespáchal obviněný,
 - spáchání skutku, o němž se vede řízení, nebylo obviněnému prokázáno,
 - obviněný požívá výsad a imunit podle mezinárodního práva,
 - obviněný v době spáchání skutku nedovršil patnáctý rok svého věku,
 - odpovědnost za přestupek zanikla,
 - obviněný zemřel nebo zanikl,

- jestliže se o totožném skutku vede trestní řízení atd.
- **fakultativně**
 - správní trest, který lze za přestupek uložit, je bezvýznamný vedle trestu, který byl obviněnému uložen za jiný skutek v trestním řízení
- **narovnání**
 - nový institut
 - správní orgán rozhodnutím schválí dohodu o narovnání, kterou uzavře obviněný a poškozený, jestliže
 - takový způsob vyřízení věci není v rozporu s veřejným zájmem a je dostačující vzhledem k povaze a závažnosti přestupku, k míře, jakou byl přestupkem dotčen veřejný zájem a osobě obviněného a jeho osobním poměrům,
 - obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, nejsou-li důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
 - obviněný uhradil poškozenému škodu nebo mu vydal bezdůvodné obohacení,
 - obviněný složil na účet správního orgánu peněžní částku určenou k veřejně prospěšným účelům

Zvláštní druhy řízení

- **společné řízení**
 - podezřelý se dopustil více přestupků, jejichž skutková podstata se týká porušení právních povinností vyžadujících se ve stejné oblasti veřejné správy + k jejich projednání je příslušný též správní orgán
 - přestupky více podezřelých, jestliže spolu souvisejí
 - ve společném řízení se neprojednává přestupek, který byl spáchán po zahájení řízení o jiném přestupku
 - k urychlení řízení nebo z jiného důležitého důvodu lze jednotlivý skutek ze společného řízení usnesením vyloučit a vést o něm samostatné řízení
 - u mladistvých - pokud je to vhodné z hlediska zjištění stavu věci, hospodárnosti a rychlosti řízení a s přihlédnutím k osobám mladistvých podezřelých
 - u mladistvého a jiného podezřelého - nezbytné z hlediska zjištění stavu věci a není to na újmu mladistvého podezřelého
- **řízení o náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení**
 - správní orgán působí na obviněného, aby dobrovolně nahradil škodu/vydal bezdůvodné obohacení
 - správní orgán uloží obviněnému povinnost nahradit poškozenému škodu, jestliže byla tato škoda způsobena spácháním přestupku, nebyla obviněným dobrovolně nahrazena a její výše byla spolehlivě zjištěna
 - náhrada škody může být přiznána i zčásti
 - nebyla-li výše škody spolehlivě zjištěna nebo vedlo-li by toto zjišťování ke značným průtahům v řízení, správní orgán náhradu nepřizná a poškozeného odkáže na soud nebo jiný orgán veřejné moci
- **příkaz**
 - správní orgán může o přestupku rozhodnout příkazem
 - příkazem nelze rozhodnout v řízení zahájeném se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku, o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení, nebo má-li být uložen správní trest mladistvému, vyjma správního trestu pokuty ukládaného příkazem na místě, nebo osobě s omezenou svéprávností
 - příkazem lze uložit správní trest napomenutí, pokuty, zákazu činnosti, nebo propadnutí věci nebo náhradní hodnoty
 - pokud byl proti příkazu podán odpor, nelze obviněnému v řízení uložit jiný druh správního trestu s výjimkou napomenutí nebo vyšší výměry správního trestu, než mu byly uloženy příkazem; to neplatí, pokud správní orgán v řízení změnil právní kvalifikaci skutku
- **ukládání napomenutí a pokuty příkazem na místě**
 - obviněný souhlasí se zjištěným stavem, s právní kvalifikací skutku, s uložením pokuty a její výší a s vydáním příkazového bloku
 - maximální výše pokuty: 10 000 Kč, u mladistvého: 2 500 Kč (neplatí, byl-li mladistvý podnikající fyzickou osobou)
 - kromě správního orgánu může pokutu příkazem na místě uložit i orgán Policie ČR (za přestupek proti pořádku ve státní správě v působnosti Policie České republiky, za přestupek proti pořádku v územní samosprávě, za přestupek proti veřejnému pořádku, přestupek proti občanskému soužití a přestupek proti majetku), orgán Vojenské policie, orgán státní báňské správy, orgán inspekce práce, strážník městské policie (za přestupek, jehož projednání je v působnosti obce, za přestupek proti občanskému soužití, pokud nebyl spáchán porušením zákona o silničním provozu a za přestupek proti pořádku ve státní správě spáchaný neoprávněným stáním vozidla na místní komunikaci)
- **příkaz na místě a příkazový blok**
 - je-li příkazem na místě ukládána pokuta nebo peněžitá záruka za splnění povinnosti, obdrží obviněný příkazový blok
 - příkaz se stává pravomocným a vykonatelným podpisem obviněným

Rozhodnutí o přestupku

- výrok: náležitosti – popis skutku, právní kvalifikace, vysovení viny, forma zavinění u FO, druh a výměra správního trestu atd.
- lhůta – bezodkladně, jinak do 60 dnů od zahájení
- náklady – uznán vinným = paušální částka

Odvolání

- proti rozhodnutí, kterým byla vyslovena vina
- plný revizní princip
- **oprávněné osoby**
 - o obviněný v plném rozsahu
 - o poškozený – proti výroku o nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení a výroku o nákladech spojených s uplatněním nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení
 - o zákonný zástupce, opatrovník mladistvého, OSPOD – výrok o vině, trestu, ochranném opatření a nároku na náhradu škody
 - o vlastník věci – proti nároku o zabránění věci nebo náhradní hodnoty
- proti dohodě o narovnání – kdo uzavřel, zákonný zástupce, opatrovník mladistvého, OSPOD

Zvláštní postupy po právní moci rozhodnutí o přestupku

- **nové rozhodnutí**
 - o správní orgán může novým rozhodnutím rozhodnout o upuštění od výkonu zbytku správního trestu zákazu činnosti na návrh pachatele, jeho zákonného zástupce, opatrovníka nebo orgánu sociálně-právní ochrany dětí
 - o správní orgán novým rozhodnutím zruší výrok o podmíněném upuštění od uložení správního trestu a uloží pachateli správní trest, jestliže pachatel ve lhůtě stanovené správním orgánem neuhradí škodu způsobenou přestupkem nebo nevydá bezdůvodné obohacení získané přestupkem
 - o správní orgán novým rozhodnutím rozhodne o účasti pachatele na amnestii tak, že zruší uložený správní trest nebo jeho dosud nevykonanou část nebo uloží správní trest v jiné výměře anebo nařídí vyřazení přestupku z evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů
- **přezkumné řízení**
 - o rozhodnutí o přestupku správní orgán v přezkumném řízení zruší
 - vyjdou-li najevo skutečnosti, které odůvodňují posouzení skutku, o kterém již bylo pravomocně rozhodnuto jako o přestupku, jako trestného činu,
 - bylo-li vydáno přesto, že o totožném skutku již pravomocně rozhodl orgán činný v trestním řízení tak, že se nestal, nespáchal jej obviněný, spáchání skutku se nepodařilo obviněnému prokázat nebo že skutek je trestným činem, trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, trestní stíhání bylo zastaveno na základě schválení narovnání, bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání nebo bylo odstoupeno od trestního stíhání mladistvého
 - o objektivní lhůta: 3 roky, subjektivní lhůta: 3 měsíce
 - o přezkum příkazu na místě: lhůta 6 měsíců od právní moci příkazu

B 10. Kompetenční spory

- kompetenční spory (jakožto spory o příslušnost nebo spory o pravomoc) = **jakékoliv konflikty a kolize státních orgánů při rozhodování v individuálně určené věci, tedy spory o to, který orgán má v určitém jedinečném případě vydat rozhodnutí**
- pozitivní kompetenční konflikt – rozhodnutí si nárokují dva nebo více orgánů
- negativní – každý z „oslovených“ orgánů odmítá rozhodnout
- pojem kompetence - „kompetence jako vlastnost právních subjektů nebo orgánů spočívající v povinnosti nebo možnosti něco určitou formou konat“
 - o zahrnuje jak „působnost“ (v procesním smyslu „příslušnost“), tak pojem „pravomoci“

Rozhodování kompetenčních sporů podle správního řádu a soudního řádu správního

Podle SŘ

- **spory správních orgánů o místní příslušnost**
 - o může se jednat jen o střety SO, jež nepůsobí na celém území státu, ale pouze o regionální SO (příp. orgány obcí a krajů)
 - o důraz na prevenci konfliktu – je-li místně příslušných více SO, a nedohodnou-li se jinak, provede řízení ten, u něhož byla podána žádost, nebo který z úřední moci učinil úkon jako první
 - o v ostatních případech, nebo nelze-li podmínky příslušnosti určit, určí příslušnost nejbližše společně nadřízený SO (orgán dle § 178 SŘ)
 - není-li takový orgán, usnesením příslušnost určí ústřední správní úřad, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží (§ 11 odst. 2 SŘ)
- **spory SO o věcnou příslušnost**
 - o § 133 SŘ
 - o negativní konflikt – nelze-li věcnou příslušnost při rozhodování státní správy určit na základě zvláštního zákona, provede řízení v prvním stupni ÚSÚ, do jehož působnosti rozhodovaná věc náleží, popř. ÚSÚ, jehož obor působnosti je rozhodované věci nejbližší
 - o kladný – SO, které se považují za příslušné, mají povinnost spornou situaci bezodkladně oznámit společně nadřízenému správnímu orgánu, který jejich spor rozhodne
 - nemají-li společně nadřízený SO, projednají spor o příslušnost ÚSÚ, které jsou nadřizeny těmto SO
 - ÚSÚ projednají spor v tzv. dohodovacím řízení, jež je zahájeno dme, kdy návrh prvního z nich dojde poslednímu
 - nedojde-li k dohodě do 15 dnů od zahájení řízení, vzniká kompetenční spor mezi ÚSÚ – **povinnost bezodkladně podat žalobu k NSS**
 - o mj. spor může vzniknout také přímo mezi ÚSÚ, postup je pak shodný
 - o když se žádný orgán nepovažuje za příslušný, může ten, kdo by byl účastníkem řízení, nebo správní orgán, podat žalobu k soudu
 - o tyto postupy se netýkají vzájemných sporů ÚSC při výkonu samostatné působnosti a sporů ÚSC při výkonu samostatné působnosti s jinými SO, kdy je příslušný NSS

Podle SŘS

- **Nejvyšší správní soud**
 - o § 97 SŘS – NSS rozhoduje kladný nebo záporný kompetenční spor, jehož stranami mohou být:
 - SO a orgán územní, zájmové nebo profesní samosprávy
 - orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem
 - ÚSÚ navzájem
 - o pojem ÚSÚ – není legálně definován – ministerstva a jiné ÚSÚ vypočtené v komp. zákoně (ve spojení s čl. 79 odst. 1 Ústavy); ÚSÚ je také správní úřad výslovně takto označený jiným zákonem
 - o úprava předpokládá nejen řešení sporů v rámci organizačního systému státní správy, ale v oblasti veřejné správy vůbec, tedy především i rozhodování sporů týkajících se výkonu samosprávy (SŘ používá zkratku „správní orgán“)
 - o **průběh řízení**
 - dle obecných ustanovení SŘS + specifikace v § 98 (žalobní legitimace + účastníci), § 99 (nepřípustnost žaloby), § 100 (způsob rozhodnutí)
 - v meritu věci rozhoduje rozsudkem, kde určí, který ze SO má pravomoc vydat rozhodnutí ve věci a současně vysloví nicotnost všech rozhodnutí všech SO, pokud jsou v rozporu s určením pravomoci soudem
 - rozhoduje dle skutkového a právního stavu, který tu je v době jeho rozhodnutí
 - o v případě negativního sporu, je možné paralelně s kompetenční žalobou podat žalobu na nečinnost správních orgánů dle § 79 a násl. SŘS

Zvláštní senát

- dle zák. č. 151/2002 Sb.
- složen ze tří soudců NS a tří soudců NSS – jmenování (včetně náhradníků) s jejich souhlasem předsedou NS a předsedou NSS, na dobu tří let
 - o předsedu na první polovinu období volí členové ze soudců jmenovaných předsedou NSS, na druhou polovinu ze soudců jmenovaných předsedou NS
 - o senát jedná a rozhoduje v sídle NSS v Brně
- **zvláštní senát nemůže být považován za soud** (bylo by to v rozporu s čl. 81 Ústavy, neboť soudnictví vykonávají pouze nezávislé soudy)
 - o dalo by se říci, že členství v tomto senátu je „výkonem soudnictví“, samotná rozhodovací činnost však výkonem soudnictví není
- řeší spory, které mohou vzniknout mezi:
 - o soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy
 - o soudy v občanském řízení a soudy ve správním soudnictví
- **spory mezi soudy a orgány veřejné správy**
 - o senát rozhoduje spory mezi:
 - správními soudy a orgány moci výkonné
 - správními soudy a orgány samosprávy (územní nebo profesní)
 - civilními soudy a orgány moci výkonné
 - civilními soudy a orgány samosprávy (územní, profesní)
 - správními soudy a soudy civilními
 - o nelze uvažovat o konfliktu mezi soudem trestním a orgány moci výkonné a samosprávy
 - o **orgány moci výkonné**
 - patří zde i hlava státu
 - formálně také státní zastupitelství, to ale nevydává správní rozhodnutí, proto nepřipadá v úvahu konflikt
 - dále vláda a další orgány státu vykonávající státní správu (čl. 79 odst. 1 Ústavy – ministerstva a jiné správní úřady)
 - správní úřady s celostátní působností, regionální správní úřady podřízené ministerstvům nebo jiným ÚSÚ, nezávislé správní úřady (Úřad pro ochranu osobních údajů...)
 - za orgány moci výkonné lze považovat nejspíš i veřejné bezpečnostní sbory (resp. jejich příslušníky, kteří disponují exekutivními pravomocemi), zpravodajské služby
 - o **orgány územní samosprávy**
 - orgány krajů a obcí (obecní a krajské úřady, zvláštní orgány obce a kraje)
 - konflikt by se mohl týkat i jak otázek výkonu státní správy, tak samosprávy – ÚSC mají ale k dispozici zvláštní obranný prostředek proti zásahům orgánů moci výkonné do samosprávy, tzv. komunální stížnost („konkurenční prostředek řešení kompetenčního sporu“)
 - o orgány zájmové a profesní samosprávy
- **spory mezi soudy**
 - o pokud jde o spory o pravomoc nebo věcnou příslušnost mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví, mají se tím na mysli konflikty při soudním přezkumu rozhodnutí orgánů veřejné správy, tj. především posouzení, zda má napadené rozhodnutí charakter soukromoprávní či veřejnoprávní
 - především tedy správní senáty krajských soudů X občanskoprávních senátů krajských i okresních soudů; stranou může být i NSS nebo NS
 - o návrh na zahájení řízení – oprávnění podat přísluší některé ze stran sporu nebo účastníků řízení ve věci, v níže se otázka pravomoci stala spornou
 - o řízení – přiměřené použití ustanovení části třetí hlavy první SŘS
 - o zvláštní senát rozhoduje usnesením – vysloví, kdo je příslušný, příp. dotčená rozhodnutí zruší, resp. vysloví jejich nicotnost

Ústavní soud

- dvojí role při řešení kompetenčních konfliktů
- není vyloučeno, aby dotčená FO nebo PO (nikoli však orgán státu), pokud není spokojena s rozhodnutím NSS nebo zvláštního senátu, podala ústavní stížnost, ve které by ale musela namítat porušení ústavně zaručených základních práv a svobod (§ 72 zák. o ÚS)
- podle čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy – ÚS rozhoduje spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu

- upřesněno v § 120 a násl. zák. o Ústavním soudu
- může se tedy jednat **o spory:**
 - **státních orgánů**
 - **státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků**
 - **orgánů územních samosprávných celků**
- **účelem řízení** je zjistit, který orgán je příslušný k vydání rozhodnutí nebo provedení opatření nebo jiného zásahu ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení
- zákonodárce dle zmocnění v čl. 87 odst. 3 písm. b) Ústavy využil zmocnění, a převedl rozhodování kompetenčních sporů na základě kompetenčních žalob na NSS; ÚS ponechal pravomoc v omezeném rozsahu (pravidlo subsidiarity, **tzv. „zbytková kompetence“**)
 - dotčená ustanovení Ústavy hovoří o kompetenčních sporech státních orgánů, kdežto SŘS stanovil NSS pravomoc rozhodovat „jen“ kompetenční konflikty mezi některými orgány veřejné správy (jakýkoliv správní úřad)
 - pojem státní orgán je obsahově podstatně obsáhlejší než termín orgán veřejné správy – chápe se jím kterýkoliv orgán moci výkonné (vládu, prezidenta, orgány státního zastupitelství atd.), ale i orgán moci soudní (jednotlivé soudy – teoreticky nelze vyloučit kompetenční konflikt, který by mohl řešit ÚS) nebo orgán moci zákonodárné (jiné státní orgány – především tzv. organizační složky státu – Poslanecká sněmovna, Senát), příp. i státní orgány, které působí relativně nezávisle (Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Bankovní rada)
- sdělením č. 364/2012 Sb. si **plénium ÚS vyhradilo** rozhodování sporů o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy podle čl. 78 odst. 1 písm. k) – tedy všech, které může ÚS projednávat
- po proběhlém řízení ÚS nálezem rozhodne, který orgán je příslušný vydat rozhodnutí v uvedené věci v návrhu na zahájení řízení; jde-li o spor mezi státním orgánem a ÚSC, ÚS rozhodne, zda věc spadá do kompetence státu, nebo územní samosprávy
- návrh k ÚS není přípustný, přísluší-li rozhodovat o kompetenčním sporu jinému orgánu dle zvláštního zákona
- př. spory mezi komorami Parlamentu, prezidentem republiky, vládou, NSS, NS
 - dle rozhodovací praxe – spor mezi předsedkyní NS a ministrem spravedlnosti o pravomoci přidělit soudce k NS, mezi předsedkyní NS a prezidentem republiky o jmenování místopředsedy NS – v obou případech je ale pochybné, zda vůbec jde o kompetenční konflikty

B 11. Kontrola veřejné správy – pojem, klasifikace

- kontrola VS – **pojem**
 - o kontrolou se rozumí činnost spočívající v **pozorování, hodnocení adekvátnosti jednání a případně i aktivity směřující k nápravě nedostatků**
 - o VS může být jak **subjektem kontroly**, kdy se jedná o jednu z forem činnosti veřejné správy, tak **objektem** kontroly – kdy VS tuto kontrolu nevykonává, ale vykonávají ji jiné orgány vůči VS (např. kontrolování hasičích přístrojů na úřadu vlády ČR HZS -> tedy HZS kontroluje nepodřízený subjekt)
 - o zpravidla nestačí nějakou činnost PO nebo FO jen právně regulovat, ale je také potřeba jednání dané osoby v dané oblasti kontrolovat

Nutno odlišit, KOHO kontrolujeme:

- **a) kontrolu veřejné správy** – kontroluje se ona činnost veřejné správy z hlediska podřízenosti → adresátem kontroly je vykonavatel VS a kontroluje se, jak vykonává VS → předmětem kontroly je to, jak ten dotyčný vykonavatel vykonává tu samotnou VS – tu potom dále členíme – dle kritéria KDO kontroluje (ale až jako druhotného)
 - o vnitřní – VS sama sebe kontroluje, zpravidla nadřízený podřízeného, např. jedna osoba jinou v režimu správního práva, tj. instanční kontrola
 - o vnější – někdo z vně VS (parlament, VOP, SZ, soud.....) - někdo zvenku pozoruje, kontroluje, vyvozuje důsledky
- **b) a kontrolu VE veřejné správy** – obecně kontrola ve VS, kam patří už i správní dozor, kdy vykonavatel VS kontroluje i nepodřízené subjekty (např. HZS úřad vlády zda má hasičáky) → nespoívá to s tím, že by kontroloval, jak vykonává onu VS; kontroluje jiné věci
- proces kontroly je upraven kontrolním řádem a ten platí na všechno

Kontrola VS dle Hendrycha

- Kontrola VS se dá rozdělit na:
 - o **Přímou** – vykonávanou Parlamentem
 - o **Nepřímou** – vykonávanou prostřednictvím orgánů, které ustavuje Parlament (NKÚ, VOP)

Parlamentní kontrola

- Vrcholným orgánem je vláda, která je odpovědná PS
 - o Je to zakotveno v Ústavě – čl. 68 odst. 1 Ústavy
 - o Odvozuje se personálně od voleb do PS
 - o Vyslovování důvěry/nedůvěry vlády
 - Jakmile je vláda ustavena, je povinna vystoupit do 30 dnů před PS a požádat o vyslovení důvěry
 - **Tzv. preventivní (předběžná) kontrola** (čl. 68 odst. 3)
 - o Ale jakmile je vláda ustavena, má všechny pravomoci, které normálně má
 - o I v mezidobí, kdy nemá vyslovenou důvěru, nebo pokud jí nebyla vyslovena důvěra, koná vše, jak normální vláda
 - o Vláda může spojit s hlasováním návrhu nějakého klíčového zákona žádost o vyslovení důvěry, nebo naopak opozice může vyvolat hlasování o nedůvěře, tady je třeba písemného návrhu min. 50 poslanců a k přijetí nadpoloviční většina všech poslanců
- Formy a způsoby parlamentní kontroly jsou upraveny především v jednacím řádu Poslanecké sněmovny
- Prostředky kontroly:
 - o **Schvalování vládních návrhů**
 - Parlament určuje zákonné meze, ve kterých se veřejná správa může pohybovat – zákonodárce je ten, který určuje, co může veřejná správa činit
 - Určitý vztah je taky v tom, že vláda je tím hlavním, kdo má zákonodárnou iniciativu – předkládá Parlamentu návrhy právních předpisů (čl. 42 odst. 2)
 - Skupina poslanců nebo skupina senátorů má právo podat návrh na zrušení jiného právního předpisu (tedy podzákonný právní předpis)
 - o **Kontrola nakládání se státními prostředky**
 - PS schvaluje zákon o státním rozpočtu – je tam výlučná iniciativa vlády, projednává a usnází se pouze PS
 - Vláda podává PS průběžné zprávy o plnění státního rozpočtu
 - Vláda podává PS návrh státního závěrečného účtu nejpozději do konce čtvrtletí následujícího rozpočtového roku
 - Kontrola prostřednictvím volby / jmenování / odvolávání členů dozorčí rady Státního fondu rozvoje bydlení, kontrolní rady GA ČR

- **Interpelace**
 - Čl. 53 Ústavy, § 110 – § 112 zákona o jednacím řádu PS
 - Právo poslance (nemají právo senátoři) vznést dotaz na vládu jako celek nebo na jednotlivého člena vláda ve věcech působnosti vlády nebo toho člena, a vláda má povinnost do 30 dnů odpovědět
 - K tomu se dá přiřadit další nástroj:
 - Povinnost člena vlády osobně se dostavit na schůzi PS, i když není poslancem
 - Povinnost dostavit se na schůzi výboru, komise nebo vyšetřovací komise
 - Tady se ale může nechat zastoupit, pokud tedy není vyžadována jeho osobní účast
- **Parlamentní orgány**
 - Dělíme je na:
 - **Stálé**, jejichž zřízení zákon předpokládá
 - **Výbory** – mandátový, rozpočtový, atd → musí se na nich usnést PS, ale Ústava je předpokládá
 - Členem výborů nemohou být členové vlády
 - **Komise** - § 47
 - Skládají se z poslanců, ale mohou se skládat i z externích odborníků (jiných členů)
 - **Orgány zřízené ad hoc** (v případě, že nastane potřeba)
 - **Vyšetřovací komise**
 - Zřizují se na návrh 1/5 poslanců, ve veřejném zájmu, členy komise mohou být jen poslanci (nikdy ne člen vlády), členy volí PS
 - Jejich smyslem je dát veřejnosti najevo, že si je PS vědoma toho, že je zde potencionální problém, že to chce vyšetřit a udělat kroky k nápravě
 - **Zvláštní parlamentní orgány**, které se zřizují pro oblasti, kde dochází k potencionálnímu zásahu do občanských práv a svobod
 - Např. **zvláštní orgán na kontrolu zpravodajských služeb**
 - Za činnost zpravodajských služeb odpovídá vláda

Nejvyšší kontrolní úřad

- Je nezávislým kontrolním orgánem – není zařazen ani pod moc výkonnou, ani pod moc zákonodárnou, ani pod moc soudní (čl. 97 odst. 1 věta první Ústavy)
- Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu
- Je to státní orgán (není to ale správní úřad)
- Nezávislá na vládě i Parlamentu
 - Do jeho činnosti lze zasahovat pouze zákonem a na základě zákona
 - Z povahy věci podle toho, jaký konkrétní úkol činí → někdy může být správním orgánem (§ 1 odst. 1 správního řádu)
 - Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu přichází v úvahu jenom v 1 případě – rozhodnutí o pořádkové pokutě, která se uděluje, pokud osoby poruší své povinnosti součinnosti
- **Organizační aspekty**
 - **Prezidenta a viceprezidenta NKÚ** jmenuje prezident republiky na návrh PS (čl. 97 odst. 2 Ústavy – bez kontrasignace)
 - Prezident (i viceprezident) musí mít min. 35 let, VŠ vzdělání magisterského stupně
 - Nesmí např. vykonávat jinou placenou činnost, s výjimkou vědecké a umělecké, ale jenom v omezeném rozsahu + další omezení na funkce
 - Funkce je omezena na 9 let
 - může být prezident nebo viceprezident, pokud déle než 6 měsíců nevykonává svou funkci, nebo pokud spáchal kárné provinění, které bylo závažné nebo opakované
 - **Pravomoci:**
 - Prezident NKÚ úřad řídí a jedná jeho jménem navenek, předsedá Kolegiu NKÚ a Kárné komoře NKÚ
 - Může se účastnit schůzí PS, senátu a jejich orgánů, pokud jsou projednávány návrhy a stanoviska, která NKÚ předložil
 - Zákon o NKÚ zřizuje další orgány, které jsou kolegiální:
 - **Kolegium NKÚ**
 - Je složen ze všech členů NKÚ – celkem 15 členů (prezident, viceprezident + ostatní členové)
 - Členové musí splňovat všechny předpoklady jako prezident NKÚ, ale min. jim musí být 30 let

- Podléhají kárné odpovědnost
- **Pravomoci:**
 - Schvaluje plán kontrolní činnosti
 - Schvaluje návrh rozpočtu NKÚ předkládaného PS a závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ
 - Schvaluje kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko ke státnímu závěrečnému účtu, výroční zprávy
 - Schvaluje některé kontrolní závěry
 - Rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí o námitce proti kontrolnímu protokolu a o námitce podjatosti proti členu NKÚ
- **Senáty NKÚ**
 - Menší kolegiální orgány, které jsou min. 3členné
 - Zřizovány Kolegiem při schvalování plánu kontrolní činnosti k tomu, aby schvalovaly určené kontrolní závěry
 - Rozhodují o odvolání proti rozhodnutí o námitkách ke kontrolním protokolům, které jsou podkladem pro kontrolní závěry spadající do jeho působnosti
- **Kárná komora NKÚ**
- **Kontroloři**
 - Kontrolor x člen NKÚ
 - Jsou obyčejnými zaměstnanci, vztahuje se na ně zákoník práce, nevztahuje se na ně kárná odpovědnost
 - osoby, které provádějí kontrolní činnost
 - pouze zaměstnanci státu
- Člen NKÚ – „funkční období“ do 65 let
- **Rozsah kontroly**
 - Hlediska – soulad s právními předpisy, věcná a formální správnost, účelnost, hospodárnost
 - Hospodárnost – zda za min. prostředky byl získán max. efekt (maximalizace efektu), nebo jestli byl stanovený účel získán za co nejméně peněz (minimalizace nákladů)
 - Kontrolované osoby
 - Kontrolu vykonává **u organizačních složek státu a PO a FO** (§ 3 odst. 2 zákona o NKÚ) – „kontrolované osoby“
 - U FO a PO jenom ty, kde bude dán předmět kontroly
 - NKÚ nevykonává nic méně a nic více než kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu
 - Nekomoluje veřejné finance a veřejný majetek, ale jenom **státní finance a státní majetek**
 - § 3 odst. 1 zákona o NKÚ
 - Nemůže kontrolovat hospodaření s místními poplatky obcí, protože to je hospodaření obcí
 - Kontroluje jenom zadávání státních zakázek, nikoliv veřejných zakázek
 - **Plán kontrolní činnosti**
 - Schvaluje ho Kolegium
 - Je to věcné a časové vymezení jednotlivých kontrolních akcí pro následující rozpočtový rok
 - Plán kontrolní činnosti, schválený Kolegiem, předkládá prezident NKÚ k informaci PS a vládě
 - Zveřejňuje jej ve Věstníku NKÚ
 - Podkladem pro sestavení toho plánu jsou podněty prezidenta, viceprezidenta NKÚ nebo jeho členů
 - Popřípadě podněty ze strany PS, Senátu – ti to ale nemůžou nařídit, nebo to žádat, je to jenom podnět
 - **Kontrolní řád**
 - Postup při výkonu kontroly a vztahy mezi NKÚ, orgány NKÚ, členy NKÚ a kontrolory pověřenými kontrolní akcí na straně 1 a kontrolovanými osoby na straně druhé
 - Oprávnění a povinnosti kontrolujících + povinnost součinnosti pro kontrolované osoby
 - Smyslem je zjistit, jak se nakládá s majetkem, se státními prostředky
 - Předávají o tom informace dalším orgánům
 - NKÚ může jenom požádat kontrolovanou osobu, aby předložila zprávu, jaká opatření k nápravě byla přijata

- **Kontrolní dokument**

- Zachycuje se tam průběh a výsledky kontroly
 - Popis zjištěných skutečností, uvedení nedostatků a označení právních předpisů atd.
- Povinnost kontrolujících seznámit kontrolované osoby s protokolem + povinnost předat stejnopis
- Proti kontrolnímu protokolu může kontrolovaná osoba podat námitky (písemnou formou, zdůvodněny, lhůta 5 dní, vedoucí kontrolujících může stanovit lhůtu delší)
- Proti rozhodnutí se lze odvolat (lhůta 15 dní)
 - Tedy 2stupňová kontrola
- Pak je zveřejňován **kontrolní závěr**
 - Odděleno od provedení kontroly od rozhodnutí o jejím výsledku – schválení kontrolního závěru

Správní soudnictví, ústavní soud

- viz otázka č. 25 a 28

Ombudsman

- VOP je jednou ze záruk zákonnosti, jeho práva a povinnosti jsou specifická v tom, že zasahují do veřejné správy, ačkoliv státní veřejnou nevykonává
- Vykonává činnost, která souvisí s vydáváním stanovisek, které mají reagovat na nejčastější problémy v rámci VOP a mají být návodem, jak má být správně postupováno

Charakteristika, právní zakotvení

- **Ombudsman** = **nezávislá** a **nestranná** osoba volená parlamentem, která má na základě stížností nebo z vlastní iniciativy neformálně šetřit namítanou protiprávnost nebo jiná pochybení v jednání veřejné správy a není k dispozici jiný účinný právní prostředek, výsledkem je **nevynutitelné doporučení**, kterým iniciuje nápravu
 - Je to institut, který je založen na principu přirozené autority osoby, která tento úřad zastává
 - U nás je řazen mezi záruky zákonnosti, je jedním ze subjektů, který může vykonávat kontrolu veřejné správy
 - VOP může provádět jenom šetření
 - Pokud nalezne rozpor se zákonem (např. nesprávná aplikace zákona, která vede k poškození nějaké osoby, o jejíchž právech a povinnostech bylo rozhodováno), může např. podat návrh na změnu zákona ve veřejném zájmu
- „klady“ činnosti VOP z hlediska adresátů veřejné správy
 - Jednoduchost a neformálnost řízení
 - Toto řízení může být realizováno v různých typech řízení
 - Rychlost a operativnost jednání
 - Nejenom lhůty, ale i situace, kdy VOP sám ze své iniciativy zahajuje šetření a zahajuje je bezodkladně
 - Bezplatnost
 - Široká přístupnost i právním laikům
 - V tom smyslu, že návrh VOP, který je podáváný, je absolutně neformální – je zde jenom požadavek písemné formy
 - VOP to sám vyhodnotí – buď provede šetření, nebo žádost zamítne (to pak musí odůvodnit)
 - Zamítá např. v případě, kdy existuje nějaký zákonný prostředek, jak se bránit, pak tu osobu o tom poučí
 - Zaměření i na věci soudem nepřezkoumatelné
 - Např. chování oprávněných úředních osob není etické, není v souladu s etickým kodexem, vnitřními normami, způsobuje určitou újmu adresátovi, ale zároveň takové jednání není nezákonné

VOP jako záruka zákonnosti ve veřejné správě

- Specifický nezávislý monokratický státní orgán
 - Nezávislý – stojí vně organizační struktury
 - Ale řadíme ho do moci výkonné
 - Monokratický – v čele stojí VOP, ale má svého zástupce
- Stojí mimo veřejnou správu, není správním orgánem
 - Je to určitý orgán sui generis
 - Chybí mu jedna z charakteristik správního orgánu
 - Nemá pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech FO nebo PO
- Kontroluje a dohlíží nad činností veřejné správy
 - Není to dohled v klasickém slova smyslu

- Kontrola – soubor činností, kterými specializovaný nebo nadřízený orgán, kontrolují činnost podřízených orgánů
 - Opět tady ta definice nesedí na činnost VOP
- Spíše tady byl záměr vymezit ty činnosti, než je charakterizovat

Zákonné vymezení VOP

- Působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, i před jejich nečinností
- Doplněková instituce k ochraně základních práv a svobod
- Nekonkuruje správními nebo ústavnímu soudnictví
 - Vyplyvá to už z toho samotného vymezení práv a povinností VOP

VOP v ČR

- Prvním VOP byl **JUDr. Otakar Motejl**
- **JUDr. Pavel Varvařovský**
- **Mgr. Anna Šabatová**

Ustanovení do funkce

- Volen Poslaneckou sněmovnou na 6 let
 - Lze zopakovat pouze 2 bezprostředně po sobě jdoucí funkční období
- 2 kandidáty navrhuje prezident a 2 navrhuje Senát
- Podmínkou volitelnosti je volitelnost do Senátu

Výkon funkce VOP

- VOP musí složit slib do rukou předsedy Poslanecké sněmovny
 - Především, že bude nezávislý a nestranný
- Odpovídá Poslanecké sněmovně
- Neslučitelnost funkcí – prezidenta ČR, poslance, senátora, soudce a činností ve veřejné správě
 - Také jiná výdělečná činnost
 - S výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, publicistické, literární, umělecké – pokud není na újmu výkonu funkce a její důstojnosti a neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost výkonu funkce
- VOP nesmí být členem politické strany nebo hnutí
- Je také volen zástupce VOP – zastupuje VOP v plném rozsahu v době jeho nepřítomnosti, může být pověřen výkonem části působnosti VOP (tak je tomu v současnosti – je pověřen ochranou ŽP)
- Veřejná funkce
- Sídlo v Brně
- VOP nelze trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny, ta může souhlas odepřít
- Povinnost mlčenlivosti o věcech, o kterých se dozvěděl při výkonu funkce
- **Zánik funkce VOP**
 - Uplynutím funkčního období
 - Zánik volitelnosti do Senátu
 - Vzdání se funkce
 - Odsouzení za úmyslný trestný čin
 - Inkompatibilita funkcí

Odpovědnost VOP

- Je odpovědný Poslanecké sněmovně
- 1x ročně musí vypracovat souhrnnou písemnou zprávu, kterou musí předložit senátu, prezidentovi, vládě, ministerstvům a jiným správním úřadům
- Vhodným způsobem ji musí zveřejnit

Působnost VOP

- K ochraně osob před jednáním úřadů, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy (i nečinnost) a přispívá k ochraně základních práv a svobod
- Ministerstva a jiné správní úřady s působností celé ČR, správní úřady jim podléhající, ČNB (jako správní úřad), RRTV, orgány ÚSC při výkonu přenesené působnosti, Policii ČR, Armádu ČR, Hradní stráž, Vězeňskou službu ČR, zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná a ústavní výchova

- VOP navštěvuje
 - Místa, kde se nachází nebo se mohou nacházet osoby omezení na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči
 - Posiluje ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením
 - VOP může vstupovat na tyto místa a do všech prostor
 - Dříve mohl vstupovat jenom do míst veřejně přístupných
- **Působnost se vztahuje na:**
 - Zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení nebo zabezpečovací detence
- Další místa, kde se mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí (policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců)
- **Další působnost**
 - Ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací
 - Provádí sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění
 - Je oprávněn podat návrh na zahájení řízení podle zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců a zúčastnit se tohoto řízení
- **Zvláštní působnost**
 - Podle soudního řádu správního - § 66 odst. 3
 - Může podat žalobu k ochraně veřejného zájmu
 - Tuto žalobu může podat taky Nejvyšší státní zástupce
 - Ten ale shledá, zatímco VOP musí prokázat závažný veřejný zájem
 - VOP tady má tedy horší postavení
- **Působnost se nevztahuje na:**
 - Parlament
 - Prezident a vláda
 - NKÚ
 - Zpravodajské služby
 - Orgány činné v trestním řízení
 - Soudy a státní zastupitelství
 - S výjimkou orgánů správy soudů a státních zastupitelství

Předpoklady kontrolní činnosti:

- 1) pravomoc, působnost kontrolního orgánu
- 2) dostatečné informace o kontr. subjektu
- 3) pečlivý postup
- 4) osobní a věcná nepodjatost

Fáze kontrolního postupu:

- 1) zjištění existujícího stavu (to co je)
- 2) ověření zamýšleného stavu (to co má být)
- 3) určení odchylek existujícího od zamýšleného
- 4) zhodnocení odchylek

Rozlišení kontrolní činnosti z časového hlediska:

- **kontrola předběžná**
 - SO odlišný od rozhodovacího orgánu je oprávněn zkoumat zamýšlené rozhodnutí / postup
 - možnost vyslovit souhlas / nesouhlas → akty potvrzující, schvalující
 - např. předběžný souhlas zastupitelstva s majetkovými úkony starosty
- **kontrola průběžná**
 - tj. kontrola správnosti, účelnosti a hospodárnosti postupu → kvalitnější rozhodnutí
 - může být neobjektivní → nepodává jednoznačné a úplné informace
- **kontrola následná**
 - završení kontrolního postupu
- 2 oblasti kontrolní činnosti spojené s veř. správou (může být subjektem i objektem kontroly): dle Sládečka ↓↓

Kontrola vykonávána samotnou veřejnou správou (správní kontrola):

Kontrola vnitřní

- vyplývající ze vztahů nadřízenosti a podřízenosti
- vůči orgánům VS

- vykonává ji samotná VS – spr. úřady -> směřuje dovnitř VS v rámci její hierarchické struktury (ve vztahu hierarchické struktury + i vůči PO/FO na něž byl výkon státní správy delegován – např. ÚSC při výkonu přenesené působnosti)
- **služební dohled**
 - o prováděn spr. úřady – vedoucími zaměstnanci, speciálními kontrolními úřady...
 - o uskutečňuje se uvnitř organizace VS, ve vztazích nadřízenosti a podřízenosti (rozdíl proti spr. dozoru – ten je vně)
 - o v jeho rámci se hodnotí mimoprávní hlediska = širší záběr od spr. dozoru (správnost, účelnost, hospodárnost), v zásadě však všechny aspekty činnosti kontrolovaného orgánu – na rozdíl od spr. dozoru, který mimoprávní hlediska nehodnotí
- **instanční dozor**
 - o tj. institut správního řízení (procesu) a vykonávají ho správní úřady instančně vyšší vůči nižším
 - o tzn. přezkoumání správního aktu podřízeného (prvoinstančního) orgánu → potvrzení, změnění, zrušení správního aktu, popř. náhrada novým
 - o lze vyvolat na základě:
 - **opravného prostředku** (na provedení instančního dozoru existuje právní nárok)
 - soulad s pr. předpisy
 - posouzení věcná stránka (vhodnost, použití spr. uvážení, správnost aj.)
 - **dozorčího prostředku**, který lze iniciovat nekvalifikovaným návrhem, jeho využití je na úvaze správního úřadu, řízení se zahajuje ex offo (správní nárok není dán)
 - posuzuje se pouze soulad s pr. předpisem vykonávaným vyššími spr. úřady vůči nižším spr. úřadům

Kontrola vnější

- směřující vůči nepodřízeným subjektům – mimo rámec vztahů nadřízenosti a podřízenosti
- **správní dozor**
 - o zpravidla vykonává spr. úřad nebo orgán územní veřejnopr. korporace prostřednictvím inspektorů
 - o např. stavební úřad, finanční úřad, inspekce, policie, celníci, stráže (lesní, rybářské...)
- **finanční kontrola**
 - o upravena v rozpočtových pravidlech, z. č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve VS
 - o 3 oblasti kontroly:
 - 1. finanční kontrola mezi orgány VS
 - 2. finanční kontrola orgánů VS zaměřená na žadatele a příjemce veřejné finanční podpory
 - 3. finanční kontrola uvnitř orgánů VS

obdobné kontrolní činnosti

Dohled nad veřejnoprávními korporacemi

- je relativně samostatnou oblastí, neboť má znaky jak vnitřní kontroly, tak kontroly vnější (především u územních korp.)
- **dozor nad územními veřejnoprávními korporacemi (obce, kraje)**
 - o výkon přenesené působnosti podléhá služebnímu dohledu a instančnímu dozoru
- **dozor nad profesními veřejnoprávními korporacemi (např. lékařská komora, advokátní komora...)**
 - o zcela specifická kontrolní činnost, využívá správnímu dozoru neznámé prostředky nápravy, podstatná část kontroly je soustředěna přímo u správních soudů
- **kontrola vykonávána veřejnou (státní) správou**
 - o kontrola aktů samosprávy
 - o kontrola stavovských předpisů
- **kontrola vykonávána správními soudy**
 - o soudní kontrola pravomocných soudních rozhodnutí orgánů profesní samosprávy na základě spr. žaloby
 - o soudní kontrola jiných (ne)jednání orgánů profesní samosprávy na základě správní žaloby
 - o soudní kontrola stavovských předpisů na základě návrhu ministra, resp. vedoucího jiného ústředního spr. úřadu

Kontrola prováděná subjekty stojícími mimo veřejnou správu

- jde o kontrolu vykonávanou orgány odlišnými od orgánů veřejné správy – zejm. orgány moci soudní a zákonodárné (z toho vybočují petice a obdobné podání, které orgánům veřejné správy předkládají FO a PO)
- zejm. ÚS, Parlament ČR, správní a civilní soudy, VOP, orgány státního zastupitelství, NKÚ, příp. kontrola na zkl. iniciativy občanů
- lze uvažovat i kontrole ze strany prezidenta rep. – suspenzivní veto, návrhy na zrušení zákona předkládané ÚS, kontrasignace...

Dělení kontroly VS

- a) Ústavním soudem
- b) Parlamentem
- c) peticemi a obdobnými podáními
- d) Veřejným ochráncem práv
- e) soudní kontrola – civilní a správní soudy
- f) kontrola prováděná NKÚ
- g) kontrola prováděná orgány státního zastupitelství
- h) také kontrolní vztahy k některým dalším složkám výkonné moci – zejména k vládě

Ústavním soudem

- vztah k moci výkonné
 - o pravomoc zrušit akt orgánu moci výkonné, a to jak normativního charakteru (nařízení a statutární předpisy), tak individuální povahy (správní rozhodnutí nebo jiné individuální zásahy do ústavně zaručených práv)
 - o moc výkonná nemá vůči Ústavnímu soudu žádné pravomoci
 - o (výjimka: prezident republiky jmenuje soudce Ústavního soudu (se souhlasem Senátu) a jeho předsedu a místopředsedu (bez souhlasu Senátu))
 - o orgány moci výkonné mohou v případech stanovených zákonem kvalifikovaně vyvolat zahájení některých řízení před ÚS
 - o nevystupují jako mocenský subjekt, jsou v postavení účastníků řízení (= musí respektovat rozhodnutí ÚS)
- pravomoc a působnost ÚS ve vztahu k veřejné správě lze vymezit:
 - o **1) kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů**
 - o **2) incidentní kontrola ústavnosti** (tj. rozhodování o obecných ústavních stížnostech proti zásahu orgánů veřejné správy do ústavně zaručených základních práv a svobod)
 - o **3) rozhodování o tzv. komunálních stížnostech** (tj. stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu do samosprávy)
 - o **4) posuzování zákonnosti rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiného rozhodnutí týkajícího se činnosti politické strany**
 - o **5) rozhodování sporů o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy**
- v širším pojetí (vztah k moci výkonné vůbec, nejen k veřejné správě) by sem patřila pravomoc ÚS týkající se hlavy státu:
 - o rozhodování o ústavní žalobě proti prezidentu republiky
 - o o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu a o jeho neschopnosti vykonávat úřad
 - o do jisté míry sem patří i rozhodování o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora
 - o ÚS rozhoduje jak na základě návrhů subjektů stojících mimo veřejnou správu (FO, PO, členové Parlamentu, politické strany), tak i na základě kvalifikované iniciativy subjektu, který je součástí veřejné správy, resp. moci výkonné (ÚSC, vláda, ministerstvo nebo jiná ústřední správní úřad, ředitel krajského úřadu, prezident republiky)

Parlamentní kontrola

- kontrolní funkce moci zákonodárné vůči moci výkonné, odehrávající se v rámci systému dělby moci
- projevuje se v těchto formách:
 - o preventivní kontrola vlády
 - o průběžná kontrola vlády
 - o projednávání a schvalování vládních návrhů zákonů
 - o schvalování státního rozpočtu a státního závěrečného účtu
 - o interpelace
 - o kontrola provádění orgány zákonodárského sboru
 - o oprávnění skupiny poslanců nebo senátorů podat ÚS návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu
 - o kontrola prováděná prostřednictvím Veřejného ochránce práv

Petice, stížnosti a obdobná podání

- prostředky **neformální kontroly** veřejné správy, **uplatňované soukromými FO a PO**, nejde o kontrolu prováděnou orgány státu
- laická, „neodborná“ kontrola veřejné správy
- ve většině případů půjde o projevy vůle, které mají (a mohou) nějaké kontrolní jednání orgánu státu (či veřejnoprávní korporace) teprve vyvolat, a to včetně event. úkonů služebního dohledu, správního dozoru či instančního dozoru tedy kontroly prováděné samotnou správou
- v tomto pojetí by sem spadaly i podněty adresované Veřejnému ochránci práv nebo podněty k zahájení správního řízení ex offio
- bude třeba vždy posoudit, o jaký projev vůle se jedná, zda jde o stížnost, oznámení, připomínky, neformální podnět, návrh na zahájení řízení
- projevy vůle je třeba vždy posuzovat podle obsahu, ne podle označení – mohou být stížností, peticí, neformálním podnětem k zahájení řízení, anebo i podáním...

- stížnost se bude zpravidla dotýkat individuálního problému stěžovatele, zatímco petice se bude zabývat zájmem širšího okruhu osob
- **řadí se sem:**
 - o 1) petice
 - o 2) stížnosti
 - o 3) jiná obdobná podání
- **1) petice**
 - o vychází z čl. 18 Listiny, dle kterého má každý právo **ve věcech veřejného nebo společného zájmu sám** anebo s **jinými** obracet se **na státní orgány a orgány úsc** s žádosti, návrhy anebo stížnostmi
 - o dále se stanoví, že petici se nesmí zasahovat do nezávislosti soudů nebo se jí vyzývat k porušování základních práv a svobod
 - o právní úprava podávání petic (petičního práva) je obsažena v zákoně č.. 85/1990 Sb., o právu petičním
 - o **zákonná úprava – zákon o právu petičním**
 - definuje petiční právo v podstatě stejně, obsahuje ale upřesnění, že věc, vůči které petice směřuje, má patřit do působnosti dotčeného orgánu
 - **petice nesmí:**
 - vyzývat k porušování Ústavy nebo zákonů
 - vyzývat k porušování nebo omezování základních lidských práv občanů pro jejich národnost, rasu, vyznání a jiné odlišnosti
 - rozněcovat nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů
 - vyzývat k násilí nebo hrubé neslušnosti
 - výkon petičního práva nesmí být nikomu na újmu
 - postup při sestavování a podávání petic:
 - musí mít písemnou formu
 - musí obsahovat jméno, příjmení a bydliště toho, kdo ji podává; podává-li petici petiční výbor – jména, příjmení a bydliště členů výboru a jméno, příjmení a bydliště zástupce členů výboru
 - **petiční výbor:**
 - občané mohou pro vytvoření petice a opatření podpisů pod ní sestavit petiční výbor, který není PO
 - členové petičního výboru musí určit osobu starší 18ti let, která je bude zastupovat
 - občan nebo petiční výbor může vyzývat občany, aby svým podpisem petici podpořili (způsobem, který neodporuje zákonu); shromažďováním podpisů může být pověřena osoba, která dosáhla 16ti let
 - k podpisu občan musí uvést jméno, příjmení a bydliště
 - každému, kdo podepisuje, musí mu být umožněno, aby se s obsahem petice seznámil
 - nikdo nesmí být k podpisu pod petici nucen
 - státní orgán (nebo orgán ÚSC) je **povinen petici přijmout**; orgán zájmové samosprávy není výslovně uveden, lze argumentovat přes čl. 1 odst. 1 (ČR je demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana), že je komora taktéž povinna petici přijmout a zabývat se jejím obsahem; dle názoru Sládečka by se měli petici zabývat i další veřejnoprávní subjekty (např. VŠ, veřejnoprávní televize ap....)
 - právní nárok na vyřízení petice do 30ti dnů, nikoli na její kladné vyřízení
 - státní orgán musí uvést v odpovědi stanovisko k obsahu petice a způsob jejího vyřízení
 - **petiční právo obsahuje subjektivní veřejné právo každého podat petici a tomu odpovídají subjektivní povinnost orgánu petici přijmout, zabývat se jí a písemně jí vyřídit (ne jí vyhovět)**
 - **petice x stížnosti:**
 - **petice** by se měly vztahovat k **věci veřejného nebo společného zájmu** a je třeba s nimi nakládat podle petičního zákona
 - **stížnosti** se týkají individuálních věcí soukromého charakteru a měl by u nich platit postup upravený jinými předpisy
- **2) stížnost**
 - o ústavní základy práva podat stížnost:
 - o čl. 2 odst. 3 Ústavy („státní (veřejná) moc slouží všem občanům...“)
 - o čl. 18 odst. 1 Ústavy („ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.“)
 - o dále právo podat stížnost plyne z § 4 odst. 1 s.ř. („VS je službou veřejnosti“)

- **úprava stížnost v SŘ:**
 - upravena ve správním řádu v § 175 – stížnost **proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu** (neposkytuje-li správní řád jiný prostředek ochrany)
 - stížnost mohou podat **dotčené osoby**
 - podání stížnosti nemůže být stěžovateli na újmu (odpovědnost za trestný čin nebo správní delikt tím není dotčena)
 - podává se **písemně nebo ústně u správního orgánu, který „vede řízení“** (řízení v širším slova smyslu – nikoli jen správní, ale výkon jakékoli působnosti, vrchnostenské či nevvrchnostenské)
 - **SO je povinen stížnost vyřídit do 60ti dnů ode dne doručení**
 - považuje-li to SO za účelné, vyslechne osoby, proti nimž stížnost směřuje, popř. další osoby, které mohou přispět k objasnění stížnosti
 - o vyřízení stížnosti musí být stěžovatel vyrozuměn, o výsledku šetření (jestli byla stížnost shledána důvodná či nikoli) a o opatřeních přijatých k nápravě bude stěžovatel vyrozuměn jen tehdy, pokud o to požádá (x veřejná správa jako služba veřejnosti)
 - byla-li stížnost shledána důvodnou nebo částečně důvodnou, je správní orgán povinen bezodkladně učinit nezbytná opatření k nápravě
 - o výsledku šetření a opatřeních přijatých k nápravě se učiní záznam do spisu; stěžovatel bude vyrozuměn jen tehdy, jestliže o to požádal (což je sporné ustanovení, protože to může být v rozpor s principem veřejné správy jako služby veřejnosti)
 - má-li stěžovatel za to, že stížnost nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán, aby **prošetřil vyřízení této stížnosti**
 - pokud jde o „**ostatní stížnosti**“ – které nebudou splňovat podmínky výše (např. stížnost proti chování úředníka mimo nějaké řízení) – měl by se § 175 s.ř. aplikovat **analogicky**, neboť jde o zjevnou mezeru v právním řádu
 - kromě úpravy SŘ i zákon o obcích – občané obce mají právo podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty; rada obce má stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností
 - obdobně i krajské zřízení
 - odlišení mezi stížnostmi, oznámením a podnětem není zcela jasné
 - stížnost se zřejmě týká nějakého individuálního problému stěžovatele zpravidla ve vztahu k VS
 - oznámení se patrně nebude přímo dotýkat oznamovatele
 - **podnět** lze chápat ve dvojím smyslu
 - 1. forma občanské iniciativy, požadavek, aby se něco dělo či zlepšilo
 - 2. podání, na základě kterého s.o. uváží, zda zahájí spr. řízení ex officio
 - ale spr. řízení lze zahájit i na základě stížnosti či oznámení, neboť podání se posuzuje podle obsahu

Veřejný ochránce práv

- viz otázka č. 43

Soudní kontrola

- správní soudy
- civilní soudy podle části páté OSŘ
- Ústavní soud
- ESLP

Kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem

- NKU je ústavně zakotven v čl. 97 Ústavy (jde o hlavu V.)
- zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu pak upravuje postavení, působnost, organizační strukturu a činnost NKU

nezávislý orgán:

- **institucionálně je to samostatný státní orgán, funkčně slouží pro Parlament**
- NKÚ je **nezávislým kontrolním orgánem** ČR (§ 2 odst. 1 zákona o NKÚ).
 - nekontroluje veškerou činnost ve státě, ale kontroluje jen **účetní a rozpočtové hospodaření**
 - vykonává tzv. superkontrolu – je to nějaká nadstavba, základní kontrola probíhá podle zákona o finanční kontrole, NKÚ je nadstavba, smyslem je dodat informace Parlamentu
- **ústavní orgán** (zakotven v Ústavě v samostatné hlavě) – není přiřazen k žádné ze složek státní moci
- **státní orgán (ne správní úřad!** – není součástí moci výkonné)
- někdy se materiálně může dostat do funkce správního orgánu – s.o. znamená, že někdo vykonává působnost v oblasti VS – NKÚ vykonává kontrolu (vyžaduje podklady, vysvětlení, zasahuje kontrolovaným osobám do právních poměrů) a tím vykonává působnost v oblasti VS + pokud kontroloři poruší své povinnosti a tím protiprávně zasáhnou do poměrů kontrolovaných osob, to je nezákonný zásah ve smyslu SŘS a dalo by se proti tomu bránit žalobou ve správním soudnictví

- za určitých podmínek i žaloba proti rozhodnutí s.o. – pokud může NKÚ vydávat správní rozhodnutí ve správním řízení – a to rozhodnutí o pořádkové pokutě
- **správní orgán** podle § 1 odst. 1 SŘ (výjimečně)
 - autoritativně zasahuje do veřejných subjektivních práv
- **nezávislý vůči vládě** (protože jestli má být kontrola nezávislá, může kontrolovat jen ten, kdo je nezávislý na kontrolovaném) i **Parlamentu** (má vůči Parlamentu nějaké povinnosti, které souvisí s tím, že NKÚ má být zdrojem odborných informací pro Parlament)
 - + vláda, PS ani Senát nemůžou uložit NKÚ provedení nějaké konkrétní kontroly, nebo kontroly u určité osoby
- NKÚ zpracování a předkládá PS stanovisko o zprávě o průběžném plnění st. rozpočtu, zpracovává stanovisko ke státnímu závěrečnému účtu, může se účastnit legislativního procesu ve formě odborného poradce
- srovnání s nezávislými soudci
 - členové NKÚ jsou vázáni veškerými předpisy
- **složky nezávislosti:**
 - **1. finanční nezávislost**
 - NKÚ je sice financován ze státního rozpočtu, ale má samostatnou rozpočtovou kapitolu
 - návrh rozpočtu, který předkládá NKÚ, předkládá Ministerstvu financí, ale rovnou jej předkládá i Poslanecké sněmovně
 - co se týče hospodaření NKÚ, je vyloučena působnost zákona o kontrole a hospodaření s majetkem státu
 - **2. personální nezávislost**
 - zárukou nezávislosti je např. taxativní výčet důvodů zániku funkce prezidenta a viceprezidenta
 - sdílená pravomoc jmenovat prezidenta a viceprezidenta NKÚ – prezidenta a viceprezidenta NKÚ jmenuje prezident republiky na návrh PS (čl. 97 odst. 2 Ústavy)
 - jmenování není kontrasignovaná pravomoc
 - omezení jejich nezávislosti – mohou být odvoláni, ale jen ze zákonných důvodů (např. že více než 6 měsíců nevykonávají funkci, nebo kárná komora rozhodla o kárném provinění a jako kárnou sankci navrhla odvolání z funkce)
 - PS musí dát návrh na odvolání
 - odvolání už je kontrasignovaná pravomoc
- **postavení:**
 - nejedná se formálně o správní úřad (formálně nespadá do organizace veřejné správy), ale je **nezávislým kontrolním orgánem**, do jehož činnosti lze zasahovat jen zákonem
 - nicméně to nemění nic na skutečnosti, že jeho činnost je činností správní, neboť nejde o zákonodárství ani soudnictví – **materiálně tedy jde o výkon VS** (viz NSS)
- úkolem NKÚ je **kontrola hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu**
- NKÚ nemá pravomoc autoritativně zasahovat do činnosti kontrolovaných orgánů a osob
- sídlem NKÚ je Praha
- **působnost:**
 - ÚS: „NKÚ nevykonává nic méně a nic více než kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu.“
 - § 3 odst. 1 z. o NKÚ rozvádí, co je hospodařením se státním majetkem nebo plněním státního rozpočtu. ↓
 - konkrétně (dle zákona) vykonává kontrolu:
 - hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s **výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti**
 - státního závěrečného účtu České republiky
 - plnění státního rozpočtu České republiky
 - hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky
 - vydávání a umořování státních cenných papírů
 - zadávání státních zakázek
 - **kontroluje se jen státní majetek a státní finance**
 - **nekontroluje hospodaření ÚSC** s jejich majetkem, hospodaření obchodních společností, kde je stát vlastníkem, nebo hospodaření politických stran
 - **kontrolují se u**

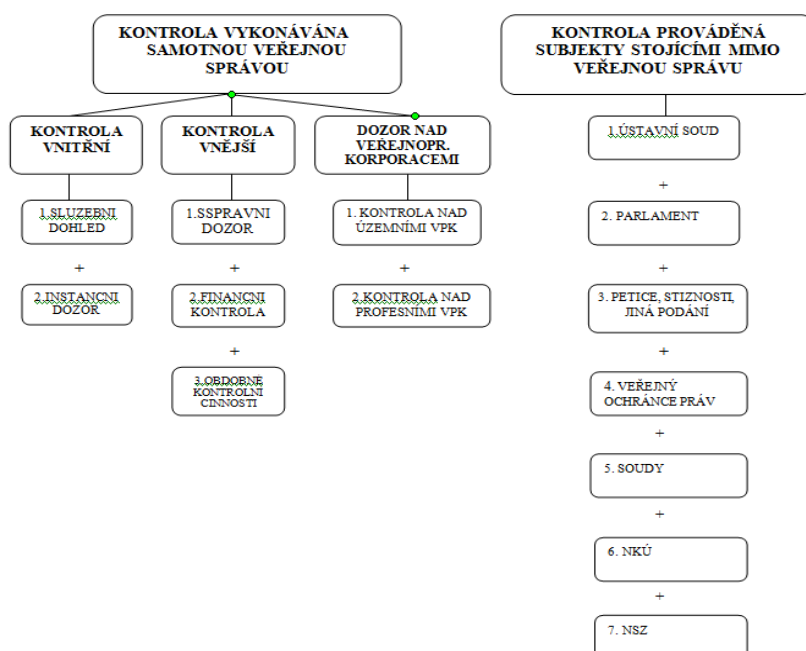
- **ministerstev/jiných správních úřadů** – u organizačních složek státu
- u **FO/PO**
- při kontrole Úřad prověřuje, zda kontrolované činnosti jsou
 - **v souladu s právními předpisy**
 - hodnotí se soulad s předpisy a normami nepravního charakteru (např. interními předpisy)
 - **přezkoumává jejich věcnou a formální správnost**
 - hodnotí se úplnost
 - věcná správnost, jestli odpovídá skutkovým okolnostem
 - **posuzuje, zda jsou účelné**
 - povinnost nakládat s majetkem státu jen za účelem plnění funkcí státu + povinnost organizačním složkám státu nakládat s prostředky jen ke splnění konkrétního účelu
 - **hospodárné**
 - někdy se označuje jako úspornost = minimalizace nákladů (není to maximalizace užítku)
 - **efektivní**
- zjišťované skutečnosti podléhají kontrole Úřadu bez ohledu na druh a stupeň utajení
- vykonává jen kontrolu **následnou**, nikoli preventivní
- výsledkem kontrolní činnosti Úřadu jsou **kontrolní závěry** (pís. zpráva obsahující shrnutí a vyhodnocení zjištěných skutečností)
- všechny kontrolní závěry se uveřejňují ve **Věstníku NKU** (viz informační povinnost dle čl. 17 odst. 5 Ústavy) – tímto způsobem se veřejnosti dostanou informace o činnosti kontrolovaných úřadů a osob
- závěry se tedy zveřejní, čímž řízení končí; nemá pravomoc zasahovat do činnosti úřadů a osob; činnost NKU má význam pro občany, neboť NKU zveřejňuje informace o hospodaření úřadů a osob s veřejnými prostředky
- **NKU má jen jednu malou pravomoc, a to uložit pořádkovou pokutu do 50 tis korun**
- **organizace NKÚ:**
 - **organizační aspekty**
 - **prezidenta a viceprezidenta NKÚ** jmenuje prezident republiky na návrh PS (čl. 97 odst. 2 Ústavy)
 - zákon o NKÚ zřizuje další orgány NKÚ – **Kolegium NKÚ, Senáty NKÚ a Kárnou komoru NKÚ** = kolegiální orgány
 - zákon o NKÚ stanovuje **inkompatibilitu funkcí**, zákaz výkonu jiných funkcí (např. poslance, senátora, soudce, jakákoliv funkce ve VS, atd.)
 - mohou být např. členy politických stran, ale ne zastávat vedoucí funkce
 - **člen NKÚ** – „funkční období“ do 65 let, jinak to není ničím omezeno
 - **prezident NKÚ:**
 - Ing. Miroslav Kala (od 22. 3. 2013)
 - prezident NKÚ úřad řídí a jedná jeho jménem navenek, předsedá Kolegiu NKÚ a Kárné komoře NKÚ
 - právo účastnit se schůzí Poslanecké sněmovny, senátu a jejich orgánů, pokud jsou projednávány návrhy a stanoviska, která NKÚ předložil
 - kolegiu předkládá návrhy plánu kontrolní činnosti a jeho změn, rozpočtu a jeho změn, rozpočtových opatření, závěrečného účtu kapitoly NKÚ, dále všechny kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko k návrhu státního rozpočtu, návrh výroční zprávy, podněty PS PČR, Senátu PČR, jejich orgánů a vlády
 - je oprávněn účastnit se schůzí vlády, pokud jsou projednávány kontrolní závěry a stanoviska k nim; na zasedání vlády může i vystoupit
 - předpokladem výkonu funkce prezidenta a viceprezidenta -> 35 let a VŠ vzdělání
 - prezident i viceprezident jsou jmenováni do funkce **prezidentem republiky na návrh PS**
 - funkční období je 9 let
 - nesmí zastávat jinou placenou funkci ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou činnosti vědecké, pedagogické..., pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislosti a nestrannosti NKÚ
 - **viceprezident NKÚ**
 - Mgr. Zdeňka Horníková
 - zastupuje prezidenta v plném rozsahu za jeho nepřítomnosti a na základě jeho pověření v konkrétních případech

- **kolegium NKÚ:**
 - **prezident NKÚ, viceprezident NKÚ a členové NKÚ**
 - **pravomoci Kolegia NKÚ:**
 - schvaluje plán kontrolní činnosti
 - schvaluje návrh rozpočtu NKÚ předkládaného PS a závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ
 - schvaluje kontrolní závěry, z nichž vychází stanovisko ke státnímu závěrečnému účtu, výroční zprávy
 - schvaluje některé kontrolní závěry
 - ty, které si sám vyhradil, nebo mu je přikázal prezident NKÚ
 - rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí o námitce proti kontrolnímu protokolu a o námitce podjatosti proti členu NKÚ
- **senáty NKÚ:**
 - méně významné kolegiální orgány, alespoň tři členové NKÚ
 - **zřizovány Kolegiem NKÚ při schvalování plánu kontrolní činnosti k tomu, aby projednaly (schvalovaly) určené kontrolní závěry**
 - které si kolegium nevyhradí nebo mu je nepřikáže prezident NKÚ
 - rozhodují o odvolání proti rozhodnutí, o námitkách ke kontrolním protokolům, které jsou podkladem pro kontrolní závěry spadající do jeho působnosti.
 - prezident NKÚ ani Kolegium NKÚ nemají pravomoc změnit nebo zrušit rozhodnutí Senátu NKÚ
- **členové NKÚ:**
 - 15 členů
 - řadové členy jmenuje PS na návrh prezidenta NKÚ
 - člen vykonává kontrolu, řídí kontrolní činnost a vypracovává kontrolní závěry
 - minimálně 35 let
 - funkční období člena končí dosažením 65 let
 - např. Ing. Pavel Hrnčíř, Ing. Jiří Kalivoda...
- **kontroloři:**
 - kontrolor X člen NKÚ
 - kontroloři jsou **zaměstnanci** státu, vztahuje se na ně ZP
 - **osoby, které provádějí kontrolní činnost spolu s členy NKÚ**
 - členové NKÚ podléhají kárné odpovědnosti za kárné provinění
- **kárná komora**
 - skládá se z předsedy (tím je prezident NKÚ) a dva soudci, které jmenuje prezident z řad soudců
- **plán kontrolní činnosti**
 - **věcné a časové vymezení jednotlivých kontrolních akcí pro následující rozpočtový rok**
 - plán kontrolní činnosti, schválený Kolegiem NKÚ, **předkládá prezident NKÚ k informaci Poslanecké sněmovně a vládě**
 - zveřejňuje jej ve Věstníku NKÚ
 - podkladem pro jeho sestavění je jednak vlastní činnost NKÚ, i podněty Senátu či vlády (ale jen podněty, NKÚ na to nemá povinnost zareagovat)
- **kontrolní řád**
 - **postup při výkonu kontroly a vztahy** mezi NKÚ, orgány NKÚ, členy NKÚ a kontrolory pověřenými kontrolní akcí na straně jedné a kontrolovanými osobami na straně druhé
 - **souhrn vrchnostenských oprávnění a povinností kontrolujících + tomu odpovídá povinnost součinnosti pro kontrolované osoby** (př. umožnit vstup, předložit doklady)
 - pokud není součinnost splněna, je možno uložit pořádkovou pokutu – postup dle SŘ
 - základní povinností kontrolujících je prokázat pověření ke kontrole
 - jediné oprávnění, které kontrolující mají ohledně zjištěných nedostatků, je požadovat zprávu o odstranění nedostatků ve stanovené lhůtě
- **kontrolní protokol**
 - popis zjištěných skutečností, uvedení nedostatků a označení právních předpisů...
 - **povinnost kontrolujících seznámit kontrolované osoby s protokolem** + povinnost předat stejnopis
 - pokud by kontrolované osoby odmítly podepsat kontrolní protokol, musí se to v něm uvést
 - proti kontrolnímu protokolu může kontrolovaná osoba podat **námítky** (písemnou formou, zdůvodněny, lhůta 5 dní, vedoucí kontrolujících může stanovit lhůtu delší)

- rozhoduje o nich vedoucí skupiny kontrolujících
- proti rozhodnutí se lze **odvolat** (lhůta 15 dní)
 - pokud není vyhověno námitkám
- **kontrolní závěr**
 - **písemná zpráva, v níž jsou shrnuty a vyhodnoceny skutečnosti zjištěné při kontrole provedené NKÚ**
 - schvaluje Kolegium NKÚ nebo Senát NKÚ
 - publikovány ve Věstníku NKÚ
 - zaslány Poslanecké sněmovně, Senátu, vládě a na požádání ministerstvům

Kontrola vykonávaná orgány státního zastupitelství

- ústavní základ působení SZ obsahuje čl. 80 Ústavy (v rámci moci výkonné) - zakotvuje úkol SZ – zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a odkazuje na zákon, který stanoví postavení a působnost SZ – tím je zákon o st. zastupitelství
- st. zastupitelství není svěřena funkce všeobecného dozoru jako bývalé prokuratury (tedy nejenom zastupování státu ve věcech trestních a kontrola postupů Policie v trestním řízení, ale také kontrola zákonnosti v oblasti moci výkonné)
- státní zastupitelství = soustava úřadů státu určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu
 - hlavně jde o zastupování státu v trestním řízení
 - ale i v jiných oblastech (občanskoprávní)
- **organizace:**
 - soustavu státního zastupitelství tvoří:
 - Nejvyšší státní zastupitelství
 - vrchní státní zastupitelství
 - krajská státní zastupitelství
 - okresní státní zastupitelství
 - *sídla státních zastupitelství a obvody jejich územní působnosti se shodují se sídly a obvody soudů
- **působnost SZ**
 - dle zákona SZ:
 - je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a plní další úkoly dle trestního řádu
 - působí v jiném než trestním řízení (dle o.s.ř. v některých nesporných řízeních, zejm. rodinných)
 - vykonává další úkoly, stanoví-li tak zvláštní zákon
 - se podílí na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů
 - **z hlediska vztahu k VS je podstatné:**
 - **SZ vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova a v jiných místech, kde je podle zákona omezována osobní svoboda; orgány SZ a VOP na tomto úseku spolupracují**
 - SZ, resp. **Nejvyšší st. zástupce** je legitimován k podání žaloby k ochraně veřejného zájmu podle § 66 odst. 2 SŘS, jestliže k jejímu podání shledá **zvláštní veřejný zájem**
 - zvláštní veřejný zájem? - mělo by se jednat o situace, kdy bylo rozhodnuto v rozporu s pr. předpisy ve prospěch účastníka řízení, který samozřejmě nemá zájem napadat nezákonné rozhodnutí; SZ se o tom může dozvědět např. z podnětu dotčené osoby, která však není legitimována k podání správní žaloby

***Členění dle Hendrycha**

- Hendrych vymezuje činnosti VS, kam řadí mj. i
 - **správní dozor**
 - **jiné dozorčí činnosti VS**
 - státní dozor nad samosprávnými korporacemi
 - dozorčí činnosti ve vnitřních vztazích VS
 - finanční kontrola
 - **kontrola VS**
 - parlamentní kontrola
 - NKU
 - správní soudnictví
 - ústavní soudnictví
 - Ombudsman
- jiné vztahy mezi VS a soudy
 - prejudiciální otázky
 - předběžná rozhodnutí SO
 - soudní ochrana proti rozhodnutím a nečinnosti komor
 - soudní ochrana ve věcech omezení osobní svobody
 - povolení soudu k některým činnostem
 - kompetenční spory mezi správou a soudy

B 12. Parlamentní kontrola veřejné správy

- vnější kontrola
- výrazem kontrolní funkce moci zákonodárné vůči moci výkonné
 - o na prvním místě se projevuje kontrola vůči vládě (nejvýznamnější složky moci výkonné), dále pak vůči veřejné správě

Formy parlamentní kontroly

- **preventivní kontrola vlády**
 - o vláda je odpovědná poslanecké sněmovně – čl. 68 odst. 1 Ústavy)
 - o kontrola v rámci procesu vyslovení/ nevyslovení důvěry vládě PS po jejím ustavení (čl. 68 odst. 3 Ústavy)
- **průběžná kontrola vlády**
 - o prostřednictvím ne/vyslovení důvěry vládě kdykoliv v průběhu jejího funkčního období, a to buď na žádost vlády (čl. 71) nebo z iniciativy PS (čl. 72)
- **projednávání a schvalování vládních návrhů zákonů**
 - o návrhy zákonů, které upravují problematiku spadající do oblasti veřejné správy
 - o vládní návrh zákona dozná v průběhu legislativního procesu, probíhajícího v zákonodárném sboru, určité změny na základě pozměňovacích návrhů
 - o úpravy mají různý rozsah – vylepšení, projev různých politických názorů parlamentních frakcí, či jsou důsledkem lobbování
 - nezřídka dochází k faktickému přebírání legislativní funkce vlády mocí zákonodárnou – pozměňovací návrhy uskutečňují zásadní zásah do vládního návrhu, příprava a předkládání vlastních návrhů zákonů poslanci či Senátu (u Senátu jde vlastně o jedinou oficiální možnost, jak ovlivňovat činnost moci výkonné)
- **schvalování státního rozpočtu a státního závěrečného účtu**
 - o rozpočet – schvalováno na návrh vlády, Poslaneckou sněmovnou (čl. 42)
 - forma zákona, fakticky se jedná o patření správní povahy, z něhož FO a PO neplynou žádné přímé a konkrétní nároky; neexistují právní prostředky na vynucení rozpočtových výdajů
 - o aprobace SZÚ formou usnesení PS, přijímaného na návrh vlády
 - o významně zde spolupůsobí také Nejvyšší kontrolní úřad
- **interpelace**
 - o právo každého poslance podat oficiální dotaz k činnosti exekutivy (využíváno především poslanci, kteří nejsou členy vládnoucí strany)
 - o interpelovaní členové vlády mají povinnost odpovědět do 30 dnů ode dne jejího podání (čl. 53)
 - o § 110–112 zákona o jednacím řádu PS
- **kontrola prováděná orgány zákonodárného sboru**
 - o stálé orgány – výbory, podvýbory a komise PS a Senátu (čl. 31)
 - člen vlády má právo a povinnost se dostavit na schůzi výboru nebo komise; povinnost se netýká orgánů Senátu
 - např. rozpočtový, mandátový výbor
 - o ad hoc orgány – vyšetřovací komise PS pro vyšetření věcí veřejného zájmu (čl. 30)
 - jednání veřejně přístupná
 - návrh na zřízení – alespoň pětina poslanců
 - nejde o orgán činný v trestním řízení, přestože má určitá vyšetřovací oprávnění (právo předvolat svědky, vyslýchat je, ustanovovat znalce, vyžadovat si písemné důkazy apod.)
 - o zvláštní stálé parlamentní orgány, zřízené zákonem pro kontrolu obzvláště citlivé exekutivní činnosti
 - předmětem zpravodajské služby, speciální sledovací techniky
 - Stálá komise pro kontrolu činnosti BIS, Stálá komise pro kontrolu činnosti GIBS, Stálá komise pro kontrolu činnosti Národního bezpečnostního úřadu, Stálá komise pro kontrolu činnosti Vojenského zpravodajství, Stálá komise pro kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí a rušení provozu elektronických komunikací
 - za činnost zpravodajských služeb odpovídá vláda
- **oprávnění supiny poslanců nebo senátorů podat ÚS návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu**
 - o dle čl. 87 odst. 1 písm. a) a b) Ústavy, § 64 a násl. zák. o ÚS
 - o jde však o soudní kontrolu veřejné správy, nicméně „kontrolní“ úkon je vyvolán členy PS

- **kontrola prováděná prostřednictvím Veřejného ochránce práv**
 - je při výkonu kontrolní činnosti nezávislý, ale do funkce je ustavován PS a v mezích zák. o ochránci PS odpovídá za výkon své činnosti
- **kvazisoudní pravomoc parlamentu**
 - kontrolní vliv na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu – PS volí členy Správní a Dozorčí rady pojišťovny

pravomoc PS rozhodnout o statutu, jednacím, volebním a příspěvkovém řádu Hospodářské komory a Agrární komory, pokud jí věc vláda předložila a je toho názoru, že dokument je v rozporu s právními předpisy nebo byl v rozporu se zákonem přijat

B 13. Soudní kontrola veřejné správy

- soudní kontrola VS v období totality v podstatě neexistovala
 - o obnova po roce 1989 -> LZPS od 1991 zakotvuje soudní kontrolu VS v čl. 36 odst. 2: „Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“
- jedna ze záruk zákonnosti ve VS, jedna z právních záruk ve VS
- jde o kontrolu, kterou vykonávají subjekty stojící mimo VS – tedy tzv. **vnější kontrola VS**
- kontrolovaný = veřejná správa, kontrolující = orgán stojící mimo veřejnou správu
- **kontrolu vykonávají:**
 - o správní soudy (viz. otázka 25A)
 - o zvláštní senát (viz. další otázka)
 - o [civilní soudy podle části páté OSŘ] – zde nejde o čistou kontrolu, pouze částečnou, ochrana soukromých práv
 - o Ústavní soud (viz. otázka 28A)
 - o ESLP

Správní soudy

- na zákonné úrovni správní soudnictví obnoveno zákonem, kterým byla do o.s.ř. vložena část pátá (na ústavní poté zakotvené v Ústavě, LZPS)
 - o výkon SS příslušel okresním, krajským a nejvyšším soudům
 - o po zániku federace přešla věcná příslušnost Nejvyššího soudu ČR na Vrchní soud v Praze a poté též na Vrchní soud v Olomouci
 - o pravomoc ve správním soudnictví byla stanovena úzce:
 - o žalobách proti pravomocnému rozhodnutí správního orgánu
 - o opravném prostředku proti nepravomocnému rozhodnutí správního orgánu
 - o úprava správního soudnictví v části V. OSŘ byla předmětem kritiky
 - o ústavní nálezy 276/2001 Sb. -> část pátou zrušil
 - namítala se jednoinstančnost = neexistence oprav. prostředků, rozpor s mezinárodněprávními závazky ČR, omezenost na přezkum zákonnosti rozhodnutí VS, ...
 - nedostatek plné jurisdikce při přezkumu správního rozhodnutí = absence možnosti komplexně posuzovat nejen právní, ale i skutkový stav věci (včetně možnosti provádět dokazování) -> bylo možné přezkoumávat pouze zákonnost rozhodnutí s výjimečnou možností dokazování
- varianty modelu nového uspořádání správního soudnictví
 - o obecné soudy – zakotvení kolegií v rámci fungujících obecných soudů
 - o specializované samostatné správní KS a NSS
 - o specializované oddělení (senáty) obecných krajských soudů a NSS – nakonec byla v SŘS zakotvena tato varianta
- nová úprava: zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, účinný od 2003
 - o podrobnější úprava průběhu řízení, rozhodování v plné jurisdikci, zřízení Nejvyššího správního soudu -> zavedení „dvouinstančnosti“ (kasační stížnost je nicméně mimořádný opravný prostředek, který směřuje proti pravomocným rozhodnutím) a mechanismů sjednocování rozhodování
 - o rozšířený senát NSS může přijímat zásadní usnesení, které mají napomáhat ke sjednocování rozhodování správních orgánů (§ 18 SŘS)
 - o kolegium nebo plénum NSS může zaujímat stanoviska v zájmu jednotného rozhodování soudů (§ 19 SŘS)
- rozšíření pravomocí správních soudů
 - o plná jurisdikce -> legitimace k přezkumu skutkového stavu věci zakotvena v § 77 odst.2 SŘS: „soud může doplnit důkazy provedené správním orgánem, přičemž tyto důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich souhrnu s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem a ve svém rozhodnutí vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného“
 - o rozhodování svěřeno správním samosoudcům a správním senátům krajských soudů a (ve funkci první i druhé instance) NSS -> NSS v některých věcech rozhoduje i jako jediná instance
 - o opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví = kasační stížnost (§ 102 a násl. SŘS)
- v SS rozhodují krajské soudy a NSS – rozhodují v plné jurisdikci, u krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci
 - o plná jurisdikce – možnost posuzovat nejen právní, ale i skutkový stav věci (včetně možnosti provádět dokazování), ustanovení § 77 odst. 2 věty první SŘS je faktickou transpozicí požadavku tzv. „plné jurisdikce“

- SŘS – k němu ve vztahu subsidiarity OSŘ
- správní soudnictví slouží především k ochraně veřejných subjektivních práv, vedle toho správní soudy rozhodují i v dalších věcech stanovených zákonem
 - o výlučně dispoziční zásada – řízení zahajováno jenom na návrh
- správní soudnictví je nadstavbou k systému prostředků ochrany práv v rámci VS – přichází na řadu, až když ochrana práv ve VS nebyla účinná – zásada subsidiarity správně-soudní ochrany (§ 5 SŘS)
- rozhodnutí v konkrétním sporu má i obecnější dopad – správní soud přezkumem jednoho správního rozhodnutí ovlivňuje celou VS
- X rozhodování správních orgánů v soukromoprávních věcech = část pátá OSŘ
- **soudy ve správním soudnictví rozhodují:**
 - o žalobách proti rozhodnutím správního orgánu
 - o ochraně proti nečinnosti správního orgánu,
 - o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
 - o kompetenčních žalobách,
 - o ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,
 - o ve věcech politických stran a politických hnutí,
 - o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.
 - o řízení o zrušení služebního předpisu
 - o + patří sem i rozhodování ve věcech kárné odpovědnosti soudců, st. zástupců a soudních exekutorů + ve věcech některých stavovských předpisů (což není v sřs výslovně, ale v komentáři dle Sládečka)

Civilní soudy a část pátá OSŘ (§ 246-250I)

- pravomoc:
 - o §7 odst. OSŘ: „Spory a jiné právní věci uvedené v odstavci 1, o nichž podle zákona rozhodly jiné orgány než soudy, soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují za podmínek uvedených v části páté tohoto zákona“
 - o rozhodují věci soukromoprávní povahy, např. zápisy do katastru, náhrada za vyvlastnění (akt vyvlastnění NE, to je veřejnoprávní)
- SS nepokrývá celou oblast z pohledu soudní ochrany adresátů VS před vadnými správními rozhodnutími, např. ochrana proti výši náhrady při vyvlastnění
- s účinností stávajícího SŘS byla tato kompetence svěřena dílem i obecnému soudnictví – v obecném soudnictví mohou soudy znovu projednat tentýž spor či jinou právní věc, která vyplývá ze vztahů soukromého práva a o které pravomocně rozhodl správní orgán
- rozlišujícím kritériem pro poskytnutí soudní ochrany je tak skutečnost, zda předmětné správní **rozhodnutí zasahuje do veřejných či soukromých subjektivních práv a povinností**
- § 244 odst. 1 OSŘ stanoví, že „rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu (tj. „správní orgán“) podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá ze vztahů soukromého práva a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení“
- úprava v části V. OSŘ se pak omezuje především na úpravu některých specifických procesních otázek a v dalším odkazuje na přiměřené použití obecné úpravy občanského soudního řízení, obsažené v části první až čtvrté OSŘ
- pokud jde o rozhodnutí SO ve věci soukromoprávní, problematiku upravuje část V. OSŘ, pokud o věc veřejnoprávní, je třeba podat správní žalobu proti rozhodnutí SO
- na rozdíl od správního soudnictví, kde na principu plné jurisdikce dochází k přezkumu rozhodnutí, civilní soud bez vztahu k původnímu rozhodnutí ve věci koná řízení a rozhodne; civilní soud není vázán skutkovým stavem, který zjistil SO, ale může si sám provést dokazování
- **2 odlišná řízení:**
 - o řízení podle SŘS – řízení ve správním soudnictví – princip kasace – při rozporu se zákonem = zrušení
 - o řízení podle části V. OSŘ – civilní soudy **znovu projednají spor**, jinou právní věc – civilní soud znovu posoudí a rozhodne
 - **správní orgán zde není v postavení žalovaného**
 - správní orgán není v pozici žalovaného, protože tady nejde o spor žalobce s žalovaným, ale žalobce požaduje to, aby byla věc znovu projednána a rozhodnuta x zvláštní sporná řízení dle části třetí správního řádu, tam už žalovaným bude správní orgán
- jde o kontrolu VS?
 - o řízení podle části páté OSŘ není řízením kasačním
 - o důvod? – obecné soudy v daném řízení nerozhodují prioritně v postavení soudního orgánu kontrolujícího zákonost rozhodnutí orgánu veřejné moci vydaného ve správním řízení v oblasti veřejnoprávních vztahů, jímž mělo být zasaženo do subjektivního veřejného práva dotčeného účastníka řízení, nýbrž rozhodují o právech a povinnostech (právních poměrech) hmotněprávně založených v oblasti soukromoprávní, do níž tu správní orgány z pozice vrchnostenské ingerují zcela výjimečně, díky zákonné úpravě, která jim tuto pravomoc svěřuje

(zpravidla z důvodů čistě praktických) + správní orgán v řízení podle části V. OSŘ nemá postavení žalovaného (na rozdíl od správního soudnictví)

- určitý přezkumný aspekt tady ale je – důsledkem podání žaloby podle části V. OSŘ je přezkum rozhodnutí jiného (správního) orgánu -> ÚS: „domáhá-li se žalobce v těchto případech ochrany, pak je tomu nepochybně proto, že se cítí být dotčen tím, jak správní orgán jeho věc rozhodl“ (nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. II. ÚS 300/06)
- přezkumný aspekt se pak projeví mimo jiné i v tom, že soud žalobu **zamítne**, dospěje-li k závěru, že správní orgán rozhodl o sporu nebo o jiné právní věci správně (§ 250i OSŘ)

Žaloba

- **aktivní legitimace** – ten, kdo tvrdí, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím správního orgánu, kterým byly jeho práva nebo povinnosti založeny, změněny, zrušeny, určeny nebo zamítnuty (v soukromoprávních věcech)
- žaloba musí kromě obecných náležitostí podání (§ 42 odst. 4 OSŘ) obsahovat:
 - označení účastníků řízení, sporu (nebo jiné právní věci, o které správní orgán rozhodl), a rozhodnutí správního orgánu
 - vylíčení skutečností, které svědčí o tom, že žaloba je podána včas
 - údaje o tom, v čem žalobce spatřuje, že byl rozhodnutím správního orgánu dotčen na svých právech
 - označení důkazů, které by měly být v řízení před soudem provedeny
 - v jakém rozsahu má být spor nebo jiná právní věc soudem projednána a rozhodnuta a jak má být spor nebo jiná právní věc soudem rozhodnuta
- k žalobě je žalobce povinen připojit stejnopis rozhodnutí správního orgánu a listinné důkazy, kterých se dovolává
- lhůta: **dvou měsíců** od doručení rozhodnutí správního orgánu; zmeškání nelze prominout
- nepřípustnost:
 - nevyužití ŘOP v řízení před správním orgánem nebo
 - jestliže jím uplatněné řádné opravné prostředky nebyly správním orgánem pro opožděnost projednány
- podání žaloby **nemá odkladný účinek**, ale soud ho na návrh může přiznat, pokud neprodleným výkonem rozhodnutí správního orgánu by hrozila žalobci závažná újma, nebo jestliže je žalobce závažně ohrožen ve svých právech a odklad se nedotkne nepřiměřeným způsobem práv nabytých třetími osobami

Řízení

- řízení v 1. stupni (věcná příslušnost): příslušné okresní soudy; krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech vkladu práva k nemovitým věcem
- místní příslušnost:
 - **obecný soud účastníka**, jemuž byla nebo podle návrhu podaného u správního orgánu měla být uložena povinnost k plnění,
 - **obecný soud účastníka**, na jehož návrh bylo řízení před správním orgánem zahájeno, není-li dána příslušnost podle písmena a),
 - **soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu**, který o sporu nebo o jiné právní věci rozhodl, není-li dána příslušnost podle písmena a) nebo b)
- týkalo-li se řízení před správním orgánem **práva k nemovité věci**, je k řízení místně příslušný vždy soud, v jehož obvodu je nemovitá věc
- účastníci: žalobce a ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem
 - jakmile soud zjistí, že se řízení neúčastní někdo, kdo je jeho účastníkem, přibere jej usnesením do řízení
 - v průběhu řízení před soudem nesmí být změněn okruh účastníků, jaký tu byl v době rozhodnutí správního orgánu (výjimkou je procesní nástupnictví § 107 a § 107a OSŘ)
- musí být zachována totožnost věci, totožnost účastníků, totožnost předmětu
- návrh, o němž rozhodl správní orgán, nesmí být v průběhu řízení před soudem změněn
- účastníci řízení mohou uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení přípravného jednání, nebo, nebyla-li nařízena a provedena tato příprava jednání, do skončení prvního jednání, které se v řízení před soudem konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží (+ určité výjimky, např. jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést, jakož i o skutečnosti a důkazy, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností)
- soud není vázán skutkovým stavem, jak byl zjištěn správním orgánem
- soud věc projedná v mezích, ve kterých se žalobce domáhal projednání věci (existují ovšem i výjimky)

Rozhodnutí

- soud žalobu **odmítne** – podána opožděně; někým, kdo k žalobě není oprávněn; nebo je-li nepřípustná (chybí některá z podmínek řízení)
- **zastavení řízení** – byl-li vzat zpět návrh, kterým bylo zahájeno řízení před správním orgánem, a souhlasí-li s tímto zpětvzetím návrhu ostatní účastníci řízení, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu zastaví

- zastaví-li soud řízení, pozbývá rozhodnutí správního orgánu účinnost v rozsahu, v němž je usnesením soudu dotčeno
- uvedený následek musí být uveden ve výroku usnesení o zastavení řízení
- soud žalobu **zamítne** – pokud správní orgán rozhodl o sporu nebo o jiné právní věci správně
- **rozhodne ve věci samé sám meritorně rozsudkem** – dospěje-li soud k závěru, že o sporu nebo o jiné právní věci má být rozhodnuto jinak
 - rozsudek soudu nahrazuje rozhodnutí správního orgánu v takovém rozsahu, v jakém je rozsudkem soudu dotčeno – tento následek musí být uveden ve výroku rozsudku
- *při odmítnutí/zamítnutí/zastavení z jiných důvodů, než výše uvedených zůstává rozhodnutí SO nedotčeno
 - při zastavení z výše uvedených důvodů pozbývá rozhodnutí SO účinnosti v rozsahu, ve kterém je dotčeno usnesením soudu o zastavení

Zvláštní senát

- ustanovený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých komp. sporů
- nejde o soud, ale „působení ve zvl. senátu a jeho činnost je výkonem soudnictví“ (§ 2 odst. 5)
- 3 soudci NS, 3 soudci NSS (stejný počet zástupců)
- projednává a rozhoduje kladné nebo záporné kompetenční spory o pravomoc nebo věcnou příslušnost, jehož stranami jsou:
 - a) soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy
 - b) soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví

Ústavní soud

- specializovaný soudní orgán ochrany ústavnosti
- státní orgán soudního typu, který se zabývá kontrolou ústavnosti a plní některé další rozhodovací funkce více či méně ústavněprávního charakteru
- právní úprava = Ústava – hlava 4., zákon o ÚS; sídlo v Brně
 - orgán koncentrovaného a specializovaného ústavního soudnictví
 - nezabývá se pouze ústavností, ale i zákonností aktů VS, které přezkoumává
 - veřejnou správu ovlivňuje svými právními názory a přímo i tím, že přezkoumává + zrušuje některé zásahy/rozhodnutí/právní předpisy VS
 - ve vztahu k VS = ultima ratio – poslední prostředek, kterým lze kontrolovat VS
 - všechny nálezy a usnesení ÚS jsou publikovány ve Sb. nálezů a usnesení ÚS – každý může nahlédnout
- jeden z vrcholných ústavních orgánů, vedle prezidenta, vlády, parlamentu
- ÚS je tradiční součástí systému „brzd a rovnováh“ v rámci dělby státní moci – kontrolně působí na ostatní komponenty soustavy dělby moci – hlavně na moc zákonodárnou a výkonnou, ale v případě ČR i na moc soudní
- orgány:
 - předseda – zastupuje ÚS navenek, vykonává správu ÚS, svolává a řídí zasedání pléna, jmenuje předsedy senátů, plní další úkoly dle zákona
 - 2 místopředsedové – zastupují předsedu, ten je může pověřit trvalým plněním určitých úkolů
 - plénium – tvořeno všemi 15 soudci (předseda + 2 místopředsedové + 4 tříčlenné senáty) - rozhoduje o návrhu na zrušení zákona či pr. předpisu + o všem ostatním, o čem nerozhoduje senát
 - 4 senáty – 3členné, rozhodují ústavní stížnosti, komunální stížnosti, kompetenční spory
 - soudce zpravodaj – soudce určený rozvrhem práce, na kterého připadá konkrétní návrh v plénu/senátu, může rozhodnout o odmítnutí návrhu, nebo připraví věc k projednání
 - kárný senát – 5členný, rozhoduje v kárném řízení o kárném provinění soudce ÚS
- náplň práce ÚS
 - následná abstraktní i konkrétní kontrola ústavnosti norem, preventivní kontrola ústavnosti mezinárodních smluv
 - kontrola ústavnosti a zákonnosti pr. předpisů
 - ústavní stížnost (incidentní kontrola)
 - komunální stížnost
 - přezkum rozhodnutí ve věcech polit. stran (rozpuštění nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti)
 - rozhodnutí komp. sporů (mála část, hlavně rozhoduje NSS)

Evropský soud pro lidská práva

- ESLP (European Court of Human Rights)
 - sídlo: Štrasburk
 - zřízen roku 1959 k projednávání porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (1950)
- jeden z největších mezinárodních soudních orgánů – každý smluvní stát je zastoupen jedním soudcem (v současnosti přes 40 soudců)

- stát nutně svého zástupce u soudu mít nemusí, není ani omezen počet soudců stejné národnosti
 - každá smluvní strana může navrhnout až 3 kandidáty (tedy i cizince), ze kterých jsou soudci voleni Parlamentním shromážděním Rady Evropy na 6 let bez možnosti znovuzvolení
 - věkový limit pro soudce je 70 let
 - za ČR – Aleš Pejchal (od 2012)
- zřízen podle čl. 19 EÚLP „k zajištění plnění závazků přijatých Vysokými smluvními stranami a plynoucích z Úmluvy a Protokolů k ní“
 - jakmile se stát stane smluvní stranou Úmluvy, přebírá na sebe povinnost zajistit každému, kdo podléhá jeho jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě I. Úmluvy
 - pokud má tedy příslušná osoba za to, že bylo porušeno její právo či svoboda zaručené Úmluvou, popř. Protokoly k ní, může se (při naplnění podmínek stanovených Úmluvou) obrátit na ESLP se stížností
 - podle čl. 34 Úmluvy může ESLP přijímat stížnosti od **každé fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny jednotlivců považujících se za oběti** v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou a Protokoly k ní příslušným státem
 - ESLP se však může zabývat jen stížnostmi na porušení práv zakotvených v Úmluvě nebo v Protokolech
 - ESLP není odvolacím soudem ve vztahu k národním soudům, sám nemá pravomoc rozsudky národních orgánů rušit ani je měnit
 - nemůže ani přímo intervenovat ve prospěch stěžovatele u orgánu, jehož rozhodnutí napadá
 - podání stížnosti nemá odkladný účinek
 - ESLP se může zabývat pouze stížnostmi, které jsou namířeny proti státům, jež podepsaly Úmluvu či napadený protokol, a týkají-li se skutečností, ke kterým došlo po daném datu podpisu
 - X nemůže se zabývat stížnostmi proti jednotlivcům nebo soukromým subjektům
 - **o přijatelnosti individuálních stížností rozhoduje**
 - **samosoudce** – ten rozhodne jen o odmítnutí stížnosti pro zjevnou nepřijatelnost; nemůže být nikdy ze země, ze které je zaslána stížnost
 - důvody nepřijatelnosti (např. nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, nedodržení lhůty, anonymní stížnost, nedostatek podstatné újmy)
 - **3členný Výbor** – rozhoduje, pokud je případ pokládán za opakující se záležitost, která se týká problému, který ESLP již několikrát projednal a je namířena proti sejnému státu (otázka ustálené judikatury) – rozhoduje jednomyslně
 - **7členný Senát** – rozhoduje o přijatelnosti a meritu mezistátních stížností
 - pokud věc není opakující se záležitostí, tak ji projednává Senát
 - může prohlásit případ za nepřijatelný -> konečné rozhodnutí
 - pokud případ považuje za přijatelný, tak jej projedná v meritu – předtím nejprve komunikuje stížnost dotčení vládě, informuje ji o existenci námitek a umožní jí, aby předložila svoje stanovisko ve věci (stanovisko je poté zasláno stěžovateli – může se k němu vyjádřit)
 - **mimořádně závažná kauza** – Senát může postoupit věc Velkému senátu složenému ze 17 soudců
 - rozsudek Velkého senátu je konečný
 - po vynesení rozsudku 7členným Senátem mohou ve výjimečných případech sporné strany do tří měsíců ještě podat žádost o projednání před Velkým senátem, této žádosti je však vyhověno pouze výjimečně
 - **základní podmínky - čl. 35 Úmluvy:**
 - **po vyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy** podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva
 - v ČR je tedy nezbytné vyčerpat institut ústavní stížnosti
 - pokud např. bylo stěžovatelovo podání zamítnuto jako opožděné/z důvodu nerespektování jiné procesní podmínky, ESLP se nebude moci podstatou stížnosti zabývat
 - pokud si stěžujeme na odsuzující rozsudek soudu – není potřeba podat návrh na povolení obnovy řízení po vyčerpání řádných opravných prostředků
 - nevyžaduje se vyčerpání mimořádných opravných prostředků (jako je podnět na podání stížnosti pro porušení zákona, žádost o milost), jejichž použití záleží na úvaze příslušného státního orgánu
 - podněty a stížnosti adresované zákonodárnému orgánu, zejména státu, vládě nebo ombudsmanovi nejsou považovány za účinné opravné prostředky, které je potřeba vyčerpat
 - **ve lhůtě 6 měsíců** ode dne, kdy bylo přijato konečné vnitrostátní rozhodnutí
 - **+ další kvazimeritorní podmínky v odst. 2, 3**
 - 2. Soud nebude posuzovat žádnou individuální stížnost předloženou podle článku 34, která je
 - a. anonymní nebo

- b. v podstatě stejná jako stížnost již předtím Soudem projednávaná anebo již předložená jiné mezinárodní vyšetřovací nebo smířčí instancí a pokud neobsahuje žádné nové důležité informace.
- 3. Soud prohlásí za nepřijatelnou každou individuální stížnost předloženou podle článku 34, pokud se domnívá, že: 20 21
 - a. je neslučitelná s ustanoveními Úmluvy nebo jejích Protokolů, zjevně neopodstatněná nebo zneužívající právo na stížnost; nebo
 - b. stěžovatel neutrpěl podstatnou újmu, ledaže dodržování lidských práv zaručených v Úmluvě a v jejích Protokolech vyžaduje přezkoumání stížnosti, přičemž z tohoto důvodu nemůže být odmítnut žádný případ, který nebyl řádně posouzen vnitrostátním soudem.
- **princip subsidiarity** - čl. 35 Úmluvy ve spojení s čl. 13: "každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností"
 - cíl – poskytnout smluvním státům příležitost, aby samy zabránily porušení Úmluvy nebo aby takové porušení napravily, ESLP pak vychází ze zásady, podle které je účinnost příslušného prostředku v zásadě posuzována ke dni podání stížnosti
- **stěžovatel** – musí být obětí porušení jednoho z práv zaručených Úmluvou, popř. Protokoly k ní – to znamená, že dotčená osoba musí doložit:
 - že je skutečně obětí tvrzeného porušení práva
 - spadá pod jurisdikci dotčeného státu a má na podání osobní zájem (actio popularis se nepřipouští)
 - stěžovatel pak může též v souladu s čl. 41 Úmluvy požadovat i přiznání spravedlivého zadostiučinění
 - zejména v době, kdy nešlo podat žalobu proti nečinnosti v systému správního soudnictví
 - ESLP – přiznání spravedlivého zadostiučinění – v určité době, nikdo jiný neposkytoval žádnou náhradu, když soudy max. řekly, že tam bylo porušení
- **rozhodování**
 - nejdříve o přijatelnosti stížnosti, pak rozhoduje Soud o meritu věci, přičemž je povinen se nejprve pokusit o smírné urovnání daného případu
 - soud rozhoduje ve věci samé **rozsudkem**
 - rozhodne, zda bylo porušeno právo či svoboda zaručené Úmluvou (Protokoly)
 - rozhodne o nároku na přiměřené zadostiučinění a jeho výši dle čl. 41 Úmluvy
 - smluvní státy jsou dle Úmluvy (čl. 46) **zavázány se konečnými rozsudky** ESLP řídit, přičemž nad výkonem rozsudků dohlíží Výbor ministrů Rady Evropy
- ve výjimečných a řádně odůvodněných případech může ESLP povolit zachování anonymity stěžovatelů
- při podání stížnosti **není nutné být zastoupen**, případný zástupce nemusí být nutně advokát
 - když se ESLP rozhodne vyzvat vládu k předložení jejího písemného stanoviska ke stížnosti stěžovatele – ESLP ho vyzve, aby si zajistil právní zastoupení -> v zásadě bude povinen zajistit si v dalším stádiu řízení zastoupení advokátem oprávněným vykonávat právní praxi v jednom ze států, které ratifikovaly Úmluvu, pokud v tomto směru nebyla udělena výjimka
 - zástupce musí mít přiměřenou znalost jednoho z úředních jazyků ESLP (angličtiny nebo francouzštiny)
 - od tohoto stádia řízení bude korespondence ESLP vedena v jednom z jeho úředních jazyků a stanoviska, která ESLP předložíme, musíme být také sepsána v jednom z těchto jazyků, pokud mi nebylo povoleno používání jednoho z neúředních jazyků
 - v případě, že se chci na ESLP obrátit prostřednictvím advokáta nebo jiného zástupce, je třeba, aby k formuláři na stížnost byla připojena plná moc v jeho prospěch
 - zástupce PO (obchodní společnosti, sdružení apod.) nebo skupiny osob musí předložit doklad o svém oprávnění k zastupování
- ESLP neposkytuje právní pomoc ve formě příspěvku na výdaje spojené s vypracováním stížnosti advokátem nebo komerčním právníkem
 - pokud ESLP rozhodne vyzvat vládu příslušného státu a požádat ji o předložení písemného stanoviska – mi může být poskytnuta bezplatná právní pomoc za předpokladu, že nebudu mít dostatek prostředků na úhradu advokáta nebo komerčního právníka a že poskytnutí bezplatné právní pomoci bude považováno za potřebné v zájmu zabezpečení řádného řízení
- projednání stížnosti ESLP není zpoplatněno
- řízení před ESLP je písemné
 - jakoukoli informaci, kterou si přeji dát ESLP na vědomí, musím předat v písemné formě
 - stejně tak mě i ESLP vyzývá písemně

ústní jednání se nařizuje jen výjimečně při projednávání případů Senátem nebo Velkým senátem

B 14. Správní soudnictví v České republice – vývoj, organizace, činnost

Právní základ

- zákon č. 150/2002 Sb., **soudní řád správní** + subsidiární použití OSŘ
- systematika SŘS
 - o Část první – Základní ustanovení
 - Hlava I – Obecná ustanovení
 - Hlava II – Pravomoc a příslušnost soudů
 - Hlava III – Vyloučení soudců, přikázání věci jinému soudu, dožádání
 - o Část druhá – Organizace
 - Hlava I – Nejvyšší správní soud
 - Hlava II – Krajské soudy
 - o Část třetí – Řízení ve správním soudnictví
 - Hlava I – Obecná ustanovení o řízení
 - Hlava II – Zvláštní ustanovení o řízení
 - Hlava III – Opravné prostředky
 - o Části čtvrtá a pátá (mají pouze přechodný význam)
- zákon č. 131/2002 Sb., **o rozhodování některých kompetenčních sporů**
- **Ústava ČR** (soustava soudů)
- **Listina základních práv a svobod** (právo na spravedlivý proces)
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád upravuje předchozí správní řízení před správními orgány => za správní soudnictví také nelze označit řízení podle páté části OSŘ, neboť zde působí soudy obecné, které sice rozhodují o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů, ale to pouze ve věcech, které vyplývají ze soukromoprávních vztahů – jedná se o občanskoprávní řízení

Správní soudnictví – pojem

- § 2 SŘS: „Ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto nebo zvláštním zákonem a rozhodují v dalších věcech, v nichž tak stanoví tento zákon.“
- správní soudnictví můžeme definovat jako postup soudu a účastníků řízení při poskytování ochrany veřejným subjektivním právům (nejen z oblasti správního práva), která byla porušena zásahem správního orgánu rozhodnutím, jinou činností nebo nečinností
- účelem je tedy ochrana subjektivních práv dotčených osob
- zároveň se také jedná o formu vnější kontroly veřejné správy (nejvýznamnější způsob kontroly veřejné správy)
- zásada subsidiarity = správní soudnictví přichází na řadu až tehdy, když ochrana práv ve veřejné správě nebyla účinná
- nestanoví-li zákon jinak, lze se ochrany domáhat jen na návrh – tj. výlučná dispoziční zásada
- další podmínkou je vyčerpání procesních prostředků nápravy, připouští-li je zvláštní zákon
- nejmladší úsek soudnictví

Vývoj

- 1848/1849 – revoluční léta, změny společenských poměrů
- 1867 - přijat zákon č. 144/1867 ř. z., **o moci soudcovské** jako součást tzv. prosincové ústavy
 - o zakotvení obrany pro rozhodování správních orgánů, položeny základy pro existenci správního soudnictví v Rakousku-Uhersku
 - o čl. 15: „Měl-li by se mimo to někdo rozhodnutím nebo nějakým nařízením úřadu správního ve svých právech zkrácena, má toho vůli, domáhati se práva svého před soudem správním ve veřejném a ústním řízení proti zástupci úřadu správního. V kterých případech bude soud správní rozhodovati, jak bude složen a jak řízení před ním půjde předse, ustanoví se zvláštním zákonem.“
 - o tento zákon konstituoval Správní soudní dvůr se sídlem ve Vídni, jednalo se o jediný soud pro celé Předlitavsko a byl předchůdcem NSS
 - o správní soudnictví tedy bylo koncipováno jako koncentrované a specializované
- samotné aktivování Správního soudního dvora a úprava procesu před ním bylo upraveno až po téměř deseti letech zákonem č. 36/1876 ř. z., **o zřízení správního soudu** (tzv. říjnový zákon)
 - o první jednání proběhlo v červenci 1876
 - o zákon byl stručný, ale velmi kvalitní (platil u nás až do roku 1948, současná česká úprava se jím inspirovala)
 - o z pravomoci správního soudu byly vyloučeny věci, v nichž existoval pouze jediný typ soudního řízení správního, který byl srovnatelný a podobný v. vyčerpání všech právních prostředků ochrany, které je možno použít ve správním řízení (již subsidiarita soudní ochrany)
 - o lhůta pro podání byla 60 dnů (x dnes 2 měsíce)
 - o správní soud nerozhodoval v plné jurisdikci – přezkoumával pouze zákonnost rozhodnutí, byl vázán skutkovým stavem tak, jak ho správní orgán zjistil x dnes se uplatňuje tzv. plná jurisdikce – možnost komplexně posuzovat nejen právní, ale i skutkový stav věci (včetně možnosti provádět dokazování), úprava v § 77 SŘ: „V rámci dokazování může soud zopakovat nebo doplnit důkazy provedené správním orgánem, neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak. Soud jím provedené důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich souhrnu i

s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem a ve svém rozhodnutí vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného.“

- po vzniku Československé republiky roku 1918 došlo k vydání zákona č. 3/1918 Sb., **o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů (tzv. listopadový zákon)**
 - o nová právní úprava recipovala samostatnou instituci Nejvyššího správního soudu – stejně jako předtím Správní soudní dvůr ve Vídni, tak i teď Nejvyšší správní soud v Praze byl nejdůležitější institucí, která prováděla kontrolu veřejné správy
 - o převzetí říjnového zákona s některými úpravami (tzv. Pantůčkovy škrtky)
 - o předsedou soudu se stal Ferdinand Pantůček a místopředsedou Emil Hácha
 - o soudnictví bylo vybudováno podle rakouského vzoru
- § 88 odst. 1 **Ústavy z roku 1920**: „Soudní ochranu proti správním úřadům poskytuje v nejvyšší stolici soud složený z neodvislých soudců a zřízený pro území celé republiky.“
 - o je patrné, že bylo zamýšleno vytvořit celou soustavu správních soudů, NSS měl rozhodovat pouze o zákonnosti a jako nejvyšší instance – k tomu ovšem nedošlo a NSS zůstal jedinou institucí zabývající se správním soudnictvím => přetížení, postupné rozšiřování kompetencí NSS
 - o k provedení tohoto záměru byl připraven zákon č. 158/1920 Sb., o správním soudnictví u úřadů okresních a župních, nikdy ovšem nebyl přijat (zejména kvůli politickým neshodám)
- Nejvyšší správní soud byl v letech tzv. první republiky pracovištěm evropské právní úrovně, jeho činnost je dostatečně zřejmá ze sbírek jeho rozhodnutí (oficiální sbírka Josefa Bohuslava, známá jako Bohuslavova sbírka)
- v období 2. sv. války se činnost soudu týkala především protizidovských zákonů, došlo k omezení jeho pravomoci
- po skončení války se činnost NSS obnovila, následně však začalo být správní soudnictví potlačováno; v roce 1940 byl zřízen soud v Bratislavě (druhý NSS pro území Slovenského štátu)
 - o zákonem č. 166/1949 Sb., o sídle správního soudu, došlo k přenesení sídla soudu do Bratislavy, do té doby bylo rozdělení kompetencí mezi oba soudy nejasné
- Ústava Československé republiky z roku 1948 v § 137 odst. 1 výslovně uvádí, že pro území Československé republiky se zřizuje vedle nejvyššího soudu, nejvyššího vojenského soudu také soud správní – pouze soud správní, nikoli nejvyšší správní soud
- zákon, který by provedl ústavní ustanovení týkající se správního soudnictví, však vydán vůbec nebyl
- ve výčtu soudů, které vykonávají soudnictví na území Československé republiky, učiněném v zákoně č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, již (Nejvyšší) správní soud nefiguruje
- k jeho explicitnímu zrušení došlo zákonem č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, kdy dle § 18 odst. 2 „zrušeny jsou všechny předpisy o správním soudu“
- existence NSS se sídlem v Praze byla založena zákonem č. 3/1918 Sb., až tedy do roku 1952
- dle občanského soudního řádu z roku 1950 zůstala možnost soudního přezkumu správních rozhodnutí zachována pouze pro oblast sociálního a nemocenského pojištění a prováděly je soudy civilní
- ani občanský soudní řád z roku 1963 nepřinesl zlepšení – i nadále se uplatňoval enumerativní princip (enumerace – výčet, vyjmenování řady věcí x generální princip), došlo k mírnému rozšíření některých dalších rozhodnutí správních orgánů, které bylo možno přezkoumávat na základě opravného prostředku, avšak nadále civilním soudem
- roli správních soudních orgánů do jisté míry převzala prokuratura – dozor nad zachováváním zákonnosti v rozhodovací činnosti správních orgánů vykonával generální prokurátor, a to tak, že upozorňoval správní orgány na závady, které při jejich činnosti zjistil a pokud zjistil, že rozhodnutí nebo opatření jsou protizákonná, mohl podat protest (nebylo nijak zvlášť využíváno) – správní soudnictví takto nebylo nahrazováno dostatečným způsobem
- později, když došlo k přijetí nového zákona o prokuratuře, nejednalo se již pouze o dozor generálního prokurátora nad správními úřady, ale o všeobecný dozor prokuratury – nad zákonností právních předpisů, jiných aktů či zákonností postupů a rozhodnutí správních orgánů dohlížel jak generální prokurátor, tak i jemu podřízený prokurátoři
- k obnově správního soudnictví došlo až po listopadu 1989 – obnovení myšlenky, že k demokratickému státu patří i NSS
- k zakotvení správního soudnictví na ústavní úrovni došlo ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod (čl. 36 odst. 2)
- zákonem č. 519/1991 Sb. došlo k novelizaci OSŘ z roku 1963, do něhož byla vložena nová část pátá – zakotvena dvojí ochrana – proti některým ještě nepravomocným správním rozhodnutím bylo možno podat tzv. ochranný prostředek, žalobou pak bylo možno domáhat se ochrany proti již pravomocným správním rozhodnutím
 - o tato úprava nebyla dostatečná, bylo to jen provizorium – nelíbilo se to Ústavnímu soudu, nakonec zrušil celou část pátou; právně byl po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 článkem 91 Ústavy obnoven také Nejvyšší správní soud, který měl tvořit druhý vrchol soudní soustavy
- Listina základních práv a svobod z roku 1993 převzala zakotvení správního soudnictví v úplně stejné podobě, jak to činila Listina z roku 1991, soudní přezkoumání rozhodnutí orgánů veřejné správy se pak dělo podle zvláštních ustanovení páté části občanského soudního řádu (§ 244 a násl.) vložené novelou č. 519/1991 Sb., a to v soustavě obecných soudů; ve skutečnosti rozhodující judikatorní činnost vykonávaly krajské soudy a nejvyšší soudy republik

(resp. od roku 1993 Vrchní soudy v Praze a od roku 1996 také v Olomouci); věcná příslušnost okresních soudů a Nejvyšších soudů byla zejména po roce 1993 prakticky zanedbatelná

- tyto soudy mohly rozhodnutí správních orgánů přezkoumávat jednak na základě žaloby proti (pravomocnému) rozhodnutí správního orgánu, ale také i na základě opravného prostředku proti (nepravomocnému) rozhodnutí správního orgánu
 - o neexistovala plná jurisdikce – přezkum omezen na zkoumání zákonnosti
 - o správní soudnictví nemělo hierarchické uspořádání s vrcholem v podobě NSS
 - o procesní postup sjednocování judikatury zde nebyl
- přelom – nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. Pl. ÚS 16/99, kterým došlo ke zrušení celé části páté občanského soudního řádu, byť s časovým odkladem
- **stěžejní důvody pro zrušení části páté OSŘ:**
 - o rozpor právního zakotvení organizace správního soudnictví mezi ústavní a zákonnou úrovní (doposud nedošlo ke zřízení formálně ústavně zakotveného Nejvyššího správního soudu)
 - o jednoinstančnost soudního řízení (i když Listina, ani Ústava, ani mezinárodní smlouvy víceúrovňové soudnictví jako základní právo negarantují, není sporu o tom, že požadavek na vytvoření mechanismu sjednocení judikatury vyplývá z požadavků kladených na stát, jež sebe definuje jako stát právní) – došlo k velkému nápadu těchto případů na ÚS ČR, nikdo, kdo by sjednocoval judikaturu v této oblasti X i když ani dnes nejde o klasickou dvouinstančnost (kasační stížnost pouze proti již pravomocnému rozhodnutí); kasační stížnost je mimořádným opravným prostředkem používaným ve správním soudnictví, lze jí napadnout pravomocná rozhodnutí krajských soudů, a to z poměrně širokého výčtu kasačních důvodů; kromě vad řízení a chybného právního posouzení lze namítat i nesprávné hodnocení důkazů soudem prvního stupně, nové důkazy však navrhnout není možné (§ 103 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“); v řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel, který nemá sám právníké vzdělání, zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.); o kasačních stížnostech rozhoduje Nejvyšší správní soud, ten ale není oprávněn rozhodnout sám, může pouze napadené rozhodnutí zrušit a vrátit k novému rozhodnutí krajskému soudu se svým závazným právním názorem (§ 110 s. ř. s.); zajistit jednotu a zákonnost rozhodování, pokud už je rozhodnuto, mají se tím všichni řídit, aby to nemuseli pořád řešit; soudy mají povinnost informovat pouze o řádných opravných prostředcích (výjimka je u vyvlastnění)
 - o absence tzv. plné jurisdikce (k výkladu pojmu „plná jurisdikce“ srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2005, čj. 5 Afs 147/2004-89 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2007, čj. 1 As 32/2006-99) – je požadována na základě čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně práv a základních svobod
 - o velice úzké vymezení předmětu správního soudnictví (např. neexistovala soudní ochrana před bezprostředními zásahy, ochrana před nečinností správních orgánů, nebylo možno vyslovit nicotnost rozhodnutí – taková rozhodnutí se musela rušit) – jediná ochrana byla proti rozhodnutím
 - o aktivní žalobní legitimace vázána pouze na podmínku účastenství v předchozím správním řízení
- následně byla přijata nová právní úprava správního soudnictví – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2003
- významnější novely SŘS
 - o 2003 – ředitel správy jako v obecné soustavě
 - o 2004 (5 novel) – např. pravomoci v místních referendech
 - o 2005 (4 novely) – např. rušení opatření obecné povahy a institut nepřijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylových
 - o 2008 – kárná řízení ve věcech soudců a státních zástupců (kárným soudem je NSS)
 - o 2010 – pravomoci v krajském referendu
 - o 2011 – změny místní příslušnosti soudů, publikace odlišného stanoviska u velkých senátů, žalobní legitimace ombudsmana, deklaratorní výrok u nezákonného zásahu, změny u OOP, kasační stížnost přímo k NSS, NSS může rušit správní akt „až na podlahu“ atd.
 - o 2014 – řízení o zrušení služebního předpisu (zákon o státní službě)

Organizace českého správního soudnictví

- ve správním soudnictví jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud, přičemž u krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci (§ 3 SŘS)
- **krajské soudy (§ 31 SŘS)**
 - o nestanoví-li zákon jinak, rozhodují ve **specializovaných senátech** složených z předsedy a 2 soudců
 - o X ale ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, uchazečů o zaměstnání a jejich podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory, ve věcech přestupků, mezinárodní ochrany, rozhodnutí o správním vyhoštění, rozhodnutí o povinnosti opustit území, rozhodnutí o zajištění cizince, rozhodnutí o prodloužení doby trvání zajištění cizince, jakož i jiných rozhodnutí, jejichž důsledkem je omezení osobní svobody cizince, jakož i

v dalších věcech, v nichž tak stanoví zvláštní zákon, rozhoduje **specializovaný samosoudce** – jedná se o **taxativní výčet**

Pravomoc správních soudů (§ 4 SŘS)

- jednotlivé procesní nástroje správních soudů = ve kterých věcech rozhodují
- věcná agenda:

A) klasická správní

- o kompetence dělená mezi oba články
- o hlavní triáda
 - žaloby **proti rozhodnutím správních orgánů**
 - žaloby **proti nečinnosti správních orgánů**
 - k podání je aktivně legitimován ten, kdo bezvýsledně vyčerpal prostředky, které procesní předpis platný pro řízení u správního orgánu stanoví k jeho ochraně proti nečinnosti správního orgánu
 - žalovaným je správní orgán, který podle žalobního tvrzení má povinnost vydat rozhodnutí nebo osvědčení; žalobou se lze domáhat, aby soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení (to neplatí, spojuje-li zvláštní zákon s nečinností správního orgánu fikci, že bylo vydáno rozhodnutí o určitém obsahu nebo jiný právní důsledek)
 - soud rozsudkem uloží povinnost rozhodnutí nebo osvědčení vydat a stanoví k tomu přiměřenou lhůtu; žalobu lze podat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy ve věci, v níž se žalobce domáhá ochrany, marně proběhla lhůta stanovená zvláštním zákonem pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení, a není-li taková lhůta stanovena, ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem proti žalobci učiněn poslední úkon; soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí
 - žaloby **proti nezákonným zásahům, pokynům nebo donucením správních orgánů**
 - novelou 303/2011 upuštěno od podmínek, že zásah musí trvat, i nadále se jeho důsledky projevovat, hrozit jeho opakování - dnes mohou podat žalobu i už jenom na určení toho, že zásah byl nezákonný
 - každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný
 - žalovaným je správní orgán, který podle žalobního tvrzení provedl zásah; jde-li o zásah ozbrojených sil, veřejného ozbrojeného sboru, ozbrojeného bezpečnostního sboru nebo jiného obdobného sboru, který není správním orgánem, anebo příslušníka takového sboru, je žalovaným správní orgán, který takový sbor řídí nebo jemuž je takový sbor podřízen, a u obecní policie obec
 - žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu; nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo
 - žaloba je nepřípustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky (to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný); soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí; rozhoduje-li soud pouze o určení toho, zda zásah byl nezákonný, vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době zásahu; soud rozsudkem určí, že provedený zásah byl nezákonný, a trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky anebo hrozí-li jeho opakování, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem; šlo-li o zásah ozbrojených sil, veřejného ozbrojeného sboru, ozbrojeného bezpečnostního sboru nebo jiného obdobného sboru, uloží soud tento zákaz nebo příkaz správnímu orgánu nebo obci, která takový sbor řídí nebo které je takový sbor podřízen; soud zamítne žalobu, není-li důvodná
 - návrhy na **zrušení OOP nebo jeho části**
 - přezkum OOP od 1. 5. 2005

B) volební

- o kompetence dělená mezi oba články
- o krajské soudy řeší volby s lokálním dosahem – komunální, krajské volby (omezená možnost podat kasační stížnost – § 104 odst. 1 SŘS)
- o NSS řeší celostátní volby – volby do obou komor Parlamentu ČR, do Evropského parlamentu, volby prezidenta republiky
- o **rozhodování ve věcech seznamu voličů** (jestliže správní orgán, který vede podle zvláštních zákonů stálý seznam voličů, neodstraní chyby nebo nedostatky ve stálém seznamu voličů a jeho dodatku, může se osoba tím dotčená obrátit na soud příslušný podle sídla správního orgánu s návrhem na vydání rozhodnutí o provedení opravy nebo doplnění seznamu nebo jeho dodatku)

- **ochrana ve věcech registrace** (pokud správní orgán odmítl kandidátní listinu nebo odmítl přihlášku k registraci, škrtl kandidáta na kandidátní listině, registroval kandidátní listinu nebo přihlášku k registraci)
- **neplatnost voleb a hlasování** (za podmínek stanovených zvláštními zákony se může občan, politická strana nebo nezávislý kandidát anebo sdružení nezávislých kandidátů a sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů návrhem domáhat rozhodnutí soudu o neplatnosti voleb nebo neplatnosti hlasování anebo neplatnosti volby kandidáta)
- **ochrana ve věcech zániku mandátu** (za podmínek stanovených zvláštními zákony se může člen zastupitelstva, jehož mandát zanikl, nebo politická strana, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran a nezávislých kandidátů, na jejichž kandidátní listině byl člen zastupitelstva zařazen, domáhat zrušení usnesení zastupitelstva nebo zrušení rozhodnutí správního orgánu, který o zániku mandátu člena zastupitelstva rozhodl)

C) ve věcech místního a krajského referenda

- zásadně projednávají a rozhodují **krajské soudy**
- přípustná je i kasační stížnost
- lze se domáhat určení, že návrh na konání referenda nemá nedostatky, vyhlášení referenda, vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v referendu, vyslovení neplatnosti hlasování v referendu

D) ve věcech politických stran a hnutí

- návrhem se u soudu lze za podmínek stanovených zvláštním zákonem domáhat určení, že návrh na registraci, popřípadě návrh na registraci změny stanov nemá nedostatky a dále, což vede k aktivaci výlučně NSS podle § 15 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, jež rozlišuje 3 návrhy:
 - na rozpuštění strany a hnutí (§ 13 odst. 1 písm. b) SdrPol)
 - na pozastavení činnosti strany a hnutí (§ 14 odst. 1 SdrPol)
 - na znovuoobnovení činnosti strany a hnutí (§ 14 odst. 3 SdrPol)
- privilegovaným návrhovatelem je vláda, návrh může podat i prezident

E) kompetenční spory

- jen určité kompetenční konflikty!!! (§ 97 odst. 1 SŘS)
 - mezi orgány jakékoli samosprávy a orgány státu
 - mezi orgány jakékoli samosprávy navzájem
 - **mezi ústředními správními orgány navzájem**
- X kompetenční spory mezi správními orgány a správními soudy, resp. mezi civilními a správními soudy řeší Zvláštní senát v Brně při NSS podle ZRNKS
 - tvoří ho 3 soudci z NS a 3 soudci z NSS
 - kritériem je u něj otázka soukromého X veřejného práva
- X zbytkovou agendu v rámci kompetenčních sporů má i ÚS ČR! (na základě čl. 87 odst. 1 písm. k) ÚČR)

F) návrh na zrušení služebního předpisu

- rozhoduje o něm Městský soud v Praze
- jediný návrh neuvedený v § 4 SŘS
- novinka zakotvená zákonem č. 250/2014 Sb. od 1. 1. 2015

Věcná a místní příslušnost správních soudů

- věcná příslušnost správních soudů

- drtivou většinu agendy projednávají krajské soudy (§ 7 odst. 1 SŘS)
 - „Nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení věcně příslušný krajský soud.“
 - všechno řeší krajské soudy, ledaže je stanoveno jinak
- NSS řeší tyto věci:
 - vždy kompetenční žaloby (§ 97 odst. 4 SŘS)
 - některé věci politických stran – rozpuštění, pozastavení a znovuoobnovení činnosti (§ 15 odst. 1 SdrPol)
 - některé volební věci (ty s celorepublikovým dosahem) – volby do obou komor Parlamentu ČR, do Evropského parlamentu, volby prezidenta (viz příslušné volební zákony)
 - do 1. 1. 2012 jako jediný přezkoumával OOP – dnes již o nich rozhodují v 1. stupni krajské soudy
 - dominantní agendou NSS je dnes přezkoumávání kasačních stížností jako mimořádného opravného prostředku proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů

- místní příslušnost správních soudů

- vnější dělba
 - základním kritériem je sídlo správního orgánu, který rozhodoval ve věci v prvním stupni (§ 7 odst. 2 SŘS)

- „Nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení místně **příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni** nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany. Má-li tento správní orgán sídlo mimo obvod své působnosti, platí, že má sídlo v obvodu své působnosti.“
 - nebylo tomu tak vždycky – hlavním kritériem bylo dříve sídlo odvolacího správního orgánu a Městský soud v Praze byl nedůvodně přetížen
- v určitých agendách – typicky věci sociální, azylové – je kritériem pro místní příslušnost soudu bydliště, pobyt žalobce (§ 7 odst. 3 SŘS)

„**Ve věcech** důchodového pojištění a dávek podle zvláštních předpisů vyplácených spolu s důchody a ve věcech zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, dávek státní sociální podpory, dávek pěstounské péče, dávek pro osoby se zdravotním postižením, průkazu osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči a dávek pomoci v hmotné nouzi je k řízení **příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště nebo sídlo, popřípadě v jehož obvodu se zdržuje.**“

B 15. Přezkouvání správních rozhodnutí ve správním soudnictví

Princip subsidiarity (§ 5 SŘS)

- ochrana ultima ratio
- platí to přiměřeně **ve všech žalobních řízeních** (kromě návrhu na zrušení OOP)
- v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu je **nutno vyčerpat všechny řádné opravné prostředky správního řízení**
 - o standardně nejdříve tedy odvolání, pak až ke správnímu soudu
 - o pokud nejsem účastník a mám být – musím podat odvolání
- tento požadavek neznamená, že by ve správní žalobě nemohly být uplatněny argumenty, které nebyly uplatněny ve správním řízení! Jde o podmínku formální.
 - o u soudu mohou uplatnit i námitky, které jsem neuplatnil ve správním řízení (odvolací správní orgán totiž ve správním řízení přezkouvá automaticky zákonnost v plném rozsahu)
- **materiální / formální pojetí rozhodnutí**
 - o obecně by měla být zachována jednotka formy a obsahu = soulad materie i formy
 - o formální hledisko – všechno co splňuje náležitosti stanovené pro rozhodnutí
 - o X materiální hledisko – něco, co je fakticky rozhodnutím, byť nutně nesplňuje formální předpoklady
 - i běžný dopis může být rozhodnutím (př. poplatek ze psů)
- rozhodnutí lze vydat pouze v rámci správního řízení
 - o viz § 9 SŘ: „Správní řízení je postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.“
 - o usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. **2 As 86/2010-76** ze dne 18. 9. 2012
 - jde-li o akt, který se dotýká veřejných subjektivních práv adresáta, ale není správním rozhodnutím, lze se soudní ochrany dovolat jen cestou **žaloby proti nezákonnému zásahu**
 - „I. Souhlasy vydávané dle stavebního zákona z roku 2006, zejména dle § 96, § 106, § 122 a § 127, které stavební úřad výslovně či mlčky činí k ohlášení či oznámení, jsou jinými úkony dle části čtvrté správního řádu z roku 2004. **Tyto souhlasy nejsou rozhodnutími ve smyslu § 65 s. ř. s.**; soudní ochrana práv třetích osob je zaručena žalobou na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu dle § 82 s. ř. s.“
 - o **subsumované akty** – nelze je přezkouvat samostatně, ale **jen cestou žaloby proti finálnímu rozhodnutí**

Žalobní legitimace

- kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, (dále jen "rozhodnutí"), může se žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak. = pro **hlavní účastníky správního řízení** podle § 27 odst. 1 SŘ
- tyto účastníci mohou namítat cokoliv!
- **disponuje stát také veřejnými subjektivními právy, jejichž ochrany by se mohl domáhat u soudu? → ano, byť ne vždy**
 - o Vztáhnout ji lze pouze na ty věci, v nichž má obdobné postavení jako ostatní právnické osoby, tedy na případy, kdy stojí jakoby vně státní moci jako jeden ze subjektů, vůči němuž je moc státu uplatňována.“
- Žalobu proti rozhodnutí správního orgánu může podat i účastník řízení před správním orgánem, který není k žalobě oprávněn podle odstavce 1, tvrdí-li, že postupem správního orgánu byl zkrácen na právech, která jemu přísluší, takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí.
- = typicky **spolky** (nejsou nositeli veřejného subjektivního práva – jde o PO, jejichž hmotných práv se rozhodnutí nemůže nijak dotknout), **sousedí apod.**
- tyto účastníci mohou namítat pouze pochybení procesního charakteru
- X dle ÚS ČR mohou namítat i spolky takřka cokoliv
 - o fyzické osoby, pokud se sdruží do spolku, jehož účelem podle stanov je ochrana přírody a krajiny, mohou své právo na příznivé životní prostředí realizovat i prostřednictvím tohoto spolku
 - o pokud může žalovat každý jednotlivec, proč by se aktivní věcná legitimace nepřiznala spolku zastupujícímu více jednotlivců? → musíme zkoumat vazbu spolku na danou lokalitu a obsah jeho stanov (pokud má spolek celorepublikovou široce koncipovanou působnost, může fakticky kecat do všeho)
- rozhodl-li správní orgán o uložení trestu za správní delikt, může se ten, jemuž byl takový trest uložen, žalobou domáhat též upuštění od něj nebo jeho snížení v mezích zákonem dovolených.

Zvláštní žalobní legitimace k ochraně veřejného zájmu

- za podmínek určených zákonem upravujícími řízení před správními orgány, může žalobu podat ten správní orgán, o němž to takový zákon stanoví.
- žalobu je oprávněn podat nejvyšší státní zástupce, jestliže k jejímu podání shledá závažný veřejný zájem.
- žalobu je oprávněn podat veřejný ochránce práv, jestliže k jejímu podání prokáže závažný veřejný zájem.
- žalobu je oprávněn podat také ten, komu toto oprávnění výslovně svěřuje zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu.
 - o Ministerstvo vnitra ČR ve věcech samosprávy
- žaloba podle odstavců 1 až 4 je nepřijatelná, pokud v ní uplatňované právní důvody byly uplatněny v téže věci v jiné žalobě již soudem zamítnuté. Žaloba podle odstavců 1 až 4 je dále nepřijatelná, pokud již žalobu v téže věci podal ze stejných právních důvodů někdo jiný.

Žaloby ve věcech samosprávy

- Ustanovení tohoto dílu se přiměřeně použijí též v případech, kdy zvláštní zákon svěřuje
 - o a) správnímu úřadu pravomoc podat žalobu proti usnesení nebo opatření orgánu územního samosprávného celku v samostatné působnosti,
 - o b) orgánu územního samosprávného celku oprávnění podat žalobu proti rozhodnutí o rozpuštění zastupitelstva

Nepřijatelnost žaloby

- Žaloba je nepřijatelná také tehdy,
 - o a) nevyčerpal-li žalobce řádné opravné prostředky v řízení před správním orgánem, připouští-li je zvláštní zákon, ledaže rozhodnutí správního orgánu bylo na újmu jeho práv změněno k opravnému prostředku jiného,
 - o b) jde-li o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné pravomoci správního orgánu,
 - X POZOR, neplatí pro žalobu na deklaraci nicotnosti!
 - OSŘ nemá prostředky, jak se vypořádat s nicotností, proto se prohlášení nicotnosti žaluje ve správním soudnictví i v soukromoprávní věci
 - o c) je-li jediným jejím důvodem tvrzená nicotnost napadeného rozhodnutí, nedomáhal-li se žalobce vyslovení této nicotnosti v řízení před správním orgánem,
 - **Ustanovení § 68 písm. c) s. ř. s. je obsoletní a nemůže být ani v případě takové žaloby důvodem pro její odmítnutí.**
 - o d) směřuje-li jen proti důvodům rozhodnutí,
 - situace, kdy žalobce **souhlasí s výrokem** rozhodnutí, ale nesouhlasí s jeho odůvodněním
 - o e) domáhá-li se přezkoumání rozhodnutí, které je z přezkoumání podle tohoto nebo zvláštního zákona vyloučeno.

Účastníci řízení

- žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla.
 - o deficit v označení žalovaného zde nejsou překážkou projednatelnosti žaloby, je-li řádně označen předmět řízení – tzn. správní rozhodnutí
 - o žaloba proti zrušenému orgánu
 - neexistuje již žalovaný, kompetence připadla jinému správnímu orgánu → stává se přímo ze zákona žalovaným
- nevyzývá se k odstranění vad podání!!!
- př. přejetí působnosti po reorganizaci Finanční správy ČR
- omyl v označení žalovaného zde není fatální (viz dikci § 69 SŘS) – stačí tedy správně identifikovat rozhodnutí
- žalovaného označujeme **bez označení** jeho **údu**, který jeho jménem jednal („Krajský úřad Karlovarského kraje – ~~odbor stavební~~“)
- ve věcech, kdy rozhodoval **služební funkcionář**, je **žalovaným** přímo on („Ředitel služby cizinecké policie...“)
- rozhodoval-li ministr / šéf ÚOSS, je žalovaným **ministerstvo / ÚOSS**
- Otázka **opomenutého účastníka** správního řízení – to, že byl opomenut, neznamená, že nebyl účastníkem → **je aktivně legitimován** – klíčové je, že zákon přiznává účastníkovi určité postavení
- opomenutý účastník řízení by se měl co nejrychleji odvolat – **musí vyčerpat řádný opravný prostředek** (buď je mu vyhověno, nebo dojde k zamítnutí)
- jako vedlejší účastník je ale časově limitován!!!

- **Tzv. „zájemníci“ podle § 34 SŘS** – mají podobné postavení jako vedlejší účastník v civilním sporu, ale vedlejší účastník v civilním sporu se přimkne k jedné ze stran, tady si hájí zájemníci pouze svoje zájmy
 - „(1) Osobami zúčastněnými na řízení jsou osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat.
 - (2) Navrhovatel je povinen v návrhu označit osoby, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, jsou-li mu známy. Předseda senátu takové osoby vyrozumí o probíhajícím řízení a vyzve je, aby ve lhůtě, kterou jim k tomu současně stanoví, oznámily, zda v řízení budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení; takové oznámení lze učinit pouze v této lhůtě. Současně s vyrozuměním je poučí o jejich právech. Obdobně předseda senátu postupuje, zjistí-li se v průběhu řízení, že je tu další taková osoba. O osobních údajích, o těchto osobách uváděných, platí přiměřeně ustanovení § 37 odst. 3.“
 - **postavení – v podstatě mají stejná práva jako účastník řízení:**
 - § 34 odst. 3 SŘS: „Osoba zúčastněná na řízení má právo předkládat písemná vyjádření, nahlížet do spisu, být vyrozuměna o nařízeném jednání a žádat, aby jí bylo při jednání uděleno slovo. Doručuje se jí žaloba, usnesení o přiznání odkladného účinku, usnesení o předběžném opatření a rozhodnutí, jímž se řízení u soudu končí. Osoba zúčastněná na řízení **nemůže disponovat jeho předmětem.**“
 - § 8 odst. 5 SŘS: „Účastník nebo osoba zúčastněná na řízení může namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočníka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočníka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.“
 - § 49 odst. 5 SŘS: „V průběhu jednání mohou soudci a se souhlasem předsedy senátu účastníci a osoby zúčastněné na řízení klást otázky účastníkům, popřípadě svědkům a znalcům anebo je vyzvat k vyjádření k věci.“
 - **také právo navrhopvat důkazy** – viz rozsudek NSS č. j. **6 As 173/2014-186** ze dne 28. 5. 2015
 - „II. Osobě zúčastněné na řízení přísluší právo navrhopvat v řízení před správním soudem na podporu svých tvrzení důkazy, přestože není výslovně uvedeno v § 34 odst. 3 s. ř. s. Disponuje-li osoba zúčastněná na řízení právem v řízení právně i skutkově argumentovat, musí mít také možnost svá skutková tvrzení opřít o relevantní důkazy. Odepření tohoto práva by bylo proti smyslu práv, která jsou jí uvedeným ustanovením výslovně přiznána.“
 - X logicky vyjma práva disponovat řízením
 - je **povinností soudu zjistit**, kdo přichází jako OZnŘ v úvahu (§ 74 odst. 2 SŘS)
 - v praxi výčty těchto osob pokulhávají (žalobci nejsou často známy) – proto je zjištění okruhu osob zúčastněných věcí soudu
 - výzva k uplatnění tohoto procesního postavení (§ 34 odst. 2 SŘS) je propadlá
 - OZnŘ zareaguje v soudcovské lhůtě – soud s ní jedná
 - OZnŘ nezareaguje v soudcovské lhůtě – soud s ní nejedná
 - OZnŘ zareaguje pozdě – soud s ní nejedná
 - proti usnesení o nepřiznání postavení OzNŘ (§ 34 odst. 4 SŘS) lze podat **kasační stížnost**
 - př. sousedi, vlastníci kabelu (ryzí OZnŘ) X **třeba odlišovat od dotčených orgánů** uvedených v rozdělovníku, které se ve věci pouze vyjadřují

Zásady soudního přezkumu

- **lze přezkoumat** (§ 78 odst. 1 SŘS):
 - **1) zákonnost** – včetně výkladu neurčitého právního pojmu (celý rozsah) a překročení správního uvážení (př. atrakce správního uvážení tam, kde není, překročení zákonných mezí pro správní uvážení)
 - **2) procesní vady** – měly-li vliv na zákonnost rozhodnutí
 - př. § 36 odst. 3 SŘ – před vydáním rozhodnutí nebyla účastníkům řízení dána možnost vyjádřit se k jeho podkladům
 - **3) otázka „nepřezkoumatelnosti“ – procesní vada**, která může mít 2 podoby:
 - **3a) nesrozumitelnost** – blíží se již k nicotnosti
 - př. příkrý rozpor odůvodnění a výroku
 - **3b) nedostatek důvodů** – rozhodnutí skutkově plave na vodě

- př. rozhodnutí se opírá o důkazy, které nejsou, správní orgán nepřezkoumal důkazy, došlo ke špatné interpretaci skutkových zjištění, důkazy jsou nezákonné, nebyl předložen spis
 - X ne případ, kdy správní orgán odflákl odůvodnění
 - př. žádost o azyl (klasický či doplňková ochrana jako detence) → správní orgán posoudí z hlediska azylu, ale ne možnost doplňkové ochrany – pak vznikla tato procesní vada a rozhodnutí je možno napadnout
- **nelze přezkoumat:**
 - **věcná správnost** (typicky nevhodné užití správního uvážení)
- **dispozitivní zásada** (dispoziční zásada)
 - soud se zabývá věcí pouze v rozsahu a z důvodů, které jsou uvedeny v žalobě = v mezích žalobních bodů (§ 71 odst. 1 písm. d) SŘS, § 75 odst. 2 věta 1 SŘS)
 - pokud se netrefí žalobce do správných důvodů, žalobu soud zamítá – nic nepotvrzuje (jde o kasaci, ne o apelaci, nepotvrzuje se správnost prvostupňového rozhodnutí)
- **výjimky zohledňované ex offio:**
 - **1) nicotnost** (§ 76 odst. 2 SŘS) – výslovně uvedeno
 - **2) nepřezkoumatelnost** – zpravidla brání věcnému přezkumu rozhodnutí a posouzení důvodnosti žalobních námitek
 - **3) vady řízení, které mohou vést k nepřezkoumatelnosti** (dle judikatury)
 - pokud jsou to těžké, tj. zjevné procesní vady, je možné je taky ex offio přezkoumat
 - **4) prekluze práva na vyměření daně či potrestání ve správním trestání** (dle judikatury)
 - podle judikatury nezákonnost – situace, kdy kompetenci správní orgán pořádk měl, ale již ji nemohl využít
- **aplikovaný skutkový a právní stav** – ke dni vydání druhostupňového správního rozhodnutí (§ 75 odst. 1 SŘS)
 - soud nemůže zohlednit skutkové novoty, ke kterým došlo v době po vydání správního rozhodnutí
 - neznamená to, že by nešlo provést **nový důkaz vzniklý následně**, ale **musí mít vazbu na skutkový stav před rozhodnutím** (dle SŘ nikoli obnova, ale institut nového rozhodnutí podle §§ 101 a 102 SŘ)
- vliv rozhodnutí ÚS ČR – negativně zákonodárnou činnost musí soud vždy zohlednit, pokud šlo o správní trestání
- kam žalovat
 - **věcná příslušnost** – vždy ke **krajskému / městskému soudu** (§ 7 odst. 1 SŘS)
 - **místní příslušnost** – dle **sídla prvoinstančního (!!!) orgánu** (§ 7 odst. 2 SŘS)
 - X vyjma věcí „důchodových“ a „sociálních“ – zde obecně dle bydliště žalobce (§ 7 odst. 3 SŘS)

Kompetenční výluky

- Ze soudního přezkoumání jsou vyloučeny úkony správního orgánu
 - a) které nejsou rozhodnutími,
 - b) předběžné povahy,
 - “o rozhodnutí předběžné povahy, na které dopadá výluka podle § 70 písm. b) s. ř. s., se jedná, pokud ve vztahu k rozhodnutí konečnému splňuje kumulativně tři podmínky: časovou, věcnou a osobní. Je tedy (1.) vydáno v již zahájeném řízení o vydání rozhodnutí konečného nebo je zákonem stanovena přiměřená lhůta pro zahájení takového řízení a účinky předběžného rozhodnutí musí být omezeny do vykonatelnosti rozhodnutí konečného. Rozhodnutí konečné pak (2.) v sobě musí věcně zahrnout vztahy upravené rozhodnutím předběžné povahy a (3.) musí být adresováno mj. i subjektu, jemuž bylo určeno rozhodnutí předběžné.”
 - c) jimiž se upravuje vedení řízení před správním orgánem,
 - ne to samé co procesní rozhodnutí – to je širší kategorie → neplatí, že nelze napadnout usnesení procesní povahy nikdy žalobou (př. zastavení řízení, odložení věci před zahájením řízení lze napadat správní žalobou)
 - výjimka platí pouze pro usnesení procesní povahy, upravující vedení řízení (př. ustanovení znalce, námitka podjatosti, přerušování řízení)
 - d) jejichž vydání závisí výlučně na posouzení zdravotního stavu osob nebo technického stavu věcí, pokud sama o sobě neznamenají právní překážku výkonu povolání, zaměstnání nebo podnikatelské, popřípadě jiné hospodářské činnosti, nestanoví-li zvláštní zákon jinak,
 - např. rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti – nelze soudně přezkoumat rozhodnutí ošetřujícího lékaře
 - e) o nepřiznání nebo odnětí odborné způsobilosti fyzickým osobám, pokud sama o sobě neznamenají právní překážku výkonu povolání nebo zaměstnání nebo jiné činnosti

- X rozhodnutí o zdravotní nezpůsobilosti vojáka z povolání – vede k ukončení pracovního poměru, musí být přezkoumatelné
- f) jejichž přezkoumání vylučuje zvláštní zákon.
 - např. rozhodnutí o neudělení víza dle zákona o pobytu cizinců

Náležitosti žaloby

- Žaloba kromě obecných náležitostí podání (§ 37 odst. 2 a 3) musí obsahovat
 - a) označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci,
 - b) označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy,
 - c) označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá,
 - pokud tato náležitost absentuje, soudní praxe to nepovažuje za vadu podání a přezkoumá všechny výroky napadeného rozhodnutí
 - pokud napadáme rozhodnutí jako celek, přezkoumají se všechny jeho výroky a ve zbytku se žaloba odmítne
 - lze, samozřejmě, žalovat i **na zrušení jen některých** výroků, lze-li je oddělit
 - př. lze zrušit jen výrok o pokutě, pokud je nepřiměřená, porušení zákona je přitom jasné
 - d) žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné,
 - kromě přesné identifikace rozhodnutí nejdůležitější bod
 - tzn. **skutková tvrzení + jejich právní subsumce**
 - př. správní orgán mě nenechal nahlédnout do spisu a tím porušil § 38 SŘ
 - obvykle není třeba explicitně uvádět, jaké veřejné subjektivní právo žalobce bylo dotčeno
 - co nejvíce konkrétně a kvalitně, specifikovat skutek a podřadit pod právní normu, říct, proč to bylo špatně a co by se stalo, kdyby k tomu nedošlo
 - e) jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést,
 - jde o důkazy nad rámec správního spisu
 - seznamování se s obsahem správního spisu (zjišťování skutkového stavu) není považováno za dokazování
 - **plná jurisdikce** – soud není vázán ve skutkových věcech správním spisem
 - f) návrh výroku rozsudku.
 - žalovat lze na:
 - 1) zrušení rozhodnutí žalovaného (jeho části) a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení
 - **2) uplatnění moderačního práva soudem (§ 78 odst. 2 SŘS)** – př. snížení nepřiměřeně vysoké pokuty
 - navrhovatel o to musí požádat
 - je soud navrhovanou moderací vázán? – dle Havelce spíše ne
 - 3) deklaraci nicotnosti
 - lze použít **petit ad eventum**
 - zrušit a vrátit, ad eventum moderovat
 - nicotnost, ad eventum zrušit a vrátit
 - je dokonce vhodnější požadavky formulovat šířeji
 - možnost **zrušení též prvostupňového rozhodnutí** (§ 78 odst. 3 SŘS) je **výlučně oprávněním soudu** – žalobce tímto oprávněním nedisponuje
 - soud ho současně zrušit může, ale nemusí – nepotřebuje k tomu návrh účastníka řízení
 - pokud je zrušení též prvostupňového rozhodnutí navrženo, soud ho může zrušit, ale pokud návrhu nevyhoví, pak ho nemusí v tomto rozsahu zamítnout (!)
- K žalobě žalobce připojí jeden opis napadeného rozhodnutí. Žalobce může kdykoli za řízení žalobní body omezit. Rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body může jen ve lhůtě pro podání žaloby.
- označení žalovaného je součástí obecných požadavků návrhu

Lhůta pro podání žaloby

- žalobu lze podat do dvou měsíců poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou.
- žalobu podle § 66 odst. 1 až 3 může oprávněný žalobce podat do tří let od právní moci rozhodnutí, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, a nenabývá-li rozhodnutí právní moci, od doručení rozhodnutí poslednímu účastníku, který proti němu mohl žalobu sám podat. Žalobu podle § 66 odst. 4 může oprávněný žalobce podat, dokud neuplynula lhůta pro podání žaloby všem účastníkům, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.

- jestliže soud rozhodující v občanském soudním řízení zastavil řízení proto, že šlo o věc, v níž měla být podána žaloba proti rozhodnutí správního orgánu, může ten, kdo takovou žalobu v občanském soudním řízení podal, podat u věcně a místně příslušného soudu žalobu ve správním soudnictví do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí o zastavení řízení. V takovém případě platí, že žaloba byla podána dnem, kdy došla soudu rozhodujícímu v občanském soudním řízení
- zmeškání lhůty pro podání žaloby nelze prominout.

Odkladný účinek žaloby

- podání žaloby nemá odkladný účinek, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak.
- soud na návrh žalobce po vyjádření žalovaného usnesením přizná žalobě odkladný účinek, jestliže by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nepochybně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem.
- přiznáním odkladného účinku se pozastavují do skončení řízení před soudem účinky napadeného rozhodnutí
- návrhu na přiznání odkladného účinku rozhodne soud bez zbytečného odkladu; není-li tu nebezpečí z prodlení, rozhodne do 30 dnů od jeho podání. Usnesení o návrhu na přiznání odkladného účinku musí být vždy odůvodněno.
 - o usnesení o přiznání odkladného účinku může soud i bez návrhu usnesením zrušit, ukáže-li se v průběhu řízení, že pro přiznání odkladného účinku nebyly důvody, nebo že tyto důvody v mezidobí odpadly.

Projednání žaloby

- Předseda senátu doručí žalobu žalovanému do vlastních rukou a doručí ji těm osobám zúčastněným na řízení, jejichž okruh je ze žaloby zřejmý. Současně uloží žalovanému, aby nejdéle ve lhůtě jednoho měsíce předložil správní spisy a své vyjádření k žalobě; k žalobě nebo jinému návrhu, o kterém je soud povinen rozhodnout ve lhůtách počítaných na dny, je žalovaný povinen předložit správní spisy a své vyjádření bez zbytečného odkladu. Došlé vyjádření doručí žalobci a osobám zúčastněným na řízení; přitom může žalobci uložit, aby podal repliku. Předseda senátu může uložit i jiným osobám nebo úřadům, aby předložily své spisy k projednání věci potřebné, popřípadě také sdělily své stanovisko k věci.
- Zjistí-li soud kdykoli před nařízením jednání, že jsou tu ještě další osoby zúčastněné na řízení, vyrozumí je předseda senátu o probíhajícím řízení.

Přezkoumání napadeného rozhodnutí

- o při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.
- o soud přezkoumá v mezích žalobních bodů napadené výroky rozhodnutí. Byl-li závazným podkladem přezkoumávaného rozhodnutí jiný úkon správního orgánu, přezkoumá soud k žalobní námitce také jeho zákonnost, není-li jím sám vázán a neumožňuje-li tento zákon žalobci napadnout takový úkon samostatnou žalobou ve správním soudnictví.
 - typicky rozhodnutí opřená o **závazná stanoviska** (§ 149 SŘ)

Rozhodování bez nařízení jednání

- soud zruší napadené rozhodnutí pro vady řízení bez jednání rozsudkem
 - o pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí,
 - o proto, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, je v rozporu se spisy nebo v nich nemá oporu anebo vyžaduje rozsáhlé nebo zásadní doplnění,
 - o pro podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, mohlo-li mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.
- zjistí-li soud, že rozhodnutí trpí takovými vadami, které vyvolávají jeho nicotnost, vysloví rozsudkem tuto nicotnost i bez návrhu. Pokud se důvody nicotnosti týkají jen části rozhodnutí, soud vysloví nicotnou jen tuto část rozhodnutí, jestliže z povahy věci nevyplývá, že ji nelze oddělit od ostatních částí rozhodnutí.
- nejsou-li důvody pro postup podle ustanovení odstavců 1 a 2 nebo podle § 51, nařídí předseda senátu jednání. Z důvodů uvedených v odstavcích 1 a 2 soud napadené rozhodnutí zruší, popřípadě vysloví jeho nicotnost i tehdy, vyjdou-li tyto vady najevo při jednání.

Dokazování

- Dokazování provádí soud při jednání.
- V rámci dokazování může soud zopakovat nebo doplnit důkazy provedené správním orgánem, neupraví-li zvláštní zákon rozsah a způsob dokazování jinak. Soud jím provedené důkazy hodnotí jednotlivě i v jejich souhrnu i s důkazy provedenými v řízení před správním orgánem a ve svém rozhodnutí vyjde ze skutkového a právního stavu takto zjištěného.
- vždy je nutné, hodlá-li soud provést důkaz
- postup dle § 51 odst. 1 SŘS (rozhodnutí bez jednání) – vždy, pokud to účastníci chtějí:
 - o „Soud může rozhodnout o věci samé bez jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí. Má se za to, že souhlas je udělen také tehdy, nevysloví-li účastník do dvou týdnů od doručení výzvy předsedy senátu svůj nesouhlas s takovým projednáním věci; o tom musí být ve výzvě poučen.“

- usnesení rozšířeného senátu NSS č. j. **7 As 93/2014-48** ze dne 16. 2. 2016
 - o i když účastník souhlasí s rozhodnutím bez jednání (alespoň konkludentně), ale navrhuje provedení důkazu (což by vyžadovalo jednání), **nemusí soud jednání nařídít, nehodlá-li navržený důkaz provést**
- ve správním soudnictví platí princip plné jurisdikce – správní soud není odkázán jen na obsah správního spisu, ale může si dokazování sám doplnit
- dokazováním není seznámení se s obsahem správního spisu
- těžiště dokazování se nesmí přesunout před správní soud (nejde o nalézací, ale o kasační instanci)

Uspokojení navrhovatele

- jde o institut použitelný obecně (§ 62 SŘS), nikoliv jen v řízení o žalobě proti rozhodnutí
- význam – **aby řízení bylo zastaveno v době, kdy navrhovatel již svého cíle dosáhl** (př. odepřená informace již byla poskytnuta)
- jsou-li splněny podmínky § 62 SŘS, **soud řízení zastaví** (další vedení sporu by mělo maximálně jen akademický význam)
- co může být oním „**uspokojením**“ v řízení o žalobě proti správnímu rozhodnutí? – k tomu viz § 153 SŘ:
 - o 1) přezkumné řízení
 - o 2) vyslovení nicotnosti
 - o 3) nové rozhodnutí (zřejmě obecně, nejen snížení pokuty / upuštění od trestu)
- uspokojení žalobce **záleží na tom, jak to on subjektivně vnímá**

Rozsudek

- je-li žaloba důvodná, soud zruší napadené rozhodnutí pro nezákonnost nebo pro vady řízení. Pro nezákonnost zruší soud napadené rozhodnutí i tehdy, zjistí-li, že správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení nebo jej zneužil.
- rozhoduje-li soud o žalobě proti rozhodnutí, jímž správní orgán uložil trest za správní delikt, může soud, nejsou-li důvody pro zrušení rozhodnutí podle odstavce 1, ale trest byl uložen ve zjevně nepřiměřené výši, upustit od něj nebo jej snížit v mezích zákonem dovolených, lze-li takové rozhodnutí učinit na základě skutkového stavu, z něhož vyšel správní orgán, a který soud případně vlastním dokazováním v nikoli zásadních směrech doplnil, a navrhl-li takový postup žalobce v žalobě.
- zrušuje-li soud rozhodnutí, podle okolností může zrušit i rozhodnutí správního orgánu nižšího stupně, které mu předcházelo.
- zruší-li soud rozhodnutí, vysloví současně, že věc se vrací k dalšímu řízení žalovanému.
- právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku nebo rozsudku vyslovujícím nicotnost, je v dalším řízení správní orgán vázán.
- zrušil-li soud rozhodnutí správního orgánu ve věci, v níž sám prováděl dokazování, zahrne správní orgán v dalším řízení tyto důkazy mezi podklady pro nové rozhodnutí.
- soud zamítne žalobu, není-li důvodná.

Jak může soud rozhodnout?

- 1) zamítne
- 2) zruší + vrátí věc druhostupňovému orgánu k dalšímu řízení
- 3) zruší také prvostupňové rozhodnutí a vrátí věc druhostupňovému orgánu (žalovanému) k dalšímu řízení
 - o jde o oprávnění soudu, nikoli o možnost takto žalovat
 - o pokud to přesto žaloba navrhuje a soud tomu nechce vyhovět, není třeba v tomto rozsahu žalobu zamítat
- 4) vysloví nicotnost
 - o u event. petitu často nicotnost / ad eventum nezákonnost
 - o případně žalobu ve zbytku zamítne (pokud soud deklaruje nezákonnost, ve zbytku ohledně nicotnosti zamítá!)
- 5) moderuje
 - o jen tady soud může vstoupit do správního uvážení správního orgánu, nahradí ho svým – moderuje zákonné rozhodnutí!!!
 - o u eventuálního petitu zrušení pro nezákonnost / ad eventum moderace, případně žalobu ve zbytku zamítne

Poznámka k nákladům řízení

- základní pravidlo – **zásada úspěchu ve věci**
 - o § 60 odst. 1 SŘS: „Nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Měl-li úspěch jen částečný, přizná mu soud právo na náhradu poměrné části nákladů.“

- ALE soudní judikatura dovodila, že **úspěšnému správnímu orgánu se náhrada nákladů nepřiznává** – soudní poplatky neplatí + pokud si vzal advokáta, nejde o účelně vynaložené náklady, protože má být schopen obhájit svá rozhodnutí za pomoci vlastního aparátu, nepřiznáváme mu ani paušální náhradu (300 Kč za úkon)
 - nález ÚS ČR č. j. **IV. ÚS 1087/09-1** ze dne 24. 11. 2009: „V souladu s nálezem Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 2929/07 nutno zdůraznit, že tam, kde k hájení svých zájmů je stát vybaven příslušnými organizačními složkami finančně i personálně zajištěnými ze státního rozpočtu, není důvod, aby výkon svých práv a povinností v této oblasti přenášel na soukromý subjekt, jímž byl advokát, a pokud tak přesto učiní, pak není důvod pro uznání takto mu vzniklých nákladů jako účelně vynaložených.“

rozsudek NSS č. j. **5 Afs 15/2014-38** ze dne 14. 5. 2015: „I. Žalované správní orgány mají právo na náhradu účelně vynaložených nákladů přesahujících jejich běžnou úřední činnost.“

B 16. Nejvyšší správní soud, kasační stížnost

Obecně

- v Ústavě ČR č. 1/1993 Sb. se NSS objevil jako nový prvek
 - o čl. 91 odst. 1: „Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Zákon může stanovit jejich jiné označení.“
 - o Ústavou došlo k zařazení NSS do soustavy soudů ČR, **zřízen** byl až soudním řádem správním s účinností **od 1. ledna 2003**
- charakteristika: „vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví“
- sídlo – Brno (vládní návrh SŘS počítal s Prahou)
- **státní správa NSS** – Ministerstvo spravedlnosti ČR (ústřední orgán), předseda (JUDr. Josef Baxa), místopředseda NSS (JUDr. Michal Mazanec)
- **právní úprava**
 - o Ústava – čl. 91
 - o SŘS – část II.
 - o + jednací řád NSS

Stručně ke správnímu soudnictví (viz otázka 25A)

- ústavní garance - čl. 36 odst. 2 LZPS
- právní úprava v SŘS – k němu ve vztahu subsidiarity OSŘ
- výlučně dispoziční zásada
- slouží především k ochraně veřejných subjektivních práv, vedle toho správní soudy rozhodují i v dalších věcech stanovených zákonem
- je nadstavbou k systému prostředků ochrany práv v rámci veřejné správy, přichází na řadu, až když ochrana práv ve veřejné správě nebyla účinná – zásada subsidiarity správně-soudní ochrany
- jednájí a rozhodují KS (SS je od další pravomoci odděleno pouze vnitřní organizací příslušného soudu) a NSS
- X rozhodování správních orgánů v soukromoprávních věcech = část pátá OSŘ

Stručná historie NSS

- ústavní základy SS položeny „prosincovou“ ústavou Rakouského císařství (přesněji čl. 15 zákona č. 144/1867, o moci soudcovské) -> konstituování Správního soudního dvora ve Vídni
 - o vlastní aktivace Správního soudního dvora až „říjnovým“ zákonem z roku 1875
- po vzniku Československa došlo k převzetí „říjnového zákona“ (s některými změnami = Pantůčkovy škrtky) a recipování samotné instituce Nejvyššího správního soudu
 - o přijat zákon č. 3/1918, o nejvyšším správním soudě a řešení kompetenčních konfliktů (tzv. „listopadový zákon“) -> vznikl NSS se sídlem v Praze
- zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře došlo k likvidaci SS a tím i NSS
- k obnově NSS došlo až čl. 91 nové Ústavy ČR, kdy NSS byl zařazen do soustavy soudů a měl tvořit druhý vrchol soudní soustavy
 - o ke skutečnému zřízení došlo až přijetím sřs v roce 2003

Pravomoc (správních soudů) § 4 sřs

- jednotlivé **procesní nástroje** správních soudů = ve kterých věcech rozhodují
- věcná agenda:

A) klasická správní

- kompetence dělená mezi KS i NSS
- NSS rozhoduje o případných **kasačních stížnostech**
- hlavní triáda:
 1. žaloby **proti rozhodnutím správních orgánů**
 2. žaloby **proti nečinnosti správních orgánů**
 3. žaloby **proti nezákonným zásahům správních orgánů**
 4. návrhy na **zrušení OOP nebo jeho části**
 - o přezkum OOP od 1. 5. 2005

B) volební

- kompetence dělená mezi oba články
- **krajské soudy řeší volby s lokálním dosahem** – komunální, krajské volby (omezená možnost podat kasační stížnost – § 104 odst. 1 SŘS)
- **NSS řeší celostátní volby** – volby do obou komor Parlamentu ČR, do Evroparlamentu, volby prezidenta republiky (přímá volba)
 - zpravidla v sobotu bývají vyhlášeny výsledky voleb, v úterý se pak výsledek vyhláší ve sbírce zákonů, poté běží 10denní lhůta, jež uplyne v pátek a následně má NSS 20 dnů na rozhodnutí
 - vyplývá ze zvláštního právního předpisu

C) ve věcech místního a krajského referenda

- o zásadně projednávají a rozhodují **krajské soudy**, ale přípustná je samozřejmě i kasační stížnost

D) ve věcech politických stran a hnutí

- o v níže uvedených případech vede k aktivaci **NSS**
- o § 15 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích rozlišuje 3 návrhy:
 - **1) na rozpuštění strany a hnutí** (§ 13 odst. 1 písm. c) SdrPol)
 - **2) na pozastavení činnosti** strany a hnutí (§ 14 odst. 1 SdrPol)
 - např. pokud neodevzdají PS výroční finanční zprávu
 - **3) na znovuoobnovení činnosti** strany a hnutí (§ 14 odst. 3 SdrPol)
- o privilegováným navrhovatelem je vláda, může ho podat i prezident
 - kdokoli jiný může podat pouze podnět

E) kompetenční spory

- o vede k aktivaci **NSS**
- o jen určité kompetenční konflikty (§ 97 odst. 1 SŘS)
 - **1) mezi orgány jakékoli samosprávy a správní úřad**
 - **2) mezi orgány jakékoli samosprávy navzájem**
 - **3) mezi ústředními správními úřady navzájem**
- o X kompetenční spory mezi správními orgány a správními soudy, resp. mezi civilními a správními soudy řeší **Zvláštní senát v Brně při NSS (sídlí v sídle NSS, ale není jeho součástí) podle zákona č. 131/2002 Sb., o řešení některých kompetenčních sporů**
 - tvoří ho 3 soudci z NS a 3 soudci z NSS
 - kritériem je u něj otázka soukromého x veřejného práva (pokud civilní soud shledá, že není pravomocný, zastaví řízení pro nedostatek procesních podmínek a poučí o možnosti podání žaloby do 1 měsíce ke správnímu soudu (je to lhůta hmotněprávní – plyne z judikatury, zachovává lhůtu pro podání, zatímco správní soud při nedostatku pravomoci odmítá!))
- o X zbytkovou agendu v rámci kompetenčních sporů má i ÚS ČR! (na základě čl. 87 odst. 1 písm. k) ÚČR)

F) návrh na zrušení služebního předpisu

- o rozhoduje o něm **Městský soud v Praze**
- o jediný návrh neuvedený v § 4 SŘS
- o novinka zakotvená zákonem č. 250/2014 Sb. od 1. 1. 2015

Pravomoc NSS

- z výše uvedeného vyplývá pravomoc NSS
- **1. plynoucí ze SŘS**
 - o kasační stížnost § 102 SŘS
 - tímto dbá o zákonost a jednotu rozhodování KS a správních orgánů
 - směřuje proti pravomocným rozhodnutím KS v SS a stěžovatelé se jí domáhají zrušení napadených rozhodnutí
 - o kompetenční spory § 97 SŘS
 - soud rozhoduje kladný nebo záporný kompetenční spor, jehož stranami jsou
 - a) správní úřad a orgán územní, zájmové nebo profesní samosprávy, nebo
 - b) orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem, anebo
 - c) ústřední správní úřady navzájem
 - o ve věcech politických stran a hnutí § 94 odst. 1 písm. b) + 95 SŘS
 - rozpuštění politické strany či hnutí; pozastavení a znovuoobnovení jejich činnosti
 - o (do roku 2012 přezkoumával jako jediný OOP – dnes v 1. stupni KS)
- **2. plynoucí ze zvláštních zákonů** – vychází z ustanovení § 88 an. SŘS
 - o zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu (PS + Senát) § 87 + 88
 - napadá se neplatnost voleb, neplatnost volby kandidáta nebo neplatnost hlasování
 - o zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky § 65 + 66
 - napadá se neplatnost volby i odmítnutí kandidátní listiny
 - o zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu § 56 + 57
 - napadá se neplatnost volby kandidáta i odmítnutí kandidátní listiny, škrtnutí kandidáta na listině a rozhodnutí o registraci kandidátní listiny

Další činnost

- přijímá **stanoviska** k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu (§19)
 - o na základě sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů v SS
 - o v zájmu jednotného rozhodování soudů
 - o není příliž využíváno, **sjednocování činnosti správních soudů** (§ 12 odst. 2 SŘS)
 - o stanovisko není rozhodnutí v konkrétní věci, ale jednoznačná odpověď (v podobě tzv. právní věty) na zobecněnou právní otázku
 - o nejsou navenek formálně závazná, jejich význam spočívá (vedle síly použité argumentace a postavení soudu) zejména v tom, že dávají odpověď na otázku, jakým způsobem bude NSS v budoucnu nahlížet na řešení konkrétního právního problému
 - o vůči právnímu názoru vyslovenému ve stanovisku se senáty NSS nemohou vymezovat prostřednictvím rozšířeného senátu a musí tak z něj při svém rozhodování vycházet (§ 17 odst. 2 SŘS, § 60 Jednacího řádu NSS)
 - o z důvodu zrušení kolegií zůstalo jediným orgánem, který může zaujímat stanoviska, plénum NSS
- usnést se na **zásadním usnesení** při své rozhodovací činnosti (§18 SŘS)
 - o v zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů se na něm může usnést
 - o není příliž využíváno, **sjednocování činnosti správních orgánů** (§ 12 odst. 3 SŘS)
 - o pokud senát NSS dospěje při rozhodování opětovně k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru o téže právní otázce, o němž se opírá rozhodnutí správního orgánu – může předložit k posouzení rozšířenému senátu (předseda + 8 soudců) – pokud se ten usnese na právním názoru, které je shodný s dosavadní rozhodovací činností NSS, tak přijme **zásadní usnesení**
 - (postup v případě, kdy se rozšířený senát s právním názorem senátu neztotožnil SŘS neupravuje)
 - o aby mohl rozšířený senát NSS vydat zásadní usnesení, musí
 - a) existovat rozhodnutí NSS obsahující konkrétní právní názor,
 - b) senátu NSS napadnout věc, jejímž předmětem bude rozhodnutí správního orgánu, které se opírá o odlišný právní názor na tutéž právní otázku,
 - c) tento senát NSS dospět k závěru, že setrvává na právním názoru již dříve vysloveném tímto soudem (v opačném případě následuje postup dle § 17 odst. 1 SŘS – předpokladem vydání zásadního usnesení je tak názorový soulad senátů NSS),
 - d) tento senát NSS dospět k závěru, že vzhledem k okolnostem je třeba předložit tuto právní otázku rozšířenému senátu k posouzení
- * jen rozšířený senát je oprávněn zaujmout a v rozhodnutí uplatnit právní názor od dřívějšího právního názoru odchylný (§17)
 - o v opačném případě věc vrátí senátu, který mu věc postoupil
 - o tento mechanismus je zaveden pouze v rámci NSS
 - KS se může odchýlit od dosavadní judikatury NSS v určité otázce, jestliže v dané věci není vázán právním názorem vysloveným NSS ve zrušovacím rozhodnutí vydaném v řízení o kasační stížnosti a jestliže svůj odlišný právní názor podloží náležitou argumentací
 - o judikatura rozšířeného senátu se pak velmi těžko překonává
 - o toto ustanovení neplatí, byl-li odlišný právní názor již vysloven ve stanovisku NSS
- působí jako **kárný soud** ve věcech kárných provinění soudců, státních zástupců a soudních exekutorů (zákon č. 7/2002 Sb.)
 - o kromě předsedy kárného senátu jsou ostatní jeho členové extraneové
 - o **řízení ve věcech soudců** (§ 4) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalším členem je soudce některého obecného soudu a potom ještě 3 přísedící (mezi přísedícími musí být vždy nejméně 1 státní zástupce, 1 advokát a 1 osoba vykonávající jiné právnické povolání – př. akademický pracovník)
 - NSS to dělá od 1. 10. 2008
 - o **řízení ve věcech státních zástupců** (§ 4a) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalšími členy jsou 4 přísedící (mezi přísedícími musí být 2 státní zástupci, vždy nejméně 1 advokát a 1 osoba vykonávající jiné právnické povolání – př. akademický pracovník)
 - NSS to dělá od 1. 10. 2008
 - o **řízení ve věcech soudních exekutorů** (§ 4b) – předsedou kárného senátu je soudce NSS, jeho zástupcem je soudce NS, dalšími členy jsou 4 přísedící (mezi přísedícími musí být 2 soudní exekutoři, vždy nejméně 1 advokát a 1 osoba navržená VOP)
 - NSS to dělá od 1. 11. 2009
 - o **funkční období** kárných senátů je vždy 5 let
 - o jde o návrhové řízení (§ 8 odst. 1) a řízení před kárnými senáty je jednoinstanční (§ 21)
 - o jediné možnost ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí podat návrh na obnovu kárného řízení (§ 22)
 - o je možné podat ústavní stížnost

Organizace

- funkcionáři NSS

- předseda NSS – jmenován prezidentem z řad soudců NSS na **funkční období 10 let**
 - vykonává také státní správu soudu (resp. ji vykonává MS ČR jeho prostřednictvím)
 - od počátku JUDr. Josef Baxa (1959)
 - po projednání v plénu vydává Jednací řád – byl vydán s účinností od 1. ledna 2004 ve Sbírce rozhodnutí NSS ale uveřejněn nebyl, je však dostupný na webových stránkách NSS
 - podle §74 jednacího řádu může předseda NSS předložit rozšířenému senátu k posouzení právní otázky týkající se především použití a výkladu právních předpisů, účinnosti právní úpravy a návrhu nových právních předpisů
 - činnost např.
 - zajišťuje chod soudu po stránce personální a organizační, zejména tím, že zajišťuje řádné obsazení soudci, asistenty soudců, odbornými a dalšími zaměstnanci a vyřizuje personální věci soudců,
 - dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování,
 - zajišťuje poskytování informací soudem podle zvláštního právního předpisu,
 - kontroluje činnost ředitele správy soudu,
 - provádí prověrky soudních spisů,
 - vyřizuje stížnosti, ...
- místopředseda NSS – jmenován prezidentem z řad soudců NSS na **funkční období 10 let**
 - vykonává také státní správu soudu v rozsahu určeném předsedou (resp. ji vykonává MS ČR jeho prostřednictvím)
 - od počátku JUDr. Michal Mazanec (1951)

- soudní oddělení

- soudní oddělení tvoří senát (případně více senátů), asistenti soudců a soudní kancelář
- v čele je předseda senátu uvedený v rozvrhu práce na prvním místě, který oddělení řídí a odpovídá za jeho činnost
- soudní kancelář zabezpečuje administrativní a jiné kancelářské práce pro jednotlivé senáty v souladu s pokyny předsedy a členů senátu nebo jejich asistentů

- úsek správy soudu

- ředitel správy soudu zajišťuje provoz soudu a některé další činnosti související s výkonem státní správy
- ředitel správy je jmenován a odvoláván předsedou NSS, funkci vykonává v pracovním poměru
- ředitel např.
 - zajišťuje provoz soudu po stránce hospodářské, materiální a finanční
 - vyřizuje personální věci zaměstnanců (ne soudců) působících u NSS
 - zajišťuje řádný chod soudních kanceláří

- oddělení dokumentace a analytiky

- zabývá se úpravami databáze judikatury
- monitoruje judikaturu jiných soudů, přijatou a připravovanou legislativu
- analyzuje pro rozhodování konkrétních případů judikaturu, rozhodovací praxi (rešerše)

- správní oddělení

- personální oddělení

- kancelář předsedy soudu

- bezpečnostní ředitel

- fungovala také 2 kolegia (finančně-správní a sociálně-správní), ale k 1. 1. 2014 byla zrušena – zrušení specializace vnímáno kriticky

Senáty

- NSS má 16 senátů – 10 rozhoduje v SS + 6 kárných senátů, přičemž na NSS je 10 soudních oddělení (v každém jeden senát)
 - kárné senáty ve věcech soudců: Senát č. 11, 13, 16
 - kárné senáty ve věcech státních zástupců: Senát č. 12
 - kárné senáty ve věcech exekutorů: Senát č. 14, 15
- většina soudců působí i v jiných senátech
 - 1. základem jsou senáty o **3 členech** (§ 16 odst. 2 písm. b) SŘS)
 - 2. **7členné senáty** pro projednávání kompetenčních sporů, pro věci volební, ve věcech politických stran a politických hnutí, ve věcech místního a krajského referenda (§ 16 odst. 2 písm. a) SŘS)
 - 3. 7členný **rozšířený senát**, popř. 9členný rozšířený senát (§ 16 odst. 3 SŘS)

- předseda a 6 soudců – pokud rozhoduje ve věci, kterou mu postoupil senát skládající se z předsedy a 2 soudců
 - předseda a 8 soudců – v ostatních případech (většinou spory mezi 3x7 nebo 7x7 členným senátem)
- i složení soudních těles se proměňuje – pozitivní efekt v tom, že nutí jednotlivé soudce ke komunikaci
 - **proč mají někdy senáty NSS větší počet členů?**
 - o **složitost kompetenčních sporů** – potřeba erudice většího počtu soudců
 - o věci volební a politických stran či hnutí – **citlivost politických sporů**, rozhodování více soudců by mělo maximálně rozmělnit jejich vlastní politické názory

Plénium

- tvoří všichni soudci NSS (§ 20 SŘS)
- usnášeníschopnost za přítomnosti nejméně 2/3 svých členů
- rozhodování
 - o přijetí usnesení – souhlas nadpoloviční většiny přítomných členů
 - o zaujetí stanoviska, k rozhodnutí o počtu kolegií – souhlas nadpoloviční většiny všech členů
- zasedání jsou neveřejná
- ministr spravedlnosti a předseda NSS mají právo se zúčastnit zasedání; mohou se přizvat i jiné osoby
- předseda NSS svolává, určuje program a řídí zasedání
- předseda NSS povinen do 1 měsíce svolat plénium, pokud o to požádá nejméně 1/3 soudců NSS

Soudci a asistenci soudců

- jednotliví soudci vykonávají rozhodovací činnost soudu + předsedové senátu zároveň organizují a řídí jejich činnost
- soudci NSS je jmenován alespoň jeden asistent soudce
- pracovní poměr asistenta vzniká jmenováním a řídí se zákoníkem práce, pokud SŘS nestanoví jinak
- asistenta jmenuje a odvolává předseda NSS na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná
- funkce asistenta se považuje za zrušenou, zanikne-li funkce příslušného soudce
- **podmínky**
 - o bezúhonný občan
 - o VŠ vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na VŠ v ČR
- činí jednotlivé úkony soudního řízení správního z pověření soudce NSS

Soudcovská rada

- **poradní orgán předsedy NSS**
- má 5 členů
- funkce člena rady je neslučitelná s funkcí předsedy, místopředsedy a předsedy kolegia NSS
- radu svolává, určuje program a řídí jednání předseda rady; na žádost povinnost svolat do jednoho měsíce jednání rady
- usnášeníschopnost – za přítomnosti nadpoloviční většiny všech svých členů; přijetí usnesení – souhlas nadpoloviční většiny všech členů rady
- zasedání neveřejná
- předseda/místopředseda NSS se mohou účastnit zasedání rady, činit návrhy a vyjadřovat se k projednávaným otázkám; mohou být přizváni i další osoby
- činnost – např.
 - o vyjadřuje se ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy senátu NSS,
 - o projednává návrhy rozvrhu práce NSS a jeho změn,
 - o vyjadřuje se k zásadním otázkám státní správy NSS

Stížnosti § 30

- stížnosti na **průtahy v řízení, nevhodné chování** nebo **narušování důstojnosti řízení** místopředsdou soudu, předsedy senátu, soudci, asistenty soudců a dalšími zaměstnanci NSS
- vyřizuje předseda NSS nebo ministerstvo, pokud si jejich vyřízení vyhradilo
- v případě nesouhlasu s vyřízením stížnosti je možnost se obrátit s podáním na ministerstvo

Sbírka rozhodnutí

- k zajištění jednoty rozhodování soudů
- po projednání v plénu se uveřejňují vybraná rozhodnutí NSS, rozhodnutí KS v SS, stanoviska zaujímaná plénem a zásadní usnesení přijímaná rozšířeným senátem v oblasti rozhodování správních orgánů (poslední dvě jsou mimoprocesní prostředky)
- z hlediska organizačního se přípravou a vydáváním sbírky zabývají oddělení dokumentace a analytiky a redakční rada
 - o první selekce určitých vyslovených názorů, úprava judikatury pro tuto sbírku prochází vnitřním (soudci NSS) a vnějším připomínkovým řízením (akademici, VOP, krajské soudy atd.)
 - o tom, která rozhodnutí budou uveřejněna ve Sbírce rozhodnutí NSS rozhoduje plénium NSS (§ 20 SŘS)

rozhodnutí jsou taktéž publikována na internetových stránkách NSS

B 17. Ústavní soud a kontrola veřejné správy

Obecná charakteristika

- právní úpravu vztahující se k této problematice nalezneme v Ústavě v hlavě IV., a především pak v zákoně o ÚS
- Ústavní soud sídlí v Brně, je jedním z vrcholných ústavních orgánů, jenž je formálně oddělen od soustavy obecného soudnictví
- jedná se o státní orgán soudního typu, který má postavení **specializovaného soudního orgánu ochrany ústavnosti**
- představuje model **koncentrovaného a specializovaného ústavního soudnictví**
- zabývá se kontrolou ústavnosti, popř. i zákonnosti jednání orgánu veřejné moci

Pravomoc a působnost ÚS ve vztahu k veřejné správě

- A) Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů
- B) Incidentní kontrola ústavnosti, tj. rozhodování o obecných ústavních stížnostech proti zásahu orgánu VS do ústavně zaručených základních práv a svobod
- C) Rozhodování o komunálních stížnostech (zásah státu do územní samosprávy)
- D) Posuzování zákonnosti rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiného rozhodnutí týkajícího se činnosti politické strany
- E) Rozhodování sporů o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy -> kompetenční spory

Organizace ÚS

- ÚS je představován 15 soudci jmenovanými prezidentem republiky se souhlasem Senátu na dobu 10 let (funkce se ujmá složením slibu)
- ústavním soudcem může být jmenován pouze:
 - o bezúhonný občan
 - o volitelný do Senátu
 - o má vysokoškolské právnické vzdělání
 - o nejméně 10 let byl činný v právnickém povolání
- Ústavní soud zastupuje navenek **předseda ÚS**, který dále:
 - o vykonává správu ÚS
 - o svolává zasedání pléna a určuje pořad jeho jednání a řídí jej
 - o jmenuje předsedy senátů ÚS
 - o plní další úkoly
- **plénium** je tvořeno všemi soudci (předseda, 2 místopředsedové a 4 tříčlenné senáty) – v plénu se rozhoduje o zrušení zákona či právního předpisu, popř. o jiných věcech, o kterých se nerozhoduje v senátech
- **senáty** – jsou 4 a každý po 3 členech, rozhodují např. o ústavní stížnosti, předseda senátu svolává zasedání senátu a řídí jeho jednání
 - o předseda a místopředsedové nemohou být stálými členy
- **soudce zpravodaj** – je určen rozvrhem práce, případně na něj konkrétní návrh došlý ÚS a přísluší mu určitá rozhodovací pravomoc (může usnesením návrh odmítnout)
- **kárný senát** – 5 členů, rozhoduje v kárném řízení o kárném provinění soudce ÚS

rozvrh práce vydává předseda ÚS pro každý kalendářní rok

Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů

- ÚS rozhoduje o zrušení zákonů/jiných právních předpisů nebo jeho jednotlivých ustanovení, pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem
 - o hovoříme o roli ÚS jako **negativního zákonodárce**
- V rámci kontroly veřejné správy nás zajímají především „**jiné právní předpisy**“, kterými rozumíme:
 - o nařízení vlády
 - o vyhlášky ministerstev a nařízení jiných správních úřadů
 - o nařízení obcí a krajů
 - o obecně závazné vyhlášky obcí a krajů

Aktivní legitimace

- návrh na zrušení **kteréhokoli** právního předpisu může podat:
 - o vláda
 - o skupina nejméně 25 poslanců nebo skupina nejméně 10 senátorů
 - o senát ÚS
 - o plénium ÚS

- zastupitelstvo kraje
- veřejný ochránce práv (tomu se zasílá každý návrh na zrušení právního předpisu)
- ten, kdo podal ústavní stížnost nebo ten, kdo podal návrh na obnovu řízení
 - za podmínek § 74 nebo § 119 odst. 4 zákona o ÚS

§74:

Spolu s ústavní stížností může být podán návrh na zrušení zákona nebo jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jestliže podle tvrzení stěžovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.

- dále může podat:
 - Ministerstvo vnitra – návrh na zrušení **OZV obce, kraje nebo hl. města Prahy**
 - věcně příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad – návrh na zrušení **nařízení kraje/hl. města Prahy**
 - ředitel krajského úřadu – návrh na zrušení **nařízení obce**
 - zastupitelstvo obce – návrh na zrušení **právního předpisu kraje**, do jehož územního obvodu náleží

Řízení před ÚS

- o návrhu rozhoduje plénum ÚS
- **účastníkem řízení** je navrhovatel a ten, kdo napadený právní předpis vydal
- do řízení může vstoupit veřejný ochránce práv jako vedlejší účastník (pokud není sám navrhovatelem)
- řízení zpravidla končí meritorním rozhodnutím:
 - **návrhu vyhoví** – dojde k závěru, že je právní předpis v rozporu s ústavním pořádkem/zákonem a nálezem takový předpis zruší ke dni, který v nálezu určí
 - **návrh zamítne** – dojde k závěru, že nejsou dány procesní nebo obsahové důvody ke zrušení
- pravomocná rozhodnutí, která byla vydána na základě zrušeného právního předpisu, zůstávají nedotčena, práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonávat

Rozhodování o ústavní stížnosti

- ÚS dále rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí, opatření a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod
- můžeme užívat pojem „**obecná ústavní stížnost**“
- „**jiným zásahem**“ rozumíme jednání, kterým se konkrétní subjektivní právo někoho jiného proti jeho vůli určitým způsobem omezují – nějaké faktické jednání, proti kterému se nelze účinně právně bránit
 - **bezprostřední zásah úřední osoby** (záškok policisty), **jiné autoritativní opatření** (vyžadování podkladů, které nejsou zákonem předepsány), **nečinnost správního orgánu**
- „**orgánem veřejné moci**“ pak myslíme orgán, který autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů
 - orgán státní správy, orgán samosprávy, FO/PO s propůjčeným výkonem státní správy

Aktivní legitimace

- ústavní stížnost může podat každá FO i PO, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím/opatřením/jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem
- **podmínky k podání:**
 - **vyčerpání všech procesních prostředků ochrany**
 - řádné a mimořádné opravné prostředky (vyjma návrhu na obnovu řízení)
+ prostředky správního soudnictví – žaloba, kasační stížnost
 - výjimka – stížnost svým významem přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do jednoho roku nebo z důvodů průtahů v opravném řízení dochází/mohlo dojít k vážné a neodvratitelné újmě
 - **dodržení lhůty 2 měsíců = subjektivní**
 - od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku nebo
 - od okamžiku, kdy se stěžovatel dozvěděl o zásahu
 - nejpozději však do 1 roku od zásahu = objektivní lhůta
 - **obligatorní zastoupení** – již v době podání ústavní stížnosti

Řízení před ÚS

- o ústavní stížnosti rozhoduje senát ÚS
 - vyjma úst. stížnosti proti rozhodnutí rozšířeného senátu NSS – rozhoduje plénum ÚS (dochází k atrakci)
- **účastníkem řízení** je stěžovatel a orgán veřejné moci, proti jehož zásahu stížnost směřuje
- společně se stížností lze podat i návrh na zrušení zákona/jiného právního předpisu (to je ta podmínka § 74 ZÚS)
- pokud se jedná o jiný zásah, tak ÚS může nařídit předběžné opatření spočívající v uložení orgánu veřejné moci, aby v zásahu nepokračoval
- řízení před ÚS zpravidla končí meritorním rozhodnutím:

- **návrhu vyhoví** – nálezem vysloví, které ústavně zaručené právo nebo svoboda a jaké ustanovení ústavního zákona byly porušeny a jakým zásahem orgánu veřejné správy k tomuto porušení došlo
 - jedná-li se o pravomocné rozhodnutí, tak jej ÚS nálezem zruší
 - jedná-li se o jiný zásah, tak ÚS nálezem zakáže, aby v porušování práva a svobody orgán veřejné správy pokračoval a aby obnovil stav před porušením, je-li to možné
- **návrh zamítne**
- **návrhu zčásti vyhoví a zčásti jej zamítne**

Rozhodování o komunální stížnosti

- ÚS dále rozhoduje o ústavních stížnostech orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu
- „**zásahem**“ rozumíme rozhodnutí orgánu státu, ale i jiný zásah, než je rozhodnutí
- obecně se vychází ze skutečnosti, že stát může zasahovat do činnosti ÚSC, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem -> lze napadat jak nezákonnost, tak neústavnost
 - X obecná ústavní stížnost napadá pouze neústavnost

Aktivní legitimace

- komunální stížnost může podat zastupitelstvo obce nebo kraje, které zároveň musí tvrdit, že nezákonným zásahem státu bylo porušeno zaručené právo ÚSC na samosprávu, tzn. jedná se o zásah do oblasti samostatné působnosti
- **podmínky k podání:**
 - **vyčerpání všech procesních prostředků ochrany**
 - **dodržení lhůty 60 dní**
 - od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku nebo
 - od okamžiku, kdy se stěžovatel o zásahu dozvěděl
 - nejpozději však do 1 roku od zásahu

Řízení před ÚS

- o komunální stížnosti rozhoduje senát ÚS
- **účastníkem řízení** je stěžovatel a orgán státu, proti jehož zásahu stížnost směřuje
- řízení zpravidla končí meritorním rozhodnutím:
 - **návrhu vyhoví** – nálezem vysloví, v čem spočívá porušení zákonem zaručeného práva na samosprávu, jaké ústavní zákony nebo zákony byl porušeny a jakým zásahem státu k tomuto porušení došlo
 - jedná-li se o pravomocné rozhodnutí, tak jej ÚS nálezem zruší
 - jedná-li se o jiný zásah, tak ÚS nálezem zakáže, aby v porušování práva na samosprávu státní orgán pokračoval a aby obnovil stav před porušením, je-li to možné
 - **návrh zamítne**
 - **návrhu zčásti vyhoví a zčásti jej zamítne**

Přezkum rozhodnutí ve věcech politických stran

- ÚS rozhoduje také o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony
- jedná se o **zvláštní druh ústavní stížnosti**
- přezkum směřuje pouze proti rozhodnutí orgánu veřejné moci (nikoliv již proti jinému zásahu), přičemž napadá se jak nezákonnost, tak neústavnost
 - kromě rozhodnutí o rozpuštění se může jednat i o rozhodnutí o pozastavení činnosti, ale i o jiná rozhodnutí nezákonně se dotýkající či přímo ohrožující činnost politické strany

Aktivní legitimace

- návrh na přezkum může podat dotčená politická strana, která zároveň musí tvrdit, že rozhodnutí o jejím rozpuštění nebo jiné rozhodnutí týkající se její činnosti není ve shodě s ústavními nebo jinými zákony
- návrh se podává **ve lhůtě 30 dnů**
 - od právní moci rozhodnutí o posledním procesním prostředku nebo
 - od právní moci napadeného rozhodnutí (pokud takový prostředek není)
- návrh má ze zákona odkladný účinek

Řízení před ÚS

- o návrhu rozhoduje plénum ÚS
- řízení zpravidla předchází rozhodování NSS zahájené na návrh vlády
- řízení končí meritorním rozhodnutím:
 - **návrhu vyhoví** – v nálezu se uvede, v čem je rozhodnutí v rozporu s ústavními nebo jinými zákony a rozhodnutí zruší
 - **návrh zamítne**

Rozhodování kompetenčních sporů

- ÚS rozhoduje spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, pokud nepřísluší podle zákona jinému orgánu
- jedná se o:
 - o vzájemné spory mezi státními orgány
 - o spory mezi státními orgány a orgány ÚSC
 - o vzájemné spory mezi orgány ÚSC
- jedná se buď o spory pozitivní (oba orgány tvrdí, že jsou příslušné ve věci rozhodnout), nebo negativní (oba orgány tvrdí, že nejsou příslušné ve věci rozhodnout)

Aktivní legitimace

- návrh na zahájení řízení je oprávněn podat:
 - o státní orgán – vzájemný spor státních orgánů nebo spor státní orgán X orgán ÚSC
 - o zastupitelstvo obce nebo kraje – vzájemný spor orgánů ÚSC nebo spor orgán ÚSC X státní orgán
- v návrhu se musí uvést konkrétně, o jakou věc se jedná
- návrh je nepřipustný, pokud:
 - o rozhodnutí přísluší podle zákona jinému orgánu (NSS, zvláštní senát)
 - o rozhodnutí přísluší orgánu nadřízenému

Řízení před ÚS

- účelem řízení je zjistit, který orgán je příslušný k vydání rozhodnutí nebo provedení opatření nebo jiného zásahu ve věci uvedené v návrhu
- o návrhu rozhoduje ze zákona senát ÚS, nicméně zde sdělením ÚS došlo k atrakci na plénum ÚS
- řízení zpravidla končí meritorním rozhodnutím:
 - o návrhu vyhoví – nálezem rozhodne, který orgán je příslušný vydat rozhodnutí v dané věci

jedná-li se o spor státní orgán X orgán ÚSC – nálezem rozhodne, jestli věc spadá pod státní správu nebo územní samosprávu

B 18. Kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů

- kontrola ústavnosti a zákonnosti právních předpisů **náleží Ústavnímu soudu**, který je **soudním orgánem ochrany ústavnosti**
- Ústavní soud je vrcholný ústavní **autonomní orgán**, který **není součástí soudní soustavy** obecných soudů, v jehož působnosti se koncentruje výkon ústavního soudnictví
- **podle čl. 87** odst. 1 písm. a) a b) může ÚS rozhodovat o
 - o zrušení zákonů pro rozpor s ústavním pořádkem anebo
 - o zrušení jiných pr. předpisů pro rozpor s ústavním pořádkem nebo zákonem
- ÚS posuzuje, jestli byly zákony / jiné právní předpisy přijaty a vydány:
 - o v souladu s ústavním pořádkem (a zákonem) = obsah;
 - o v mezích Ústavou stanovených kompetencí = způsob přijetí a vydání;
 - o ústavně předepsaným postupem = způsob přijetí a vydání
- **ve vztahu k VS** má význam řízení, jehož předmětem je **přezkumu ústavnosti nebo zákonnosti jiného pr. předpisu – nařízení vlády, vyhlášky ministerstev, OZV anebo nařízení ÚSC**
- řízení o zrušení zákona nebo jiného pr. předpisu nebo jejich částí je v ZÚS upraveno jednotně, **liší se však okruh aktivně legitimovaných osob** k podání návrhu na zrušení zákona nebo jiného pr. předpisu a také **rozsah přezkumu** a z hlediska praxe ÚS také metodika přezkumu, kterou ÚS používá, a to pokud jde o přezkum OZV – test 4 kroků (viz dále)

Rozhodování o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení:

- zákonem se rozumí také zákonné opatření Senátu, které bylo schváleno Poslaneckou sněmovnou (Dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny, přísluší Senátu přijímat zákonná opatření ve věcech, které nesnesou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona. Senátu však nepřísluší přijímat zákonné opatření ve věcech Ústavy, státního rozpočtu, státního závěrečného účtu, volebního zákona a mezinárodních smluv podle čl. 10 Ústavy. Zákonné opatření může Senátu navrhnout jen vláda. Zákonné opatření Senátu podepisuje předseda senátu, prezident republiky a předseda vlády; vyhlašuje se stejně jako zákony. Zákonné opatření Senátu musí být schváleno Poslaneckou sněmovnou na její první schůzi. Neschválí-li je Poslanecká sněmovna, pozbývá další platnosti.)
- **aktivní legitimace** – dle § 64 odst. 1 ZÚS může návrh na zrušení zákona / jeho jednotlivých ustanovení podat:
 - o Prezident republiky,
 - o skupina nejméně 41 poslanců
 - o skupina nejméně 17 senátorů
 - o **Senát Ústavního soudu** v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti
 - dojde-li senát v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti k závěru, že zákon nebo jiný právní předpis anebo jejich jednotlivá ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, řízení přeruší a podá plénu návrh na zahájení řízení.
 - o plénum ÚS
 - Za podmínek § 64 odst. 4 Ústavy.
 - ze souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti.
 - pokud senát nedojde k závěru o neústavnosti jiného pr. předpisu v souvislosti s rozh. o ústavní stížnosti, může řízení zahájit plénum.
 - o Vláda
 - za podmínek uvedených v § 118 ZÚS
 - pokud mezinárodní soud shledá, že zásahem orgánu veřejné správy byl porušen závazek, který pro ČR vyplývá z mezinárodní smlouvy, a jestliže takové porušení spočívá v platném právním předpisu (zejména, týká-li se porušení lidských práv nebo základních svobod FO nebo PO), nelezli změnu či zrušení zajistit jinak.
 - o podatel ústavní stížnosti
 - za podmínek uvedených v § 74 ZÚS
 - jestliže spolu s ústavní stížností podal také návrh na zrušení zákona (nebo jiného pr. předpisu) / jejich jednotlivých ustanovení ve věcné souvislosti s ústavní stížností.
 - podmínkou je, že ustanovení, jehož uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, je podle tvrzení stěžovatele v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.
 - o podatel návrhu na obnovu řízení
 - za podmínek uvedených v § 119 odst. 4 ZÚS.

- jestliže spolu s návrhem na obnovu řízení podal návrh na zrušení zákona (nebo jiného právního předpisu) / jejich jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem návrhu na obnovu řízení, jestliže podle tvrzení navrhovatele jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.
- soudy
 - v souvislosti se svou rozhodovací činností dle čl. 95 odst. 2 Ústavy (dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu ústavním pořádkem, předloží věc ÚS).

Rozhodování o zrušení jiného právního předpisu:

- např. nařízení vlády, právní předpisy ministerstev a jiných správních úřadů, právní předpisy vydané orgány územní samosprávy v oboru výkonu státní správy a v samostatné působnosti.
- takto se realizuje přímý kontrolní vztah mezi Ústavním soudem a veřejnou správou.
- **aktivní legitimace** – dle § 64 odst. 2 zákona o Ústavním soudu jsou k podání návrhu na zrušení všech forem jiných právních předpisů oprávněni:
 - Vláda
 - půjde zejména o návrhy na zrušení podzákonných předpisů územních samosprávních celků, neboť vlastní nařízení může vláda zrušit sama
 - skupina nejméně 25 poslanců
 - skupina nejméně 10 senátorů
 - **Senát Ústavního soudu** v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti
 - dojde-li senát v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti k závěru, že zákon nebo jiný právní předpis anebo jejich jednotlivá ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, jsou v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, řízení přeruší a podá plénu návrh na zahájení řízení.
 - plénum ÚS
 - za podmínek § 64 odst. 4 Ústavy.
 - v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti.
 - pokud senát nedojde k závěru o neústavnosti jiného pr. předpisu v souvislosti s rozh. o ústavní stížnosti, může řízení zahájit plénum.
 - podatel ústavní stížnosti
 - za podmínek uvedených v § 74 ZÚS
 - jestliže spolu s ústavní stížností podal také návrh na zrušení zákona (nebo jiného pr. předpisu) / jejich jednotlivých ustanovení ve věcné souvislosti s ústavní stížností.
 - podmínkou je, že ustanovení, jehož uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, je podle tvrzení stěžovatele v rozporu s ústavním zákonem, popřípadě se zákonem, jedná-li se o jiný právní předpis.
 - podatel návrhu na obnovu řízení
 - za podmínek uvedených v § 119 odst. 4 ZÚS
 - Zastupitelstvo kraje (vyššího ÚSC – i zastupitelstvo hlavního města Prahy)
 - Veřejný ochránce práv
 - Ministerstvo vnitra
 - jde-li o návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky obce, kraje a hlavního města Prahy (poté, co byl dodržen postup podle zákona o obcích, krajích, hl. m. Praze – sistace, odstranění vad).
 - věcně příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad
 - jde-li o návrh na zrušení nařízení kraje a hlavního města Prahy.
 - ředitel krajského úřadu
 - jde-li o návrh na zrušení nařízení obce v územním obvodu kraje.
 - Zastupitelstvo obce
 - jde-li o návrh na zrušení právního předpisu kraje, do jehož územního obvodu obec náleží.

Řízení před ÚS:

- o návrhu **rozhoduje plénum ÚS;**
- **Účastníkem je navrhovatel a ten, kdo napadený pr. předpis vydal.**
- viz výše – Při rozhodování ÚS posuzuje ústavnost a zákonnost jiného právního předpisu z hlediska
 - jeho obsahu

- zda byl vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence
- zda byl vydán ústavně předepsaným způsobem.
- dojde-li ÚS k tomu, že napadený předpis nebo jeho ustanovení je v rozporu s Ústavou / se zákonem, zruší ho, jinak návrh zamítne.
- právní následky nálezu, kterým bylo vyhověno návrhu na zrušení:
 - pro oblast veřejné správy platí, že rozhodnutí ve věcech správních vydaná na základě právního předpisu, který byl zrušen zůstávají nedotčena práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonávat.

Zkoumání ústavnosti OZV Ústavním soudem

- Test 4 kroků, např. nález PL ÚS 30/P6
 - **přezkum pravomoci** obce vydávat OZV – zda byl právní předpis vydán v zákonem uznávané právní formě – OZV a kompetentním orgánem – zastupitelstvem
 - **zkoumání, zda se obec nepohybovala mimo rámec své zákonem stanovené věcné působnosti** – srov. Ústavu čl. 104 (3) „zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat OZV“
 - zda obec nezneužila zákonem ji svěřenou působnost (neodůvodněná, byrokratická šikana)
 - přezkum obsahu z hlediska „nerozumnosti“ (úprava absurdní)
- řízení před ÚS končí nálezem, tj. meritorním rozhodnutím, kterým buď napadený předpis nebo jeho část zruší, anebo návrh zamítne; pokud dojde ke zrušení pr. Předpisu, pozbývá platnosti – tedy přestává být součástí právního řádu – dnem, který ÚS v nálezu určí
- **Pozn.:** jestliže k zákonu nebo k jeho jednotlivým ustanovením, které Ústavní soud ruší, byly vydány prováděcí předpisy, Ústavní soud v nálezu současně vysloví, které prováděcí předpisy, popřípadě která jejich jednotlivá ustanovení pozbývají současně se zákonem platnosti; pokud tak neurčí, tak teorie dovozuje, že prováděcí předpisy zůstávají v platnosti, sotva je však lze aplikovat, proto pozbývají účinnosti
- nálezy ÚS, kterým se zrušuje pr. předpis, má účinky erga omnes a publikuje se ve Sb. Zákonů; ve Sbírce zákonů se vyhláší výrok nálezu a taková část odůvodnění, ze které je zřejmé, jaký je právní názor Ústavního soudu a jaké důvody k němu vedly

Ústavní stížnost proti jednání VS:

- Ústavní stížnost lze podat za splnění **dvou podmínek**
 - stěžovatel tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci ("zásahem orgánu veřejné moci") bylo porušeno jeho základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem;
 - stěžovatel vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně práva, které mu zákon poskytuje, včetně mimořádných opr. prostředků; není-li tato podmínka splněna, ústavní stížnost je nepřijatelná
- **Pojem „veřejná moc“:** dle ÚS jde o takovou moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať už přímo nebo zprostředkovaně, takže subjekt, o jehož právech a povinnostech je rozhodováno, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí nezávisí na jeho vůli
- ústavní stížnost lze podat ve lhůtě **dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku**, který zákon stěžovateli k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení.
- **Ústavní soud neodmítne přijetí ústavní stížnosti, i když není splněna podmínka, že stěžovatel vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně práva, jestliže:**
 - stížnost svým **významem podstatně přesahuje vlastní zájmy** stěžovatele a byla podána do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo, nebo
 - v řízení o podaném opravném prostředku dochází ke **značným průtahům**, z nichž stěžovateli vzniká nebo může vzniknout **vážná a neodvratitelná újma**.
- pokud jde o **ústavní stížnost proti „jinému zásahu“** než rozhodnutí, situace se změnila přijetím s.ř.s. (2002), který zavedl žalobu proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucení správním orgánem a žalobu proti nečinnosti správního orgánu; do r. 2002 bylo možné podat (jen) ústavní stížnost – nyní až po vyčerpání všech opravných prostředků (žaloba proti rozhodnutí orgánu veřejné správy/ žaloba proti zásahu, pokynu donucení/žaloba proti nečinnosti, příp. také kasační stížnost k NSS)
- **Pojem jiného zásahu** – dle ÚS jde o jednorázový, protiprávní a zároveň protiústavní útok orgánů veřejné moci proti ústavně zaručeným základním právům (svobodám), který představuje trvalé ohrožení po právu E stavu, přičemž tento útok není výsledkem rozhodovací pravomoci orgánů veřejné moci a proto se vymyká obvyklému přezkumnému řízení..

- úst. stížnost **nemá odkladný účinek**, ÚS však může na návrh stěžovatele vykonatelnost rozh. odložit; jde-li o jiný zásah, ÚS může nařídit SO, aby v jednání nepokračoval (předběžné opatření)
- řízení před Ústavním soudem končí **nálezem – meritorním rozhodnutím**; ÚS stížnosti buď zcela vyhoví, zčásti vyhoví a zčásti zamítne nebo zcela zamítne
- bylo-li vyhověno úst. stížnosti, ÚS napadené rozhodnutí **zruší (princip kasace)**; jestliže jde o vyhovění úst. stížnosti proti jinému zásahu SO (kterým může být i nečinnost) – ÚS zakáže správnímu orgánu, aby v porušování práva a svobody pokračoval, a přikáže mu, aby, pokud je to možné, obnovil stav před porušením
- Zákon o ÚS nestanoví výslovně, že je jeho právním názorem obecný soud vázán, nicméně z hlediska autority ÚS tomu tak fakticky je, protože i samotný ÚS, kdyby se chtěl později v obdobné věci od svého názoru odchýlit, musel by tak učinit na základě usnesení pléna (viz § 23)
- proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánu veřejné moci (správy) do ústavně zaručených základních práv a svobod
- **zásahem** je jednání, kterým se konkrétní subjektivní práva (právo) někoho jiného proti jeho vůli určitým způsobem omezují.
- ústavní stížnost je oprávněna podat každá fyzická i právnická osoba.
- lhůta **60 dnů** (subjektivní lhůta).
- nejpozději **do jednoho roku** (objektivní lhůta).

- **Ústavní stížnost může směřovat proti:**

- o jiný zásah orgánu veřejné správy, než je rozhodnutí
 - řízení o stížnosti – zakáže tomuto orgánu, aby v porušování práva a svobody pokračoval, a přikáže mu, aby, pokud je to možné, obnovil stav před porušením
 - proti nějakému faktickému jednání (nečinnosti), proti kterému se nelze nijak účinně právně bránit, může se jednat např. o
 - bezprostřední zákrok policisty
 - nečinnost správního úřadu
 - příp. jiné jednání, kterým je zasahováno do subjektivních práv
 - např. vyžadování podkladů, které nejsou zákonem předepsány
 - nejprve je nutné se bránit žalobou ve správním soudnictví a zpravidla i „druhoinstančně“ kasační stížností, teprve potom je možné relevantně podat ústavní stížnost
 - abychom splnili podmínku **vyčerpání všech řádných procesních prostředků**
- o Rozhodnutí, písemný, formální akt
 - řízení o stížnosti – princip kasace – Ústavní soud napadené rozhodnutí orgánu veřejné správy zruší (vyhoví-li návrhu zcela), které se týká subjektivních práv nebo povinností a byl **vydán**
 - orgánem veřejné správy, tedy správním úřadem
 - orgánem územní samosprávy (jak ve věcech samostatné, tak přenesené působnosti)
 - nebo orgánem zájmové samosprávy
 - příp. jiným subjektem na základě zákona (propůjčený výkon státní správy)
 - musí se jednat o **pravomocné rozhodnutí orgánu veřejné moci**, resp. rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje

Komunální stížnosti

- Ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu
- ale pouze co do oblasti samostatné působnosti takového územně samosprávného celku
- takový zásah může mít **opět dvě podoby**
 - o rozhodnutí, formální akt
 - o jiný zásah
- může se jednat jen o zásah státu
 - o nelze komunální stížností napadat např. rozhodnutí orgánu kraje v samostatné působnosti
 - o mohlo by se to ale řešit jako kompetenční spor před NSS
- Zastupitelstvo obce a kraje je oprávněno podat ústavní stížnost
 - o jestliže tvrdí, že nezákonným zásahem státu bylo porušeno zaručené právo územního samosprávného celku na samosprávu, z toho plyne rozdíl mezi komunální a obecnou ústavní stížností
 - komunální – napadat lze již nezákonné zásahy
 - obecná – napadat lze pouze protiústavní zásahy
 - o Lhůta k podání je **60 dnů**

stát může zasahovat do **činnosti územních samosprávných celků**, jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným zákonem, takže pokud tohle stát nedodrží, může být podána **komunální ústavní stížnost**

B 19. Veřejný ochránce práv

Právní úprava

- zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv

Veřejný ochránce práv – charakteristika

- veřejný ochránce práv (ombudsman) = nezávislá a nestranná osoba volená parlamentem, která na základě stížností nebo z vlastní iniciativy a poměrně neformálně šetří namítanou protiprávnost nebo jiná pochybení v jednání (včetně eventuální nečinnosti) veřejné správy
- ombudsman se zpravidla věcí začne zabývat, když není k dispozici jiný, účinný právní prostředek a svými doporučeními iniciuje nápravu
- institut založený na přirozené autoritě – nemá právní prostředky na vynucení svých doporučení
- jedná se o specifický monokratický nezávislý a nestranný státní kontrolní orgán sui generis, jenž však nelze zařadit mezi orgány veřejné moci, neboť nedisponuje pravomocí autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech fyzických nebo právnických osob
- formálně je přiřazován k moci zákonodárné (legislativní) jako autonomní orgán od ní odvozený (tedy nikoliv podřízený), který má vykonávat kontrolu vůči části moci exekutivní
- zároveň není ani správním orgánem
- sídlí v Brně
- volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období šesti let z kandidátů, z nichž po dvou navrhuje prezident republiky a Senát; shodné návrhy jsou přípustné
- může být zvolen pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období
- ochráncem může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu
- ochránce nelze trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny
- funkce ochránce je neslučitelná s funkcí prezidenta republiky, poslance, senátora a soudce, jakož i s jakoukoliv činností ve veřejné správě, nemůže být členem politického hnutí, funkce je neslučitelná s jinou výdělečnou činností (s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké, není-li taková činnost na újmu výkonu funkce a její důstojnosti a neohrožuje-li důvěru v nezávislost a nestrannost výkonu funkce)
- za výkon funkce odpovídá Poslanecká sněmovně
- jedná se o veřejnou funkci (§ 8 zákona o veřejném ochránci práv)
- povinnost mlčenlivosti o věcech, které se dozvěděl při výkonu funkce (zproštění odpovědnosti – předseda PS)
- současným veřejným ochráncem práv je JUDr. Stanislav Křeček, předtím Anna Šabatová, před ní Pavel Varvařovský a Otakar Motejl (první ve funkci)

Působnost veřejného ochránce práv

- tzv. záruka zákonnosti, vnější kontrola veřejné správy
- ombudsman působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v zákoně o veřejném ochránci práv, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod
- **působnost ochránce se vztahuje**
 - o na ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území státu
 - o správní úřady jim podléhající
 - o Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad
 - o Radu pro rozhlasové a televizní vysílání
 - o orgány územních samosprávních celků při výkonu státní správy
 - o Policii České republiky
 - o Armádu České republiky
 - o Hradní stráž
 - o Vězeňskou službu České republiky
 - o na zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence
 - o veřejné zdravotní pojišťovny
- působnost ochránce **se nevztahuje** na Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů
- ochránce provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením
- **tato působnost se vztahuje na:**
 - o zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence

- další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení
- místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení sociálně-právní ochrany dětí
- ochránce vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací
- provádí sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody
- ochránce je oprávněn podat návrh na zahájení řízení podle zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců
- ochránce není oprávněn zasahovat do činnosti a rozhodování úřadů a zařízení jinak, než jak stanoví zákon
- ochránce přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor a za tím účelem
 - poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace
 - provádí výzkum
 - zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací
 - zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty

Činnost ochránce

- ochránce jedná
 - na základě podnětu fyzické nebo právnické osoby jemu adresovaného
 - na základě podnětu adresovaného poslanci nebo senátorovi, který jej ochránci postoupil
 - na základě podnětu adresovaného některé z komor Parlamentu, která jej ochránci postoupila, anebo
 - z vlastní iniciativy

Podnět

- každý má právo obrátit se s písemným podnětem na ochránce ve věci, která patří do jeho působnosti
- podnět lze podat i ústně do protokolu
- podnět nepodléhá poplatku
- podnět nesmí být podroben úřední kontrole
- podnět musí obsahovat
 - vylíčení podstatných okolností, včetně sdělení, zda věc byla předložena také jinému státnímu orgánu, popřípadě s jakým výsledkem,
 - označení úřadu, popřípadě jméno a příjmení nebo jiné údaje o totožnosti osoby, jíž se podnět týká,
 - doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě,
 - jméno, příjmení a bydliště, u právnické osoby název, sídlo a osoby oprávněné jejím jménem jednat, toho, kdo podnět podává
- ochránce může podnět **odložit**, např. nespadá-li věc do jeho působnosti, je-li podnět zjevně neopodstatněný, náležitosti podnětu nebyly doplněny ani ve stanovené lhůtě, věc, které se podnět týká, je projednávána soudem nebo již byla soudem rozhodnuta nebo věc již byla ombudsmanem projednána a opakovaný podnět nepřináší nové skutečnosti
- o odložení podnětu a důvodech odložení ochránce písemně vyrozumí stěžovatele
- je-li podnět podle svého obsahu opravným prostředkem podle předpisů o řízení ve věcech správních nebo soudních, žalobou nebo opravným prostředkem ve správním soudnictví anebo ústavní stížností, **ochránce o tom stěžovatele neprodleně vyrozumí a poučí jej o správném postupu**
- v ostatních případech ombudsman **zahájí šetření** a písemně o tom stěžovatele vyrozumí
- ochránce může vstupovat do všech prostor úřadů, nahlížet do spisů, klást otázky zaměstnancům úřadu, provádět rozhovory s osobami umístěnými v zařízeních, a to bez přítomnosti jiných osob
- úřady jsou povinny na žádost ochránce a ve lhůtě jím stanovené poskytnout informace a vysvětlení, předložit spisy a jiné písemnosti, sdělit písemně stanovisko ke skutkovým a právním otázkám, provést důkazy, které ochránce navrhne a provést úkony dozoru, k nimž jsou podle zákona oprávněny a které ochránce navrhne
- všechny státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti povinny poskytovat ochránci při šetření pomoc, kterou si vyžádá
- jestliže ochránce šetřením **nezjistí porušení právních předpisů ani jiná pochybení**, písemně o tom vyrozumí stěžovatele i úřad.
- **zjistí-li ochránce šetřením porušení právních předpisů či jiná pochybení**, vyzve úřad, aby se k jeho zjištěním ve lhůtě 30 dnů vyjádřil => pokud úřad na výzvu sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a ochránce tato opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad, jinak ochránce po obdržení vyjádření nebo marném uplynutí lhůty sdělí písemně své závěrečné stanovisko úřadu a stěžovateli; součástí tohoto stanoviska je návrh opatření k nápravě

- ochránce může navrhnout zejména tato opatření k nápravě:
 - o zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci
 - o provedení úkonů k odstranění nečinnosti
 - o zahájení disciplinárního nebo obdobného řízení
 - o zahájení stíhání pro trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt
 - o poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody
- úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká opatření k nápravě provedl; pokud žádná neprovedl nebo provedl pouze nedostatečná, ombudsman vyrozumí nadřízený úřad (není-li takového úřadu, tak vládu) a může informovat veřejnost včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu

Vlastní iniciativa

- možnost šetření ze svých plánovaných aktivit, podnětů, které musel ochránce odložit
- možnost zahájení řízení na základě neohlášených, nepravidelných inspekcí na úřadech z různých oblastí veřejné správy
- zvláštní možnost – **podnět členů parlamentu** (§ 9 zákona o veřejném ochránci práv)

Zvláštní oprávnění a povinnosti ochránce

- ochránce je oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu, úřad musí do 60 dnů sdělit své stanovisko
- ochránce podává každoročně do 31. března Poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok; zpráva je sněmovní publikací, zprávu současně zasílá Senátu, prezidentu republiky, vládě a ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu a vhodným způsobem ji zveřejňuje
- ochránce soustavně seznamuje veřejnost se svou činností podle tohoto zákona a s poznatky, které z jeho činnosti vyplynuly
- ochránce Poslanecké sněmovně předkládá nejméně jednou za 3 měsíce informaci o své činnosti, může se také účastnit její schůze
- právo podat návrh ÚS k zahájení řízení o zrušení předpisu nebo pro rozpor s ústavním pořádkem
- aktivní legitimace k **podání návrhu žaloby na ochranu veřejného zájmu** dle SŘS

návrh na zahájení kárného řízení ve věcech soudců + možnost účasti na řízení

B 20. Dozor nad výkonem samostatné a přenesené působnosti obcí a krajů

- zvláštní případ kontroly veřejné správy
- připomíná správní dozor
- dozorová opatření dle krajského a obecního zřízení se nevztahují na rozhodnutí a úkony orgánu kraje učiněné podle spr. řádu a daňového řádu

Samostatná působnost

- stanovena přesná procesní pravidla (neboť je ústavně zaručeno právo na územní samosprávu a lze do ní zasahovat jen způsobem stanoveným zákonem – čl. 8 a 101 Ústavy)
- zákonná úprava v krajském zřízení, obecním zřízení a zák. o hl. m. Praze

Kraj

- dozor vykonává **Ministerstvo vnitra**
- rozlišuje se postup při dozoru nad vydáváním obecně závazných vyhlášek kraje a ostatními vydávanými opatřeními
- **obecně závazná vyhláška** – pokud je v rozporu se **zákonem**
 - o Ministerstvo vyzve kraj k nápravě
 - o nedojde-li k ní do 60 dnů od doručení výzvy, Ministerstvo rozhodne o pozastavení účinnosti toho konkrétního dotčeného pr. předpisu a stanoví přiměřenou lhůtu k nápravě (v případě zřejmého rozporu s lidskými právy může pozastavit i bez předchozí výzvy)
 - o pokud nedojde k nápravě do 30 dnů od uplynutí lhůty pro podání rozkladu, Ministerstvo podá **návrh k ÚS na zrušení** obecně závazné vyhlášky
- **usnesení, rozhodnutí nebo jiná opatření** kraje v rozporu se **zákonem** nebo jiným **pr. předpisem**
 - o obdobně – vyzve, pokud do 60 dnů od výzvy nedojde k nápravě, Ministerstvo rozhodne o pozastavení účinnosti + určení přiměřené lhůty, nezjedná – li nápravu, do 30 dnů podá Ministerstvo **návrh na zrušení** jiného opatření příslušnému **krajskému soudu** (jako soudu správnímu)
 - o zřejmý a závažný rozpor se zákonem – lze pozastavit účinnost bez předchozí výzvy
 - o nepostupuje se takto v případě porušení právních předpisů občanského, obchodního nebo pracovního práva + zvláštní zákon určí jiný postup

Obec

- dozor vykonává Ministerstvo vnitra
- **obecně závazná vyhláška** – rozpor se zákonem
 - o výzva k nápravě
 - o bez nápravy do 60 dnů od doručení výzvy – Ministerstvo rozhodne o pozastavení účinnosti předpisu + přiměřená lhůta k nápravě
 - o zřejmý rozpor s lidskými právy – pozastavení i bez výzvy
 - o bez nápravy – do 30 dnů návrh na zrušení k ÚS
- **jiná opatření** – rozpor se zákonem a jinými pr. předpisy
 - o výzva k nápravě
 - o bez nápravy do 60 dnů – pozastavení účinnosti + lhůta
 - o zřejmý a závažný rozpor se zákonem – pozastaví i bez výzvy
 - o bez nápravy – do 30 dnů návrh ke krajskému soudu (dle sřs)

Přenesená působnost

- v zásadě běžný služební dohled a instanční dozor v rámci hierarchického systému státní správy
- úprava ve zvláštních zákonech, podle oblasti veřejné správy a ve správním řádu

Kraj

- dozor vykonává věcně příslušné **ministerstvo** nebo **jiný ústřední správní úřad**
- příslušnost dle komp. zákona nebo příslušného zvláštního zákona
- rozlišení dozoru nad vydáním nařízení kraje a ostatními opatřeními
- **nařízení** – rozpor se zákonem nebo jiným pr. předpisem
 - o vyzve k nápravě
 - o k nápravě do 60 dnů od doručení výzvy nedojde – rozhodne o pozastavení účinnosti nařízení + stanovení přiměřené lhůty
 - o zřejmý rozpor s lidskými právy – pozastavení i bez předchozí výzvy
 - o nezjedná-li kraj nápravu ve lhůtě, do 30 dnů od uplynutí lhůty pro nápravu podá **návrh na zrušení** nařízení kraje k **ÚS**
- **jiná opatření** (než nařízení) – rozpor se zákonem a jinými pr. předpisy a v jejich mezích také s usnesením vlády nebo směrnicí ústředního správního úřadu/opatření (přijatému při kontrole výkonu přenesené půs.)

- vyzve k nápravě
- nedojde-li k nápravě do 60 dní, věcně přísl. min. nebo jiný ústř. spr. úř. opatření zruší + informuje krajský úřad
- opatření ve zřejmém a závažném rozporu se zákonem – lze zrušit i bez předchozí výzvy

Obec

- dozor vykonává **krajský úřad**
- **nařízení obce** – rozpor se zákonem či jiným pr. předpisem
 - výzva k nápravě
 - nedojde-li k nápravě do 60 dní od výzvy – krajský úřad rozhodne o pozastavení účinnosti nařízení + přiměřená lhůta k nápravě
 - zřejmý rozpor s lidskými právy – pozastavit účinnosti i bez výzvy
 - náprava nezjednána ve stanovené lhůtě – do 30 dní podá návrh na zrušení nařízení k ÚS
- **jiná opatření** – rozpor se zákonem, jinými pr. předpisy, v jejich mezích s usnesením vlády/směrnicí ústřd. sp. úř
 - výzva k nápravě
 - nedojde k nápravě do 60 dní – krajský úřad opatření zruší

zřejmý a závažný rozpor se zákonem – zrušit i bez výzvy

B 21. Ochrana práv ve veřejné správě

Právo na spravedlivý (řádný) proces

- právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy (u nás garantováno prostřednictvím čl. 36 a násl. Listiny)
- čl. 6 odst. 1 Úmluvy: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným „soudem“, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“
- vhodnějším výrazem než „spravedlivý“ by bylo použít výraz „řádný proces“ (každý neúspěch ve věci by pak byl vnímán jako nespravedlivý)
- čl. 6 odst. 1 se vztahuje i na rozhodování veřejné správy (to potvrzuje zejm. judikatura ESLP)
 - o jde především o to, aby existovala možnost obrátit se k přezkoumání rozhodnutí „závislého“ správního úřadu na jiný, nezávislý orgán, který by věc posuzoval v plné jurisdikci
- termín občanská práva a závazky zahrnuje:
 - o věci občanskoprávní,
 - o věci pracovní,
 - o věci správní (např. věci vyvlastnění, náhrada škody v souvislosti s výkonem veřejné správy, některá opatření stavebního práva atd.)
- termín jakéhokoli trestního obvinění se interpretuje extenzivně, zahrnuje proto i správní delikty
 - o na projednávání správních deliktů se přiměřeně vztahují i pravidla obsažená v čl. 6 odst. 2 a 3 Úmluvy, tedy:
 - má být uplatňována zásada presumpce nevinny a
 - osobě obviněné ze spáchání správního deliktu přísluší některá procesní práva:
 - být neprodleně a v jazyce, kterému rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění,
 - mít přiměřený čas a možnosti k přípravě obhajoby,
 - obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce (i bezplatně) atd.

Ochrana práv ve správním řízení

- ochranu poskytuje nejprve zejména **správní řád**, a to jak prostřednictvím základních zásad činnosti správních orgánů (§ 2 - § 8 s. ř.), tak tím, že poskytuje řadu procesních práv účastníkům řízení v prvním i druhém stupni
 - o většinou mají charakter práv rozvíjejících práva základní (jen některým lze přiznat kvalitu ústavního práva)
- konkrétními formami prostředků ochrany v rámci správního řízení jsou např.:
 - o **lhůty pro rozhodnutí** (§ 71 s. ř.)
 - správní orgán je povinen vydat rozhodnutí **bez zbytečného odkladu**; pokud nelze, je správní orgán vázán lhůtou **30 dnů** od zahájení řízení, k níž se připočítává další doba:
 - až 30 dnů, pokud je zapotřebí nařídít ústní jednání, místní šetření a v dalších případech (viz § 71 odst. 3 písm. a) s. ř.)
 - doba nutná k provedení dožádání, ke zpracování znaleckého posudku nebo k doručení písemnosti do ciziny
 - v případě nedodržování výše popsaných lhůt je možné přistoupit k iniciaci **opatření proti nečinnosti** → příkaz ke zjednání nápravy, atrakce, delegace a prolongace
 - o **dvouinstančnost řízení**
 - díky ní lze dosáhnout účinnější nápravy hmotněprávních, procesních i věcných pochybení
 - účastník má k dispozici **opravné prostředky (dále jen „OP“)** → prostřednictvím nich může žádat přezkum rozhodnutí
 - OP se správní úřad musí zabývat (na jeho projednání je právní nárok, jsou-li splněny podmínky pro jeho podání)
 - OP je možno členit na **řádné a mimořádné** (přestože je s. ř. takto výslovně nečlení)

ŘÁDNÉ OP

- **odvolání** (§ 81 a násl. s. ř.)
 - o základní řádný OP, je přípustné proti každému rozhodnutí, pokud s. ř. nebo zvláštní zákon nestanoví jinak
 - o podává se ve lhůtě **15 dnů** od oznámení (tedy v podstatě od doručení) rozhodnutí u orgánu, který napadené rozhodnutí vydal
 - pozn. lhůta může být stanovena zvláštními zákony odlišně
 - o odvolání má **odkladný (suspenzivní)** a obvykle **devolutivní účinek** (tento nenastává v případě autoremedury)
 - suspenze – způsobuje odklad právních účinků rozhodnutí
 - devoluce – přechod rozhodovací pravomoci na nejbližší nadřízený správní orgán
- **rozklad** (§ 152 a násl. s. ř.)

- zvláštní forma odvolání – směřuje proti rozhodnutí, které vydal ústřední správní úřad, ministr, státní tajemník ministerstva nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu (v prvním stupni)
- v těchto případech neexistuje nejbližší nadřízený správní úřad (proto nenastává devoluce)
- o rozkladu rozhoduje ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu na základě návrhu **rozkladové komise** (tímto návrhem nejsou rozhodující vázáni – komise má pouze poradní charakter)
- **námítky** (§ 117 s. ř.)
 - řádný OP v rámci správní exekuce
 - od odvolání se liší těmito body:
 - je možné je podávat kdykoli v průběhu řízení (není stanovena lhůta)
 - rozhoduje o nich orgán, který provádí výkon rozhodnutí (chybí tedy devolutivní účinek)
 - suspenzivní účinek mají námítky jen v zákonem stanovených případech
- **odpor proti příkazu** (§ 150 s. ř.)
 - jiný zvláštní OP
 - podává se proti příkazu (správnímu rozhodnutí vydanému ve zkráceném řízení)
 - příkaz, jímž se může uložit povinnost, lze vydat jen v řízení zahájeném z moci úřední nebo ve sporném řízení
 - odpor se podává ve lhůtě **8 dnů** od oznámení příkazu u správního orgánu, který příkaz vydal (devolutivní účinek není dán, suspenzivní účinek nenastává)

MIMOŘÁDNÉ OP

- obnova řízení (zahájená na žádost účastníka řízení; § 100 a násl. s. ř.)
 - je přípustná jen z taxativně stanovených důvodů (viz § 100 odst. 1 s. ř.)
 - **lhůta k podání návrhu:**
 - subjektivní – 3 měsíce
 - objektivní – 3 roky
 - **řízení má 2 stadia:**
 - **řízení o návrhu na obnovu**
 - jestliže návrhu na obnovu nebylo vyhověno, je možné rozhodnutí napadnout ve správním soudnictví (§ 65 s. ř. s.)
 - **obnovené řízení (pokud byla obnova povolena)**
 - pokud bylo v tomto řízení původní rozhodnutí zrušeno (tj. bylo nově rozhodnuto), je možné opět využít řádné OP, eventuálně mimořádné OP

Správní soudnictví

- pokud účastník řízení nedosáhl pro něj příznivého rozhodnutí za použití právních prostředků v rámci správního řízení, lze se obrátit na správní soud
- je možné se bránit následujícími prostředky:
 - **žaloba proti rozhodnutí správního orgánu** (§ 65 s. ř. s. a násl.)
 - prostřednictvím této žaloby je možné se domáhat zrušení rozhodnutí či vyslovení jeho nicotnosti
 - rozhoduje o ní správní soud, tj. příslušný krajský soud (zvláštní senát nebo samosoudce)
 - předpoklady podání žaloby:
 - tvrzení, že osoba byla na svých právech zkrácena přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti
 - musí se jednat o pravomocné rozhodnutí odvolacího orgánu – tedy žalobce vyčerpal řádné OP nebo bylo rozhodnutí v neprospěch žalobce změněno na základě OP jiného účastníka řízení
 - rozhodnutí není z přezkumu vyloučeno
 - žaloba musí obsahovat kromě běžných náležitostí (př. označení napadeného rozhodnutí atd., viz § 71 s. ř. s.) též žalobní body a petit
 - v petitu se obvykle navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí či vyslovení jeho nicotnosti
 - lhůta pro podání žaloby činí **2 měsíce** od oznámení rozhodnutí doručením písemného vyhotovení
 - **kasační stížnost** (§ 102 a násl.)
 - opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví
 - předpoklady podání stížnosti:
 - je dán některý ze stanovených důvodů (§ 103 odst. 1 s. ř. s.)
 - stížnost není nepřípustná
 - rozhoduje o ní Nejvyšší správní soud
 - stížnost je nutno podat ve lhůtě **2 týdnů** od doručení rozhodnutí

- pozn. pokud bude podána blanketní kasační stížnost, prodlužuje se tato lhůta fakticky o další měsíc (viz § 106 odst. 3)
- pro řízení o kasační stížnosti je dáno obligatorní právní zastoupení
- žaloba proti nečinnosti správního orgánu (§ 79 a násl. s. ř. s.)
 - v tomto případě je možno podat kasační stížnost jakožto opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu, jsou-li dány důvody pro její podání, resp. není-li nepřipustná
- žaloba proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucení správního orgánu (§ 82 a násl. s. ř. s.)
 - i v tomto případě je možno podat kasační stížnost jakožto opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu, jsou-li dány důvody pro její podání, resp. není-li nepřipustná
- obnova řízení (§ 111 a násl. s. ř. s.)
 - může se ovšem týkat rozsudku vydaného v řízení o ochraně před zásahem správního orgánu, **není přípustná proti rozhodnutí o kasační stížnosti**
 - k obnově řízení může dojít, pouze je-li naplněn jeden ze zákonem stanovených důvodů:
 - vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy, které bez viny navrhovatele nemohly být v původním řízení uplatněny, nebo
 - bylo jinak rozhodnuto o předběžné otázce
 - návrh se podává ve lhůtě
 - **3 měsíců** ode dne, kdy se ten, kdo obnovu navrhuje, dozvěděl o důvodech obnovy (subjektivní lhůta) a
 - **po 3 letech** od právní moci napadeného rozhodnutí (objektivní lhůta) – jen tehdy, jestliže byl zrušen trestní rozsudek, jímž byl soud při svém rozhodování vázán
 - pokud byla obnova povolena, pokračuje krajský soud v řízení o původním návrhu
 - po vydání nového rozhodnutí je eventuálně možné podat kasační stížnost, případně návrh na obnovu řízení

Ústavní soudnictví

- v rámci ústavního soudnictví se lze bránit prostřednictvím ústavní stížnosti (dále jen „ÚS“):
 - pokud nebylo dosaženo příznivého rozhodnutí ani v rámci správního soudnictví
 - zpravidla se ÚS podává proti rozhodnutí NSS o kasační stížnosti
 - výjimečně se ÚS podává proti pravomocnému rozhodnutí správního úřadu (pokud je přezkum ve správním soudnictví ze zákona vyloučen – viz § 70 s. ř. s. – např. vyloučení přezkumu úkonů správního orgánu, které nejsou rozhodnutími atd.)
 - v rámci ÚS lze namítat jen to, že zásahem orgánu veřejné moci (tj. správního soudu nebo správního úřadu) došlo k porušení ústavně zaručených základních práv a svobod
 - porušením běžného zákonodárství lze argumentovat jen tehdy, jestliže aktem zároveň došlo k zásahu do ústavně zaručených práv
 - spolu s ÚS lze podat návrh na zrušení právního předpisu (resp. jeho ustanovení), jehož uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ÚS
 - stěžovatel musí namítat rozpor dotčeného ustanovení s ústavním zákonem (případně se zákonem, jde-li o jiný právní předpis)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“)

- je to cesta, kterou lze jít, jestli řízení před Ústavním soudem nepřineslo žádaný výsledek
- fyzické či právnické osoby mohou za podmínek stanovených Úmluvou podávat **stížnosti** pro porušení lidských práv zaručených Úmluvou
- stížnost se posílá ESLP (sídlo ve Štrasburku); lze jí napadat:
 - jednání (nečinnost) orgánů státu, který uznal pravomoc soudu
- stěžovatel musí zpravidla vyčerpat všechny vnitrostátní právní prostředky, jejichž pomocí by mohla být jeho situace vyřešena (tj. ÚS)
 - řízení před Ústavním soudem, jenž bylo zahájeno řádně a včas podanou ÚS
- stížnost lze podat nejpozději do **6 měsíců** ode dne, kdy bylo přijato konečné vnitrostátní rozhodnutí
- ESLP rozhoduje rozsudkem, kterým konstatuje porušení/neporušení příslušného článku Úmluvy
 - poškozenému může být přiznáno i přiměřené zadostiučinění (finanční částka)
 - rozsudek je konečný a pro státy/strany Úmluvy závazný

Jiné prostředky ochrany práv související s veřejnou správou

- jedná se o následující:

- **správní dozor**
 - má význam ve speciálních věcech veřejné správy, kdy se fyzické a právnické osoby mohou s **výzvami** obracet na příslušné správní úřady, aby konaly úkony dozoru
 - výzva má ovšem charakter neformálního podnětu (závisí na úvaze správního úřadu, zda úkony dozoru proveden)
- **Policie ČR**
 - zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, stanoví povinnost policisty **dodržovat pravidla** zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob → tento zákon dále hovoří o „**iniciativě**“ při ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie
 - policista ve službě je povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout opatření, aby ohrožení/porušení odstranil
 - pomoc a vstřícné jednání policie při ochraně subjektivních práv se může dotýkat i oblasti správního práva
 - např. při šetření dopravní nehody, při porušení jiných právních předpisů (př. nadměrný hluk) atd.
- **veřejný ochránce práv (dále jen „VOP“)**
 - možnost podávat u něj **podněty** ve věcech veřejné správy
 - podnět se může týkat věcí, které nelze řešit jinými právními prostředky, ale též záležitostí, kde lze využít formálních opravných prostředků (př. ústavní stížnost), které ale osoba nemůže využít (např. uplynula lhůta pro podání)
 - podnět musí mít určité náležitosti (př. vylíčení okolnosti věci, označení úřadu atd.), podává se VOP buď písemně anebo ústně do protokolu
 - lhůta pro podání: **1 rok** od opatření nebo události, které se podnět týká a jež se počítá od doby doručení podnětu
 - vlastní šetření VOP není považováno za právní proces – nekončí vydáním rozhodnutí, ale jen doporučením úřadu
- **stížnosti, petice**
 - podání stížnosti je podmínkou pozdějšího eventuálního uplatnění podnětu u VOP

Právní záruky ve veřejné správě

- ve věci přehledu ochrany práv ve veřejné správě existují taky jiné přístupy než výše uvedené (tj. členění dle Sládečka – právo na spravedlivý proces, ochrana práv ve správním řízení atd.); např. v pražské učebnici V. Mikule hovoří o právních zárukách ve veřejné správě, kterými chápe:
 - právo na přístup k informacím,
 - petice a stížnosti,
 - ochranu před nezákonnými právními předpisy,
 - soudní ochranu před nezákonným správním aktem (rozhodnutím),
 - ochranu proti zásahům, které nejsou rozhodnutím,
 - ochranu před nezákonnou nečinností,
 - ochranu před jinou nezákonnou činností veřejné správy,
 - trestní odpovědnost funkcionářů a úředníků,
 - organizaci ochrany veřejného zájmu.
- z oblastí dosud neprobraných je vhodné zmínit následující:

Právo na informace

- právo na přístup k informacím je projevem zásady publicity veřejné správy
- záruky jsou zakotveny samotnou LZPS (čl. 17 odst. 5): Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.
- co se týče konkrétního zákona, nejprve byla přijata speciální právní úprava – zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- posléze byl schválen zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
 - tento zákon rozeznává **základní povinné subjekty**, tj.:
 - státní orgány,
 - územní samosprávné celky a jejich orgány a
 - veřejné instituce

→ tyto subjekty mají povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti
 - dále zákon rozeznává **další povinné subjekty** (tj. „subjekty“, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právům chráněných zájmech nebo povinnostech osob)
 - poskytují informace pouze v rozsahu jejich rozhodovací činnosti!

- zákon č. 106/1999 Sb. vymezuje **2 způsoby** poskytování informací:
 - o **na základě žádosti**
 - pokud povinný subjekt nechce informaci poskytnout, vydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti o podání informace
 - proti tomuto lze podat do 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí **odvolání**
 - povinný subjekt má povinnost předložit odvolání nadřízenému orgánu ve lhůtě 15 ode dne doručení odvolání a nadřízený správní orgán rozhodne do 15 dnů ode dne předložení odvolání povinným subjektem
 - negativní rozhodnutí je posléze možné napadnou **žalobou proti rozhodnutí** ve správním soudnictví
 - dalším prostředkem ochrany je stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace
 - lze podat v zákonem stanovených případech – např. když byla poskytnuta jenom částečná informace
 - podává se ve lhůtě 30 dnů, rozhoduje o ní nadřízený orgán
 - o **zveřejněním**
- **další předpisy, které se týkají poskytování informací v ČR, jsou např.:**
 - o Aarhuská úmluva,
 - o doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (81) 19, upravující přístup k informacím, jež mají k dispozici veřejné orgány,
 - o doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (2002) 2 o přístupu k oficiálním dokumentům.

Ochrana před nezákonnými předpisy

- pozn. nezákonné předpisy – zde myšleno především jako podzákonné právní předpisy (tj. předpisy vydávané veřejnou správou)
- v zásadě jediným účinným prostředkem je výše zmíněný **návrh na zrušení podaný Ústavnímu soudu spolu s ÚS →** osoba se tedy může nezákonnému, případně neústavnímu předpisu bránit jen tehdy, byl-li vůči ní aplikován
 - o nezákonnost předpisu je ale možné namítat už v průběhu správního řízení (zejm. v přezkumném řízení soudním – soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu, a je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s mezinárodní smlouvou)
 - o soud tak nemusí při rozhodování aplikovat podzákonný právní předpis, který je v rozporu se zákonem nebo s mezinárodní smlouvou
- podpůrným postupem může být **podání podnětu** Veřejnému ochránci práv (ten může podat návrh na zrušení podzákonného právního předpisu)
- v úvahu by přicházelo taky podání **petice** či **podnětu** příslušnému orgánu veřejné správy, aby svůj právní předpis zrušil (nepříliš efektivní)

Ochrana proti zásahům

- jde o tzv. jiné zásahy do subjektivních práv, než je rozhodnutí, jednání, kdy se nepostupuje podle s. ř., protože jde zpravidla o časově krátce ohraničenou, nepředvídatelnou věc; do této kategorie spadají např.:
 - o bezprostřední zásahy,
 - o další reakce veřejné správy na nějakou událost či stav, tj.

▪ ekologickou havárii, ▪ požár, ▪ živelní pohromu,	▪ dopravní nehodu ▪ atp.
--	---
- jsou to situace, kdy jsou osoby z důvodu výjimečné situace povinny na základě výzvy nebo příkazu úřední osoby něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět (př. zastavit motorové vozidlo, zdržet se vstupu na určité místo, strpět osobní prohlídku)
- **zákonost zásahu předpokládá**
 - o prokázání pravomoci úřední osoby zasahovat (služebním průkazem, uniformou) a
 - o posouzení, zda jde o zásah oprávněný
- **konkrétní možnosti ochrany:**
 - o žaloba ve správním soudnictví dle s. ř. s.
 - o ústavní stížnost k Ústavnímu soudu
 - o podpůrně lze přistoupit ke stížnosti dle s. ř., případně dle zvláštního zákona
 - o dále je možné obrátit se na VOP s podnětem
 - o možnost uplatnění nutné obrany proti úřednímu zásahu v případě, že je nezákonný
 - pozn. posouzení legality zásahu je často problematické z důvodu jeho neočekávanosti, rychlosti atd.
 - nutná obrana je proto přípustná, jestliže do osobní svobody zasahuje osoba, do jejíž pravomoci takové zásahy zjevně nepatří
 - př. hasič vyžaduje dechovou zkoušku na alkohol po řidiči motorového vozidla

Ochrana před nečinností

- v rámci správního řízení lze uvažovat o podání žádosti o uplatnění opatření proti nečinnosti účastníkem řízení po uplynutí lhůt pro vydání rozhodnutí
- správní orgán může využít některých z dozorčích prostředků stanovených s. ř.:
 - o **příkaz ke zjednáání nápravy** – příkaz nečinnému správnímu orgánu, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednáání nápravy nebo vydal rozhodnutí
 - o **atrakce** – situace, kdy správní orgán usnesením převezme věc a rozhodne místo nečinného správního orgánu
 - o **delegace** – správní orgán usnesením pověří jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení
 - o **prolongace** – správní orgán usnesením přiměřeně prodlouží zákonnou lhůtu pro vydání rozhodnutí
- pokud by byly dané prostředky bezvýsledně vyčerpány, lze podat správní žalobu proti nečinnosti správního orgánu
 - o ve lhůtě **1 roku** ode dne, kdy proběhla lhůta pro rozhodnutí
 - o bezvýsledným vyčerpáním prostředků se rozumí podání žádosti o uplatnění opatření proti nečinnosti dle s. ř.
- pokud ani kasační stížnost nepřinese nápravu, je možné podat **ústavní stížnost**, případně se obrátit na VOP

pozn. nezákonná nečinnost = nesprávný postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nebo nesprávným úředním postupem

Trestní odpovědnost úředních osob

- úřední osoba (§ 127 trestního zákoníku) – př. člen zastupitelstva, úředník orgánu územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, příslušník bezpečnostního sboru atd.
- jde o to, aby tato osoba vykonávala nějakou pravomoc

viz TZ

B 22. Vyvlastnění a nucené omezení majetkových práv

Právní úprava

- **LZPS**
 - o „Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu.“
 - o „Každý má právo vlastnit majetek.“
 - o „Omezení základních práv a svobod nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.“
- **Zákon o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě** (dále jen „zákon o vyvlastnění“)
 - o obsahuje obecnou úpravu
- **zvláštní zákony** – např. stavební zákon, energetický zákon, zákon o pozemních komunikacích, vodní zákon, zákon o státní památkové péči, zákon o ochraně přírody a krajiny atd.
 - o tyto zákony obsahují vlastní úpravu vyvlastnění/omezení VP, ale na otázky neupravené se použije subsidiární zákon o vyvlastnění
- rozeznáváme **několik způsobů omezení majetkových práv**:
 - o vyvlastnění
 - o územní omezení
 - o věcná a jiná omezení

Vyvlastnění

Pojem

- = expropriace
- nejzávažnější veřejnoprávní zásah do majetkových práv
- obecně lze říci, že se jedná o **nucený přechod vlastnického práva na základě správního aktu**
- při jeho uplatnění dochází ke kolizi s ústavně zaručeným právem na vlastnictví
- v minulosti bylo vyvlastnění chápáno v různé šíři, především ve vztahu k důvodům vyvlastnění a předmětu vyvlastnění
- vyvlastněním rozumíme:
 - o **odnětí/omezení vlastnického práva**
 - nucený přechod vlastnického práva nebo
 - zásah, který pouze zužuje některou ze složek vlastnického práva – např. zřízení věcného břemene
 - o **odnětí/omezení práva odpovídajícího věcnému břemeni** k pozemku nebo stavbě
 - vyvlastnění se vztahuje nejen k vlastníkově, ale i k uživateli věcného břemene

Subjekty

- **vyvlastňovaný** = expropriát = ten, komu je odnímáno/kdo je omezován (může jím být soukromá osoba i stát)
- **vyvlastnitel** = expropriant = ten, kdo se domáhá přechodu vlastnického práva nebo oprávnění z věcného břemene (může jím být stát i soukromá osoba)

Podmínky

- základní podmínky plynou z LZPS, dle které vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné:
 - o **ve veřejném zájmu**
 - neurčitý právní pojem, jedná se o zájem obecně prospěšný a musí vždy převažovat nad ochranou vlastnického práva
 - musí být vždy ve vyvlastňovacím řízení prokázán
 - veřejným zájmem může být i zájem jednotlivce, pokud v konkrétním případě výrazně převažuje nad zájmem vlastníka
 - o **na základě zákona**
 - vyvlastnění musí v konkrétním případě umožňovat zákon, nikoliv předpis nižší právní síly
 - o **za náhradu**
 - vyvlastnění lze provést výlučně za náhradu, která náleží vyvlastňovanému, pokud není dohodnuto, že se mu poskytne jiný pozemek nebo stavba
 - náleží vy vyšší obvyklé ceny pozemku nebo stavby, popř. práva odpovídajícího věcnému břemeni
 - lze žádat i náhradu stěhovacích nákladů, nákladů spojených se změnou místa podnikání i jiné účelně vynaložené náklady vzniklé v souvislosti s vyvlastněním
 - poskytuje se jednorázově v penězích ve lhůtě, která je v rozhodnutí o vyvlastnění stanovena
 - výše náhrady se stanovuje vždy na základě znaleckého posudku – na žádost vyvlastňovaného nebo vyvlastnitel se souhlasem vyvlastňovaného, jinak znalece ustanoví vyvlastňovací úřad
 - náklady za vypracování znaleckého posudku hradí vyvlastnitel
 - jedná se o povinný důkaz – projev legální teorie důkazní

- **další podmínky stanoví zákon o vyvlastnění:**
 - **účel stanovený zvláštním zákonem = expropiační titul**
 - vyvlastnění je přípustné jen pro účel vyvlastnění stanovený zvláštním zákonem
 - zvláštními zákony jsou např.:
 - stavební zákon – uskutečnění veřejně prospěšné stavby
 - zákon o státní památkové péči – zajištění péče o nemovitou památku, když vlastník zanedbává své povinnosti
 - vodní zákon – uskutečnění veřejně prospěšného opatření (proti povodním)
 - zákon o zajišťování obrany ČR – k zajišťování obrany státu
 - atd.
 - **soulad s cíli a úkoly územního plánování**
 - neuplatní se ve všech řízeních – pouze pokud se vyvlastněním sleduje provedení změny ve využití nebo v prostorovém uspořádání území, včetně umísťování staveb a jejich změn
 - **dodržení principu proporcionality**
 - obsah a rozsah vyvlastnění musí být vždy přiměřený účelu, pro který se vyvlastňuje
 - odnětí práva nelze vyslovit tam, kde postačí jeho omezení (obsah)
 - vyvlastnění nesmí být provedeno ve větším rozsahu (co do rozlohy), než je potřebné k dosažení daného účelu
 - výjimkou je, pokud nelze nemovitost bez vyvlastněné nemovitosti vůbec užívat nebo jen s nepřiměřenými obtížemi, pak lze na ně rozšířit vyvlastnění na žádost vyvlastňovaného
 - **dodržení principu subsidiarity**
 - vyvlastnění připadá v úvahu vždy až jako poslední možnost
 - až v případě, že uskutečnění účelu nelze dosáhnout dohodou nebo jiným způsobem
 - k vyvlastnění lze přistoupit až když se vyvlastniteli nepodaří ve lhůtě 90 dní uzavřít nějakou smlouvu o získání práv k pozemku nebo stavbě – tento pokus o dohodu se přikládá k návrhu

Práva třetích osob

- vyvlastněním dochází k zániku všech práv třetích osob k vyvlastňovanému pozemku nebo stavbě
- výjimkou je nájemní právo (k bytu, nebytovému prostoru, stavby nebo pozemku), které vyvlastněním nezaniká
- nezanikají ani věcná břemena, u kterých je dán veřejný zájem na tom, aby i po vyvlastnění stavbu nebo pozemek zatěžovala

Vyvlastňovací řízení

- správní řízení, jehož úprava se řídí zákonem o vyvlastnění, podpůrně se však užije i správní řád

Příslušnost

- **věcná: vyvlastňovací úřad**, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností, magistráty statutárních měst a Prahy
 - jedná se o výkon přenesené působnosti a jedná se o úřad v materiálním pojetí
- **místní: dle polohy nemovitosti**
 - povinné přenesení příslušnosti – účastníkem řízení je vyvlastňovací úřad nebo osoba, jejímž zřizovatelem je obec nebo kraj

Účastníci řízení

- **vyvlastnitel a vyvlastňovaný**
- zástavní/podzástavní věřitel, oprávněný z práva odpovídajícího věcnému břemenu
- oprávněný ze zajišťovacího převodu práva
- správce dědictví, dědici zůstavitele, stát

Zahájení řízení a jeho průběh

- **výlučně na žádost vyvlastnitelů**
- o zahájení řízení se vyrozumí účastníci a katastrální úřad, který učiní do KN poznámku o zahájení vyvlastňovacího řízení – jakmile je vyvlastňovaný vyrozuměn, nesmí již s nemovitostí nakládat (X neplatnost takových úkonů)
- uplatňuje se **princip ústnosti a neveřejnosti** – povinně se nařídí ústní jednání
- **konzultace řízení** – účastníci mohou uplatnit námitky a navrhnout důkazy nejpozději při ústním jednání
- **legální teorie důkazní** – výše náhrady se stanoví obligatorně znaleckým posudkem

Rozhodnutí

- přerušování a zastavení řízení
 - **přerušování** – pokud se již o stejné nemovitosti vyvlastňovací řízení vede
 - **zastavení** – pokud již o vyvlastnění bylo rozhodnuto v jiném vyvlastňovacím řízení nebo v průběhu řízení došlo k dohodě
- zamítnutí žádosti – pokud nejsou splněny podmínky vyvlastnění

- pokud jsou splněny podmínky pro vyvlastnění, správní orgán rozhodne **dvěma samostatnými výroky**:
 - o **I. výrok o vyvlastnění**, jehož obsahem je:
 - odnětí VP a jeho přechod, omezení VP, zrušení práva odpovídajícího věcnému břemeni
 - určení práv, která vyvlastněním nezaniknou
 - určení lhůty pro zahájení uskutečňování účelu vyvlastnění (tato lhůta nesmí být delší než 2 roky od PM rozhodnutí, ale před jejím uplynutím může vyvlastnitel z důvodu zvláštního zřetele hodných požádat o její prodloužení o max. další 2 roky)
 - o **II. výrok o náhradě**, jehož obsahem je:
 - určení výše náhrady
 - uložení lhůty k zaplacení – nesmí být delší než 60 dní od PM rozhodnutí
- proti rozhodnutí lze podat **odvolání**
 - o o odvolání rozhoduje krajský úřad
 - o odkladný účinek
 - pokud odvolání směřuje proti výroku o vyvlastnění, má odkladný účinek i na ostatní výroky
 - pokud odvolání směřuje pouze proti výroku o náhradě, nemá odkladný účinek na ostatní výroky
 - o odvolací orgán nemůže změnit výši náhrady v neprospěch vyvlastňovaného a třetích osob
- pravomocné rozhodnutí se zasílá na katastrální úřad k zápisu do KN s vyrozuměním o tom, která práva v něm zapsaná zanikla

Soudní ochrana

- výrok o vyvlastnění lze napadnout **žalobou proti rozhodnutí správního orgánu dle SŘS** – příslušné k řízení jsou správní soudy
 - o pokud je výrok o vyvlastnění zrušen, pozbývá platnosti i výrok o náhradě
- výrok o náhradě lze napadnout **žalobou v řízení dle části V. OSŘ** – příslušné k řízení jsou civilní soudy
 - o v prvním stupni jsou příslušné krajské soudy
 - o žalobu je nutné podat ve lhůtě 30 dnů od PM rozhodnutí
 - o proběhne celé řízení znovu
 - o může stanovit i částku vyšší s ohledem na mimořádné vlastnosti dané nemovitosti

Zrušení vyvlastnění

- vyvlastnění lze zrušit pouze **na žádost vyvlastňovaného** a pouze **z důvodů stanovených zákonem**:
 - o nezaplacení náhrady do 30 dnů od uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí pro její zaplacení
 - o nezahájení realizace vyvlastnění ve stanovené lhůtě (i po prodloužení)
 - o zrušení či pozbytí platnosti územního rozhodnutí určující využití stavby nebo pozemku pro daný účel
- práva, která byla vyvlastňovanému odňata nebo omezena, se obnovují PM rozhodnutí o zrušení vyvlastnění
- práva třetích osob se neobnovují

Zvláštní právní úprava vyvlastnění

Vyvlastnění pro účely zajištění obrany státu

- upraveno Zákonem o zajištění obrany ČR
- vyvlastnění lze uskutečnit **pouze za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu**
- vyvlastnit lze nemovitosti i movité věci za účelem zajišťování obrany státu
- vyvlastnění se provádí ve zkráceném řízení, kdy rozhodnutí musí být vydáno do 7 dnů od jeho zahájení
- jinak platí obecné požadavky na vyvlastnění (subsidiarita, náhrada atd.)
- provádí se místní šetření, jehož účelem je ocenění předmětné věci
- vyvlastněné věci se stávají majetkem státu

Pozemkové úpravy

- Zákon o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech
- těmito úpravami se prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí, zabezpečuje se přístup k nim a jejich využití, vyrovnávají se jejich hranice
- vždy ve **veřejném zájmu**
- řízení se zahajuje vždy **ex officio**, návrh pozemkových úprav pozemkový úřad schválí **jen se souhlasem vlastníků alespoň ⅔ výměry pozemků**
- vůči nesouhlasícím vlastníkům pak pozemkové úpravy vedou k **nucenému přechodu či omezení VP**

Nucené omezení majetkových práv

Územní omezení vlastnických práv

- může mít formu:
 - o **stanovení způsobu využití území**

- **zákazu či omezení určitých činností v daném území či jejich podmínění úředním povolením**
- **příkazu strpět na daném území určitou správní činnost**
- nejčastěji tato omezení plynou z územně plánovací dokumentace, územních opatření, ochranných pásem nebo chráněných území

Celněprávní územní omezení

- jiná územní omezení pak plynou z celního práva, kde je omezení spojeno s dovozem, vývozem či průvozem zboží a **účelem je ekonomická ochrana**

Jiná omezení majetkových práv

- podstatou je, že výkon vlastnického práva je **ve veřejném zájmu** určitým způsobem modifikován, tzn. že je omezována typická soukromoprávní volnost
- řadíme zde např.:
 - **výhradu vlastnického práva** – např. k výhradním ložiskům nerostů si stát vyhrazuje VP
 - **omezení dispozice s některými věcmi** – např. z důvodu ochrany hodnot je omezeno nakládání s kulturními památkami
 - **absolutní zákaz držení některých věcí** – např. z důvodu ochrany před nebezpečnými věcmi je ze zákona omezeno nabývání/držení střelné zbraně
 - **retenční oprávnění správního úřadu** – zadržení věci z důvodu zajištění průběhu a účelu správního řízení
 - **uložení správní sankce** – propadnutí nebo zabránění věci

veřejnoprávní omezení práv k nemovitosti – např. povinnost strpět vstup na pozemek a stavbu, když úřední osoba plní úkoly dle stavebního zákona (zjišťování stavu stavby/pozemku, opatřování podkladů/důkazů)

B 23. Veřejné užívání

Pojem:

- obecný institut nacházející využití v celé řadě oblastí činností veřejné správy, ať už klasické nebo na poli specifických činností
- veřejné užívání = **užívání všeobecně přístupných materiálních statků** (veřejných statků) **předem neomezeným okruhem uživatelů**, které odpovídá jejich účelovému určení.
- hraniční oblast práva – soukromé x veřejné
 - o podle judikatury je institut veřejného užívání součástí správního práva
- jde tedy o veřejnoprávní titul užívání
- smysl = schopnost „být užíván“
- užívání má veřejnoprávní povahu – nezáleží na projevu vůle vlastníka statku

Předmět:

- **Všeobecně přístupné materiální statky**
- Typicky:
 - o voda
 - o ovzduší
 - o krajina
 - o les
 - o pozemní komunikace
 - o veřejná prostranství
 - o kmitočtové spektrum
 - o některé druhy energií
- **Přírodní i vytvořené člověkem**
 - o přírodní – krajina, les, ovzduší, voda...
 - o vytvořené člověkem – pozemní komunikace, veřejná prostranství, kmitočtová (rádiová) spektra...
- užíváním se nespoteřovávají, resp. musí být alespoň obnovitelné.
- statky **ve vlastnictví veřejném** (silnice I. třídy jsou ve vlastnictví státu, silnice II. a III. třídy ve vlastnictví krajů a místní komunikace ve vlastnictví obcí, dálnice) **i soukromém** (veřejná prostranství, les) nebo i res nullius (věci bez pána – např. volně žijící živočichové, vody, kmitočty).
- POZN.: V průběhu vývoje institutu veřejného užívání se v podstatě vyvinuly tři základní skupiny názorů na otázku vlastnictví osob veřejného práva k předmětu veřejného užívání:
 - o civilistický přístup chápal vlastnictví k předmětu veřejného užívání jako institut soukromého práva (tedy jako každé jiné vlastnictví), ovšem se zásadně veřejnoprávně modifikovaným obsahem (jež mohlo vést až k nuda proprietas);
 - o publicistický přístup považoval poměr k předmětu užívání za výraz specifického výsostného práva státu nebo jiné veřejnoprávní korporace a existenci vlastnictví k tomuto předmětu v podstatě neuznával;
 - o teorie veřejného vlastnictví chápe toto vlastnictví jako veřejnoprávní obdobu soukromého vlastnictví, kdy výkon vlastnického práva neslouží individuálním zájmům vlastníka, ale přímo veřejnému zájmu.

Druhy veřejného užívání – obecné x zvláštní:

Obecné:

- **Vznik (a právní titul užívání)**
 - o **Ze zákona = ex lege** – např. provoz na pozemních komunikacích
 - pozitivně (např. lesní zákon umožňuje procházet se lesem) / negativně vymezeno (např. lesní zákon zakazuje určité činnosti v lese)
 - o **Z povahy věci** – např. dýchání vzduchu (ale vlastně to plyne i ze zákona, když tam něco není upraveno – co není zákonem zakázáno, je dovoleno)
 - o = není spojen s žádným projevem vůle vykonavatele VS, žádná správní činnost
- **Subjekt**
 - o **Každý** = neomezený okruh uživatelů / kdo splňuje hmotněprávní předpoklady stanovené zákonem (např. řidičský průkaz)
 - o jde o možnost – musí být fakticky schopen užívání
- **Účel**
 - o obvyklý
 - o užívání musí být v souladu s obecným účelem statku – způsobem obvyklým, nevylučujícím stejné užívání statku ostatními.
 - např. užívání veřejného prostranství, že tam někdo prochází, třeba si i sedne
 - vylučuje stejné užívání v určitém rozsahu – např. na pozemní komunikaci nemohou být 2 auta zároveň na stejném místě

- **Užívání ostatními**
 - o **nevylučuje** – ostatní mohou také užívat veřejný statek.
 - ale vylučuje stejné užívání v určitém rozsahu – např. na pozemní komunikaci nemohou být 2 auta zároveň na stejném místě
- **Poplatky**
 - o zpravidla bezplatně
 - o výjimka – mýtné (poplatek za užívání rychlostních silnic a dálnic)
- **Omezení**
 - o lze dočasně omezit / vyloučit užívání statku
 - o např. OOP / jiný správní akt – z důvodu ochrany statku / jeho údržby / bezpečnosti osob a majetku...
 - např. zákaz vstupu do lesa v určitém období

Zvláštní:

- **Vznik**
 - o **Povolení = ex actu**
 - správní akt vydaný správním úřadem
 - stanoven způsob / doba / jiné podmínky veřejného užívání
 - může zaniknout v případě protiprávního jednání / může být změněn novým rozhodnutím (clausula rebus sic santibus)
 - jednostranné; Autoritativní; Vynutitelné a závazné; Konstitutivní – protože to zakládá oprávnění subjektu k užívání statku (třídění podle trvání účinků – ex nunc/tunc); Ad personam / In rem = vztah k určité věci (např. kolaudační souhlas); Bývá časově omezené; Benefiční – jedná se o výhodu. (např. tím, že získali licenci může provozovat vysílání, a proto jde o výhodu. / opak = deteriorační = zakládá nové povinnosti, jde k tíži – např. zapl. pokuty); Pozitivní (Negativní – to není, pozice adresáta se zde nemění.)
- **Subjekt**
 - o pouze adresát povolení
 - o tzv. přímý uživatel
- **Účel**
 - o jiný než obvyklý účel
- **Užívání ostatními**
 - o může vylučovat / omezovat
 - o ostatní nemohou stejným způsobem užívat veřejný statek
- **Poplatky**
 - o obvykle se hradí
 - o právní poplatek / poplatek za spotřebu / poplatek za zatížení.
 - o judikatura: nelze požadovat poplatky po vlastníkově pozemku.
- **Omezení**
 - o meze jsou stanoveny správním aktem a zákony.

Ochrana veřejného užívání

- uplatňuje se prostřednictvím zákonů a omezení stanovených ve prospěch veřejného užívání.

Ochrana veřejného statku

- správní dozor nad veřejným užíváním.
- zákazy /omezení.
- preventivní /nápravná / sankční opatření.

Ochrana veřejného užívání

- povinnost vlastníků strpět veřejné užívání.
- ochranná pásma.
- preventivní /nápravná / sankční opatření.

Ochrana před účinky veřejného užívání

- zahrnuje ochranu předmětu, zájmů, které mohou být veřejným užíváním ohroženy nebo poškozeny – např. svépomocí, sankcemi.

Příklady veřejných statků:

- **Užívání vod:**

- **Nakládání s vodami** se rozumí jejich vzdouvání pomocí vodních děl, využívání jejich energetického potenciálu, jejich využívání k plavbě nebo k plavení dřeva, k chovu ryb nebo vodní drůbeže, jejich odběr, vypouštění odpadních vod do nich a další způsoby, jimiž lze využívat jejich vlastnosti nebo ovlivňovat jejich množství, průtok, výskyt nebo jakost.
- **Obecné nakládání**
 - týká se pouze vod povrchových (vod přirozeně se vyskytujících na zemském povrchu).
 - každý je může na vlastní nebezpečí odebírat nebo s nimi jinak nakládat pro vlastní potřebu, není-li k tomu třeba zvláštního technického zařízení (mezi jiné nakládání se řadí např. i koupání).
 - zachycování jednoduchými zařízeními na jednotlivých pozemcích a stavbách nebo o změnu jejich přirozeného odtoku za účelem ochrany staveb a pozemků před škodlivými účinky těchto vod.
 - užívání k plavbě a k odběru vody potřebné k provozu plavidel.
 - při obecném nakládání se nesmí ohrožovat jakost nebo zdravotní nezávadnost vod, narušovat přírodní prostředí, zhoršovat odtokové poměry, poškozovat břehy, vodní díla a zařízení pro chov ryb, ani porušovat práva a právem chráněné zájmy jiných osob. "
 - vodoprávní úřad může obecné nakládání ve veřejném zájmu upravit, omezit, popřípadě zakázat.
- **Zvláštní užívání**
 - v zákoně vyjádřeno jako nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami na základě povolení vodoprávního úřadu.
 - odběr, který není obecným nakládáním.
 - vzdouvání.
 - akumulace.
 - vypouštění odpadních vod (z povolovacího režimu jsou stanoveny určité výjimky, např. pro případ jednorázového odběru za účelem hašení požáru).
 - povolení se vydává na omezenou dobu, některá povolení jsou limitována i věcně (např. povolenou výší odběru).
 - práva a povinnosti vyplývající z povolení k nakládání s vodami, které bylo vydáno pro účel spojený s vlastnictvím nemovitostí, přecházejí zásadně na právní nástupce.
 - povolení k nakládání s vodami má výlučně veřejnoprávní důsledky, nezakládá oprávnění k cizím nemovitostem.
 - v zákonem stanovených případech může vodoprávní úřad povolení k nakládání s vodami změnit nebo zrušit.
 - ve veřejném zájmu, zejména při přechodném nedostatku vody, lze bez náhrady upravit na dobu nezbytně nutnou povolené nakládání s vodami, popřípadě je i omezit nebo zakázat.
- **Užívání pozemních komunikací:**
 - **Obecné:**
 - v mezích právních předpisů o provozu na pozemních komunikacích může každý uvedené pozemní komunikace užívat obvyklým způsobem k účelům, ke kterým jsou určeny (prakticky zejména k jízdě nebo k chůzi).
 - uživatel se musí přizpůsobit stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu dotčené pozemní komunikace a nesmí ji kromě jiného poškozovat nebo znečišťovat. Provoz na uvedených pozemních komunikacích může být částečně nebo úplně uzavřen (uzavírka), popřípadě může být nařízena objížďka.
 - příslušný silniční správní úřad je povinen dbát, aby uzavírka byla vždy omezena na nejkratší dobu a aby objížďka byla řádně technicky zabezpečena a byla z hlediska provozu vyhovující; nikdo nemá nárok na náhradu případných ztrát, jež mu v důsledku uzavírky nebo objížďky vzniknou.
 - až na dvě výjimky je obecné užívání bezplatné.
 - první výjimkou je dnes zpoplatnění užívání dálnic a rychlostních silnic dálničního typu označených příslušnou dopravní značkou, poplatek je stanoven pevnou částkou za vozidlo (odstupňovanou podle jeho hmotnosti) a rok a jeho zaplacení se prokazuje dvoudílným kupónem, jehož jedna část je přilepena na přední sklo vozidla. U stanovených pozemních komunikací dnes jde buď o předem hrazený časový poplatek, nebo o mýtné (zjednodušeně řečeno pro vozidla s hmotností vyšší než 12 tun).
 - druhým případem je užívání místních komunikací k stání nebo odstavení vozidel za předpokladu, že tak stanoví nařízení obce vydané za účelem organizování dopravy na území obce (jde o časově omezené stání či odstavení nebo o tzv. rezidentní stání); nejasnosti zde působí, že zákon používá termín „cena sjednaná v souladu s cenovými předpisy“, což zastírá veřejnoprávní povahu daného vztahu; zaplacení se u rezidentního stání prokazuje např. kartou umístěnou za předním sklem vozidla (způsob placení a prokazování zaplacení stanoví obec).

- obecné užívání se dále týká i veřejně přístupných účelových komunikací. (Veřejný přístup lze upravit nebo omezit na návrh vlastníka účelové komunikace, pokud je to nezbytné k ochraně jeho oprávněných zájmů.)
- **Zvláštní:**
 - užívání uvedených pozemních komunikací jiným než obvyklým způsobem (např. k přepravě zvlášť těžkých nebo rozměrných předmětů nebo výjimečné užití silnice nebo místní komunikace některými samojízdnými pracovními stroji nebo vojenskými pásovými vozidly) anebo k jiným účelům, než pro které jsou určeny (např. k pořádání sportovních akcí nebo pro audiovizuální tvorbu) je užíváním zvláštním
 - zákon označuje za zvláštní užívání i užití pozemní komunikace a silničního pomocného pozemku k takovým činnostem, jakými jsou např. umístění reklamních zařízení, ale i zřizování vyhrazeného parkování
 - povolení ke zvláštnímu užívání nezbavuje uživatele povinnosti k náhradě za poškození nebo znečištění komunikace

problematická je úprava zajišťování sjízdnosti a schůdnosti pozemních komunikací, kde zákon zmiňuje pouze odpovědnost za škodu, aniž by výslovně stanovil nějakou povinnost; ohledně vymezení rozsahu, způsobu a lhůt pro odstranění závad ovšem odkazuje na prováděcí právní předpisy (včetně nařízení obcí)

B 24. Právo na informace ve veřejné správě

- čl. 17 odst. 1 LZPS – „Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny“
- čl. 35 odst. 2 LZPS – „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“
- právo na informace, průhlednost a otevřenost veřejné správy je **realizací práva podílení se na správě věcí veřejných** (čl. 21 Ústavy)
- čl. 17 odst. 5 – „Státní orgány a orgány ÚSC jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti“ (realizace zásady publicity veřejné správy)
- podmínky výkonu práva stanoví zákon o svobodném přístupu k informacím
- **právo na informace lze omezit pouze zákonem** – čl. 17 odst. 4 – „Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti **nezbytná** pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“
- **princip publicity** = veřejná správa poskytuje všechny informace občanům s výjimkou těch informací, které zákon vyloučil (x **princip diskrétnosti správy** = poskytuje občanům nárok na přístup k informacím jen tehdy, stanoví-li tak právní předpis, popř. povolení přístupu ponechává na volné úvaze správních činitelů. Tento druhý princip se uplatňuje spíše v autoritativních režimech)
- ČR je stranou Aarhuské úmluvy (týká se poskytování informací ohledně životního prostředí)
- v demokratickém právním státě není veřejná správa nástrojem nějaké zvláštní, od společnosti separované moci, nýbrž naopak; je službou veřejnosti, i když se opírá o autoritu založenou na veřejné (státní moci). S touto funkcí správy by tak nebylo v souladu, kdyby mezi ní a veřejností byly vytvářeny informační bariéry, které by občanům bránily dozvědět se, co veřejná správa dělá, jak to dělá atd., tedy kontrolovat její činnost
- právo na informace **v širším smyslu** = obecná součást garance svobody projevu, kde není ani potřeba výslovně o právu na informace jako samostatném právu hovořit, zahrnuje právo svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace
- právo na informace **v užším smyslu** = lze chápat, jako povinnost státu, resp. orgánů veřejné správy, aktivně poskytovat informace

Zákon č. 106/1999 o svobodném přístupu k informacím

- **povinné subjekty:**
 - o státní orgány
 - o územní samosprávné celky a jejich orgány
 - o veřejné instituce
 - o subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech a povinnostech FO/PO v oblasti veřejné správy, v rozsahu jejich rozhodovací činnosti
- **obecné informace** mimo informace o ŽP
- **informace** = jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního, informací není počítačový program

Poskytování informací na žádost

- žádost – ústně nebo písemně (i elektronicky)
- **neposkytnutí** informace – **utajovaná** informace, **citlivé** informace se poskytují jen v souladu s pr. předpisy na ochranu těchto informací (týkající se osobností, projevů osobní povahy, soukromí FO), ochrana **obchodního tajemství**, u příjemců veřejných prostředků se zveřejňují jen základní informace, informace o majetkových poměrech a **další omezení** (vztah výlučně k vnitřním pokynům, bylo by tím porušeno autorské právo, ...)
- pokud dotaz v žádosti směřuje na již zveřejněnou informaci, stačí když povinný subjekt na ni odkáže
- **vyřízení písemné žádosti:**
 - o musí být zřejmé, kterému subjektu je žádost určena, jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu, že se domáhá informace dle inf. zákona
 - o pokud náležitosti chybí/žádost je **nesrozumitelná** – **do 7 dní** povinný subjekt **vyzve k nápravě**, pokud chyby žadatel **neodstraní**, povinný subjekt žádost po **30 dnech odloží**
 - o žádost se nevztahuje k jeho působnosti – odloží a sdělí to žadateli
 - o **odmítne** – pokud **nevyhoví** žádosti, vydá rozhodnutí (i pokud odmítá z části), nikoli při odložení
 - o **pokud neodmítne** – **poskytne** informaci **do 15 dní** ode dne přijetí žádosti/doplnění (lhůtu lze ze závažných důvodů prodloužit o 10 dní)
 - o proti rozhodnutí o **odmítnutí** žádosti **lze podat odvolání** (povinný subjekt předloží do 15 dní nadřízenému orgánu, ten pak do 15 dní od předložení rozhodne), poté možná správní žaloba
 - o proti rozhodnutí o **odložení** se neodvolává, lze podat **rovnou správní žalobu** (dle rozhodnutí NSS)

- **stížnost** na postup při vyřizování žádosti – pokud **nebyla podána** informace **po uplynutí lhůty** a **nebylo rozhodnuto o odmítnutí**, byla podána částečně a o zbytku nebylo rozhodnuto, pokud nesouhlasí s výší úhrady; lze ji podat písemně nebo ústně; podává se u povinného subjektu, **do 30 dní** (od uplynutí lhůty k poskytnutí informace, ...), rozhoduje o ní nadřízený orgán, ten o ní rozhodne do 15 dní
- **hrazení nákladů**
 - povinné subjekty oprávněny žádat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli
 - úhrada za **mimořádně rozsáhlé vyhledání** informací
 - písemně oznámí tuto skutečnost spolu s výší úhrady žadateli před poskytnutím informace
 - poučovací povinnost o možnosti podat stížnost + lhůtě, jinak povinný subjekt ztrácí nárok na úhradu nákladů
 - poskytnutí informace podmíněno zaplacením úhrady
 - pokud žadatel do 60 dní nezaplatí, jeho žádost se odloží

Poskytování informací zveřejněním

- **zveřejněná informace** = znakem je možnost jejího vyhledání a získání samotným žadatelem o informaci, tedy bez aktivní součinnosti povinného subjektu, za zveřejněnou informaci lze vždy například považovat ty informace, které byly zveřejněny v tisku nebo na jiném veřejnosti přístupném nosiči dat, dále pak informace které byly vystaveny na úřední desce nebo způsobem umožňující dálkový přístup (webové stránky povinných subjektů) a informace umístěné ve veřejných knihovnách; o zveřejněnou informaci nepůjde tehdy, když informace sice byla v minulosti veřejná, ale toto zveřejnění již netrvá, tedy danou informaci nelze již kdykoliv opětovně vyhledat např. když byl zveřejněný dokument sňat z úřední desky
- **povinné subjekty zveřejňují informace obsažené v** jimi vedených/spravovaných registrech, evidencích, seznamech nebo rejstřících, které jsou na základě zákona každému přístupné a které lze využít při podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, ke studijním nebo vědeckým účelům anebo při veřejné kontrole povinných subjektů, jako otevřená data
- národní katalog otevřených dat – informační systém VS přístupný způsobem umožňujícím dálkový přístup sloužící k evidování informací zveřejňovaných jako otevřená data (Ministerstvo vnitra je správcem)
- povinný subjekt musí zákonem stanovené informace mít **přístupné ve svém sídle** (některé stačí v době úředních hodin) + **dálkový přístup**

Zákon č. 123/1998 o právu na informace o životním prostředí

- **povinné subjekty:**
 - správní úřady a jiné organizační složky státu a orgány ÚSC
 - PO/FO, které vykonávají v oblasti VS působnost vztahující se přímo nebo nepřímo k životnímu prostředí
 - PO/FO založené, zřízené, řízené nebo pověřené výše uvedenými subjekty, které na základě právních předpisů nebo dohody s těmito subjekty poskytují služby, které ovlivňují stav životního prostředí a jeho jednotlivých složek
- předmětem jsou **informace o životním prostředí** (13 okruhů jako demonstrativní výčet), které má povinný subjekt k dispozici
- informaci je třeba **zpřístupnit** bez zbytečného odkladu, nejpozději **do 30 dnů od obdržení žádosti**, ve výjimečných případech prodloužení lhůty, max. na 60 dní celkem
- pokud povinný subjekt žádosti i jen z části **nevyhoví**, vydá **rozhodnutí o odepření** zpřístupnění informace
- pokud ve lhůtě **neposkytne informace**, ani **nevydá rozhodnutí o odepření**, **fikce odepření** rozhodnutí (pak lze podat přímo odvolání proti fiktivnímu rozhodnutí o odepření X obecný info. zákon – podává se stížnost)
- každý má právo nahlížet do listin
- oprávněny žádat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli (x nikoli tedy úhrada za rozsáhlé vyhledávání informací)

Další možnosti přístupu k informacím

- právo občanů obce (kraje, hl. m. Praha) a obdobná práva vlastníků nemovitostí nahlížet do zápisů a usnesení, ...
- různé veřejné evidence (např. katastr nemovitostí, obchodní rejstřík, registr živnostníků, ...)
- zasedání některých orgánů jsou veřejná
- některá správní řízení (ústní jednání) jsou veřejná
- nahlížení do spisů ve správním řízení

oznámení veřejných funkcionářů podle zákona o střetu zájmů

B 25. Právo na spravedlivý proces, evropské aspekty správního práva

- tato otázka spočívá v tom, zda lze, či nelze vztáhnout právo na spravedlivý proces i na řízení před správními orgány, a pokud ano, tak zda české správní řízení splňuje požadavky čl. 6 Úmluvy?
- Tzv. „**skrytá práva**“ – to jsou taková práva, která dovodil ESLP, ze smyslu a účelu čl. 6 Úmluvy, mezi ně patří:
 - o Právo na přístup k soudu (ke spravedlnosti)
 - o Právo na osobní účast při sporném řízení
 - o Právo na rovnost zbraní
 - o Právo na řádné provádění důkazů
 - o Právo na odůvodnění
 - o Právo na skutečný výkon pravomocného rozhodnutí
- Co je to spravedlnost? Spravedlivý proces – má to být procesní spravedlnost, neboť jen tu zaručuje Úmluva, nikoliv už hmotněprávní (věcná spravedlnost). Právo považuje za spravedlivé to, co je v souladu se zákonem.
- Proces má probíhat řádně, možnost účastníků se vyjádřit, právo na přístup k orgánu, který má zajistit hmotněprávní spravedlnost. – možnost účinně uplatňovat a bránit svá práva.

Základní východisko:

- „V demokratické společnosti ... zaujímá právo na spravedlivý proces tak význačné místo, že jeho restriktivní interpretace by neodpovídala cíli a smyslu tohoto institutu.“ (ESLP, Delcourt v. Belgie, 1970)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod jakožto mezinárodní smlouva o lidských právech je součástí ústavního pořádku a má derogační přednost před zákonem, nikoliv jen aplikační jako všechny ostatní „nelidskoprávní“ mezinárodní smlouvy podle čl. 10 Ústavy. Dříve totiž měly všechny mezinárodní smlouvy o lidských právech nejen aplikační přednost, ale i derogační. Tzn. že pokud byl rozpor mezi zákonem a touto mezinárodní smlouvou, musel být tento zákon zrušen. Soud měl povinnost předkládat zákony ke zrušení. Dnes mají všechny mezinárodní smlouvy formálně dle Ústavy jen aplikační přednost, ale Ústavní soud v tomto případě řekl, že tento již stanový standard pro lidskoprávní smlouvy nemůže být snížen – tedy na základě rozhodnutí Ústavního soudu Úmluva jakožto mezinárodní smlouva o lidských právech součástí ústavního pořádku a má i derogační schopnost.
- Dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod „každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho **občanských právech nebo závazcích** nebo o oprávněnosti jakéhokoli **trestního obvinění** proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“
 - o toto právo svědčí jak fyzickým, tak i právníckým osobám včetně právníckých osob veřejného práva. U právníckých osob se ovšem může jednat jen o taková práva, která nejsou svou povahou výlučně vázána na fyzické osoby. Tuto úpravu přebírá i Listina do čl. 36, ale její úprava je širší.
- obsah těchto jednotlivých pojmů je autonomní, relativně nezávislý na právních úpravách (řádech) jednotlivých členských států, jejichž překlady příslušných ustanovení EÚLP bývají často nejisté až zavádějící vzhledem k určitému obsahu použitých výrazů v jejich právu. Při výkladu obsahu tohoto práva je proto nezbytné vycházet zejména z obsahu a cílů Úmluvy a z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP). Závazné znění Úmluvy je totiž pouze anglické a francouzské (i tyto znění však nejsou zcela totožná). Pak má každý stát svůj oficiální předklad. Je však potřeba to vykládat společně, má to být minimální standard ochrany lidských práv, proto není přípustné, aby se v různých státech uplatňovala rozdílně.
- v platných zákonech nejen ČR nalezneme různé úpravy rozhodování v konkrétních věcech ve veřejné správě, tzn. že správní řád není jediný předpis upravující řízení ve veřejné správě, neboť zvláštnosti některých projednávaných věcí vyžadují speciální úpravu. Třeba v řízení ve věcech daňových se správní řád nepoužije vůbec či např. v některých rozhodnutích podle zákona o vysokých školách se správní řád použije jen podpůrně. Řízení podle správního řádu však má zásadní význam, toto řízení je však v zásadě neveřejné, písemné a dvouinstanční. V obou instancích jsou předmětem jak otázky právní, tak i otázky skutkové.
- základem čl. 6 odst. 1 Úmluvy je požadavek, aby kvalita procesu odpovídala určitým právům a povinnostem, o nichž je jednáno, a to bez ohledu na odvětví práva, upravujícím rozhodování, bez ohledu na příslušnost těch či oněch orgánů. Chceme-li zjistit, do jaké míry zasahuje právo na spravedlivý proces do veřejnoprávní sféry, je třeba vyložit základní pojmy – a to „občanská práva a závazky“, „trestní obvinění“, „veřejně“, „v přiměřené lhůtě“, „nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem“ jak je vymezuje EÚLP, vnitrostátní právní kvalifikace není rozhodná. Výjimku tvoří obvinění trestního charakteru, neboť pokud vnitrostátní úprava vyžaduje, aby určité delikty byly projednávány v trestním řízení, bude vždy aplikován čl. 6 odst. 1 Úmluvy, i když by třeba výklad podle EÚLP nesvědčil tomu, že jde o „trestní obvinění“. Cílem je zabránit zužování, zeslabování ochrany plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

- pokud jde o „občanská práva a závazky“ (civil rights and obligations), tak nejsou definovány a z judikatury plyne tendence k rozšiřování obsahu tohoto pojmu za hranice „sporů soukromého práva“. Vždy je však zdůrazňováno materiální chápání tohoto pojmu, proto není prioritní ani povaha pramene právní úpravy a ani orgán ve věci rozhodující. Základní hledisko, „jde o peníze“?
- **dle aplikační praxe, resp. judikatury ESLP (je nutné mít na paměti, že judikatura je v těchto věcech velmi kazuistická) se rozlišují tři základní skupiny:**
 - **práva, o jejichž zařazení pod pojem „občanská práva a závazky“ není sporu** – kdy vedle práv osobních a osobnostních se sem dále řadí i pracovněprávní věci, věci sociálního pojištění a sociální pomoci, a dále pak spory týkající se vlastnického práva a práva svojí podstatou osobní či majetková (např. zásah do vlastnického práva na základě vyvlastnění, poškozování majetkových práv hlukem či znečištěním). Dle francouzského znění by mělo jít i o **skutečný a vážný spor** (nikoli hypotetický, spor, který nemá nehmátemelný výsledek – čl. 6 Úmluvy v řízení o sloučení dvou pozemků v katastrofu do jednoho celku – tady to nemá dopad do majetkových práv, pořád to vlastní ta samá osoba, nemá to charakter sporu). Je také vyžadována přímá souvislost mezi dotčeným právem a probíhajícím sporem. Smysl omezení v úmluvě je proto, aby se vyloučila řízení, kde stát vystupuje svrchovaně a má si to tom rozhodovat sám, bez zásahu jiného (daňové, otázky vyhoštění).
 - **práva, jež vykazují znaky jak práv občanských, tak i veřejných** – kdy je nezbytné posuzovat individuálně každý případ a jeho okolnosti, zkoumá se zejména to, do jaké míry jsou dotčena práva osobního a majetkového charakteru (bývají sem řazena některá opatření dle stavebního práva či ochrana výkonu tzv. svobodných povolání nebo právo na náhradu škody způsobené vadným správním aktem či zásahy do práv hospodářských, sociálních)
 - To vše ESLP řadí pod občanská práva a závazky (rozhodovaná věc má dopad do soukromé sféry účastníků, vztah **přímý a úzký**). Např. koncese pro živnost – úzký vztah (jakým způsobem si účastník může vydělávat) x vyhoštění – má to dopad do rodinné sféry, ale je to vztah vzdálený, nepřímý k dopadu do soukromé sféry, není to tedy považováno za přímý vztah k soukromé sféře, respektují raději suverenitu státu – do jisté míry, to jsou jenom „politická“ rozhodnutí.
 - **práva, na která se čl. 6 odst. 1 Úmluvy nevztahuje** – zejm. jde o výkon pravomoci policie ve vztahu k cizincům, některé otázky daňového a celního práva, spory týkající se vojenské služby či práva která uplatňuje jednotlivec z pozice občana ve vztahu ke státu (např. válečné škody, válečné penze). Na rozhodování o disciplinárních deliktech se čl. 6 Úmluvy v zásadě nevztahuje, neboť 1) omezený okruh pachatelů, 2) není to v žádném rejstříku, 3) vnitřní dopad sankce – ale pokud bude sankcí vyloučení z komory s povinným členstvím – tak to má dopad do civilní sféry osoby, na její výdělek, neboť už nebude moci vykonávat dosavadní činnost a čl. 6 Úmluvy by se aplikoval.
- východiska výkladu pojmu „trestní obvinění“ (any criminal charge) lze nalézt opět v judikatuře ESLP (např. rozhodnutí ve věci Engel a ostatní), kdy byla vypracována kritéria pro posouzení a výklad daného pojmu. Opět se tento pojem vykládá extenzivně. Prvním krokem je **určení kvalifikace podle práva příslušného státu**. Poté je třeba se zabývat povahou samotného deliktu (vyplývá z normy a jejího předmětu: zda-li má charakter všeobecný či upravuje jen zvláštní oblast – armádu, policii, sleduje-li sankce represivní účel), případně též její tvrdostí.
- **Povaha deliktu (preventivní či represivní charakter?) a otázka tvrdosti sankce se uplatňují alternativně.** Uvedený přístup dobře dokumentuje případ Öztürk, kde bylo mimo jiné konstatováno, že hranice mezi trestním právem a úpravou správních přestupků má jen relativní hodnotu a že není ničím podložena úvaha, že „trestní obvinění“ ve smyslu Úmluvy zahrnuje nezbytně určitý stupeň závažnosti. Mohlo by totiž vést k tomu, že stát pak odstraní z tohoto článku celou skupinu obvinění jen proto, že by je kvalifikoval jako „lehká“, což je v rozporu s předmětem a cílem čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zda bude určité jednání považováno za pouhý správní delikt či trestný čin závisí často na politických rozhodnutích, někdy i na náhodě.
- pro nás blízký je v této souvislosti případ **Lauko v. Slovensko** (ze dne 2. 9. 1998), jenž se týkal soudní přezkoumatelnosti rozhodnutí o přestupku, stěžovatel totiž neměl možnost nechat podle vnitrostátního práva přezkoumat toto rozhodnutí soudem a ústavní stížnost mu byla zamítnuta. ESLP rozhodl, že čl. 6 Úmluvy je aplikovatelný a že byl porušen.
- z judikatury ESLP a českých soudů tak plyne, že pojem „**trestního obvinění**“ **se interpretuje extenzivně** a zahrnuje i správní delikty, které obecně nejsou součástí trestního práva, ačkoliv také směřují proti zájmu společnosti a je zde naplněn určitý stupeň společenské nebezpečnosti a závažnosti. V návaznosti na to se pak na jejich projednávání přiměřeně vztahuje kromě čl. 6 odst. 1 i odst. 2 a 3 Úmluvy.
 - „(2) Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákoným způsobem.
 - (3) Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:
 - a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;
 - b) mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby;

- c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;
 - d) vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;
 - e) mít bezplatnou pomoc tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.“
- **Souhrnně řečeno, není ostré hranice mezi občanskými právy a závazky a právy veřejnými, stejně jako mezi trestním obviněním a obviněním, které nemá takový charakter. Je nutno se nechat vést v konkrétních případech judikaturou.**
- z čl. 6 odst. 1 Úmluvy pak plynou jednotlivé požadavky na řízení – a to zejména veřejnost, spravedlnost, rychlost a rozhodování věci nezávislým a nestranným „soudem“, resp. tribunálem (pojem používány v originální jazykové verzi), jenž rozhodne v plné jurisdikci. Správní orgán, který projednává správní delikty, tak čistě teoreticky může vyhovovat pojmu tribunál, ale již na první pohled je zřejmé, že řízení probíhající před správními orgány řadě z těchto požadavků nevyhovuje:
 - **Požadavek veřejnosti:** v zásadě písemnost (§ 15 odst. 1 SŘ), ústní jednání jen v případech dle § 49 odst. 1 SŘ, veřejné ústní projednání jen v případech dle § 49 odst. 2 SŘ (+ § 49 odst. 3 SŘ). – nesplněno
 - **Požadavek rychlosti, resp. v přiměřené lhůtě:** zásada rychlosti (§ 6 SŘ), lhůty pro vydání rozhodnutí (§ 71 SŘ), opatření proti nečinnosti (§ 80 SŘ). – splněno
 - **Požadavek nezávislosti:** Správní orgán nemůže být nezávislý, což vyplývá už z jeho povahy – pro veřejnou správu je typický princip subordinační, tedy vztahy nadřízenosti a podřízenosti – nesplněno
 - **Požadavek nestrannosti:** Správní orgán nemůže být ani nestranný, protože jeho účelem je ochraňovat veřejný zájem (a tím je vázán), nestranný je ale ve smyslu rovnosti účastníků. – nesplněno
 - **Zřízení zákonem:** správní orgán nemusí být zřízen zákonem, stačí pouze, že mu jeho pravomoci k rozhodování jsou svěřeny zákonem, u nás však platí zásada legality (čl. 2 odst. 3 Ústavy). Není však pouze zřízen zákonem, ale zákonem je upravena i jeho působnost, zamezuje to libovolnému rušení a vytváření procesních orgánů a manipulování s jejich pravomocemi. – splněno
- z toho vyplývá, že správní orgán nesplňuje všechny podmínky uvedené čl. 6 odst. 1 Úmluvy, proto u nás vznikla od 1. 1. 2003 pojistka v podobě správních soudů (jako přezkumných orgánů rozhodujících v plné jurisdikci), které tyto podmínky splňují. Dříve byl u nás problém hlavně s tím, že absentovala plná jurisdikce u přezkumu těchto rozhodnutí, což mimo jiné vedlo právě i ke zrušení celé části páté OSŘ nálezem Ústavního soudu.
- v současné praxi tedy nejprve rozhoduje správní orgán, následně je možné podat odvolání k nadřízenému správnímu orgánu (druhá instance), poté je možné podat žalobu na soud rozhodující věci správního soudnictví, či podle části páté OSŘ, který ovšem není třetí instancí, jedná se o první instanci, která je ale vedena o rozhodnutí vydaném správním orgánem, následně je možné podat kasační stížnost – **druhá instance**.
- naše správní soudnictví neomezuje vydaná správní rozhodnutí jenom na trestní obvinění a občanská práva a závazky, tzn. náš standard je vyšší, než vyžaduje Úmluva. Z požadavků Úmluvy však nevyplývá, že by nutně muselo jít o soud, který je integrovaný do soustavy soudů, ale je umožněno více způsobů řešení, například tyto požadavky může splňovat už sám správní orgán rozhodující v prvním stupni. Soudem tak nemusí být pouze jurisdikční orgán klasického typu, který je integrován do struktury obecných soudů, ale podmínkou je, aby se orgán jevil jako nezávislý – může se však jednat i o orgán veřejné moci.
- **Atributy nezávislosti:**
 - Nepodjatost soudce, jeho nestrannost
 - Samostatnou soudní moci
 - Nezávislost na složkách veřejné moci
 - Sociální a vnitřní svoboda soudce
 - Způsob vzniku a zániku soudcovské funkce
 - Právní úprava soudní moci
- **Systémová nezávislost** = orgán včleněn jako samostatná složka státní moci, anebo je dokonce vyčleněn ze soustavy 3 klasických složek státní moci a je na nich i fakticky nezávislý (NKÚ).
- **Funkční nezávislost** = orgán není podřízen žádnému jinému orgánu, není vázán pokyny jiného orgánu, není jinému orgánu odpovědný
- **Finanční nezávislost** = Podstatná je především funkční nezávislost a její naplnění je z hlediska státní správy nemožné (vztahy nadřízenosti a podřízenosti vychází ze samotné podstaty) – to je nahrazeno možností soudního přezkumu

- Nestrannost zákon upravuje ve vztahu k dotčeným osobám – je dána, pokud chybí důvodné pochybnosti o podjatosti (oprávněná nepodjatá úřední osoba)
- **Požadavky čl. 6 Úmluvy musí splnit úprava správního řízení, pokud ne => musí existovat možnost přezkumu správního rozhodnutí v řízení, které požadavky čl. 6 splní.**
 - o ESLP: „Pokud rozhodnutí správního orgánu, který rozhodoval o občanských právech a závazcích, samo požadavky ust. čl. 6 odst. 1 Úmluvy nesplňuje, je nezbytné, aby taková rozhodnutí podléhala následné kontrole soudního orgánu s plnou jurisdikcí, který záruku ochrany ve smyslu ust. čl. 6 odst. 1 Úmluvy poskytuje.“ (ESLP, Albert a Le Compte v. Belgie, 1983) Tyto záruky poskytuje správní soudnictví – soudní řád správní – plná jurisdikce (s výjimkami, ESLP De Cubber, 1984) a dále, že pokud je předmětem přezkumu rozhodnutí o deliktu, může se žalobce domáhat též upuštění od trestu nebo jeho snížení v mezích mu zákonem dovolených (§ 65 odst. 3 SŘS). Vázanost správních orgánů rozhodnutím soudů (právním názorem soudu vysloveným ve zrušujícím rozsudku), možnost podat ve správním soudnictví i žalobu na nečinnost při vydání rozhodnutí či osvědčení.
- **Závěr:**
 - o **Čl. 6 Úmluvy se na správní řízení vztahuje (přiměřeně). Část toho, co se považuje za „občanská práva a závazky“ přezkoumávají soudy podle části páté OSŘ a zbytek je přezkoumáván ve správním soudnictví. Věci správního trestání zcela podléhají správnímu soudnictví.**

Právo na spravedlivý proces a další dokumenty:

- **Listina základních práv a svobod**
 - o čl. 36 odst. 1 - čl. 38. odst. 2 LZPS
 - „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“
 - „Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.“
- **Listina základních práv EU**
 - o Hlava VI. „Soudnictví“
 - Čl. 47:
 - „Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.
 - Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován.
 - Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“
 - Čl. 41, Právo na řádnou správu
 - „1. Každý má právo na to, aby jeho záležitosti byly orgány, institucemi a jinými subjekty Unie řešeny nestranně, spravedlivě a v přiměřené lhůtě.
 - 2. Toto právo zahrnuje především:
 - o a) právo každého být vyslechnut před přijetím jemu určeného individuálního opatření, které by se jej mohlo nepříznivě dotknout;
 - o b) právo každého na přístup ke spisu, který se jej týká, při respektování oprávněných zájmů důvěrnosti a profesního a obchodního tajemství;
 - o c) povinnost správních orgánů odůvodňovat svá rozhodnutí.
 - 3. Každý má právo na to, aby mu Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států nahradila škodu způsobenou jejími orgány nebo jejími zaměstnanci při výkonu jejich funkce.
 - 4. Každý se může písemně obracet na orgány Unie v jednom z jazyků Smluv a musí obdržet odpověď ve stejném jazyce.“
 - **Čl. 41 se musí vykládat ještě spolu s Čl. 51 odst. 1 listiny – vnitrostátní orgány musí aplikovat unijní právo, aby se mohl aplikovat čl. 41, na druhou stranu, není to ale omezeno jenom na trestní obvinění, občanská práva a závazky**
- **Doporučení Výborů ministru RE**
 - o nejsou právně závazná. V zásadě se týkají tzv. skrytých práv. Nelze však jinak právně vymáhat. Státy musí zasílat jen své zprávy.
 - Č. (77) 31 o ochraně jednotlivce ve vztahu ke správním aktům
 - Č. (80) 2 o správním uvážení

- Č. (87) 16 o správních řízeních s velkým počtem dotčených osob
 - Č. (91) 1 o správních sankcích
- **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (čl. 14)** - univerzálnější formulace
- **Všeobecná deklarace lidských práv (čl. 10)** - univerzálnější formulace